

TRACTATUS JURIDICUS

10.

DE

REDITIBUS
ANNUIS,

quos vocant

REDIMIBILES,

Wiederkaufliche Sinsen.

Cum

Brevi & analytica Explanatione nobilis
& arduæ, atque in Foro famosæ ac celeberrimæ

Legis XXVII. D. de Rebus Creditis.

Studiô ac operâ

JO. PHILIPPI LYNCKERI,
CONSILIARII ET ARCHIOTÆ HASSO-
DARMSTATINI.

J E N Æ,

Sumptibus SALOMONIS SCHMIDII,

Literis WERTHERIANIS.

ANNO M DC XCVII.

TRACATATUS JURIS

REDITUS

ANNUS

REDIMIBILIS

RESTITUTIO

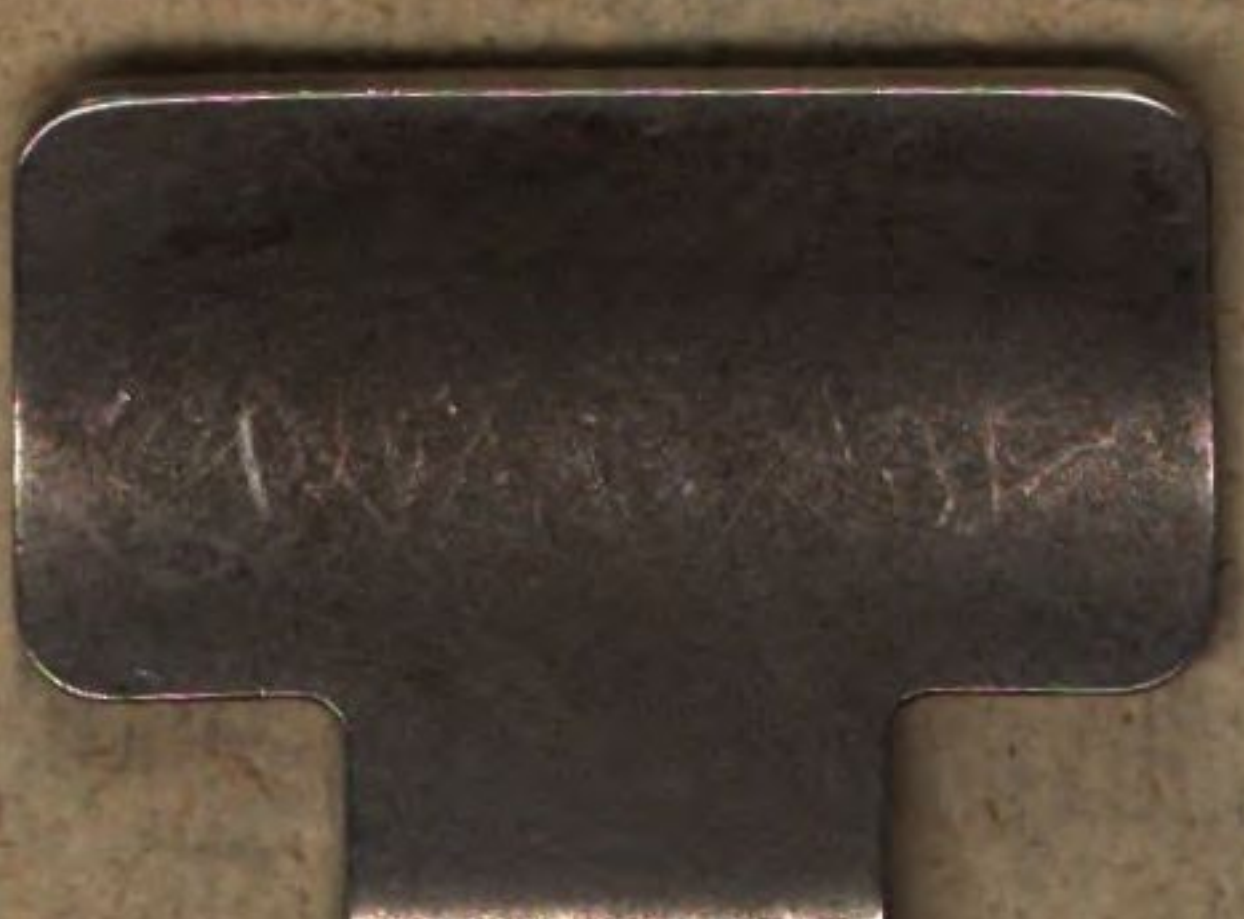
RESTITUTIO JURIS

RESTITUTIO JURIS

RESTITUTIO JURIS

RESTITUTIO JURIS

RESTITUTIO JURIS

VIRIS
*ILLUSTRIBUS, GENEROSIS ATQUE
EXCELLENTISSIMIS,*

Quorum Humeris suum Atlas tutò Orbem suffulciat:

DN. WEIPERTO à GEMMINGEN,
DOMINO IN HOMBERG,
Serenissimi Principis Hasso-Darmstatini Consiliario
Sanctiori, ac Præsidi Regiminis, nec non summi Judicii Aulici
utriusque Domûs Hassiacæ, eminentissimo:

DN. JO. CONRADO à SCHERES,
dicto Zierik/
Hæreditario in Natzerstett, S. Rom. Imperii Equiti,
Consiliario Hasso Darmstatino Intimo, Cancellario atque
Directori Consistorii Ecclesiastici præstrenuo.

DN. JACOBO SCHRÖDERO,
Serenissimo Hassorum Principi à Consiliis Intimis,
& Academiæ Cancellario, nec non Consistorii, quod
Gießæ est, Directori gravissimo:

**DOMINIS ET PATRONIS MEIS
SUMMIS, PROMOTORIBUS MAXIMIS,**

Omni honore & observantiâ, submissè & perpetuò, colendis:
Salutem & Obsequia.

) 2

Quam.

Ulamvis facilè largiamur, *Viri Illustres, Generosi atque Excellentissimi, Patroni ac Promotores, omni honoris observantiaque cultu jugiter prosequendi*, annuorum redituum emptio-
nem, quandam cum fœnore habere cognatio-
nem; ita ut plurima, quæ de usuris earumque
prohibitione vel coarctatione constituta sunt, ad hunc con-
tractum trahantur: dicaturque usuraria pravitas, si quid contra
justitiam, cum enormi læsione, in eo admittatur. Non tamen
illis assentimur, qui censum Redimibilem nihil aliud esse,
quàm ipsam sortem; adeoque contractum Redimibilem non
peculiarem à Fœneratitio, sed à Canonistis, vel qui illi primi
fuerunt, in fraudem suæ prohibitionis, aut ut molliùs dicam,
in palliationem usurarum, excogitatum & confictum esse con-
tendunt; hòc tantùm observatò discrimine, quòd Creditor vel
Emptor non possit à contractu recedere, sed hoc in Debitoris
vel Venditoris arbitrio sit positum; idque contra æquitatem
naturalem, quâ cuivis suum licet repetere debitum, quod
huic Creditori vel Emptori denegetur. Quandoquidem verò
Constitutionibus Imperii fœnus prohibitum est, hincque fa-
ctum, ut libertas paciscendi hòc casu vehementer limitata
atque restricta sit, in hunc finem, ne contractus hic in fœnoris
naturam degeneret: jam ejus securitas & justitia adeò certa est,
ut temerarium sit de illa dubitare. Planè Constitutiones præ-
sents

sentis ævi volunt, quoscunque redditus, qui interventu pecuniæ constituuntur, posse redimi pactumque redimendi tacitè contractui inesse, nec contrarium pactum inutile fore. Ratio sic constituendi fuit, quia publicè interest, prædia libera possideri, & debitores posse exonerari. Tantum quoque abest, ut redditus annui Religioni Christianæ & Juri Canonico adversentur, ut expressè Martini V. & Calixti III. Pontificum Constitutionibus approbati sint, declaratique à vitio usurario alieni. *C. 1. & 2. de Emptione & Venditione, in Extravagantibus Communibus.* quarum meminere *Conrad. de Contractibus. quest. 83. colum. 14. Ravenna in Capit. in Civitate. de usur.* *Joan. Major. in 4. sentent. Distinct. 15. quest. 42. Chassaneus, in Catalogo gloria mundi. part. 12. considerat. 99. Fallentia, 25. Carol. Molinaus, de Contractibus. quest. 10. num. 140. & Joannes à Medina, de Restitutione. Cap. de Censib.* Imò & ante has Constitutiones eandem opinionem probarunt *Innoc. & alii dict. Capit. in Civitate. Anchar. in Disputatione incipienti. antiquis & modernis temporibus. Bald. in repetition. L. jurandum. colum. 40. ff. de jurej.* Quò factum est, ut reddituum horum usus, qui fuit quondam rarissimus, & tempore, quò foeneratio permessa erat, minus necessarius, cognitus tamen etiam antiquis: (uti ex Constitutione illa novissima Justiniani *Novell. 160.* apparet, nec non ex Epistola *Plinii ad Caninium Libr. 7.* in qua tale negotium commemoratur:) sit jam multò frequentissimus, magnâque ex parte possessiones hominum ex iis consistent. Ut hinc rectè censeant Dd. annui redditus emptionem venditionem licitam & inculpam esse; quos longâ serie recenset *Andr. Tiraquellus* (Jurisperitorum ille eloquentissimus, judiciò Thuani,) *de Retract. Consanguinit. Libr. 1. §. 1. Gloss. 6. num. 15.* adeò ut pulchrè

afferat, hanc sententiam transiisse in rem judicatam, hoc est,
 nullâ amplius ratione impugnari vel retractari posse; dum
 tamen fraus absit, & interveniat justum pretium: quâ de re
 etiam testatur *Matthias Colerus de Processibus Executivis.*
Part. 1. cap. 10. num. 64. & seqq. Didac. Covarruvias. Libr. 3.
variar. resolut. cap. 7. n. 2. §. contrariam sanè opinionem &c.
Molin. de Commerc. quest. 127. Ingentemque possem Docto-
 rum catervam referre, à quibus omnibus securè traditur, *Ex-*
travagantibus illis generatim definitum fuisse, licitas esse an-
 nuorum reddituum emptiones & venditiones. Sed Extra-
 vagantes omnes Constitutiones, insertas volumini Extrava-
 gantium, obtinere publicam auctoritatem, argumento est,
 quòd scientibus Pontificibus, typis fuerint excusæ, simul cum
 reliquo Corpore Juris Pontificii: quòd passim ad decisiones
 causarum, & in Judiciis & in Scholis, allegentur: quòd Glossis
 eruditissimis explicatæ fuerint: nec, si Extravagantium Cor-
 pus publicâ auctoritate careret, curasset illas Gregorius XIII.
 emendari, & typis excudi simul cum reliquo juris Pontificii
 corpore. Imò communis, & Theologorum & Canonistarum,
 Schola recepit, Extravagantes illas continere jus Commune,
 velut etiam agnoscit *Andreas Alciatus Libr. 1. respons. 3. n. 1.*
& 2. Dominicus de Soto, lib. 5. de justit. & jure. quest. 5. art. 1.
colum. 4. Alvar. Valasc. de jure Emphyteutico. quest. 32. num. 8.
Franciscus Sarmiento. Libr. 7. Selectarum Interpretationum.
cap. 1. n. 17. Præter Extravagantes verò Martini V. & Calixti III.
 extant quoque aliæ Romanorum Pontificum; quarum una est
 Nicolai V. facta anno 1452. pridie Calendas Octobris, sui
 Pontificatus anno 6. quæ specialem constitutionem continet
 pro Regno Siciliae, citra & ultra Farum. Alteram *Extrava-*
gantem Constitutionem, seu proprium Motum, de forma crean-
di

di census, Pius V. Pontifex anno 1568. 14. Kalendas Februarii
 edidit promulgarique fecit. In quâ plures conditiones neces-
 sarias definivit ad iustitiam validitatemque hujus contractus,
 quàm à Martino V. & Calixto III. fuerint desideratæ & præ-
 scriptæ. De cujus tamen praxi & observatione in ipso Tracta-
 tu pluribus dicetur. Quare jus hoc, quod communiter ho-
 die usurpatur, aliquantò specialius explanare constituimus,
 atque inter alia ostendere, quòd multis in controversiis cir-
 ca hunc contractum obortis, argumenta non ritè petantur à
 natura Mutui; quasi quòd ejusdem penè cum illo naturæ sit
 atque indolis, & quòd termini modique loquendi, ad mu-
 tuum propriè pertinentes, nostro Contractui, ut *Sors, Capi-
 tale, Interesse* &c. non à vulgo tantùm, sed & ipsis Jctis, tam
 Veteribus quàm Neotericis, haud frequenter applicentur.
 Utut enim varia de redditibus annuis prædita sint jura, eaque
 integro tractatu à *Cassaro Roderico, Paulo Busio* &c. illustrata,
 punctum tamen annuorum reddituum, quos vulgò Redimibi-
 les vocamus, à nemine hætenus ex professo discussum & ela-
 boratum, sed saltim hincinde sparsim ab Interpretibus ta-
 ctum & commemoratum offendere licuit, præter *Frideri-
 cum Martini, in Tractatu suo, de jure censuum seu annuorum
 reddituum, eorum potissimum, qui emptionis titulo comparan-
 tur.* Cùmque prima hæc exsolvendi voti se exhiberet occa-
 sio, cujus me reum Vobis, Viri Excellentissimi, jam dudum
 constitueram. Ideòque ad Vos accedo, atque hocce char-
 taceum munus, mole pretiòque omni exiguum, in Tutelam
 Vestram repono, ac patrocinium eâ quâ par est, animi devo-
 tione, sollicito; submissè confidens, Vos cultum meum à me,
 in devoti cordis veneratione, reverenter exhibitum, haud
 improbaturus. Cùm enim ea sit humanitas Vestra, ut nul-
 lum;

lum, etiam infimæ conditionis altò asperòque soleatis despicere superciliò, non potui ab hoc devotionis & observantiæ officio abstinere, aut à proposito manum retrahere. Quâ fiduciâ fretus, hoc quaecunque est, venerationis publicæ monumentum, eò libentius promptiusque offero, quò propensior est Vestra in Literatos & sanum atque candidum de iis iudicium. De cætero submissè rogo, velitis benignâ ac serenâ fronte munusculum hoc literarium, tanquam ab animo devoto profectum, accipere, meque & studia mea Illustri Vestrò favore gratiâque perpetuò amplecti ac benignè fovere. Deus dator omnis boni Vos tegat, protegat ac stabiliat, atque in Vestra Salute, tam Principis quàm civium saluti prospiciat, Nominique Vestro, quam meriti estis, immortalitatem largiatur. Ita ex animo voveo ac precor, ita semper dum superero, precabor,

VVV. Illustr. Excell.

Cultor observantissimus,

Joh. Philippus Lynckerus, D.

INGRES-

INGRESSUS TRACTATUS.

Cum Bono DEO:

sine quo quærere sapientiam, non sani sed ægroti est, non prudentis, sed stulti, assiduâ laborantis ægritudine, secundum Divum Augustinum *in C. quia sine Salvatore. 26. q. 2.* à quo omne datum optimum, & omne donum perfectum, *Jacob. 1. vers. 17. & C. quam pio. 1. quest. 2.* ad propositum negotium nos accingimus, cujus

DISPECTUS I.

exhibet

DEFINITIONEM & DIVISIONEM.

S U M M A R I A.

1. *Ingressus Tractatus.*
2. *Definitio Nominalis.*
3. *Reditus vocab. derivatio.*
4. *Synonymia. Et an reditus annui, qui pecuniâ comparantur, rectè vocentur census? remissivè. ibid.*
5. *Homonymia in Reditus ambiguitate.*

A

6. De-

6. Definitio Realis.
7. Genus.
8. Differentia Specifica.
- De Reseru Reservativo & Constitutivo. ibid.
9. Obiecto tollitur, quod hic contractus sine re consistat. Utrum in dubio census sit reservativus, an constitutivus? remane. ibid.
10. Distinguitur in Realem & Personalem.
11. Rea quid.
12. An Realis redditus ab usuaria labe liber sit?
13. Argumenta Negantium.
14. Probatur esse licitum & extra usuram.
15. Definitur usura.
16. Alter contrahentium deceptus ultra dimidium justipreii, agere potest.
17. Qualitas personarum facit cessare presumptionem usurarum.
18. Satisfit argumentis contrariis.
19. Reditus Personalis quid?
20. An licitus & liber ab usura?
21. Argumenta Negantium remissive.
22. Probatur esse licitum.
23. Satisfit argumentis contrariis.
24. Constitutio Pii V. Pontificis.
25. Reditus Personalis est vel
26. Merè talis, vel
27. Non merè talis.
28. Emptio reddituum super incertis fundis, adeoque obligatione solâ personali sustinetur, hoc est, personalis obligatio super contractu censuali admittitur.
29. Intellectus Legis 81. ff. de contrahend. emptione.
30. An necessario ad contractus censuales constitutionem & perfectionem requiratur hypotheca bonorum ipsius venditoris?

31. Censu constitutio generalis super omnibus bonis an valeat?
32. Franzkius annuorum reddituum emptorem ex sola personali obligatione suspectam facit;
33. Idem censet Panormitanus.
34. Quorum opinio rejicitur.
35. Emptor census potest ad evitandum periculum sibi providere per assignationem super re, quae sit majoris valoris, quam pecunia, quam solvit.
36. Limitatur.
37. Pii V. Extravagans de Censibus, non tollit, quae sunt naturalia contractuum emptionis & venditionis, & ad fructus respexit.
38. Realis redditus potest vel cum hypotheca constitui, vel absque ea.
39. An idem de Mixto dicendum? Errat Covarruvias, dum putat fundum ex quo census emitur, semper hypotheca loco esse. *ibid.*
40. Dividitur redditus in Temporarium & Perpetuum.
41. Temporarius.
42. Perpetuus item vel Redimibilis est, vel Irredimibilis. Constitutionibus Imperii sunt prohibiti census irredimibiles. *ibid.*
Annuus redditus in dubio an sit judicandus redimibilis, an irredimibilis? *ibid.*
43. Temporarius iterum vel Definitus est vel Indefinitus. Quando venditur annuus redditus ad certum tempus, an tunc censeatur factus in fraudem usurarum: *ibid. remissive.*
44. Indefinitus redditus, dicitur etiam Vitalis vel Vitalitius.
45. Exemplum hujus proponitur.
46. An redditus vitalis licitus?
47. Ratio dubitandi.
48. Probatur redditum vitalitium simpliciter esse licitum.

49. Incertitudo facit licitum, quod aliàs est illicitum.
Vita hominis incerta.

50. An census ad certum tempus constitutus sit licitus? *ibid.*

51. Qualis iniri ratio debeat, ut justum, & verum dicatur
pretium in contractu vitalitio?

52. Varia sunt hac in re Dd. opiniones, de quibus remissivè.

53. Consuetudo Regionis, ubi redditus emuntur, attendi de-
bet.

54. Limitatur, si scilicet loci consuetudo certa sit.

55. Quid si incerta?

56. An Status Imperii in suis Provinciis, ut sex in centum
solvantur, permittere, & ita Constitutionibus Imperii
derogare possint?

57. Transicio ad specialio rem Tractationem.

58. Capita hujus Tractationis.

§. I.

UT verò * res, de qua acturi sumus, intelli-
gatur protinus, in ipso Tractatùs frontispi-
cio, Definitionem ejus, tum Nominalem,
tum Realem, apponere allubescit. Illa
* spectatur in Etymologia, Homonymia &
Synonymia. Quoad Etymologiam, * vo-
cabulum Reditus, à *Redeundo* descendere, quòd scilicet
proventus ejusmodi sæpius redeat seu obveniat, notat
Brechæus in L. frugem. 77. ff. de V. S. Sic redditus prædii,
id est, proventus dicitur, qui quotannis redit. *L. pen. ff. de
usufruct. legat. L. si redditus. 10. ff. de instruct. vel instru-
ment. legat. L. Titia. 48. ff. de solution. & liberat. Ludovic.
Molina. de Contractib. Disputat. 383. num. 2.* Unde scriben-
dum est nomen redditus simplici d. non duplici, ut contra
Fram.

Franciscum Sarmientum notat *Navarrus in propugnaculo Apologiae. num. 6.*

§. II.

Synonyma * sunt, Census, Pensio, Canon, Contri-
butio, Datium &c. Quorum omnium explicatione jam
superfedemus. Apud Germanos, Zinß/ Erb Zinß/ Bo-
den Zinß/ Gülte/ Renthe/ Steuer &c. Hinc Census
seu Reditus Redimibilis dicitur, *Wiederkauffs Gülte /
Wiederkauffs- oder wiederkauffliche Zinß.* An verò
annui redditus, qui pecunia comparantur, rectè vocentur
census, de eo vide differentem *Fridericum Martini, in Tra-
ctat. de jure Censuum. cap. 1. n. 18.* ubi *Covarruviam* re-
prehendit, qui hoc negat.

§. III.

Cæterum * cum reditus vocabulum, ejusque Sy-
nonyma, nunc jus percipiendi præstationem annuam,
nunc ipsam rem præstandam, denotent. Hoc monen-
dum hîc erit, animum nobis esse, præsentem materiam
priori in significato potissimum tractare. *confer. Georg.
Franzk. variar. resolut. lib. 1. quest. 1. n. 1. usque ad 27.* ubi
variâ vocis census Homonymiam latius explicat, &
Fridericum Martini. d. Tract. cap. 1.

§. IV.

Quapropter redditum annuum (qui scilicet emptio-
ne comparatur) definimus, * quòd sit Jus Reale, perci-
piendi annuatim ex re fructifera aliena, qua tali, quæque
nostra prius non erat, certam præstationem, emptione
comparatam. *Generis* * locò, posuimus *jus*, quod commu-
ne huic redditui est cum multis aliis juris speciebus: à qui-
bus tamen verbis subsequentibus, quæ differentiam * spe-
cificam

cificam indicant, commodè distinguitur. Dicitur prætereà *Jus*, quia census non est illa ipsa pensio seu redditus iste annuatim solvendus: ille enim ad jus hoc constitutum demum sequitur; sed facultas percipiendi, quæ v. c. in emptione venditione pro pretio numerato æstimatur & in emptorem transfertur. Cumque jus duplex sit, in Re & ad Rem: Hinc illud Reale dicitur, ad quod Redituum jus pertinet; Hoc, Personale. Neque etiam ex qualibet re, sed ex frugifera tantum & quæ aliàs aliquam sui utilitatem præstat, redditus percipi potest aut debet. Nam rebus, quæ usu consumuntur, aut steriles existunt, jus imponi nequit. *Navarr. C. fœneraveris. 14. quest. 3. num. 85. Medin. de restit. quest. 11. corollar. 3. Facin. Libr. 2. controuv. juris. cap. 43. quod infra in Dispectu 3. §. 1. latius deducetur.* Dicimus prætereà *aliena*: Unde excludimus Canonem Emphyteuticum, servitia item in feudo, aliasq; ejus generis utilitates & commoda, quæ ex propria sua re *Domino* obveniunt. nam ex re propria, pensionem censualem accipit nemo, sed jure dominii fructum capit rei propriæ. Est enim census quædam quasi servitus. Atqui nulli sua res servit. *L. uti frui ff. si ususfruct. petat. L. in re. ff. de servit. Urban. præd.* Cæterum Rem hîc latè accipimus, ut sub se comprehendat etiam *Personam*; quò de *infra* pluribus. Sufficit autem rem nostram non fuisse tum, cum redditus desuper constitueretur. Unde excludimus Reditum seu censum, quem *Reservativum* appellant, quòd transferens in alterum rei suæ dominium, jus census sibi reservet. *Frideric. Martini. de jure censuum. cap. 2. num. 19. pag. 39.* puta quando qui Dominus erat rei alicujus, plenò eam jure, hoc est, quoad directum &

& utile dominium, aut etiam quoad utile tantum, in alium transfert, reservato sibi certo redditu, annuatim ab accipiente præstando. Aliqui *fundiarium* censum vocant, quòd ex concessione & traditione proprii fundi ad redditum dati procedat. Qualis etiam juri Civili cognitus fuisse videtur. per *L. ult. C. de rer. permut.* De hoc censu, ut dixi, non est præsens Tractatus, isque parum nostris temporibus frequentatur. Et differt ab Emphyteusi, in qua manet penes concedentem dominium directum, & in Emphyteutam utile transit. *L. 1. ff. de jure Emphyteut.* Covarruv. lib. 2. resolut. c. 7. n. 1. Ludovic. Molina. de contract. Disput. 381. n. 4. Atque huic reservativo censui opponitur *Constitutivus*, quem nonnulli *Imposititium* vel *Consignativum* vocant, quando qui Dominus Rei alicujus non est, ab ejus Domino, aut cui aliàs jure hæc potestas competit; jus tale sibi constitutum accipit; dum nimirum certò pretiò non quidem pecuniam, sed jus exigendi pecuniam, vel pensionem, emit. vide Nic. Christophor. Lynckerum, fratrem meum charissimum. in analectis ad Valer. Andr. Desselii Erotemata Juris Canon. Lib. V. Tit. 10. qu. 4. pag. 276. Germanis proprie dicitur, *Rent/Zinß/Gülte*. Atque de hoc Constitutivo Reditu, qui emptionis titulò comparatur, Definitio nostra interpretanda est. *Certam* quoque *præstationem* hoc in contractu requirimus, quæ regulariter sui que naturâ, non autem ex accidenti, certâ quantitate, numerò, pondere aut mensurâ, ex partium conventionem, determinata sit. Quò ipsò, excludimus *Usus*, *Ususfructum*, *Antichresin* & similia jura, quorum regulariter incertus est modus ac vagus. Unde nec de *incertis redditibus*, veluti *quantos iste*
v.g.

v. g. *fundus annuatim dabit*, nobis hîc propriè fermo est. Vide tamen *Gail. lib. 2. obs. 7. num. 11.* ubi generali Germaniæ consuetudine emptionem annui census etiam super bonis incertis receptam esse, idemque de personali ibidem censu testatur. *confer. notat. ad Dispect. 8. infra. §. 4. & 5.* Denique verba ultima in Definitione posita: *Emptione comparatam*, satis indicant, non agi hîc de Redi-
 tibus, aliis titulis vel modis comparatis. *confer. Franzk. Variar. resolut. libr. 1. quest. 2. num. 5. & seqq. Schüz. de Statu Rei Roman. vol. 2. Disput. 9. thes. 6. & seq.* quod in-
 9 *fra latius patebit in Dispectu IV.* Objiciunt * quidam, nullam esse hujus rei emptionem venditionem, quod sine re constare non possit emptio & venditio. *L. nec emptio. 8. ff. de contrahend. emption.* At in contractu censuali emitur census, antequam constitutus sit. Verum responde-
 mus, non solum rei exstantis, sed & futuræ emptionem & venditionem rectè fieri; nam & iactus piscium, vel avium, vel missilium emitur. *facit textus dict. l. 8. ff. de contrahend. emption. & l. si iactum, 13. de actionib. empt. & vendit.* Sanè si ususfructus cæteræque servitutes per emptionem rectè inducuntur & constituuntur, *l. necessa-
 rio. 8. §. fin. ff. de pericul. & commod. rei vendit. & §. si quis velit. Instit. de servitut.* Quid obstabit, quò minus cen-
 sus annuus eâdem ratione rectè ematur, saltem in fructi-
 bus consistens. *§. quoniam. vers. licebit. Novell. 72.* Si in fructibus id receptum est, quare non item in redditu pe-
 cuniæ? Quemadmodum evenit & in prædiis locatis, quæ annum redditum in pecuniaria pensione præstant. *L. si in lege. 24. §. si domus. cum §. seq. & l. quaro. 54. §. inter locatorem. ff. locati. l. licet. C. de locato & conducto.* Cate-
 rum

rùm cum multum referat scire, utrum contractus censua-
lis sit reservativus, an constitutivus, quia plurima pa-
cta in censu titulo emptionis vel æquipollente constituto,
damnantur, quæ in censu reservativo tolerantur: non in-
commodè hîc quæritur, utrum in dubio, si non appareat,
an census sit reservativus, an constitutivus, præsumatur
census fundiarius, vel impositivus? Cujus quæstionis re-
solutionem vide apud *Fridericum Martini, de jure cen-
suum. cap. VII. pag. 230. num. III. seqq.*

§. V.

Datâ Definitione, progrediendum erit ad Redituum
huiusmodi * Divisiones. Cumque eæ quàm plurimæ 10
sint, præcipuas tantùm hîc recensebimus. Et primò qui-
dem ratione *Rei*, super qua constituitur, dividitur in *Rea-
lem & Personalem*. *Realis* * dicitur, qui ratione certi fundi 11
constituitur, ut ex illo pensio aliqua præstetur. *vid. Struv.
in S. J. C. Exerc. XXVII. tb. 58.* Quæstio hîc suboritur,
an * ejusmodi redditus liber sit à labe usuraria, adeoque in 12
Effectu à Mutuo differat? quæ quæstio formatur apud
*Joann. Andreæ, in Additionibus ad Speculatorem Libr. IV.
Partic. IV. super Rubrica de Usuris, his verbis*: Si Prælatus
& Conventus Monasterii multis debitis aggravati, pone in
mille, per aliquod solenne ipsorum prædium se volunt re-
levare, vendendo scilicet fructus illius prædii ad tempus,
puta decem annorum pro mille, cum fructus illius prædii
communiter valeant quinquaginta, an emptor licitè ta-
lem contractum faceret? Et eadem quæstio formatur in
privato sic vendere volente. *vide Molinam, Tract. de Usur.
Disputat. 385.* Sunt, qui hoc negant, ut videre est apud
Covarruv. 3. variar. resolut. 7. num. 3. ex eo, * quòd occa- 13

sione pecuniæ detur annua pensio, quæ res videtur non
 esse extra usuram, quia pecunia non fructificet. *adde Sa-*
licet. in Authent. ad hac. C. de Usur. Hottomann. 2. Obs. 15.
Jacobum Curtium. 3. Conject. ad Fratr. 29. Frider. Mindan.
Lib. 2. de Mandat. judic. cap. 72. Cothman. Consil. 52. num.
74. & seq. vol. 2. & Consil. 18. num. 138. Christophor. ab Ha-
gen. Tract. de Usur. cap. 4. num. 122. ubi plures allegat, qui
 contendunt, quòd redditus hic realis reverà contractui Mu-
 14 tui æquipolleat, & nihil aliud quàm usura sit. Sed * ve-
 rius est, esse extra omnem labem, cùm Martinus V. & Ca-
 lixtus III. eum permiserint in *Extravagantibus Communi-*
 01 *bus. cap. 1. & 2. Tit. V. de Emptione Venditione.* tanquam
 à labe usuraria alienum: Siquidem usura tantùm in Mu-
 tuo consistat, in quo creditori competit repetitio & con-
 11 dictio sortis suæ pro lubitu; cùm è contra census hujus
 sive redditus creditori, ad sortem à se numeratam condi-
 21 cendam, nulla competat actio; sed tantùm jus percipien-
 di annui redditus, quod est loco mercis venditæ, & pretio
 considerabile, cujus nomine fors ipsa tanquam ejus pre-
 tium soluta. *vide Treutler. vol. 1. Disput. 28. thes. 5. lit. f.*
aliique à Carpzov. allegat. in Practic. Criminal. Part. 2.
quest. 92. num. 62. & 65. si tamen ultra Quincunces in
 singula centena annuatim non solvantur. *Henric. Habn.*
in Observ. ad Wesenbec. Paratitl. ad Tit. de Usur. num. 14.
per Constitution. Caroli V. sub Tit. von wucherlichen
Contracten. §. ult. de anno 1548. Caspar. Anton. Tessaure.
Decis. Pedemont. 154. qui tamen etsi quincunces pensio
 superet, annuos redditus licitos existimat. *addatur das*
Fürstl. Heßische Land Recht der Graffschafft Caxen-
Ellenbogen. Part. 2. Tit. vom Guldkauff. confer.
 Dispe-

Dispect. V. infra. §. 1. num. 2. Idem firmat etiam *Ioannes Andreas, in Additionibus ad Speculatorem. dict. loc. super Rubrica de usuris. pag. 487.* adjiciens in fine hanc rationem, ad probandum, quòd talis contractus non sit usurarius; Cuicunque non convenit definitio, nec definitum, id est, sub definitionem non cadere, cui non congruit definitum. *L. 1. in princ. ff. de dolo malo.* Sed huic non convenit definitio usuræ, quia usura definitur * unò modò, quòd 15 sit lucrum ex mutuo pacto debitum vel exactum, ut notat *Hostiensis in summa. de usuris. in princ.* Et hìc non est mutuum, cum de natura illius sit, ut fors repetatur; *L. 2. ff. de Reb. Cred.* hìc v. non repetitur, & sic accedit ad naturam contractus emptionis, in quo usura non committitur ex parte emptoris, nisi emeret vilius propter hoc quod traditio mercis differtur; nec ex parte venditoris, nisi vendat carius, propter hoc, quod differtur solutio pretii: nec etiam tunc committitur formaliter, sed mentaliter, ut in *C. in civitate. Extra. de usuris.* At hìc cessant ista, quia pretium fuit præsens & justum. Aliò modò definitur usura, quòd sit lucrum sorti accedens ex pacto, vel ex intentione corrupta; Sed hìc non cadit nomen lucri, quod est propriè sorte & damnis deductis: *L. Mutius, 30. ff. pro socio.* neque hìc est dare sortem, cum illa non repetatur. Concluditur ergò secundum *Joannem Andream dict. loc. in additionibus ad Speculatorem.* non congruere huic contractui nomen usuræ, sed emptionis: contractus autem emptionis approbatus est: & talis est iste, qui etiam de futuris fructibus fieri potest. *L. necessario, 8. ff. de pericul. & commod. rei vend. L. nec emptio, 8. §. 1. ff. de contrahend. emption.* Nec officit, quod hìc non interve-

niat merx, quæ de emptionis & venditionis substantia
 est: quia cum ex reditu hoc resultet & oboriatur jus quod-
 dam ad percipiendam pensionem annuam, id loco mer-
 16 cis est, idque pecuniâ emitur & venditur. Et * potest in
 eo alter contrahentium esse deceptus usque ad dimi-
 diam, & non ultra. *C. pen. X. de emption. vendition. l. 2.*
C. de rescind. vendit. confer. notata infra ad §. XII. num. 51.
Et seqq. Facit huc elegans & sapientissimum iudicium,
 quod Marquardus Episcopus Spirensis in scripto quodam,
 quod Responso Juridicæ Facultatis Tubingensis in causa
 Senatus Ratisbonensis contra Ecclesiæ Ministros ibidem
 annexum est, & à *Cotbmanno. Consil. 52. num. 88. Et seq.*
vol. 2. ut Et Hagen. de Usuris. cap. num. 44. refertur, ubi
 inter alia hæc scitu utilia habentur: **Sintemal es sich**
ansehen lasset/ daß allerhöchst gedachte Kaysersl. Ma-
jestät und gemeine Stände in obgemelten ihren Ab-
schieden und Constitutionibus (puta de anno 1548. von
wucherlichen Contracten & de anno 1577.) nicht alle
Conträct/ da einiger Gewinn oder Usura innen be-
griffen/ sondern nur diejenige wucherliche Contracten
verbieten wollen/ darinn ein ungewöhnlicher/ un-
ziemlicher und unchristlicher Wucher wider Gott
und Recht getrieben wird/ massen solcher auch aus
der Reformation oder Ordnung guter Policey anno
1530. zu Augspurg auffgerichtet/ und hernacher an-
no 1548. daselbst repetirt und erneuert in vers. an-
fahend nachdem &c. nicht unlautbar erscheinen thut:
Indem daselbst eben diese ietzt erzählte Wort ge-
braucht/ und dieselbe verbottene Conträct und Fälle
in specie ausgedruckt und erkläret werden. Und daß
solcher

solcher obangeregter Reichs Abschiede vernünftlicher Verstand sey / solches erscheinet auch daran / daß fast der mehrer Theil Stände im Reich / und also auch die Statuentes selbst / fünff von hundert reichen und geben / auch darüber in ihren Landen und Gebiethen sprechen und verheiffen / etliche auch andern solches durch in öffentlichen Druck ausgegangene Ordnung zulassen und erlauben / welches sie sonder Zweifel nicht thun würden / da sie solches in mehrgedachten Abschieden und Ordnungen verboten haben wolten. Et paulò post, denn sonst / da mehr gedachte Reichs Abschiede den Verstand nicht haben solten / daß auch diejenige Contract / davon nicht mehr als fünff oder minder von hundert versprochen und gereicht werden / von unwürden und unkräftigen seyn / auch aller Zinß / so krafft solcher Contract der Zeit gereicht und gegeben worden / würde daraus folgen / daß fast niemand würde wissen / was sein oder eines andern wäre. *Procedunt maximè prædicta, ubi emens usurarius non est: Ubi enim talis esset, præsumeretur facile contra contractum. Cap. illo vos. 4. X. de pignoribus & aliis cautionibus. Item qualitas * personarum facit* 17
*cessare præsumtionem usurarum, per tradita Pauli de Castro. Part. 1. Consil. 290. num. 1. Nec * obstat, quod ultra* 18
sortem recipiantur pensiones, quæ, post aliquot annorum curricula, puta post viginti annos, ipsam sortem tandem, vel exæquent, vel etiam excedant; quia ob id contractus non est turpis aut illiberalis, cum emptor non ex re aliena, sed propria fructum percipiat: recipiuntur quoque pensiones non nomine sortis, ut in usuris, sed nomine acquisiti

juris: idemq; accidere potest in emptione prædiorum, ut videlicet post multos annos fructus percepti, pretium emptionis excedant: & tamen hujusmodi emptiones prædiorum, omni jure permissas esse, nemini dubium est. *vide Gail. Libr. 2. Observ. 7. & 8. ibique Graveum. Concl. 7. Suarez. thesaur. recept. sentent. lit. A, num. 180. Decianum Consil. 2. num. 70. & seqq. Fachin. libr. 8. cap. 2. Caspar. Anton. Thesaur. 1. question. Forens. XXXII. num. 27. & seqq. adde etiam Carpzov. in Lib. 1. Respons. Elector. Tit. 1. Respons. 107. num. 9. & Libr. 4. Tit. 6. respons. 48. num. 7. & fusè Dominic. Soto. Lib. 6. de justit. & jur. quest. 6. artic. 1. & 3. Alvar. Valasc. de jure Emphyteut. quest. 32. num. 9. Sigismund. Scacc. de Commerc. §. 1. quest. 1. sub Rubric. de Censibus. Felicianum de Solis. in Commentar. de Censib. libr. 1. cap. 7. Caspar. Rodericum. libr. 1. de annuis redditibus. quest. 4. per tot. & magno nisu Petr. Binsfeld. Tractat. de Usuris. cap. in civitate. in octav. concl. Sic cernimus plurimos contractus licitos esse, in quibus ex particularibus commoditatibus, ultra pretium datum percipitur. In emptione namque fertilis agri & foecundi, solet ex fructibus, longè ultra pretium colligi, quod licere nullus diffitebitur. Deinde emptio jumenti, pro pretio currenti, vitiò caret & scrupulò, quamvis ex locatione jumenti majorem commoditatem percipiat emptor quàm fuerit pretium pro illo solutum. Pretiò quoque certò emi possunt licitè & securè redditus, & fructus certæ rei in perpetuum, tametsi æstimatio perceptionis eorum excedat pretium. Bartol. in L. cotem. §. qui maximos. ff. de Publican. & Vectigal. & in L. si uno. §. ult. ff. Locati. Igitur cum in redditu non respondeat pretium particularibus præstationibus*

stationibus, neque pro illis detur, sed pro jure percipiendi illas, non requiritur ad illius justitiam, quod pretium commensuretur privatis solutionibus, nec illæ pretium excedant, sed sufficit, quod proportionetur juri, quod emitur, tametsi pensiones, quæ ex eo jure percipiuntur, longè superent pretium à principio datum. *vide quæ infra notavimus ad Dispect. ult. §. II.*

§. VI.

Personalis * est, qui consistit in sola obligatione personæ promittentis reditum certum, sine respectu ad certam rem: Seu quando pro pretio emitur reditus, in certa pecunia, annuatim solvenda, consistens. Veluti si quis numeret mille florenos alicui super reali aut personali actione cum ea lege, ut quotannis centum redderentur, quamdiu vivet Redituarius, id quod *LeibZinsen* vulgò vocari solet, & in Belgio frequentatur, alibi quoque non infvetum. Cum enim Principes vel Civitates egent pecuniâ, is modus colligendi non malè usurpatur, ut susceptis nummis inde ad vitam numeranti vel cujus nomine numeratio fit, certus quotannis persolvatur reditus, cujus quantitas ob hominum diversitatem variari solet major aut minor, prout quibus solvendus est reditus, ex ætate aut valetudine vivaces creduntur. *vide Dispect. I. §. XII. num. 55.* Nec saltem accipientibus inde consulitur, sed sæpe & numerantibus, sicuti ubi svtetus est modus comparandi constat à parentibus inde liberis suis, infirmis, prodigis ad parandum victum aliàs ineptis constitui certa vitæ subsidia. *vide Franzk. variar. resolut. Libr. 1. R. 2. num. 43. & seqq. Didac. Covarruv. Lib. 3. variar. resolut. cap. 7. num. 3.* De hoc reditu, major est dubitatio, * an 20
lici-

licitus sit & liber ab Usura? Nam videtur quibusdam illicitus, inter quos est *Martin. Navarrus*, Theologus hac in re versatissimus, *Tractat. de Usuris. num. 81.* alique plures
 11 ab eo ibidem citati, quorum argumenta * recenset *Henric. Zæsius. in Tit. Digest. de Usuris. num. 22. 23. 24. & 25.* qui
 12 hunc redditum * licitum esse, & constitui posse solum obligatione personali, etiam absque generali vel speciali bonorum vel rerum assignatione & hypotheca, rectè concludit, & ad Dissentientium argumenta, qui volunt redditus hos necessariò constituendos esse super certis fundis, aut rebus, alioqui esse prorsus illicitos, & eorum emptionem usurariam, vel saltem hujus criminis vitio suspectam & ideò reprobendam, *dict. loc.* respondet. Quandoquidem negari non potest, Constitutiones Imperii *de anno 1548. sub Tit. von wiederkaufflichen Guldverschreibungen. & de anno 1577. sub eodem Tit. §. und nachdem &c.* in genere loqui, nec ullum rei censui subjiciendæ mentionem facere, sed secundum verba admittere, quòd census quoque in personali obligatione constitui possit. Huc facit *Novella 160. cap. 1.* ubi Imperator Justinianus expressè declaravit differentiam inter annuos redditus & usuras. de qua *infra ad Dispect. V. §. 1. & ad Dispect. ult. §. 1.* pluribus dicetur. Usus etiam merè personalem redditum passim recepit, testante *Gailio libr. 2. Obs. 7. num. 13.* & probabile est, nihil magis vitii continere hunc, quàm illum priorem; cum & in isto principalis obligatio ponatur in persona, accessoria autem sit realis in securiorem solutionem. Ita ut præcipua & præstantissima obligatio, quæ ex isto nascitur, personalis sit: res verò super qua redditus constituitur, accessoriè ponatur pro saniori & certiori solutione.

lutione jure pignoris & hypothecæ. *L. fundus quem. ibique Bartol. ff. de annuis Legatis.* Quod patet ex eo, quòd re suppositâ pignori destructâ, aut extinctâ, nihilominus maneat obligata persona debitoris seu venditoris, qui cogi non potest exsolvere ipsam summam principalem seu sortem, quæ data fuit pro ipso jure percipiendi annuos redditus, etiam cum pacto redimendi. *vide L. creditor qui non idoneum. 28. ff. de Reb. Cred. L. adversas. 10. ubi Glossa. Bartol. & Bald. C. de oblig. & action.* Nam si peremptis bonis & rebus, foret itidem perempta obligatio solvendi annum redditum, hoc expressim Romani Pontifices in Constitutionibus suis explicuissent: sicuti de obligatione reddendi sortem in specie responderunt. Unde fit, ut hæc emptio annuorum reddituum possit eâ conditione & lege fieri, quòd etiam peremptis bonis nihilominus maneat venditor obligatus ad pensionis solutionem. Idque in Praxi plerumque tractatur. Et quod Martinus V. & Calixtus III. non condemnaverint redditum personalem, apparet ex eo, quia manifestissimè sentiunt, peremptis bonis, salvam adhuc manere obligationem, ad annum redditum, licèt non possint venditores cogi ad solutionem Capitalis. *per tradita Didac. de Covarruvias. libr. 3. variar. question. cap. 7. num. 5. versic. primum etiam. & Dominic. de Soto. de justit. & jure. Libr. 6. quest. 5. artic. 5. versiculo. secunda autem ejusdem auctoris conditio.* Præterea ex duabus Extravagantibus Nicolai Quinti & Gregorii IV. de censu editis expressè constitutum est, personam in censu obligari posse, imò personæ obligationem esse præcipuam, & rerum accessoriam jure pignoris & hypothecæ, pro tuitione & securitate debiti, ut patet ex illis

verbis Extravagantis Nicolai V. *cum oportuna contrahentium securitate, tuitione & indemnitate, ac cum potestate vendentes personas, eorumque proprietates, redditus, jura, jurisdictiones, census & omnia, & singula mobilia, & immobilia bona obligandi, & obligari faciendi.* Ergò cum in censu persona obligari possit, ejusque sit in hoc contractu obligatio potissima: planè sequitur, in sola persona censum à principio constitui posse. Caterum redditum personalem licitum esse, & ab usuraria pravitate planè alienum, pluribus docuit *Molinaus. de Usuris. quest. 72. num. 472. Soto. de justit. & jure. Lib. 6. part. 5. art. 1. Gutierrez. Canon. quest. 39. num. 64. & seq. Covarruv. 3. variar. resoluz. cap. 7. num. 5. & Lessius. de justit. & jur. lib. 2. cap. 22. dubit. 4. num. 15.* ubi statuit, hìc non agi de tali jure, quod ita constituitur in persona, sicut constitui solet in prædio, adeò, ut si debitor non sit solvendo, creditor illum vendere vel trahere in servitutem possit; sed de eo, per quod debitor & ejus hæredes obligantur ad jus annuæ pensionis. Nec * movent in contrarium Extravagantes Martini V. & Calixti III. P. P. (*vide Tit. de Emption. & Vendition. Libr. III. Extravagant. Commun.*) Nam quòd solos redditus reales super fundis constitutos approbarent, non tamen propterea dicendum est, ideò personales improbare; Cum Pontifices isti de facto Consulti deciderant tantum id, quod erat positum. Adeoque quod in prædictis Constitutionibus de prædiis aliisque rebus, super quibus redditus venditi sunt, dicitur, intelligendum est factum narrari, jus non statui. De Bulla Martini V. *vid. latius Anton. Tessauro Decisiones ex Senatu Pedemont.*

24 Et licet Constitutio Pii V. * (*quam refert Fridericus Martini.*

tini. in princ. Tractat. de jure censuum. Henricus Canisius Professor Ingolstadiensis in Comment. ad Libr. V. Decretal. cap. XI. pag. 494. Et seq. Et Mart. Navarrus. in Tract. de Usuris. num. 84. item Petrus Binsfeld. in cap. in Civitate. X. de Usuris) Romæ promulgata sub anno incarnationis Dominicæ. 1568. 14. Kalendas Februarii, ad quam omnes censuales illi contractus hodie referuntur, damnet quidem reditus merè personales, per verba: *Hæc igitur nostra Constitutione statuimus, censum sive annuum redditum creari constitui nullò modo posse, nisi in re immobili, aut que pro re immobili babeatur, de sui natura fructifera, Et que nominatim certis finibus designata sit &c.* per quæ verba abrogatur census in persona venditoris constitutus. Ex recepta tamen sententia, non obligat extra terras Pontificii Patrimonii, sive quia non est extra eas promulgata & recepta, sive quatenus merè personales damnat, magis civili quadam ratione procedit, quàm Divinâ ac naturali, ut Principes Seculares, eorumque subditos non liget. Nec Extravagans illa in hoc continet jus Divinum naturale, neque illud declarat, sed jus novum inducit. Quapropter in Provinciis, quibus recepta & admissa est Constitutio Pii V. de forma creandi census, in sola persona creari non posse, dicendum est. Sed in nostro Imperio non esse contractum injustum nec illicitum, magis existimo, neque ex natura rei, jure, inquam, Divino & Naturali, neque Constitutionibus Martini V. & Calixti III. ad census justitiam requiri, ut in re aliqua mobili constituatur. Ideoque censum personalem, neque ex natura rei vitium continere, neque improbari à duobus illis Pontificibus, neque à jure Divino, ut patet.

2. *Nebem. 10.* ubi Hebræi statuerunt super se tertiam partem Sicli, tanquam annuum censuum personalem. Huc pertinet responsio *Didaci de Covarruv. libr. 3. variar. resolution. cap. 7. num. 5. §. Non obstant Constitutiones &c.* Quod Pontifices saltem ad communem usum contrahendi, qui fit super rebus & bonis certis, ad maiorem ementis tutelam & indemnitatem, & ut is certiore & tutiorem habeat redditus solutionem, quàm si in personam tantum agere posset, respexerint; non verò eò ipsò negaverint, quin & super nuda obligatione personali census constitui possit. Unde colligitur, hanc Pii V. Constitutionem non obligare iudicem, ubi usu recepta non est, ob hanc rationem, quòd lex, licet promulgata, non ante obliget, quàm moribus subditorum recepta & comprobata est. *Can. erit autem. cum duobus seqq. Dist. 4. L. de quibus. 32 ff. de Legib. §. fin. Inst. de Except. & L. 1. in pr. C. de Constit. pecun.* qua de re eleganter differit *Henric. Canisius antebac in Academia Ingolstadiensi Juris Canonici Professor in Comment. ad Lib. V. Decretal. Tit. 19. de usuris. n. 8. pag. 497. & seq. & Felicianus de Solis in Comment. de censibus. Libr. 1. cap. 8. per tot.* ubi in specie differit, an Constitutio *Extravagans*, seu *Motus proprius* Pii V. *de forma creandi census*, potuerit apud Hispanos non recipi moribus? quod variis hinc inde argumentis affirmat & probat, per consequens dictam Constitutionem non obligare, vim non habere, nec culpa notari posse transgressores illius. Imò nec servandam esse in foro Ecclesiastico, quia principio non sit usu recepta. Quòdque dicta Constitutio Pii V. non ubique recepta sit, & propterea obligatoria esse nequeat, refert *Lessius de justitia & jure. libr. 2. cap. 22. dub. 13. per tot.*

tot. confer. Job. Vincentii Hondedai Consultationes. vol. 2. Consil. 35. Molinaum. Tract. de Usuris. Tom. 2. Tract. 2. Diss. 390. & 395. ubi tradit, quid de censibus, multis mensibus post Bullam Pii V. Romæ editam, celebratis, sine conditionibus in ea contentis, in Diœcesibus, ubi publicata non fuit, & communiter ignorabatur, censendum? Et num census reales sine pacto de retrovendendo in ea comprehendantur? Non oberit, quod nonnulli ex Innocentii autoritate in Cap. in civitate. 8. de Usuris asseverant. Censet etenim iniquum esse contractum, quò dives aliquis habens domum quotannis reddentem tantum quinque, eam vendit pro centum pauperi, non habenti unde pretium solvat: Constituenti tamen octo, aut decem super eadem domo annuatim solvendis, addita personali obligatione; quæ tamen sententia Innocentii adhuc falsa deprehenditur, modò justum pretium annui redditus accedat. Quò quidem intercedente, non videtur quid iniquum in eo contractu fiat, venditur siquidem Domus ipsa justè pro centum aureis, licèt tantum quinque quotannis reddat ex locatione: emptor autem cum non possit pretium hoc conventum solvere, pro eodem pretio constituit annum redditum perpetuum, vel redimibilem justè æquivalentem pretio centum aureorum; unde idem est, ac si venditor centum aureos, quos accepisset ab emptore in pretium domus, statim tradat ipsi emptori in pretium annui redditus constituendi: quamobrem si in pretii æstimatione iniquitas absit, uterque contractus compendio fieri rectissimè poterit. Sicuti enim eò jure, eâque ratione, quibus contractus hic justus censetur, rebus quibusdam nominatim, vel in genere expressis super

quibus annui reditus constituuntur : Ita siisdem sanè iustus item censendus erit, si personalis tantum obligatio contractui accesserit. Nec resistit, quòd, cum pecunia sit sterilis, nullumque sui præbeat fructum, id quod venit annuè præstandum, non possit dici nisi lucrum ultra sortem, quæ salva manet creditori, atque ita implicitum lucrum ex mutuo; quia non intenditur lucrum ex mutuo, sed tantum jus pensionis, non secus atque in reali. Et licet lucrum per frequentes pensiones excedere possit ipsam sortem, etiam sorte salvâ, e. g. quando quinque aureorum, centum aureis emptus, per aliquot secula quotannis solvitur, hoc tamen potius jure emptionis fit, quam mutui ratione; cum ad sortem nec sit actio emptori, nec repetitio, ut est in Mutuo. *conf. notata infra. ad Dispect. IX. num. 4.* Nam ut pretium seu fors aliquando reddatur, principaliter non intenditur à contrahentibus, sed totum hoc situm est in arbitrio accipientis, an & quando illud refundere velit; neque annuæ pensiones, tanquam accessorium, solvuntur, sed istæ tanquam Effectus quidam juris reditus principaliter sunt in obligatione; quæ omnia in mutuo cum usuris longè aliter se habent. Nec momenti est, quod Dissidentes obvertunt, nullam hic inter mercem & pretium intercedere proportionem, sed læsionem ultra duplum, vel triplum, & amplius fieri posse. Quandoquidem hoc modò omnes subverterentur emptiones, dum frequentissimè obvenire solet, ut fructus empti prædii, post aliquot annorum curriculum, pretium multis modis excedant. Præterea objiciunt: Ubi vera venditio est, cum pacto de retrovendendo, ibi facta reemptione, res olim vendita recipitur redditò pretiò.

tiō. Atqui in relutione seu reemptione redituum hoc non fit; quia venditor, qui hactenus pensiones solvit, volens eas redimere, nihil ex iis recipit, quanquam pretium seu sortem olim acceptam renumeret. Ergo hīc vera venditio non est, sed palliata usura. Verum enimverò, quòd in reemptione, pecuniæ seu pensiones solutæ non recipiantur, mirandum non est: non enim ipsæ, sed ipsum jus capiendi eas annuatim, quod venditori onerosum, redimitur & sistitur. *confer. notata infra ad §. VII. n. 34. & ad Dispect. IV. §. III.* Tandem ita argumentantur: in pecuniariorum redituum emptione, nulla merx reperitur, cum pensiones, quæ emi dicuntur, sint numerata pecunia. Hanc autem mercis vice fungi non posse constat, cum merx & pretium debeat esse diversa, & pecunia, quæ omnium rerum mensura est, se ipsam mensurare non possit: quia primus & proprius usus pecuniæ is est, ut per eam cæteræ res æstimentur, non ut ea sit sui ipsius æstimatio. *L. 1. ff. de contrahend. emption.* Idque auctoritate *Aristotelis Libr. 1. Polit. cap. 6. & Libr. 5. Ethic. cap. 5.* non enim, ajunt, congruit, decem aureos, aliis decem itidem aureis æstimari. Ergo non licet emere annuos reditus pecuniâ solvendos, & sic pecuniam aliâ pecuniâ æstimare, & pecuniam pecuniâ emere; cum ex hoc usus pecuniæ pervertatur: siquidem in hac specie non est pecunia medium commutationis alterius rei. Nam & eâdem ratione usura improbatur, quia pecunia pecuniam parit: Ergo emptio hæc verè talis non est, quippe alterâ sui parte truncata, sed incidit in mutuum cum usuris. Sed quod pecunia pecuniam æstimare nequeat, id adeò simpliciter concedendum non esse dicimus, saltem secundariò & impropriè.

propriè. Quamvis enim proprius pecuniæ usus in hoc sit institutus, ut per eam reliquæ res æstimentur, non ut ea sit sui ipsius æstimatio, nil impedit, quin ex secundo & improprio usu, pecunia sit sui ipsius æstimatio, & cum alia pecunia commutetur. Sicuti & proprius, ac primus calcei usus est ad pedem tegendum, improprius tamen & secundus erit ad ejus cum alia re permutationem, nec illicitum erit, pecuniam cum pecunia permutare: Sicuti nec calceum cum gladio, secundum *Aristotelem Libr. 1. Polit. cap. 6. & 7. Cajetan. in Tract. de Cambiis. cap. 5. Dominic. de Soto. de justit. & jure. quest. 9. de Cambio minuto. art. unico.* quò fit, ut licèt in his reditibus emendis pecunia cum pecunia permutaretur: non inde colligi posset probatio efficax, quâ cogeremur horum redituum emptionem damnare. Et insuper idem, sui ipsius mensuram non esse, accipiendum est de eodem modo & respectu. Constat autem in his reditibus constituendis & emendis, pecuniam non esse pretium, nec sui ipsius æstimationem, sed jus illud percipiendi annuam pensionem, pecuniâ emitur, & illud jus pretio æstimatur; sicuti jurisdictio, jus percipiendi tributum, jus percipiendi fructus alicujus rei. Sic ergò hoc jus percipiendi annuam pensionem & reditum annuum, quod formatum & incorporeum est, pecuniâ emitur & venditur, tradente *Carolo Molinaeo, de Contractibus. quest. 10. num. 20. adde Felicianum de Solis in Commentar. de Censibus. Lib. 1. cap. 7. num. 3.* Planè ut in usufructu vendito, sed redimendo, perceptos fructus nemo recipit, sed se isthac servitute in futurum tantum liberat. *vide Alvar. Valasc. Tractat. de jure Emphyteut. quest. 32. num. 8. 9. & seq.* Ideoque licèt admitteremus
in

in hisce reditibus, pecuniam dari pro pecunia, non inde colligi posset, injustos, illicitos improbosque esse; prout eruditè docet & ad contraria argumenta respondet *Felicianus de Solis. dict. libr. 1. cap. 8. num. 8.*

§. VII.

Cæterum * est Personalis reditus iterum vel * *merè* 25
talis, qui hypothecam nullam annexam habet, sed consti- 26
 tuitur in persona solius censuarii seu debitoris, obligantis
 se ad certam pensionem, sine ordine ad aliquam rem, unde solutio facienda absque ulla rerum vel bonorum assignatione hypothecaria; ita ut fidem tantum personæ sequi oporteat; ut si Doctor juris agens Advocatum, aut Professore, carensque bonis immobilibus, ex ingenii sui & professionis suæ lucro, & fructibus alteri jus census vendat; aut alius prædiis & fundis abundans, ex sua persona alii censum vendat, nullo prædio hypothecæ loco assignato. Non enim prohibitum est, quin liber homo jus suorum lucrorum, compendiorum, quæstuum, emolumentorum, suâ industriâ quæditorum, alii titulo venditionis census divendere queat. Quemadmodum enim liber homo jus dominii suarum rerum, jus servitutis, jus venandi, aucupandi &c. titulo venditionis census alii divendere potest, neque enim eo casu jus in persona debitoris activum ad res externas, id est, in bona laboribus quæsitæ, acquiritur; obligaturque tantum personaliter venditor census, eo modo, quo in cæteris contractibus, qui consensu perficiunt, obstringitur. *Ludovic. Molina, de Contractibus. Tract. 2. Disput. 387. adde Frideric. Martini, de jure Censuum. cap. 4. num. 34. & seqq. ubi ad contrariæ opinionis argumenta respondet. Vel * non merè* 28
talis,

salis, cui pro majori securitate res locò hypothecæ ad-
jicitur; De quo aptè Martialis Epigramma:

Cum rogo te nummos, sine pignore non habeo, inquis,
Idem si pro me spondet Age lus, habes.

Quod mihi non credis veteri Thelesine sodali,
Credis colliculis, arboribusque meis.

Unde maxima diversitas in mores profluxit. Quædam enim municipia in redditus, solam rerum obligationem receperunt, quædam personarum quoque obligationem admittunt, quædam denique circa hoc distinctionem reddituum & censuum faciunt: alioqui magis est, ut constitui posse redditum solâ personali obligatione dicamus. *vide Franzk. variar. resolut. libr. 3. cap. 7. num. 5. §. Ego sanè &c.* ubi jure verius esse censet, annum redditum pecuniâ solvendum etiam cum pacto redimendi constitui posse solum

28 * obligatione personali, absque ulla bonorum assignatione & hypotheca, sive illa generalis, incerta, sive specialis vel certa sit. Eandem sententiam attestatur *Gailius lib. 2. obs. 7. num. 13.* generali passim consuetudine receptam esse, atque adeò in Camera Imperiali comprobata. *vide Carpzov. in asylo debitor. ad incitas redactorum. cap. 1. Position. 39. num. 101. & Canisium in Commentar. ad Libr. V. Decretal. cap. XI. num. 2.* ubi refert argumenta, quibus Covarruvias hanc adstruere conatur sententiam, annum scilicet censum in sola venditoris persona posse constitui, quæ sunt & *Dominici Soto, de justitia & jure. libr. 6. quest. 5. art. 1. Caroli Molinæ, de Contractibus. quest. 74. & 75. & quest. 83. concl. 13. & Petri Gudelini, de Jure Novissimo. libr. 3. cap. 3. pag. 122. & seq.* ubi pluribus adductis rationibus hanc opinionem & sententiam comprobarunt. Qua-

rum

rum præcipua est, quam Covarruvias ex natura ipsius contractus, de quo hoc loco tractamus (qui scilicet in obligatione tantum personali, absque generali vel speciali bonorum sive rerum assignatione & hypotheca consistit) deducit. Nam, inquit, si naturam ejus spectemus, procul dubio obligatio ad solutionem annui census personalis est, fundus verò vel alia res, in qua fundatur census, accessorie adjicitur jure pignoris vel hypothecæ pro certiori & faciliiori solutione: & ideò rem ipsam specialiter nominatam, jure pignoris & hypothecæ accedere. *Text. L. fundus quem. 9. ff. de annuis legat. & fideicommiss. ibique Bart.* Inde fit, ut principalis obligatio, quæ personalis est, hinc consideretur, non accessoria: & ideò etiam ipsa re perempta & extincta, adhuc manet obligatio personalis ad annui redditus solutionem. *L. creditor qui non idoneum. 28. ff. de rebus cred. & l. adversus. 10. Cod. de oblig. & action.* Ea etenim est natura pignoris & hypothecæ, ut etiamsi pignora perierint, debitor ipse teneatur æs alienum solvere, quod apertissimi juris est: Quibus accedit *Textus* * *elegans in L. fin. 81. ff. de contrabend. emptio.* ubi re-
29
 spondet Iustus Scævola in hac facti specie: Lucius Titius promisit de fundo suo centum millia modorum frumenti annua præstare prædiis Gaji Seji; postea Lucius vendidit fundum, additis verbis his: *quò jure quâque conditione ea prædia Lucii Titii hodie sunt, ita veneunt, itaque habebuntur:* quæritur, an Emptor Gajo Sejo ad præstationem frumenti sit obnoxius? Respondit, inquam, Scævola, emptorem Gajo Sejo, secundum ea quæ proponerentur, venditò eodem fundo non obligari, adeoque ad præstationem frumenti emptorem Gajo Sejo non teneri, consequenter

nec fundum aliquò onere affectum esse, nam personalis obligatio non sequitur fundum, nec ejus possessorem. *L. 1. §. 2. ff. ad SCt. Vellejan. Gotb. fred. in not. ad dict. L. 81. de contrabend. emption. vid. Thoming. Decis. 17. num. 11. §. seqq.* ubi per hunc textum, magnò nisu in genere venditionem reddituum annuorum omnem ex certo fundo quotannis præstandorum, fundum non afficere, nec possessorem concomitari astruere conatur; & *Anton. Gomez. lib. 2. resolut. 15. num. 23.* generaliter infert, quòd obligatio vel actio personalis etiam causata & emanata, respectu rei, nunquam transeat activè & passivè ad particularem successorem ejusdem rei. *Facit L. sed & si quid. 25. §. si operas. 2. vers. quamvis. ff. de usufructu. L. quedam. 9. §. 15. autem. de Edendo. L. cum pro rebus. 4. C. de rerum permutation.* Aliter respondet *Georg. Franzk. libr. 1. variar. resolut. 1. num. 133.* Quòd scilicet in dict. Text. *L. 81. §. fin.* non agatur de casu venditionis, ubi per illam quis in fundo suo alteri jus annui redditus constituit, sed præsupponatur saltem illic obligatio nuda, quâ quis alteri ad annuam pensionem obstrictus est, & ita fundi saltem accessorie & nudæ demonstrationis causa, quòd ex illo pensio solvenda sit, in contractu mentio facta fuerit; quò inclinat quoque *Bartolus in L. Codicillis. 91. §. instituto. num. 4. de Legat. 2.* ubi inter constitutionem juris in re & inter simplicem obligationem de dando fructus ex re distinguit, & de hoc posteriori *d. l. fin. 81. §. fin. de contrabend. emption.* accipit, quod & facit *Baldus, Alberic. & Job. de Imola ibid.* nec non *Salicet. in l. 2. C. de revocand. iis quæ in fraud. creditor.* Ex quo enim in dict. *l. fin. §. fin.* *Lucius Titius* in genere certos annuos redditus promisit, obligatio

gatio in terminis simplicibus permanfit, nec per illum fundus, qui folius demonstrationis caufa adjectus eft, affectus eft. Sed & *Extravagans Calixti III.* videtur idem innuere, dum his verbis utitur: *in illorum vendentium favore*: hoc eft, ut eò facilius propter hypothecam five obligationem bonorum fuorum poffint invenire emptorem census. Quò fit * ut ad hujus cenfualis contractûs 30
 constitutionem & perfectionem non videatur requiri neceffariò hypotheca bonorum ipsius venditoris, *fi ita visum fuerit contrahentibus*. Imò quod verius eft, magis intereft venditoris, ne res fuæ hypothecæ fubjiciantur, fed fint absque hoc onere. vide tamen *Canifium, in Commentar. ad Libr. V. Decretal. Cap. XI. in fin.* Contra *Didacum* tenet *Vivius Decif. 369.* & *Valasc. de jure Emphyteut. quæst. 32. num. 10.* dicit, per Senatûm Lusitanum, reprobos & usurarios contractus illos judicari, in quibus quis emit censum solâ personali obligatione contentus. Et apertè *Valascus* scribit, *dict. loc. quæst. 7. num. 10.*, quòd, si illorum opinio, qui statuunt, censum personale licitum esse, admittatur, latissimus pateat campus usuris contrahendis: facile enim foeneratores datâ pecuniâ se emere ab aliquo annuum censum pecuniarium dicent, & usurariæ labis notam fugient, solò nomine conventionis, mutuò: facile autem erit, illis, qui mutuam pecuniam ad foenus dant, dicere, se pro annuo censu dare. *Hactenus Valascus*. Hoc idem censet *Tessaurus Libr. 1. quæstion. Forens. XXXII. num. 29. & 14.* ubi quoque non admittit census constitutionem generalem * super omnibus bonis, nullâ certâ de- 31
 finitione factâ; quemadmodum etiam *Peregrinus* consuluit *consil. 97. num. 5.* conferatur *Franzkius lib. 1. variar.*

- 32 *resolut. 1. num. 62. & seqq.* totus * in id intentus, ut emptionem annuorum reddituum, ex tota personali obligatione, absque restrictione ad fructus ex certo pradio nascentes, suspectam faciat & in effectum tollat, vel saltem pro mutui contractu venditet, allegans hanc in sententiam *Abbatem Panormitanum* * hæcce verba proferentem: *Aut querimus, an per huiusmodi censum personalem contrahatur emptio venditio? & credo, quod non, quia abest res, sine qua venditio non consistit: nam iste, qui dicitur venditor, non potest personam vendere, cum nemo sit Dominus membrorum suorum; aut querimus, an possit se obligare ad dandum annuatim certam quantitatem? & tunc indubitanter dico, quod sic: at hoc modo huiusmodi obligatio cum mutuo in Effectu coincidit. question. 5. circa finem.*
- 34 Verum * respondendum, annuas pensiones absque restrictione ad certum fundum, nequaquam ut mercem venditam in considerationem venire; sed facultatem, annuam pensionem ex omnibus debitoris redditibus ac obventionibus percipiendi, adeoque jus ipsum pro certo pretio venditum censer, ut hinc omnia venditionis requisita, consensus, merx & pretium concurrant. *Tabor. de Presidio Debitorum. Part. 3. sect. 1. artic. 5.* Unde nec concedendum, annuas pensiones hoc casu ex sola personali obligatione præstari, sed ex jure percipiendi vendito emptori annuatim hæc cedunt ac deferuntur, tradente *Carpzovio in asylo debitorum. ad incitas redactorum. cap. 1. position. 29. num. 102 seqq.* Plura hac de re infra in *Dispect. III. circa finem* dicemus. Constat igitur, in his annuis redditibus constituendis non esse necessarium, quod constituentur super bonis certis, nec incertis: Imò posse personali

sonali tantum obligatione præmissa constitui; quamvis pauci reperiantur emptores, qui eos emere velint aliter, quam super bonis & rebus certis constitutos. Unde apparet, eam bonorum assignationem & appositionem potius fieri in utilitatem creditoris, & ementis reditum, quam in commodum debitoris, qui reditum vendit & constituit; & cum tanto justior sit hic contractus, quanto facilius est, & minus gravis ipsi venditori, qui coactus necessitate & inopia, ita cum creditore contrahit, planè sequitur, non minori jure licere hos reditus constituere absque rerum & bonorum obligatione, quam si eis nominatim huic juri suppositis venditio reditus fiat. tradente *Carolo Molinao, de Contractibus. n. 22. in princip.*

§. IIX.

Est tamen eò casu, quò super persona tantum reditus constituitur, cavendum emptori, qui se periculo exponit perdendi summam principalem, quod facile sit, personam obligatam ejusve hæredem fieri non solvendo. Quà ratione inspectâ, non improbamus opinionem illorum, qui tenent, emptorem * censûs posse, ad evitan- 35 dum periculum, sibi providere, capiendo assignationem super re, quæ sit majoris valoris, quam pecunia, quam solvit, & quæ sit segura; non autem ut majores fructus percipiat, quam importent quinque pro centenario. *Surdus Consil. 162. num. 34.* Quemadmodum nec ad hanc pluris valentiam respexerunt Pontifices, prudenter existimantes, non esse inconveniens, ut emptor, qui tot aliis incommodis & periculis subjicitur, & qui nunquam potest suum retrahere sine voluntate venditoris, & qui ejusdem venditoris voluntatibus est alligatus, procuret saltem

tem habere reditum census hac via securum sine ullo Interesse & damno sui proximi, in cuius libera facultate positum est, rem illam, super qua census constitutus est, vendere, & se ab omni censu liberare, imò & super eadem alios census constituere; Et hæc est mens contrahentium, cum plura prædia supponunt, ut prospiciatur emptori, tradente *Valasco. de jure Emphyteutico. question. 32. num. 15.* Modò * illa prædia sint designata certis finibus, & ex illis assignatus census proveniat; quicquid in contrarium voluerit *Manentius, Senator Mantuanus. Tract. de pact. 2. num. 8. & Brunor. à Sole. quest. 4. num. 5.* quorum opinio locum habet, quando ex illa plurius valentia rei majores fructus emptor perciperet, secus quando rata portio fructuum duntaxat æstimatur, & ad ratam capiuntur, ac omne lucrum super abundans est venditoris, cui sat est, non esse in damno. Tutius tamen esse semper justo pretio rem emere, ut omnibus consulatur, monet *Tessaurus in libr. 1. quest. Forens. XXXII. num. 19. in fin.* Sic per Bullas Martini & Calixti, quæ sunt registratæ inter Extravagantes Constitutiones, sub *Tit. de emption. & vendition.* admittitur obligatio aliorum bonorum debitoris, pro securitate obligationis, quoad solutionem, non pro securitate ipsius rei & fructuum, super quibus ab initio census constituitur. Neque * Extravagans Pii V. tollit ea, quæ sunt naturalia contractus emptionis & venditionis, in quo & hypotheca, & fidejussio accedere solet. *Navarrus in Cap. si fœneraveris. num. 15. de usuris.*

§. IX.

Eodem * modò Realis Reditus, vel hypothecam habet

habet annexam, vel non; sed & *Mixtum* * qui rei simul & 39
personæ innititur, cum hypotheca constitui posse, vel sine
ea, dubitandum non est. Cautè igitur hîc advertendum, ne
rem redditui suppositam, cum adjuncta hypotheca confun-
damus. Sæpè enim fit, ut res aliqua denominetur, non
tanquam juris redditus objectum, sed tantum ut pignus, ad
majorem securitatem, (cujus rei effectus non exiguus po-
nitur, in actionibus ritè intentandis, ut & in articulo, de
extinguendo vel finiendo redditu) quæ duæ res sunt distin-
ctæ. Cum fieri possit, ut & redditus e. g. ex prædio aliquo
debeatur, nec tamen illud propterea hypothecatum sit:
Et vice versa prædium aliquod sit hypothecatum ob redi-
tus præstationem, qui tamen non exinde, sed vel ex alio,
vel ex persona, debeatur. Unde fallunt illi, qui *indistin-*
ctè præsupponunt rem, in qua census est emptus, se habe-
re ad censum annuatim præstandum, tanquam hypothe-
cam, adeoque accessorium hoc supponere aliud principa-
le, nempe obligationem personalem venditoris census,
hujusque successorum. Nam res in qua emitur census,
se habet ad censum, uti proprium ejus objectum, cen-
susque ad rem istam, uti quædam servitus. *Valascus, de*
jure Emphyteutico, quest. 32. num. 13. & seqq. Sicuti autem
dimissio prædio serviente, nulla, propter servitutem,
competit actio personalis erga eum, quædium dimisit,
ita nec ob censum. *vide notata infra ad Dispect. VIII.*
§. III. num. 4. Imò si res, in qua census est emptus, ad
eum se haberet, instar hypothecæ, sequeretur subiectum
proprium talis census realis esse census venditorem vel
ejus successorem. Absurdum autem erit, subiectum sive
suppositum census realis esse personam. Cum census

personales ac reales unicè distinguantur ex diversitate sub-
jectorum. Illorumque subjecta nunquam non sint perso-
næ, horum autem subjecta nunquam non res. *conferatur*
Franzk. variar. resolut. lib. 1. q. 2. n. 122. & seqq. & quest. 3.
Carpz. lib. 5. tit. 9. respons. Electoral. 98. Unde consequitur,
falsum esse, dum *Covarruvias lib. 3. resol. c. 7. num. 5. & 6.*
asserit, quòd prædium censuale, super quo census est vendi-
tus, hypothecæ loco solùm habeatur; & per consequens
falsum esse, quòd principalis obligatio in omni annuo cen-
su, etiam super certa re constituto, semper sit personalis.

§. X.

40 Deinde ratione durationis, Reditus * *alius* est Tem-
41 porarius, *alius* perpetuus. *Ille* * qui ad tempus aliquod,
42 conventionem denominatum. *Hic* * qui perpetuò & ju-
giter præstandus erit; puta si aliquis vendat reditum cen-
tum floren. in perpetuum pro duobus millibus floreno-
rum: Quando verò census præsumatur temporalis, vel
perpetuus? de eo vid, *Fridericum Martini de jure cen-*
suum. cap. VIII. pag. 246. num. 6. & seqq. Et itidem bifa-
riam dispecitur; *vel* enim *Redimibilis* est, *vel Irredimibi-*
lis. *Redimibilis* est, qui aliquando redimi potest ab una
parte contrahentium, etiam alterâ invitâ, hoc est, qui sal-
tem habitu talis est, ratione emptoris, qui sortem repetere
nequit, *vide Gregor. de Valentia. Disputat. 6. quest. 22.*
punct. 6. col. 3. in princ. tom. 3. ratione verò venditoris re-
dimi potest. Quales quidem sunt omnes hodie in Ger-
mania. *vide Constitutionem Caroli V. Imperatoris de an-*
no 1548. in Comitibus Augustanis publicat. Tit. von wucher-
lichen Contracten; Unde patet falsam esse subdistinctio-
nem hujusmodi censuum redimibilium *Pauli Laymanni*

in *Theologia Morali* Libr. 3. Sect. 5. Tract. 4. cap. 18. col. 3. §. Tertiò dividitur &c. quòd vel sint ex parte solius venditoris, vel etiam ex parte emptoris & ita utrinque redimibiles: quò de *infra ad Dispect. IV. §. V.* plura dicemus. Irredimibilis est, qui alterâ parte invitâ redimi non potest. *Franzk. variar. resolut. libr. 1. quest. 1. num. 43. & seqq. Fridericus Martini, de jure Censuum. cap. 2. num. 13. pag. 38.* Igitur errant, qui solum censum perpetuum irredimibilem asserunt; quandoquidem census perpetuitati non repugnat reemptio: cum census etiam redimibilis interim dum non reemittitur, perpetuam durationis causam habeat, ejusque pensiones, perpetuò & jugiter absque temporis definitione solvantur. *Mynsinger. Cent. 1. obs. 69. Carol. Molinaus, in Consuetud. Parisiens. Gloss. 5. §. 13. Tit. 1. quest. 10.* Atque hîc controvertitur, an reditus irredimibiles, Constitutionibus Imperii hodie sublatis, an verò hæc ad illos trahendæ non sint? Equidem sunt nonnulli, qui istas Constitutiones ad Redimibiles solum trahunt. *per text. in Reformat. Politic. Imper. anno 1530. §. und nachdem die Wiederkauffsz Gültten &c.* quibus satis doceri putant, de Redimibilibus tantum ibidem agi, & liberam redemptionem requiri, in oppositione ad Emptorem, aut ad certum tempus, vel ex certo tempore, non ad irredimibiles etiam. Verum sententia contraria verior nobis videtur. Et sublatis esse, verba Constitutionum Imperii innuunt, quæ venditori liberrimam redimendi facultatem reservari volunt, quæ cum irredimibilitate subsistere non potest: quod satis colligitur ex *Ordin. Polit. de anno, 1577. §. hierauff setzen &c. & ex Tit. 19. dict. Ordin. Politic. §. fin. ibi: dazu auch dem*

Verkauffer &c. *vide* Solmisch Land Recht. Part. 2. Tit. 15. quò de ita provisum: Doch wollen wir / daß hinfüran kein einige Gült oder Pension, so umb eine nahmhaffte Summa Gelds erkauft werden / mehr gemacht / sondern alle solche Pensiones und Gültten ablößig und wiederkaufllich seyn sollen. ita quoque sentit Binsfeld in cap. in Civitate. quest. 14. conclus. 8. Caroli V. Constitutionibus census irredimibiles esse exclusos & prohibitos. *adde* Paul. de Castro Part. 1. Consil. 290. num. 3. & 4. ubi latè respondet ad ea, quæ possunt hoc in casu in contrarium allegari, ut quatenus percipitur ultra quàm datum fuerit pro pretio, sit usura. Tandem vero concludit in num. 5. dict. Consil. In puncto quidem juris istum contractum, quò redditus in perpetuum venditur, nec de sui forma, nec quoad mentem contrahentium, censi foeneratitium, vel illicitum. Cautius tamen & tutius facere homines, maximè religiosos, si ab hujusmodi contractu abstineant. *adde* Molinam. d. tract. 2. de usuris. Disput. 389. ubi de conditionibus, ut census perpetuus cum pacto de retrovendendo sit licitus. Illud quæstionis hic est: annuus redditus in dubio an sit judicandus redimibilis, an irredimibilis? quæ de *vide* Didac. Covarruv. libr. 3. variar. resoluz. cap. 10. num. 4. §. primum illud certum. ubi inter alia tradit, quoties de jure annuæ præstationis apparet, & ejus origo aut constitutio constat per scripturam, aut per testes, qui præsentibus contractui fuerunt, nec tamen per scripturam vel testes possit apparere, conventum fuisse inter creditorem & debitorem, quòd is redditus redimibilis esset: tunc præsumendum, redditum perpetuum esse, eâ ratione, quod

quòd hæc annui reditus constitutio, venditio & emptio sit, in quibus nunquam erit præsumenda pactio revendendi, nisi ea probetur: *L. 2. ubi. Dd. communiter. C. de pact. inter emptor. & vendit.* Imò ubi pretium annuæ præstationis iniquum est juxta regionis & aliarum circumstantiarum conditiones ad perpetuam præstationem, magisque conveniens redditui redimibili; tunc erit & hic reditus judicandus redimibilis, etiamsi pactum fuerit adjectum, eum perpetuum fore; authore *Carol. Molin. de Contractibus. quest. 5. num. 128.* Unde judex hac de causa cogniturus, debet omninò qualitatem, legem & contractus conditionem, diligenter considerare, atque omnes conjecturas exactè rimari, quò facilius hac de re judicare valeat. *Hæc Covarruvias.* Ex quibus facilè ad quæstionem propositam colligi poterit responsio & conclusio; quoties nimirum de annui reditus titulo emptitio constat, nec tamen liquidum est per scripturam, aut testes, an eam legem habeat & pactum, ut redimi possit, quòd in dubio contractus præsumatur irredimibilis, atque pacto redimendi celebratus. cujus conclusionis varias suggerit rationes *Fridericus Martini, de Jure Censuum. cap. VII. n. 133. 136. & 138.* Limitamus tamen hanc conclusionem juxta tradita *Covarruvie præcitat. loc. num. 5. versiculo Tertio si &c.* 1.) nisi ex provinciæ consuetudine census redimibiles frequentius, quàm irredimibiles, emi soleant: eò enim casu ex frequentiori Regionis usu & consuetudine census judicatur redimibilis; quia contractus juxta regionis & contrahentium consuetudinem celebratus præsumitur. *L. semper in stipulation. ff. de reg. jur. Menoch. libr. 3. præsumption. 38. & 43.* 2.) nisi pretium annui re-

ditus valde sit exiguum, ita ut inspecto tempore contractus id pretium in annuo redditu irredimibile foret iniquum, puta si centum empti sint quinque: nam tunc census præsumitur redimibilis, etsi in ipsa scriptura constitutionis non fuerit pactio redimendi expressa. Et probatur hæc emptio Constitutionibus Imperii, quibus emptio census, qua centum emuntur quinque, non aliter censeatur licita, quàm si redimendi facultas penes venditorem perpetuò semperque existat, quacunque tandem formâ literæ sint conceptæ, hoc est, etsi pactum sit factum, ne census redimi queat. Econtra redditum redimibilem in dubio potius præsumi, statuunt *Binsfeld. cap. in civitate. quest. 3. concl. 3. extra. de usuris. Carol. Molinaus, de Contractibus. quest. 5. num. 128. & Felicianus de Solis in Commentario de Censibus. libr. 2. cap. 6. num. ult.* eò quod in dubio præsumendum pro eo, quod levius & minus est. *L. semper in obscuris. 9. ff. de reg. jur. L. si ita sit adscriptum. 14. §. 1. in fin. L. apud Julianum. 39. §. scio. 6. ff. de Legat. 1. Cap. ex parte. de Censibus. Regula in obscuris. de reg. jur. libr. 6. & ampliunt procedere dictam regulam, etiam si redditus Ecclesiæ esset debitus. Atqui census redimibilis minus gravis est debitori, quàm irredimibilis, ergò &c. Sed vide ad hoc argumentum respondentem *Fridericum Martini dict. cap. VII. pag. 233. num. 129, 30. & 31.* De cætero favore religionis in relictis Ecclesiæ, locum non habere dictam regulam *L. semper in obscuris. 9.* sed majus præsumi relictum, docet *Bartolus ad L. Titia. 38. §. Seja. ff. de auro & argent. legat.**

§. XI.

Temporarius redditus iterum * vel Definitus est, & ad

ad certum tempus directus, v. g. decem vel plures annos; *vel Indefinitus. confer Henric. Zæsum. Tit. ff. de usuris. num. 26. Molinam dict. Tract. Disput. 386.* Atque hîc incidit quæstio: quando venditur annuus reditus ad certum tempus, an censeatur factus in fraudem usurarum? de qua videatur *Vivius. Decis. 84.* Et dubium non est, quin temporarius reditus, si ita comparetur, ut tempore elapso pretium restituendum sit, hodie improbetur. *confer Felicianum de Solis, in Commentar. de Censibus. libr. 1. c. VII. num. 9.* ubi refert contrarias opiniones de quæstione illa; an valeat pactio, quòd in censu venditor obligetur ad non redimendum intra certum tempus, & illò elapsò, possit redimere? Sed *vide notata infra. ad Dispect. IV. §. VI. num. 3.* *Indefinitus* reditus est, * ad incertum tem- 44
pus, puta ad vitam alicujus comparatus, ut quoad vixerit emptor vel venditor, quem *Vitalem*, vel *Vitalitium* vocant. *Franzk. variar. resolur. libr. 1. quest. 1. num. 33. Gail. libr. 2. obs. 8. Molina. dict. Tract. de Usuris. 2. Disput. 388. Paul. Christin. vol. 2. Decis. 128.* Fingamus* igitur Titium mo- 45
lestiarum pertæsum, cogitare de vita privatim instituen-
da: sed dum veretur, ne pecunia, quam habet, puta mil-
le florenorum, alimentationi suæ non suffectura sit, si fortè
in multos annos vitam protraheret, adit civitatem, vel
Monasterium, aut alium, quem suis rationibus expedire
existimat, & ab eo emit annum reditum centum flore-
norum. Oritur de hoc casu inter Doctores non levis
contentio, an* jure subsistat hujusmodi emptio & ven- 46
ditio, & redituum emptio ad vitam sit licita? De qua *Gai-
lius lib. 2. obs. 8.* Difficultas posita est in eo*, quòd emptor
lucrum quærat ob spem diuturnioris vitæ. At usura non
tan-

tantum committitur re ipsâ, sed & spe solâ, animo concepta. *Cap. constituit. 10. de Usur.* Unde sunt, qui hunc contractum improbant, & usurariam pravitatem implicare existimant; quos inter est *Raymundus*, & *Henricus de Gandavo* aliique citati à *Binsfeld. in Cap. in Civitate. q. 11. de usur.* quorum rationes recenset & examinat *Felicianus de Solis. lib. 1. de Censibus. cap. 7. num. 18. adde Parladorium lib. 2. rerum quotidianar. cap. 2. num. 10.* Verum

48 * videtur hic contractus cæteris justior, propter incertitudinem lucri & damni. *arg. L. si eâ lege. 17. C. de usur. L. de fideicommiss. 11. C. de transact.* ut si lucrum contingat sortem datam excedere in duplum, triplum & ultra, hoc tantum casui sit imputandum & attribuendum; cum è contra contingere possit, & quandoq; etiam contingat, ut præmaturâ morte emptoris, ipsa fors tota vel bona ejus pars resideat apud venditorem; ut incertitudo ista faciat, nihil illiciti continere ejusmodi contractum. *Covarruv. libr. 3. variar. resolut. cap. 7. num. 3. vers. item. & hac. Mart. Navarrus de usur. num. 71.* quia possibile est, quòd nedum ultra quàm dederit, sed nec tantum percipiat emptor, cum possit statim mori & venditor totum pretium lucrari: non ergò debet conqueri, si contingat contrarium, seu quòd multum vivat, & satis ultra percipiat. *arg. L. si pater puella. C. de inoffic. testament. vid. Paulus de Castro. Part. 1. Consil. 290. num. 4.* ubi quæstionem format, si redditus vel census ematur per totum tempus vitæ, & emptor sit juvenis, & diu verisimiliter victurus, an sit prohibitus contractus? quòd rectè Neg. Incertitudo

49 * enim contractum facit licitum, qui alioquin certus, esset illicitus. *dict. L. 17. C. de usur. & L. 33. eod. ibique Bald.*

Bald. & Salicetus. Vita * autem hominis incerta & multis 50
casibus exposita est, adeò ut nemo sibi crastinum polliceri
possit; & sic incertum, quamdiu emptor victurus, cum
mors omni ætati communis sit. Licet enim fieri possit,
ut spe longævæ vitæ, & ad rationem multorum annorum,
magnò pretiò reditus ematur, qui tamen morte interve-
niente semel tantum atque iterum solvatur, adeoque ven-
ditor totum pretium quasi lucretur, nullò vel parvò con-
trà datò: Aut ex adverso spe brevioris ætatis parvum pre-
tium statuatur, & tamen emptor per aliquàm multos an-
nos redditibus fruatur, adeoque cum alterius damno locu-
pletetur. Attamen eò non attentò, usus obtinuit, valere
hujusmodi contractum, idque propter incertitudinem
lucri & damni, ex instabilitate humanæ vitæ proveniente,
ob quam non potest dici intervenire læsio. Quo fit, ut
etiam donatio reciproca in tempus mortis collata inter
conjuges valeat, ut puta, quòd superstes præmorienti
succedat, idque propter dubium mortis eventum. *L. quod
autem. si vir & uxor. ff. de Donat. inter Vir. & Uxor. Gail.
2. obs. 40. num. 7.* Unde Baldus hunc contractum neque
ex intentione usurarium esse dicit, sed ob incertitudinem
assimilari emptioni jactus retis, ubi ob eandem rationem,
læSIONEM non attendi, tralatitium est. *Consil. 292. vol. 5.
& Consil. 154. num. 1. & 2. vol. 2.* Ita Covarruv. d. cap. 7.
*variar. resolut. num. 3. §. Nec in hac specie dubitandum
est &c.* statuit, quòd in foro conscientiæ sit tutus, qui ob
vitæ diuturnitatem ultra sortis quantitatem fructus & cen-
sum percipit: nam ubi ex aliquo actu quis perinde com-
modum atque incommodum percipere potest, non dici-
tur lædi, si casu, præter opinionem, incommodum sentiat.

per Text. *L. de fideicommissis. C. de transaction.* ex quo *Cassius*. *Alexander* & alii *ibidem* colligunt, quòd quando aliquid habet se ad lucrum & damnum æqualiter, si quod casualiter contingit damnum, per hoc quis non dicatur lædi, ut nec si minor sit, in integrum restituatur. Unde & cum mutuâ conditione injectum fideicommissum, qui est casus dict. *L. de fideicommissis. II. C. de transaction.* remittitur, neuter lædi videtur: Dubii enim eventus incertitudo facit, ne quicquam sui quis remisisse censeatur. *Alciat. ibid. num. 1.*, in qua incertitudine excessus & defectus hinc inde compensantur. Sit tamen pretium commensuratum juxta spem probabilem vitæ: nam aliter statuendum super puero robusto, aliter super sene. Ita ut in junioribus, qui per ætatem diu vivere possunt, majus constituatur emptionis pretium, puta ad rationem duodecimæ, quàm senibus, quorum vita jam propemodum decursa est, & qui per ætatem diu vivere non possunt. facit ad hoc Textus in *L. hereditatum. ff. ad L. Falcid. confer. nota infra. ad §. XII. num. 56.* Ubi igitur in hoc casu multum vivit emptor, non habet venditor conqueri, qui ex contrario, scilicet morte festinâ, conquestus non fuisset. facit *L. pen. ff. de solution. & liberation.* item esset hoc accusare tutum, contra *L. maximum. 4. C. de liberis præteritis vel exhereditatis.* videatur *Joann. Andreas in additionibus Speculatorem. super Rubrica de usuris. pag. 487. & in ap. in Civitate. X. de usur.* ubi determinat, quòd quando quis emit annum redditum, talis contractus non capiatur usuram, siue redditus consistat in pecunia, & sic sit certus & infallibilis, fortunæ non suppositus. Item, si ematur ad certum & determinatum tempus, puta de-

cen-

cennium, sive *ad incertum*, ut quousque vixerit, vel *in perpetuum*; dummodo pretium quod dat, sit tale & tantum, quòd ex eo potuisset emi una possessio, non minoris redditus annuatim. Et dummodò dictus redditus annuus, qui emitur, quando consistebat in pecunia, foret creatus & in esse productus ante contractum emptionis: Si enim tunc crearetur, censeretur fieri in fraudem usurarum. Idem tenet *ibid. Hostiensis, in summa. de usuris. versi. quid de his qui emunt ab Ecclesiis.* Concluditur ergò secundum *Joann. Andream*; si redditus sit *incertus*, ut quarta pars fructuum, licet *tempus sit certum*, ut decennium, vel è converso *tempus incertum*, ut ad vitam, licet *reditus certus*, ut 10. annua, contractum non esse vitiosum; & multò minus, si *utrumque* sit incertum, scilicet quando & *fructus* sint incerti, & *tempus incertum*: nam tunc eò amplius incertitudo duplex à vitio excusabit, juxta *Joann. Andream præall. loc.* Idem quasi per omnia sequitur *Paulus Castrensis Part. 1. Consil. 290. num. 1. & 3.* nisi quòd eò casu, quo redditus *in pecunia* consistens, adeoque certus & infallibilis, *ad certum tempus* emitur (puta pro centum emi 10. annua usque ad decennium,) magis trahere istum contractum ad usuram, statuatur, & assimilari contractui mutui: quia in effectum fors revertitur ad danteram cum incremento. Et hanc opinionem quoad vitalem nunc redditum, communem esse, asserit *Gailius lib. 2. obs. 8. m. 2.* confirmatur quoque textu *in Cap. in civitate. 6. c. de usuris.* ubi sedes ordinaria. conferatur *Gailius dict. obs. 8. per tot. & ibi Graveus, concl. 8.* ubi plures allegat. *Sura de aliment. Tit. 9. quest. 11. n. 8. & seqq. Felician. de Solis. publicus olim Catbedra juris Pontificii moderator in Complutensi*

Academia. libr. 1. de Censibus. cap. 7. num. 19. Binsfeld. de usur. cap. in civitate. quest. 11. in secunda conclusione. Lat. Zech. de usur. cap. 10. num. 13. Molinaus. de usuris. quest. 72. num. 472. & seqq. Benedictus Bononius. de Censibus. artic. 14. Gutierrez. Canon. quest. 39. num. 64. & seq. apud quos plura de emptione annuorum reddituum ad vitam notanda reperientur.

§. XII.

- §1 Sed illud adhuc ut quæramus superest, qualis * iniri-
ratio debeat justii pretii in hoc contractu, *in vitam con-*
cepto: cavendum siquidem, ne interveniat deceptio ultra
dimidium justii pretii, ut monet *Salicet. in dict. L. 17. C. de*
usur. & Jason. in L. si pater puella. C. de inoffic. testament.
num. 8. ubi dicit, quòd tali casu in foro conscientie ad re-
stitutionem teneretur. *adde Felician. de Solis, in Comment.*
de Censibus. libr. 2. cap. 1. num. 6. ubi pulchram & celebrem
disputationem habet, an si defectus pretii sit in quantitate
notabili, tamen intra dimidiam justii pretii, vitium habeat
emptio & venditio, & decipiens culpam incurrat, ad resti-
tutionemque adstringatur? quâ de re varias recenset dis-
sentientium auctorum opiniones; quò brevitatis cau-
sa benevolum Lectorem remissum cupimus. Cate-
§2 rum * de justo pretio redditus annui ad vitam, variè sen-
tiunt Dd., sicut videre licet apud *Didac. Covarruv. Libr. 3.*
variar. resolution. cap. 9. num. 7. & cap. 10. num. 2. ubi
§3 putat, istud constitui oportere * ex communi Provinciæ
æstimatione, sive ut loquitur *Gailius, dict. lib. 2. obs. 8. n. 5.*
& obs. 23. n. 3. juxta consuetudines locorum, ubi hujus-
modi contractus celebratur, per *textum in L. si fundus. 6.*
ff. de evictionib. & dupla stipulatione. adde Merocbium.
Consil.

Consil. 236. libr. 3. Surd. Consil. 172. num. 34. L. 2. Facin. lib. 1. controvers. cap. 43. vide notata infra. ad Diss. IV. §. VI. num. 10. nam nemini injuriam facit, qui secundum consuetudines locorum, vel morem regionis, contrahit, cum contractus initio sint voluntatis. *L. nec emere. C. de jure deliberand. & scienti atque volenti non fiat injuria. Cap. Scienti. de R. J. in 6to.* dummodo absit fraudis suspicio & usuraria pravitas. adde *Mynsinger. 4. Cent. 4. Obs. 82. & Jason. in L. certi conditio. §. si nummos. n. 6. ff. si certum petatur.* ubi dicit, quod omnis dispositio, sive legalis, sive ultimarum voluntatum, sive contractuum, à consuetudine, & ab eo, quod fieri solitum est, interpretationem recipiat. *confer. Gail. lib. 2. obs. 50. n. 17. 18. 19. & 23.* qui hoc exemplis illustrat. Ad quam consuetudinem regionis respiciens Pius V. noluit census constitutionem in redditu ad certam summam regulare, (quamvis anteriores Pontifices, Calixtus, Martinus & Nicolaus, usque ad decem procentenario talem emptionem permisissent.) *confer. notata infra in Dissert. IV. num. 9.* relinquens hoc discretionem emptorum, qui consuetudine regionis servata, & ratione fructuum habitata, ex quibus census accipitur, nec non majori vel minori periculo rei, super qua census est constitutus, considerato, vel octo vel septem, vel minus à venditoribus suscipere poterunt; ut id optimè declarat *Caspar. Anton. Thesaurus. Libr. 1. question. Forens. XXXII. num. 5. Didac. Covarruv. Libr. 3. cap. 10. Felicianus de Solis in Commentario. de Censibus. Libr. 2. cap. 1. num. 15. §. Consuetudine verò. & num. 17. §. Et hac de censu perpetuo.* Et hoc quidem procedit, si * loci consuetudo certa est; Aliàs § §
 * ea statuenda est ex arbitrio boni viri, inspectis scilicet § 4

ætate, valetudine e mentis, aliisque circumstantiis: *vide Didac. Covarruv. dict. num. 7. §. quumobrem &c. cap. 9.* nam aliter contrahendum cum puero robusto, aliter cum eo, qui Æsculapio identidem votivum gallum debet: proque ista diversitate, pretium quoque attemperandum; quod majus est in perpetuo, quam temporali, id est, ad vitam: majus etiam in irredimibili, quam redimibili: cum gravius onus, quod imponitur venditori per censum perpetuum, eumque irredimibilem, gravius sit luendum: & facit *textus in L. cum ii. 8. §. ult. igitur. vers. modus autem. ff. de Transaction.* ubi dicitur, quod modus pecuniæ in transactione, pro ætate & valetudine ejus, qui transigit, arbitrandus sit, & quod aliter cum puero, aliter cum juvene & aliter cum sene transigere oporteat, eò quod alimenta cum vita finiantur. Quare si emptor provectior sit, & præsertim, si, ut *Hieronymus ad Furium libr. 2. Epist. 19.* ait, caput jam incanuit, tremunt genua, dentes cadunt, & fronte ob senium rugis aratâ, vicina est mors in foribus, & propè designatur rogos: æquitas suadet, ut, quia tunc inæqualitas notabilis circa damnum & lucrum apparet, pretium minus & pensiones majores constituentur. Prudenti itaque judicis arbitrio opus est, qui æstimatedis probè circumstantiis ætatis & temperamenti, sive complexionis ejus, qui census hujusmodi emit, pretium verisimile constituat. *adde Scacc. de Commercii quest. 1. §. 1. num. 169.* ubi notabiliter ait, attendendam esse qualitatem, officium atque complexionem emptoris similiter & loci (in quo est habitaturus) temperiem & cætera, quæ solent vitam prolongare aut abbreviare. *vide Henric. Zæsum. ad Tit. ff. de Usur. & fructibus &c. num.*

num. 26. *Covarruv. variar. resolut. dict. cap. 9. num. 7.*
 Et talis reditus vitalis, etiam in plurium personis in solidum constitui posset, ut videlicet morte unius, non extinguantur reditus pro parte, sed usque ad ultimum superstitem durent, per tradita *Baldi. Consil. 293.* quò casu, quia totus in persona superstitis durat, auctius aliquantò pretium, ad durationem scilicet duodecimæ vel circiter, constituendum esse putat *Molineus, de Usuris. quest. 72. num. 480.* nisi ambo e. g. duo fratres, conjuges vel socii, non mediocris, sed paulò inclinationis essent ætatis & valetudinis. Quòd si verò à pluribus, non in solidum, sed simpliciter facta fuerit emptio: tunc quia morte unius saltem pro parte finitur, eodem pretio admittetur. *confer. Gailius lib. 2. Obs. 8. num. 4.*

§. XIII.

Hic ratione Affinitatis non incommode quæritur:
 An * Princeps in suo territorio permittere possit, ut contra Constitutiones Imperii sex in centum solvantur? affirmare hoc videtur *Casspar Klockius. Tom. 2. Consil. 40. num. 158.* ubi dicit: statuto vel consuetudine posse induci, ut sex vel septem annuatim pro centum solvantur, & subjicit anno 1590. in Electoratu Colonienfi, publico Edicto id permissum fuisse. addantur quæ tradita sunt à Facultate Juridica Colonienfi in *Consilio* quod extat in *Part. 2. variorum Jctorum & Academiæ. 66. num. 21. & 22.* Ita *Rutger Ruland. de Commissar. Part. 4. lib. 6. cap. 6. n. 23.* tradit, Daniae Regem suis subditis permisisse sex in centum accipere. Quod quidem tanquam Regem extra Holsatiam facere potuisse, minus dubii habet, cum superiorem non recognoscat; sed tamen & in ipsa Holsatia subditis hoc

hoc ipsum quoque permisisse, tradit *Ventur. de Valentia in Partbenio Litigios. part. 2. c. 11. n. 24. Maxim. Faust. in Consil. pro Aerario. Class. 20. Consil. 86. Ordin. 1610. vers. longe optimum. Idem statuit Gailius lib. 2. obs. 8. n. 5. & obs. 23. n. 3. Sic in Electoratu Saxoniae per Recess. Provincial. de anno 1624. effectum, ut sextus florenus, collectae nomine, Magistratui solveretur. Carpzov. Jurisprud. Forens. Part. 1. Constit. 30. Defin. 1. num. 14. conferantur Johann. Köppen. Decis. quest. 22. num. 14. & 15. & quest. 23. n. 7. & 8. Cardinal. Mantica. de tacit. & ambig. conventionib. libr. 8. Tit. 22. num. 10. Modestin. Pistor. Part. 3. quest. 107. n. 10. & Job. Meichsner. Decision. Camer. Imper. Libr. 1. Decis. 12. num. 11. Fridericus Martini, de jure Censuum. cap. V. quest. 3. num. 42. pag. 116. seq. qui omnes in affirmativam hanc sententiam inclinare videntur. Sed nobis contrarium verius videtur, quia Recessus Imperii valent in vim contractus, & certo respectu in vim Legis, juxta God. Fibig. Elect. jur. publ. Semidecad. 8. quest. 3. Christoph. Besold. in Tract. Posthum. Jur. Publ. part. 2. p. 158. adde Ordin. Cam. Part. 3. Tit. 34. §. 2. in fin. ibi: In welchem Fall dann iederzeit das Cammer-Gericht erkennen und geschehen soll / was sich vermöge der Rechten und dieser Reichs-Ordnung zu thun gebühret. quod confirmatur in Recess. de anno 1654. §. 172. anreichend die künfftige Zinsen. ubi haec verba: Jedoch nach Anweisung der Reichs-Constitutionen / und weiter nicht / als fünff pro centum, alle und jede Jahr &c. conferantur tradita à Referente apud Klock. vot. Camer. Relat. 8. num. 65. & seqq. Cum itaque Status secundum Constitutiones Imperii gubernari velint, non poterunt hoc in passu iis derogare; quemadmodum hoc*

hoc ipsum satis probat Clausula Recessuum & præcipue Novissimi 1654. §. 199. Und wie die Churfürsten und Stände &c. vide quæ *infra* notavimus ad *Dispect. IV.* §. *IV. num. 18.* Sic Serenissimus Hassiæ Landgravius im Land Recht der Ober Grafschafft Cakellenbogen. *Part. 2. Tit. 1.* Von den Contracten und erstlich von Auffborgung Geldes &c. hæc verba reperiantur: und soll hinführo so wenig in diesem Wiederkauff/ als in schlechtem Leihen/ über fünff Gulden von hundert paciscirt oder gekaufft werden; Wir oder Unsere Räte würden dann solches ausdrücklich bewilligen &c. tamen de specialissimo tantum casu intelligenda sunt, si quis fortè majus Interesse damni emergentis & lucri cessantis probare possit, vide *Recess. Imper. de anno 1600.* §. So viel nun diesem nach. &c. confer Dieterich. in *Discurs. de Jure & Statu Judeorum. cap. 8.* Econtra si à Principe Edicto constituatur, ut minus annuatim solvatur, hoc statutum firmum erit. per tradita *Carpzovii in Jurisprud. Forens. Part. 1. Constit. 24. Defin. 13. n. 7.* Exemplum vide in *Reformat. Polit. zu Augspurg de anno 1530. Tit. von Pferds Zeug. §. dieweil auch.*

§. XIV.

Hiscæ * ita rudi penicillò pertractatis & præmissis, ad specialio- 57
rem tractationem transgrediendum est. Redituum verò annuorum emptione comparatorum Doctrina
* commodè proponetur ita, si eam primum *in se* expen- 58
damus, tum in *Affinibus. In se*, in Consentaneis & Dissentaneis. *Priori modò*, in Causis & Effectibus. In *Causis*, & quidem *Internis*, in Materia & Forma. *Materia*, tum Subjectiva, tum Objectiva.

DISPECTUS II.

DE SUBJECTO.

S U M M A R I A.

1. *Ratione Subjecti dupliciter consideratur redditus.*
2. *Due personae ad constituendum redditum requiruntur.*
3. *Emptor redditus quis?*
4. *Venditor quis dicatur?*
5. *Utriusque habilitas in quonam consistat?*
6. *Redditus hujus constitutio est species quaedam alienationis.*
7. *An pupilli, minores, tutores, prodigi, procuratores & similes, redditum constituere possint?*

Mulier conjugata, sine licentia mariti, non potest obligare se ad redditum annuum. Cujus propositionis varias limitationes vide ibidem Remissivè.

In re dotali aestimata liberè potest maritus imponere jus annui redditus; secus verò in re dotali inestimata. ibid.

Resolvitur, in usufructu ab usufructuario imponi jus annui redditus duraturum, quamdiu vita usufructuarii. ibid.

8. *Quid de vasallo? Emphyteuta? &c.*

9. *Generaliter constituitur, inutilem esse redemptionem redditus factam ab eo, cui est prohibitum alienare. ibid.*

Redemptio census facta à minore, absque tutoris vel curatoris auctoritate, aut judicis precepto, inutilis est. ibid.

Limitatur. ibid.

*An debitor liberetur, solvendo tutori vel curatori sortem
& reliqua. ibid.*

10. *Debitor annui redditus in dotem constituti, si sortem & reliqua soli marito persolverit, liberationem non consequitur.*
11. *Redimi census non potest ab heredede fideicommisso gravato.*
12. *Neque à solo usufructuario, neque à solo proprietario redemptio fieri potest, sed debet fieri ab utroque simul.*
13. *Limitatur.*
14. *An si unus ex pluribus heredibus debitoris redimat partem sibi contingentem, maneat in reliqua parte, quæ redempta non est?*
15. *An alius pro debitore possit offerre & redimere redditum? Distinguitur. ibid.*

§. I.

Ratione Subjecti * potest redditus dupliciter considerari, vel respectu *Emptoris*, quatenus est commodum aliquod, quod ipsi præstatur; vel *Venditoris* aut rei oneratae, prout est onus ab ipso vel exinde præstandum. Planè ut in servitutibus contingit, quæ aliter considerantur in dominante, aliter in serviente. *Rennemann. de i. rerum. Diss. 1. thes. 7. lit. f.*

§. II.

Duæ * igitur personæ, ut ad hoc negotium peragendum concurrant, necesse est: quorum una *Venditoris*, altera *Emptoris* nomine venit. Et * *Emptor* quidem hîc est, qui e. g. 100. aureos, aliàs sortem *die Kauff-Summ* alteri concedit, (& *Censitor*, in mutuo respondens creditori mutuanti,) adeoque pro pecunia sua numeranda consentiens, venditorem sibi, ad pensiones annuatim tradendas, habet obligatum. *Venditor* verò * (qui aliàs *mutuatarius*, & hîc est *censitus*,) qui pro jure pensionem annuatim

percipiendi, emptorem sibi ad pecuniam numerandam
5 dandam, habet obligatum. Utriusque * habilitas in eo
consideratur, quatenus specialiter res suas, vel sibi com-
6 missas, alienare jure non prohibetur, Reditus * enim hu-
jus constitutio, quasi quædam alienationis est species.
7 Unde facile quoque colligi poterit, quid * de pupillis, mi-
noribus, furiosis & prodigis, item de tutoribus, admini-
stratoribus, Procuratoribus & similibus hoc in articulo sta-
tuendum sit. De quibus omnibus vide latius differentem
Felicianum de Solis, in Commentario. de Censibus. Libr. 2.
cap. 2. per tot. ubi num. 23. de muliere conjugata tradit,
non posse se obligare ad redditum sine licentia mariti, ejus-
que doctrinæ varias refert limitationes. Sic maritus in
re dotali æstimata potest imponere jus annui redditus, quo-
niam cum æstimatio in dubio faciat emptionem. *L. si in-*
ter. 21. C. de jure dotium. ea res plenò jure spectat ad ma-
ritum, illamque potest distrahere & alienare liberè, *L. quo-*
ties. 5. C. d. t. L. plerumque. 10. eod. tit. L. æstimata. 51. ff.
solut. matrimon. Hinc *Capolla de Servitutib. Urban. præd.*
cap. 14. num. 10. tradit, in fundo dotali æstimato, posse
maritum servitutem constituere. Verùm quia pro dotis
recuperatione mulier solutò matrimonio, agere potest
ad res dotales æstimatas; *L. in rebus. 30. C. de jure dotium.*
etiamsi alienationi mulier consensisset: per tradita *Salicet.*
in L. interest. 6. C. de usufruct. Gutierrez. de jurament.
confirmat. P. 1. cap. 1. n. 9. parùm secura esset constitutio
census in rebus dotalibus æstimatis, facta à marito, nisi con-
sentiret mulier, consensumque jurejurando confirmaret;
adjectio enim juramenti, mulierem ab agendo repelleret,
per text. in Capit. cum contingat. de jurejurando. §. cap. licet.
mulieres. eod. tit. Sin verò res dotalis inæstimata est marito
tradi-

tradita, inutilis erit in ea reditus annui constitutio facta à marito, quia maritus rem dotalem alienare nequit; *L. 1. § L. dotale prædium. 13. ff. de fundo dotali. L. 1. C. eod. pr. Inst. quib. alienare lic. vel non.* idè non poterit censum constituere. *arg. l. ult. C. de reb. alienis. non alien. facit textus in L. Julianus. 5. ff. de fundo dotali. Pinellus in L. 1. C. de bonis maternis. Part. 3. num. 72.* Quare mulier, quæ census constitutioni consensum præstitit, jure petere poterit ab hæredibus mariti se indemnem conservari; ut redimant censum, vel liberent illam à creditore, & Domino census; vel, si reditus decursos persolverit, integre poterit in solidum, vi cessionis factæ, à creditore, vel actione mandati, exigere illos ab hæredibus mariti. Quòd si probatum fuerit, in communem causam pretium sortis fuisse conversum, pro parte mulier tenebitur, & si totum in rem ipsius, in totum. Prætereà ex communi sententia infertur, in usufructu posse ab usufructuario imponi jus annui reditus duraturum, quàm diu vita usufructuarii. prout eleganter docet *Felicianus de Solis dict. libr. 2. cap. 4. num. 4. & 5.* ita ut fructuum perceptio ad usufructuarii vitam transeat in emptorem. *adde § finitur. Inst. de usufructu. l. 66. ff. de jure dotium. L. Lex vectigali. 31. ff. de pignor. L. Statius Florus. 48. § Cornelio Felici. ff. de jure Fisci.* quibus probatur, resolutò jure dantis, resolvi jus accipientis. Pari ratione, de Emphyteuta, vasallo*, bonaque restitutioni obnoxia possidente, facile dijudicari potest, an & quatenus hi reditum constituere possint? Cùm juris ratio dicat, t, in suum quidem præjudicium hoc illis licere, in aliorum verò, quorum aut ea res est, aut restituenda olim, non item. Durabit itaque talis reditus, quamdiu constituentis seu dantis jus in re manet, quò resolutò, &

G j

jus

jus accipientis resolvi, in aperto est. Sic redditus annuos ex feudo, rem transferendo, aut obligando, vassallus concedere nequit. *Rosenthal. de feud. cap. 9. concl. 10. n. 6.*

§. III.

- 9 Ex hisce * haud difficulter nunc dicitur, quinam redimere possint; ubi generaliter colligitur, inutilem esse redemptionem redditus factam ab eo, cui est prohibitum alienare: redemptio enim alienatio est. Igitur, cui alienatio interdicta est, & redemptio prohibita erit. *arg. L. ult. C. de reb. alien. non alien.* Ex quo infero, redemptionem census factam à minore, absque tutoris vel curatoris auctoritate, aut judicis præcepto, inutilem esse; ac proinde illa non obstante, debitorem pro redditibus semper conveniri posse; quia soli minori facta solutio, vitiosa & inutilis est. *L. pupillo. 15. ff. de solution. L. Stichum. 95. §. usumfructum. 6. ff. eod. L. sed si ex stipulatu. 24. ff. de Verb. Obl.* quod etiam procedit in furioso & prodigo, cui bonis interdictum est, quoniam hi jure & privilegio minoris funguntur. Limitamus tamen, nisi pecunia exstet, minorve locupletior sit factus: nam tunc exceptione de dolo submovebitur. *dict. L. pupillo. 15. ff. de solution. & L. in pupillo. 47. ff. eod.* Quod si verò redemptio facta ex judicis præcepto, nullam prorsus habet difficultatem, validam eam & securam esse. *L. ait Prætor. 7. §. 2. verb. permittit. ff. de minor.* Ex qua resolutione sequitur, solutione facta tutori, debitorem pupilli consequi securitatem & liberationem à sorte & redditibus, si pecunia extat aut pupillus factus est locupletior; quod si verò pecunia sit perdita, perempta vel consumpta, licere minori iterum agere adversus debitorem, & ab eo pensiones annuas exigere in integrum restitutionis beneficiò. *per textum. L. Lucius. 46. §. tutelæ judicio. 5. ff. de admin.*

tut.

tut. & L. 1. C. si advers. solution. Si verò debitor sortem & reliqua tutori persolverit ex jussu & licentia judicis, plenissimam consequetur liberationem, & à restitutionis beneficio liberam & immunem, nullâque via nec pro reditibus, nec pro sorte ulterius poterit conveniri. §. *at ex contrario. Instit. quib. alien. lic.* Præterea * infertur, annuo reditu in dotem constitutò debitorem non liberari, solutâ sorte principali marito; quia non licet marito rem immobilem in dotem datam vendere & alienare. *princ. Instit. quib. alienare licet vel non.* Ideoque de Jure Canonico consensus uxoris jurejurando roboratus necessarius est. *C. cum contingat. de jurejur. & in C. licet mulieres. eod.* Sic * ab hærede gravato fideicommissò non potest redimi annuus reditus; quia hæres fideicommisso gravatus alienare non potest. *authent. res. quæ leg. Commun. de legat.* Idque locum habet in bonorum possessore primogenii, quia is non potest primogenii bona distrahere. Ut igitur valida sit redemptio per hæredem fideicommissò gravatum aut possessorem majoratus, necessaria erit judicis authoritas & consensus. Denique infertur * neque à solo usufructuario, neque à solo proprietario, redemptionem fieri posse, sed ab utroque simul. per text. *L. uxori meæ. 37. ff. de usu & usufruct. legat.* & per tradita *Tiraquelli. de retract. convention. §. 1. gloss. 6. num. 379.* ubi vult pretium redempti census debere manere apud usufructuarium, nisi proprietarius facultatibus idoneus vellet usufructuario reditum annuatim persolvere. Limitamus * autem hætenus dicta procedere, nisi pretium redempti census conversum & insumptum sit in emptionem alterius reditus annui securi & tuti, quoniam tunc minor, fideicom-

deicommissarius, primogenii possessor, uxor, usufructuarius vel proprietarius conqueri non possunt, sed removeri debent exceptione doli. juxta *L. pupillo. 15. ff. de solution.*

14 *§. at ex contrario. Inst. quib. alienare. lic.* Illud * questionis est, an si unus ex pluribus hæredibus debitoris redimat partem sibi contingentem, liber maneat à reliqua parte, quæ redempta non est? *Neg.* quia licet actio personalis ex *Lege 12. Tabb.* dividatur inter hæredes, ita, ut etsi defunctus esset obligatus in solidum, hæredes tamen non conveniantur, nisi pro hæreditariis portionibus; *L. ea qua. 6. C. famil. erciscund. L. pro hæreditariis. 2. C. de hæreditar. actionib.* tamen actio hypothecaria individua est, & in solidum comprehendit & complectitur quemlibet ex hæredibus. *Bart. Bald. & Salicetus. in L. 3. C. de negot. gest. L. rem hæreditariam. 65. ff. de eviction. L. pignoris. 17. ff. de Pignoribus.* Ita tamen ut hæres, qui partem census redemit, agere possit adversus cohæredes, ut cogantur suas partes redimere. *arg. Legis. bis consequenter. 18. §. Celsus. 4. ff. famil. erciscund. L. hæredes. 25. §. idem juris. 13. ff. eod. tit.*

15 *L. cum fructuarius. 6. ff. de usufruct.* Sed * dubitatur, an alius pro debitore possit offerre & redimere censum? Res distinctionis fœdere videtur dirimenda: quòd si extraneus offerendo sortem & reliqua, solam desideret suppressionem ad redemptionem census, valeat oblatio, & statim ipse census verè extinctus sit, & debitor in totum liberatus, quàm diu consignans vel offerens non revocaverit oblationem & consignationem, cum enim non sit acceptata à creditore, revocari potest à consignante. juxta *L. acceptam. 19. C. de usuris.* Si verò extraneus offerens sortem & reliqua, contendat sibi cedi à creditore

jura

jura & actiones sibi competentes, repelli debebit, nec creditor cogi poterit illi cedere. Ratio differentiae est, quia in primo casu oblatio resolvitur in veram solutionem & meram liberationem. Quò pertinet celebre illud placitum juris: *unumquemque pro debitore, etiam invito, posse creditori solvere.* In secundo verò casu oblatio aut consignatio non tendit ad liberandum debitorem; sed ad comparandum sibi jus redditus, quod invito debitore fieri nequit. arg. *L. invitum. 11. C. de contrahend. emption. & L. nec emere. 16. C. de jure deliberandi.*

DISPECTUS III.

DE

MATERIA CIRCA QVAM
SIVE OBJECTO.

SUMMARI A.

1. *Objectum sunt, pecunia & ceterae res fungibiles, quaeque in fructu sunt.*
2. *Limitatur.*
3. *Quid in Austria, Hispania & Gallia ratione reddituum constitutum?*
4. *Res sint fructiferae.*
5. *Non steriles.*
6. *Ratio.*
7. *Census non dicitur justus, quando res, super qua constituitur, non habet fructus, ex quibus solutio fieri possit.*
8. *Cautela census constituendi super praediis.*
9. *An valeat personalis obligatio censum constituentis?*

H

Con.

Constituitur redditus vel super persona tantum, vel super re tantum, vel super utraque. ibid.

10. *Census constitutio super omnibus brevis an valeat?*

11. *Ad quid proficiat ejusmodi obligatio?*

12. *Constitui potest redditus in rebus mobilibus & immobilibus. Super rebus mobilibus non potest constitui census perpetuus. ibid.*

Super grege, vel armento potest constitui census perpetuus. ibid.

13. *Constitutio Pii V. Pontificis super emptione annui redditus.*

An super navi census constitui possit? & resolvitur, navim non esse referendam inter bona immobilia; nihilominus tamen Extravagante Pii V. seclusa, in illa posse censum constitui. ibid.

14. *Item in rebus corporalibus & incorporalibus.*

15. *Etiam in ipso redditu.*

An annui redditus possint in minorum praeiis constitui? ibid.

§. I.

1. **O**bjectum * sunt res, quæ jure redditus deberi & solvi possunt. Utpote non tantum pecunia numerata, sed & cæteræ res fugibiles, imò pleræque omnes, quæ in
2. fructu sunt. Quod tamen * limitatur, nisi speciali lege alicubi diversum sancitum sit. Quod nonnullibi, æquitatis intuitu, factum esse constat. Cum durum admodum sit, ut qui vili annonâ, pro certa pecuniæ summa, annum redditum (e.g. certæ mensuræ fructuum,) vendidit, postmodum augesciente in immensum rerum pretiò, pro eadem pecunia, eandem mensuram præstare cogatur.
3. Quemadmodum in * anterioribus Austriæ Provinciis redditus fructuarii peculiari Principum Constitutione emi prohibentur. Ita *Ferdinandus Archidux Austria* singulari con-

constitutione (quam refert *Fridericus Martini in princ. Tract. de jure Censuum.*) prohibuit in anterioris Austriæ provinciis emptionem censuum in fructibus; constituitque ut posthac non aliter, quàm in pecunia census emerent. Ratio constitutionis est variatio pretii fructuum & æstimatio fructuum inæqualis: nam vini, frumenti, olei &c. valor uniformis non est, sed frequentissimè mutatur, & vix duobus annis continuis in eodem statu permanet. Itaque, ob valoris mutationem, certa æstimatio moraliter fieri non potest: quò fieret, quòd nimis graviter miseri censuum venditores & emptores, de centum v. g. non quinque, sed decem & eò amplius, in singulos annos acciperent, quod iniquum esset. Idemque de Regnis *Hispaniarum* ac *Galliarum* nonnulli referunt, in quibus fructuarii redditus partim sublatis, partim ad pecuniarios redacti sint. In Romano Germanico Imperio fructuarii redditus non quidem emi prohibentur; attamen ad pecuniarios quodammodo rediguntur & vehementer acciduntur, per *Ordinat. Politic. de anno 1577. §. desselben gleichen* &c. Ita ut emptò annuò reditu fructus alicujus certæ mensuræ, non plus e. g. in frumento, oleo, vino &c. solvi necesse sit, quàm quod resolutum in pecuniam, juxta æstimationem ejus anni, quò solutio facienda, justâ proportionem respondeat, accepto olim pretio; computatis scilicet quinque in singula centum, utcunque illud mensuram integram, de qua convenerat ab initio, non expleat. Unde *Scaccias* communem Canonistarum opinionem esse dicit, quòd res illa debeat reddere tantum fructum, quantum sit census: alioquin emptor esset similis usurario, qui emit pecora ab eo, qui ea non

habet, & postea ea illi locat. *question. 1. de Commercialibus. num. 177.* An autem in fructibus beneficiorum & Præbendarum census constitui possit, non incongruè hîc quæritur? Et quòd possit, ex eo videtur comprobari, quòd fructus beneficiorum vendi, & in causam judicati possint capi per *L. commodis. 40. ff. de re judicata. ibique Bart. Imola. & Alexand. & in cap. 2. ibi: alioquin. de fidejuss.* non enim dicitur alienare, qui fructus alienat; secundum *Bald. in Cap. 1. §. aut si libellarii. column. 6. quib. modis feud. amitt.* quò facit doctrina *Francisci Zabarella, in Clementin. 1. de reb. Eccles. quest. 27.* scribentis: Prælatus seu Rectorem in sui præjudicium fructus ad longum tempus alienare posse. Econtra facit, quòd *Extravaganti Ambitiosa Pauli II. de rebus Ecclesie. renovata per Paulum IV. prohibetur, Ecclesiastica bona locari, ultra triennium.* Igitur in fructibus beneficiorum & Præbendarum non poterit census constitui: eò enim modò videtur transferri in creditorem jus quoddam perpetuum ad fructus, quod Extravaganti illà prohibetur. In hac autem difficultate *Petrus Follerius in Pragmat. de censibus. verb. hujusmodi census super rebus. num. 18.* existimat, Prælatum aut beneficiarium posse vendere censum, super primis fructibus & redditibus beneficiorum & ad hoc se ipsos obligare, omnesque fructus & redditus beneficiorum; ita, quòd Prælatus aut beneficiarius remaneant obligati in vita eorum, & non possint contravenire; quia videtur potius obligatio quædam personalis. Sentit ergò *Follerius* primo triennio in fructibus securam & validam esse constitutionem annui redditus, pro reliquo verò tempore, solà nudâque personâ contineri: quæ sententia etiam placet *Guilielmo Redo-*

Redoano. de rebus Eccles. alienand. Rubric. de Constitution. annui census. num. 18. Præterea hîc * notandum, quòd 4
reditus super iis tantùm rebus constitui debeat, quæ sunt
fructiferæ, sive naturaliter sive civiliter; quòd *supra* ad
Definitionem quoque notavimus. Non tamen ex sen-
tentia *Molinæ, de justitia & jure. Disputat. 389. col. 4. §.*
non desunt. necesse est, ut res illa præcisè sit frugifera
eorundem fructuum in specie, qui solvendi sunt; sed suf-
cere, si in genere de sua natura fructus alios quoque ferat.
Quemadmodum id quoque experientia comprobatur, quan-
do videmus in pagis à rusticis solvi vinum, vel pelles vel
simile quid in censum. De quo tamen *Franzkius* dubi-
tat, an subsistere possit, si ad principia hujus census refera-
tur: secundum quæ census quodammodo pro parte rei
habetur, & quoad perceptionem suo modo usufructui si-
milis sit. *Lib. 1. variar. resolut. 2. num. 15.* Sed confer. no-
tata supra ad Dispect. l. §. IV. num. 8. Unde * in rebus ste- 5
rilibus, & quæ planè nullum sui usum præbent, aut præ-
bere possunt, reditus non rectè constituitur. Absurdum
enim * fuerit, & quasi contradictionem involvens, redi- 6
tum præstare inde, ubi non sit reditus. vid. *Cap. 1. & 2. hoc*
nostrum. de empt. & vendit. in extravag. communib. in quo-
rum utroque nominantur res fructiferæ, in quibus census
constituitur; puta civitas, villa, domus terra, prædium,
ager, &c. siquidem census se habet ad fundum seu rem
sicut accidens ad subjectum, sine quo accidens subsistere
nequit: tradente *Martino Navarr. C. si fœneraveris. 14.*
q. 3. Quæ re qui us census sine re, aut fundo comparat,
non emptionis census sed mutui contractum sub usuris,
celebrat. Itaque * si in tali contractu non habetur inten- 7

tio ad fructus, sed ad pecuniam, ut illa multiplices foetus pariat, contractus erit usurarius: ut bene considerat *Marentius, Senator Mantianus, in suo libello de contract. libellar. pact. 2. quest. 1. num. 19. Natta. Consil. 497. num. 10.* quos sequitur *Cavagnolus. d. illat. 4. num. 3.* qui omnes volunt, illicitum esse contractum, quod quis constituit redditum annum duodecim, super re, quæ octo tantum reddere potest, & quod si plus esset in annuo censu, quam in fructibus rei censualis, destrueretur emptio, & palliaretur usura. Ex quâ conclusione infertur, super re, quæ deductis laborum expensis, tantum fructum præstare non potest, quanta pensio est solvenda, non posse institui census: quia nemo plus juris, quam ipse habet, in alterum transferre potest. *C. nemo, de reg. jur. in 6.* Atqui casu quo prædii fructus Annuas pensiones non æquant aut superant, venditor plus juris vendit, quam ipse habet, hoc est, vendit jus census, adeoque annuam pensionem, quam præstare potest. Itaque hujusmodi venditio est imaginaria & simulata. *L. nuda. ff. de contrab. empt.* nam iusta merx deest, hoc est, jus annuæ præstationis tantæ ex prædio comparari nequit: cum hujusmodi jus, quod tali casu venditur, sit imaginarium, fictum & simulatum. Hinc est, quando res, ex qua emitur census, ad annuam pensionem ferendam non sit sufficiens, quod contractus non sit emptio census, sed mutuum sub usuris. *Menochius, de presumption. libr. 1. pres. 122. num. 55.* Unde * cauti debent esse emptores censuum, ut bene sint informati & instructi de redditu rei, super qua census constituitur, ut census suum recipere valeant, neque emanant simpliciter redditus, nisi sciant à qua re proveniant & profluant. cum quo
transit

transit *Manentius dict. pact. 2. num. 8.* tradens illam cautelam, ut emptor volens super fructibus prædiorum censum emere, puta ad 8. pro centenario, quærat prædia, quæ in valore respondeant illis redditibus, ideò cum prædiorum redditus soleant communiter taxari ad 5. pro centenario, deductis impensis, capiat tot prædia, quæ inspecto redditu sint valoris correspondentis, ita ut possint illa octo pro singulo centenario percipi. Et * quamvis suprâ ad *Dispect. l. §. VIII.* dixerimus, quòd valeat personalis obligatio, constituentis censum sine certa rei destinatione, prout & eandem opinionem *Covarruvias, Soto, & alii*, quos ibidem allegavimus, tenuerunt, & contra Dissidentes de jure veriores esse dicat *Jacob. de Graffis, Decis. conscient. Part. 1. libr. 2. cap. 118.* adminiculante cum primis generali consuetudine Germaniæ, attestante *Gailio Libr. 2. Obs. 7. num. 13.* non tamen propterea frustra de redditu rei censualis disputatur; cum nihilominus ad census præstationem venditor teneatur, qui etiam fidejussorem dare potest. conferatur *Tessaurus. Libr. 1. question. Forens. XXXII. num. 10. 11. 12. 13. & 14.* His consequens est, quòd redditus constitui possit vel super *Persona* tantum, vel super *Re* tantum, vel super utràque. Et quidem super *Persona* tantum, fundatus intelligitur redditus (unde *Personalis* dicitur,) si illa expressè & specificè ad id tantum denominata sit, nullâ aliâ re additâ. *Vel*, si indefinitè ab aliquo constituatur redditus, neque exprimatur subjectum ullum, cui inhærere debeat. Hoc enim ita interpretandum, quasi persona tacitè censeatur onerata. Deque hoc personali redditu præoccupavimus supra *Dispect. l. §. IV.* Super *Re tantum*, constitui redditus dicitur, si res aliqua certa & determini-

terminata exprimatur, super & de qua tantum reditus de-
 beatur, ita ut in persona constituentis jus reale nullum
 Emptori competat; unde Reditus Realis vocatur. Super
utraque verò, id est, tam personam quam rem (unde *mixtus*
 dicitur, qui in effectum in personalem resolvitur,) consti-
 tuitur reditus, si æquè principaliter tam persona quam
 res aliqua certa obligetur, ita ut utrum horum libuerit,
 convenire liceat. *Vel*, si comparetur generatim super
 omnibus bonis, vel indefinitè super bonis, nullà expressâ
 certâ re: quò casu bona primum, iisque deficientibus per-
 10 sona onerata videtur. Neque census, qui super omni-
 bus bonis præsentibus & futuris obligatur, solet improba-
 ri, ut defendit *Valascus. de jure Emphyteut. quest. 32. n. 11.*
 quod jam *supra ad Dispect. I. §. VII. num. 31. & seqq.* innui-
 mus. Sicuti de jure omnia bona præsentia & futura obli-
 gari solent. *L. fin. C. quæ res pignor. oblig. poss.* Imò o-
 mnia bona, & generatim & speciatim, obligari posse ad cen-
 sus præstationem docent *Joannes de Ligniano. in Cap. ult.*
de Usuris. quest. 1. Innocentius. Panormitan. Ananias & Be-
rous. in Cap. in Civitate. eod. tit. Domin. Franciscus Sar-
miento. Libr. 7. Selectar. Interpret. cap. 1. num. 25. Dominic.
de Soto. Joannes Medina. Didacus Covarruvias. ac omnes
 Auctores, qui census personales licitos esse contendunt.
 Quorum opinioni favent quàm maximè *Extravagantes*
Nicolai V. & Gregorii XIII. de censu editæ. Quibus ex-
 pressè cavetur, & generatim & speciatim, omnia bona sub-
 jici posse census præstationi. Nec contrarium docent
Extravagantes Martini V. & Calixti III. de emptione &
venditione. Quin imò adjici posse generalem & specia-
 lem bonorum obligationem, verissimum arbitratur *Po-*

trus de Salazar, in Tract. de usu & consuetudin. cap. 11. n. 82. & Gutierrez. lib. 2. Pract. quest. 177. n. 8. Nec constituto censu in re certa & suis limitibus definita ac circumscripta, alias res obligari ad census solutionem vetat Pontifex Pius V. in præfata Extravaganti sua. Quemadmodum * I I
etiam ad utilitatem & securitatem emptoris census facit, qui possit sibi prospicere per illas personales obligationes, fidejussores, & generales hypothecas aliorum bonorum, ut dicit *Natta Consil. 497. num. 12.* cum certitudo lucri non sit de genere prohibitorum, modò lucrum sit honestum. Quamvis illa obligatio & securitas, quatenus excedit fructus rei, super qua census est constitutus, vel etiam periculum, quod in re ipsa contingere potest, ultra evictionem, ad quam venditor semper tenetur de natura contractus, non valeat. *confer. Surdus. Consil. 318. n. 13.*

§. II.

Nec * in immobili modò re, verùm in mobili quoque I 2
reditus constitui potest, puta animalibus fructiferis. *Medina de usuris quest. 11. corollar. 5.* quia etiam nonnullæ res mobiles, vaccæ, boves, capræ, apes, fructificant. Differentia tamen est quoad tempus: nam in rebus se moventibus census perpetuus constitui non potest, ut in rebus immobilibus, sed solum temporalis: quia hujusmodi res mobiles intereunt, & corrumpuntur. *Medina dict. loc.* Nisi super grege vel armento census constituatur; quò casu, cum grex & armentum nunquam pereat, licet particularia animalia pereant, super grege vel armento census constitui potest. *arg. L. proponebatur. Cod. de judiciis.* Dissentit *Franzk. libr. 1. variar. resolut. 2. num. 10.* Quanquam
* aliud cautum reperiatur in Constitutione Pii V. Pontifi- I 3

cis. *ibi*: Hâc igitur nostra Constitutione statuimus, censum sive annuum redditum creari constituive nullò modò posse, nisi in re immobili, aut quæ pro re immobili babeatur. &c. vide *Canisium*, in *Commentar. ad Libr. V. Decretal. cap. XI. in fin. pag. 494. confer. Dispect. I. §. VI. num. 20.* Unde dubitatur, an super navi census constitui possit? Et existimamus ex natura rei, & seclusâ constitutione Extravaganti Pii V. *de forma creandi census*, in navi censum constitui posse: non quòd rebus immobilibus ex sententia quorundam aggreganda sit; (contrarium enim patet ex *L. 1. §. illud utique. 6. ff. de vi & vi armat. junct. §. si quis de nave. 7. ejusdem Legis. L. vim facit. 20. §. quod in navi. 4. ff. quod vi aut clam.* quibus in locis navis inter bona mobilia refertur,) sed quia ex natura rei census in re mobili, solaque persona, imponi & consistere potest, eamque census constitutionem approbavit Extravaganti sua Nicolaus V. cujus *supra* mentionem fecimus. Ubi verò Pii V. Extravagans esset usu recepta, non posset census in navi constitui. Et
 14 amplius* in re corporali & incorporali. Sic super usufructu, quem quis habet, alteri redditum constituere potest. per *supra notata ad Dispect. II. num. 7.* Quare statuendum est, in superficie quoque constitui posse redditum annuum. Et superficies dicitur, quicquid est supra faciem terræ. Unde parietes & tecta, in urbanis; in rusticis, arbores, vites, herbæ, frutices, superficiei adscribuntur. *L. certo generi. 13. ff. de servitutibus rusticor. prædior.* Durabit autem tam diu, quam diu jus superficiei: *Boerius, quest. 181. num. 2.* juxta celeberrimum juris axioma: *resolutô jure dantis, resolvi jus accipientis.* *L. Lex vectigal. 31. ff. de Pignor. L. Statius Florus. 48. §. Cornelio Felici. 1. ff. de jure Fisci.*

Fisci. L. Necessario. 8. § ult. de ff. de periculo & commodo rei vendite. Igitur resolutio contractu ex pacto de retrovendendo, resolvitur hypotheca ab emptore constituta, medio tempore. *L. Lex vectigali. 31. ff. de pignoribus. L. si ex duobus. 4. § ult. ff. de in diem additione.* Imò * etiam 15 ipso in reditu, puta ut aliquis ex reditu suo centum aureorum, alteri vendat reditum aureorum quinquaginta. adde *Felicianum de Solis. in Commentar. de Censibus. lib. 2. cap. 3. num. 32. versic. Nono videndum est &c. & Joann. Fabr. in §. adeò. Instit. de Locat. & conduct.* Non tamen posse annuos reditus in minorum prædiis, sine decreto & debita juris solennitate constitui, statuit *Gutierrez. Part. 2. cap. 5. num. 214.* eò quòd hi inter immobilia reputentur. vide *Brunnemann. ad Tit. Cod. de prædiis & aliis rebus minor. sine decret. non alienand. num. 22.*

DISPECTUS IV.

DE

FORMA.

SUMMARI A.

1. *Forma redituum redimibilium, alia Substantialis, alia accidentalis.*
2. *Ad Substantialem pertinet consensus super merce & pretio.*
3. *Omni emptioni tria essentialia requisita inesse debent.*
4. *Similiter in emptione redituum annuorum requiruntur, puta*
5. *Consensus.*
6. *Hottomanni argumenta refelluntur, qui negat contractum censualem dici posse emptionem.*

7. *Merx.*
8. *Pretium.*
9. *Pretium in emptione reddituum annuorum pro diversitate locorum, temporum & factorum variat.*
10. *Ratio redditur.*
11. *Martini Quinti & Calixti III. Pontificum Constitutiones super emptione annui redditus.*
12. *Jure novissimo Imperii, usurarum quis modus sit?*
13. *Contractus quincunces excedens, pro usuraria habetur.*
14. *An ejusmodi Constitutiones ad casus præteritos extendantur? Opinio Caroli Molinæi affirmans rejicitur.*
15. *An contractus quincunces excedens totus vitietur, an verò excessus saltem?*
16. *Annui redditus ad legitimum usurarum modum reducendi. Reprobatur opinio Guidonis Papæ, censentis totum contractum vitari.*
17. *Non tamen sorti imputantur ultra quincunces soluti, sed futuris pensionibus detrahuntur.
Usurariorum pœna quæ? ibid.*
18. *Judei an modum usurarum licitè excedere possint?
Usura licita non est etiam dispensatione & privilegio Romani Pontificis vel Principis alicujus secularis? ibid.*
19. *An hæres usurarii ex hoc delicto teneatur?*
20. *Potest crimen hoc apud judicem tam secularem, quàm Ecclesiasticum, expediri.*
21. *Constituitur & perficitur jus annuorum reddituum fidei traditione, quæ consistit in patientia utendi isto jure.*
22. *Forma Accidentalisis, ubi de pactionibus.*
23. *Pactiones à contrahentibus variæ apponi solent, quarum nonnullæ licitæ, nonnullæ illicitæ sunt.*
24. *Pactum, quò facultas reversionis in Emptoris arbitrium confertur, illicitum est.
Tria requiruntur, ut emptio reddituum seu pensionum valeat. ibid.*

25. Ratio est, quia ejusmodi pactum est tanquam in usurariam pravitatem appositum.

26. Pactum igitur hoc retrovendendi, quod potestas & arbitrium emptori datur in reditibus annuis venditis, est ipso jure nullum.

Quid si in utriusque partis arbitrium facultas ista redimendi conferatur? *ibid.*

27. Nec licet huic renunciare.

28. Ratio.

29. Prajudicium & Observantia Scabinorum Lipsienfium.

30. Pactum, ut venditor intra certum tempus redimere possit reditum, postea vero non: aut ut ex certo demum tempore redimere liceat, non autem prius, nullius momenti est.

Est autem licita pactio inter Debitorem & Fidejussorem, ut Debitor intra certum tempus teneatur censum redimere. *ibid.*

Limitatur. *ibid.*

31. Fallentia hujus rei traduntur varia, quando nimirum emptor cogere possit venditorem ad redimendum.

32. Queritur an unica tantum pensione non soluta, emptor statim repetere possit sortem?

33. Valet pactum, quod venditor in casum mora promittit, se velle bona sua arrestari, pignori vel sequestrari, usque dum emptioni satisfiat.

34. Pactum, ut non solvente venditore justo tempore, res ex qua reditus est, committatur, admittendum non est.

35. Hinc Lex Commissoria in hoc contractu non habet locum.

36. Quid si pactum sit, ut pignus adjectum, non secuta solutione, auctoritate judicis vendere liceat?

Resolvitur valere pactum, ut non soluto reditu, creditor fruatur rebus subjectis censui, ita, ut debito soluto, debeant restituere res ipsas, & excessum fructuum? *ibid.*

Pactionem commissi inter debitorem & fidejussorem inutilem esse, resolvitur. *ibid.*

37. *Valet pactum, quò venditor in casum non facta solutionis pensionum, emptori facultatem dat pro libitu suo procedendi sibi ex pignoribus satisfaciendi, via juris vel sine ea, mit oder ohne Recht.*

38. *Pactum, quò emptori permittitur, res venditoris morosi, pro reitu obligatas ingredi propriâ auctoritate, tamque diu detinere, donec plenè sibi satisfactum, validum est.*

39. *Validum est pactum, quò venditor ejusque haeres, rem, super qua reitus constitutus est, in sciò vel in vitò emptore, alienare prohibetur.*

An valeat pactum, ut emptori census liceat retrahere rem censualem venditam? ibid.

Quid si res emptori tradita? ibid.

40. *Quid si pactum intervenerit, ut non obstante casu fortuitò, calamitatis, sterilitatis aut alterius damni, pensio plenè solvatur à venditore? remissivè ibid.*

41. *Formularia etlicher Haupt, Verschreibungen oder Rauffbrieffe auf wiederkauffliche Zinsen recensentur.*

§. I.

1 **F**orma constitutionis reituum redimibilium, *alia** Sub-
 2 stantialis, *alia* est Accidental. Ad *Substantialem*
 3 *pertinet consensus inter emptorem & venditorem super
 merce & pretio initus. Quemadmodum * enim omni
 emptioni tria, tanquam essentialia requisita, inesse debent,
 consensus, merx & pretium. *princ. Inst. de emption. vendit.*
 4 Sic * in reituum annuorum emptione nihil horum desi-
 derari, necesse est. *Schüz. de Statu Rei Romanae. vol. 2.*
Disp. 9. tbes. 6. lit. a. in notis.

§. II.

5 Quoad primum * requisitum, certum est, Emptorem
 & venditorem convenire, & in emptionem ac venditio-
 nem

nem annuorum redituum consentire. Sunt * qui sibi per-
suasum habent, contractum hunc censualem propterea
dici non posse emptionem, quòd emptio sit ex eorum nu-
mero, quæ solò consensu contrahuntur. At verò censua-
lem contractum re contrahi, cum antequam numerata sit
pecunia, nullam obligationem inducat. Sed falluntur
cum *Franc. Hotomanno. Libr. 2. Obs. cap. 15.* Siquidem
hoc nullò jure cautum sit, necessariò requiri pecuniam,
ante numeratam esse, quàm inducatur obligatio; nisi
quòd *Extravagantes Martini V. & Calixti III. de Emption.
& Vendition.* tantum ex facto proposuerint, pecuniam
tempore contractus numeratam fuisse, quod ad juris ne-
cessitatem nequaquam trahendum est. Et licèt fateamur,
eam obligationem sine effectū esse, donec pecunia annu-
merata sit; tamen & id quoque cæteris emptionibus com-
mune est. *L. Julianus. 14. §. offerri. ff. de actionibus empt.
& vendit.* Fallitur *Hotomannus*, dum addit, eum, cui
fundus traditur, tantummodò adstringi: cum tamen in
emptione venditione ultrò citròque obligatio nascatur.
Nam in hoc contractu nulla fundi traditio fit, sed hypo-
thecæ tantummodò loco obligatur fundus, apud vendi-
torem ipsum remanens. Proclive erit ad *Tertium* Ho-
tomanni argumentum respondere, quòd scilicet in em-
ptione res quanti est, in solidum æstimeretur, hîc autem
solummodò proventus ejus. Quid ergò? non igitur
emptio venditio est? Profectò inconsequens est hæc
consequentia. Obligatio in Personam emitur tanquam
jus aliquod incorporale, cum accessione hypothecæ.
confer. ea quæ supra in Dispect. I. circa Definitionem no-
tavimus.

§. III.

7 Quoad *Mercem* * verò, illud hic observandum erit, quòd in hoc contractu non significet rem quæ annuatim præstanda venit, seu pensiones solvendas, sed ipsum jus percipiendi annuatim pensiones; quemadmodum supra ad Homonymiam præoccupavimus. Planè ut in usufructu, jure pascendi, venandi, collectandi &c. vendito, nemo mercem dixerit ipsos fructus, aut pastum, aut feras, aut pecuniam collectam: sed jus reale potius, hæc comoda & utilitates adferens. Sic etenim hoc jus percipiendi annuam pensionem, & annum, quod formatum & incorporeum est, pecuniâ emitur & venditur; quod eleganter probat *Carolus Molineus, de Contractibus, quest. 10. num. 20.* Id quod malè observatum, in errorem protraxit haud paucos, ut differentiam inter nostrum contractum & fœnus, pervidere nequiverint, *vide notata supra, ad Dispect. I. §. VI.*

§. IV.

8 Tertium denique requisitum est * *Pretium*, in pecunia numerata consistens, qua redditus æstimatur; nam in ea solùm id consistere debere, pervulgati juris est. Sicut enim res cæteræ omnes numerò æstimantur; sic etiam redditus annuus eò æstimandus venit. Et licèt Bulla Pii V. specificè numerationem realem requirat, tamen pro reali numeratione habebitur creditum antecedens verum & reale, quod in summa, quæ censu solvitur, connumerari potest: qua de re pluribus agit *Casspar Rodericus in Tractat. de annuis redditibus. libr. 1. quest. 13. usque ad num. 5.* Cùm itaque in venditione potissimùm de pretio rei venditæ quæri soleat, ut scilicet justum & merci pro-
portio-

portionatum apponatur: justitia illa non minus in Constitutione redditus considerata est; cum Romanorum Pontificum Constitutiones ad justitiam hujus contractus exigant justipretii æstimationem. Non * poterit autem pretium redditus unum idemque & ubivis æquivalens absolute statui; sed illud pro diversitate locorum, temporum vel etiam pactorum, varium & incertum est. Nam aliter in Germania, aliter in Italia, Gallia aut Hispania, aliter alibi redditus emitur, prout commercia sunt frequentiora vel rariora, adeoque pecuniæ major minorve usus & lucrum, v. c., si in Germania rariora sint commercia & minora lucra questus, quam in regione aliâ, puta Gallia & Italia, dehinc in illa meritò lenius pretium, quam in his erit constituendum. Cujus rationem * *Navarrus in Tract. de usuris, num. 104.* 10 similiter adfert, quod pretia pro varietate gentis, terrarum & temporum, pro copia vel penuria eumentium vel vendentium, aut mercium, pecuniæ numeratæ variari solent, per *Textum in L. pretia rerum. ff. ad L. Falcid.* Adeo quod justitia hujus contractus censualis non ex pretio unius aut alterius provinciæ, sed ex lege sive consuetudine singulorum, æstimari debeat. *Didac. Covarruvias. Libr. variar. resolut. cap. 9. num. 5. §. ex quibus colligitur &c. confer. notata supra ad Dispect. I. §. 12. num. 52. & seq.* Sic olim vel in sola Germania nunc 10. 11. 12. 13. 14. 15. nunc 20. florenis, reditum unius floreni annuatim præstandum, emptum fuisse, antiqua regeſta docent, & testantur id ipsum famigeratissimæ * Martini V. & Calixti III. Pontificum *Extravagantes, de Emptione venditione. vide Tit. V. Libr. III. Extravag. Commun. Molinam. in Tract. de Usuris. quest. 5. num. 127. & quest. 50. num. 151. Franzkium.* 11

- 12 *Libr. 1. variar. resolution. 2. num. 28. § seq.* Sed * hodie Constitutionibus Imperii ita constitutum est, ut ille demum reditus sit licitus, quando pretio centum florenorum comparantur reditus annui quinque florenorum. *vide Constitutionem Caroli V. anno 1548. in Augustanis Comitibus, in Ordinatione Politica. Tit. de usurariis contractibus. promulgatam. Item Policeny-Ordnung Rudolphi II. de anno 1577. Tit. 17. §. Und nachdem. 9. verb.* So sollen mit hundert Gùlden Hauptgeldes nicht mehr denn fünff Gùlden jährlichen / wie gebräuchlich / gekaufft werden. *adde Gail. Libr. 2. Obs. 5. num. 11. § Felicianum de Solis, in Commentario de Censibus. Libr. 2. cap. 10. n. 17.*
- 13 *§. Et hac de censu perpetuo. pag. 169. § seq.* Non ergo * contrahentes salvâ contractûs substantiâ, quantitatem reddituum augere valent; quin potius sanctioni prædictæ Imperiali conformes censentur. Cæteroquin contractus ille pro usurario haberetur. *Reformat. Politic. August. de anno 1548. sub Tit. Von wucherlichen Contracten. §. Und nachdem die Wiederkauffs Gùlten / und was drüber gegeben / genommen oder gehandelt / wollen Wir / daß dasselbe für wucherlich und unkräftig geachtet / gehalten und erkennet werden soll. Andr. Raucbb. Part. 1. quest. 19. num. 6. adde Gail. libr. 2. Obs. 9. ubi statuit, dictam Constitutionem **
- 14 *non pertinere ad casus præteritos, puta si diu ante illas Constitutiones emptio reddituum facta sit ad rationem quindecimæ, an venditor beneficio aliarum Constitutionum in singula centena annuatim, liberari possit? quod Neg. ob rationes quas videre licet apud Gail. dict. obs. 9. num. 2. 3. 4. § 5. Nam licet quidem videri posset, Constitutiones Imperii, præterita etiam con-*

concernere negotia; quòd ea prohibeant, quæ usurariam pravitatem sapiunt, atque per id omni jure, nullòque tempore potuerunt esse justa. Attamen contraria opinio, quam & Cameram Imperialem sequi *Gailius dict. Obs. 9.* testatur, verior videtur: quia leges futuris dant formam negotiis, atque olim jure quoque Canonico plura quàm quinque annua emere licuit singulis centum. Quemadmodum etiam ipsi citati textus hanc sententiam probant, dum eà loquendi formulâ utuntur, quæ futurum tantum tempus respicit: **So sollen hinfürter &c.** Idem constitutum in annuis reditibus vini & frumenti. *dict. Constitutione Politicâ de anno 1577. Tit. 19. §. ult. vers.* **Über da Korn oder Wein-Gülden gekaufft werden / daß von zwanzig Gülden HauptSumma / nicht mehr als ein Gülden Münz gereicht oder bezahlt &c.** Ad argumenta *Caroli Molinaei, de Contractib. quest. 10. num. 142.* censentis, leges pretium annui redditus redimibilis definientes, ad præteritas etiam emptiones celebratas ante leges editas extendendas esse, respondet *Fridericus Martini, de jure Censuum. Cap. V. pag. 114. num. 39. 40. & 41.* Quòd * si 15
verò creditor majores usuras sit stipulatus, jure Imperii novissimò, non modò ipsò jure nulla est promissio usuraria; (salvò contractu principali quoad legitimam quantitatem usurarum. *Gail. libr. 2. obs. 4. & 5.*) sed & quartâ parte sortis mulctatur. *allegat. Tit. V. §. Dieweil. 8. ibi:* **Zu dem / daß derjenige / so solche wucherliche Contract und Partiten hinführo künfftiglich / nach Publicirung dieser unser Ordnung / üben werde / den vierten Theil an seiner HauptSumma verloren / und derselbige halb seiner Bürgerlichen Obrigkeit (an etli-**
chen

chen Orten ErbBericht genannt/) zum andern halben Theil aber der Obrigkeit/ darunter der Arme soll &c. *Et dict. Ordin. Politic. de anno 1548. sub Tit. Von wucherlichen Contracten. §. 7. vers. Daß derjenige &c. Quod tamen tantummodò procedit, si excessus ultra quincunces sit immodicus, ut si 8. 10. vel plura pro 100. stipulata sint. Nam si duntaxat 6. pro 100. promissa, reductioni pensionum ad moderationem quincuncium absque ulla poena locus est.] Ita quoque sentit Tiraquell. libr. 1. de retract §. 1. glossa. 6. num. 19. *Et libr. 2. §. fin. quest. 25. n. 151. Carol. Molinaus de Contract. quest. 10. num. 146. Covarruv. libr. 3. resol. cap. 10. num. 2.* Atque hoc obtinet in pensionibus *nondum solutis*: nec quisquam in Camera Mandata de solvendo obtinere potest, nisi prius pacto usurario, id est, istis 6. pro centum, renuntiet, & 5. pro centum tantum petat. Sin verò 6. pro centum *soluta* sint, illorum nulla habetur repetitio aut computatio, *vide Blum. Supplication. Cameral. Tit. 8. de Mandatis. pag. 176. Et seq. ibi: Sondern will auch dem pacto usurario des Sechsten Gilden wegen der verschriebenen Jahrs Pension krafft dieser renunciiret haben. &c. Franzk. libr. 1. variar. resol. 2. num. 70. Et 71. Gail. 2. obs. 5. num. 10. Struv. 16 S. J. C. Exerc. XXXVI. thes. 59.* Ex quo fit, * ut si majores redditus fuerint promissi, id quod pensionem justam, quincuncium nempe reddituum excedit, rejiciatur, ac res ad legitimum usurarum modum, puta usurae quincuncis, reducatur. *L. eos. 26. §. si quis autem. C. de usur. Hartmann. Pistor. Obs. 56. Cavalcan. Decis. 35. num. 33. Job. Vincent. Honded. vol. 2. Consil. 17. n. 25.* Ita ut contractus saltem in licita annuorum reddituum quantitate subsistat, nec utile per*

per inutile vitietur. *L. si sponsus. 5. L. generaliter. 2. ff. de Donat. inter Vir. & Uxor.* In contractibus enim utile per inutile non vitietur, quando utile ab inutili divelli separarique potest. *Cap. utile. de reg. jur. in 6. ibique Dynus.* Atqui excessus, adeoque inutile, à justa pensione, ceu utili separari potest, ergo &c. Sic in contractibus pactum contra substantiam contractus appositum contractum non vitiat, sed vitietur. *C. cum precario. ff. de precario. Gail. lib. 2. obs. 4. num. 11. adde L. sancimus. C. de donationib.* ubi donatio excedens summam trecentorum solidorum absque insinuatione facta, ob excessum in totum non vitiat; sed excessus tantum pro non adjecto habetur. Ita in *L. cum allegas. & L. eos. §. si quis autem. C. de usuris.* excessus usurarum rejicitur, salvo contractu principali, stipulationeque usurarum moderatarum. *adde Molinaum, de usuris. quest. 19. num. 143.* ubi hac in re ab usuris ad hos reditus tanquam illis succedaneos argumentum valere & illorum restrictionem moderatoriam favorabilem & interpretatione adjuvandam esse, scribit. Pro quo facit *Ordin. Politic. de anno 1548. sub Tit. von wucherlichen Contracten. §. und nachdem die Wiederkauffs-Gelder / vers. und was drüber gegeben / genommen oder gehandelt worden / daß dasselbe für wucherlich und unkräftig gehalten werden solle ;* id est, quicquid supra quinque de centum datur, accipitur, vel in pactum deducitur, id pro usurario & inefficaci volumus haberi; quibus verbis excessus solummodo cassatur. *junge Ordin. Politic. de anno 1577. Tit. von wucherlichen Contracten. §. diemweil aber solche. vers. damit allen &c.* Videbatur quidem dicendum, totum contractum, adjecto prohibitio, & ut Constitutiones

appellant, usurariò pactò, irritum fieri, & nullius valoris, quòd contractus contra legem initus sit nullus, ac ipsæ Constitutiones clausulis utantur cassantibus & irritantibus, *ibi: unwürdig/ frasslos und unbündig* &c. Verum hisce non attentis, statuimus, hòc casu id, quod illegitimè supraque præstitutum modum, adjectum est, rejici, & ad justam quantitatem reductionem fieri, adeoque reliquum contractum salvari; quia dictæ jam sæpè Constitutiones solum excessum damnant tolluntque hisce verbis: *Was darüber genommen/ wollen Wir für wucherlich und unfräfftig haben.* Sicut multoties in Camera hujusmodi reductiones factas esse meminit *Gailius libr. 2. obs. 5. num. 10. & obs. 9. num. 1.* Nec obstat argumentum *Guidonis Papa*, putantis, totum contractum cenferi usurarium, & per consequens vitiari, quòd contractus sit ipso jure nullus. *L. Non dubium. Cod. de Legib.* Nam verum quidem esse fatemur, quòd contractus contra leges celebratus sit ipso jure nullus; additâ tamen limitatione, nisi & lex ipsa ulterius progrediatur, constituatque modum, quo declarat, quatenus id, quod contra leges est factum, cassari & revocari debeat, ut casu nostro accidit; quandoquidem Imperatoriæ Constitutiones excessum solum cassant, & pro non adjecto habent; contractum verò principalem non annullant. Hinc quando contractus principalis juri est consentaneus, & accessorium solum est contra leges, tunc salvo manente contractu principali, corruere solum accessorium, concludimus cum *Gailio dict. obs. num. 14.* Similiter & olim in quadruplum multabantur, qui legitimum modum excessisse probabantur. *L. 2. Cod. Theodosian. de Usur. Job. Borcholt. de Usur. cap. 5. num.*

num. 1. Jure Justiniano nullam quoque de superfluo actionem habent usurarii & foeneratores, & quod plus acceperunt, in sortem imputare & restituere jubentur. *L. 20. L. 29. ff. de usur. & fructibus. L. 35. L. 26. C. eod. L. si non sortem. 26. in pr. ff. de Condict. indeb. L. creditor. 102. §. ult. ff. de solution.* Reditus * tamen annui ultra quin- 17
cunces soluti, non sorti, ut usurae immoderatae, imputantur, sed futuris pensionibus detrahuntur, per tradita *Carpzovii in Jurisprud. Forens. Part. 3. Constit. 24. Defin. 15.* atque hanc sententiam in Camera receptam esse testatur *Blumius, in Sentent. Cameral. 644. & 725. in fin. adde Nicol. Christoph. Lyncker. in Analectis ad Struvii Syntagm. Jur. Civ. Libr. 22. Tit. 1. thes. 59. pag. 259.* Ita *Molinaus, de Usuris. quest. 10.* asserit, pensiones hujus de reditibus futuris detrahendas esse, ut scilicet in posterum illae in minori quantitate praestentur, & singulis annis tantundem venditor retineat, quantum in prioribus emptor ultra debitum modum solvit, ne propter unum modicum excessum duplici poena afficiatur creditor, ac duplicem reditus diminutionem patiat; unam propter reductionem reditus currentis, qui hac ratione in minori summa solvitur. Alteram propter diminutionem sortis: nec enim fieri potest redemptio pro parte, nec sors per partes reddi. *vide notata infra ad Dispect. VIII. §. XI. num. 28.* Præterea etiam infamia notantur, tam de jure Civili, *L. 20. C. ex quib. caus. infam. irrog.* quam Canonico. *C. 11. de Excessibus Prælatorum & Subditor. videatur Andr. Vallens. ad Libr. V. Decretal. Tit. 19. §. IV. num. 5.* Et extra ordinem quandoque puniuntur criminaliter arbitrio judicis, quasi crimen Stellionatus admiserint. *L. 3. ff. de crimine Stellionatus.*

natus. quia & dolosè facit exigendo, quod sibi non debetur, & inobedientiæ suæ poenam meritò incurtit; insuper ubi publica utilitas exigit, in quolibet delicto privato ad poenam extraordinariam procedi potest. *L. ult. de extraord. crimin. L. 9. §. 5. de Publican. Vectigalib. & commiss. Borcholt. dict. Tract. de Usuris. cap. 5. num. 9. Didac. Covarruv. libr. 3. variar. resolution. cap. 3. num. 2. Menoch. de arbitr. judic. question. lib. 2. cent. 4. cas. 398. Molinaus, de Usur. quest. 10. num. 156.* Jure item Canonico, & quæ exigit, restituere cogitur, *C. 5. de Usuris.* & donec fecerit, vel cautionem idoneam interposuerit, *C. 2. de Usur. in 6to.* sacrâ communione privatur. *d. c. 5. C. eod.* testamentum, codicillos, donationis causâ mortis, facere prohibetur. *C. 2. de Usur. in 6to.* Neque verò intererit, usurarius ipse laicus sit, an Clericus: *C. 1. de Usur.* ratione mutui, an alterius contractûs cujuscunque, foenus exerceat. *C. 6. & ult. dict. Tit. Colleg. Argent. Tit. de Usur. & fructibus. tbes. 28.* Hodiè verò in subjectis Romano Imperio certâ poenâ utimur, ex Lege posteriorum Impp. Caroli V. Rudolphi II. in Comitibus Augustanis anno 1548. & Francofurti anno 1577. sub Tit. de usurariis contractibus. adde Henric. Canisium in Commentar. ad Libr. V. Decretal. Tit. 9. cap. 8. 18 per tot. ubi de poenis usurariorum latius differit. An * autem Judæi, licitè modum usurarum ex Principis permissu excedere possint, controvertitur. Negativa verior videtur, ex Imperii Constitutionibus. vide Reichs Abschied de anno 1550. Tit. von wucherlichen Contracten, & de anno 1548. Tit. eod, & de anno 1551. vers. wiewol auch. & vers. seq. adde Reformat. Politic. de anno 1577. Tit. 20. §. Damit aber. Ubi expressè, daß den Juden nicht

nicht mehr denn 5. vom Hundert zunehmen erlaubt
 sey. *Gail. Libr. 2. obs. 5. num. ult.* Nec ipsum quidem Ro-
 manum Pontificem posse privilegio, dispensatione, aliove
 jure, permittere usurarum exercitium; ita quidem, ut ex
 eo licitum sit, aut usurarius immunis reddatur à restitu-
 tione eorum, quæ malè acquisivit; probat *Didac. Co-
 varruv. Libr. 3. variar. resolution. cap. 1. num. 8.* ubi si-
 mul refutat eos, qui asseverant, posse Romani Pontificis
 privilegiò Judæis permitti usurarum exercitium ergà
 Christianos. De usura Judæorum vide latius differen-
 tem *Marquardum de Susanneis in Tract. de Judæis & aliis
 infidelibus. Menoch. Consil. 300. num. 86. seqq. & Sixtin.
 Medices Theologi Dominicani Veneti libros tres de fœnore
 Judæorum.* Hæres * tamen usurarii ex hoc delicto non
 obligatur, nisi ad restitutionem usurarum. *Cap. 9. X. de
 Usur.* Et * potest crimen hoc apud judicem tum Ecclesia-
 sticum tum secularem expediri, quia est crimen mixti
 fori. per tradita *Covarruv. Libr. 3. variar. resolution. cap. 3.
 n. 1. §. Ego & c.* Hoc est, tam Secularis quàm Ecclesiastici;
 ac proinde laicum judicem posse inter laicos de usuris co-
 gnoscere, Ecclesiasticum verò inter Clericos. Ita *Salicet.
 AschiDiac. Caldelinus & Barbatia* citati a *Didac. Covarruv.
 dict. loc. §. rursus aliis.* ubi hanc sententiam usque adeò
 probat, licèt in quæstione juris versemur; puta quando
 controversia est, utrum contractus sive pactio, sive credi-
 toris sola intentio, sit usuraria. Econtrà quæstio facti di-
 citur, ubi quidem constat eam esse usurariam, sed de re-
 petitione usurarum agitur, vel de earum inhibitione.
 Nec obstat *Textus in Cap. Dispendiosam. de Judic. in Cle-
 mentin.* ubi causa usurarum inter Ecclesiasticas recense-

tur, quia ex eo non planè evincitur, quòd idcirco tantum-
modò ad tribunal Ecclesiasticum pertineat, sed Clemen-
tem V. ibi hoc unum spectasse, ut si in foro Ecclesiastico
causæ beneficiales, decimales, matrimoniales, & usurariae
proponerentur, hæ simpliciter & de plano ac sine strepitu
& figura judicii dirimerentur. *confer. Bocer. Class. IV.
Disput. XX. l. b. 37. 38. 39. 40. & Prosperum Farinacium in
Praxi Criminali. Libr. 1. Tit. 1. quest. 8. num. 134. cum seqq.*
ubi latius hæc persequitur, & post longam contentionem
tandem in hac sententia conquiescit. Quamvis & coram
Judice Ecclesiastico, laicum usurarum nomina conveniri
posse censeat, per Dd. à se allegatos, quod & non prorsus
alienum videtur à *dict. Cap. Dispendiosam.*

§. V.

Cæterum perfectâ ita Emptione, suisque partibus ab-
solutâ, constituitur seu perficitur jus annuorum reddituum
21 *fiat* traditione, quæ est patientia utendi istò jure. Cum
enim nudâ conventionem regulariter reale jus non consti-
tuatur, sed insuper requiratur traditio; & verò res incor-
porales propriè tradi nequeant: leges hunc defectum sup-
pleturæ, patientiam utendi jure aliquo, locò traditionis
vel quasi habent, diciturque is tradere, qui usum juris præ-
stat. Illud verò nostrò casu in eo consistit, si venditor sol-
vat annuas pensiones, easvè emptorem percipere patiat. Eò enim ipsò emptorem in possessione juris sui constituit,
idque ipsi quasi tradit.

§. VI.

Hactenus de Forma annuorum, de quibus hîc agimus,
22 reddituum, Essentiali Sequitur * *Accidentalis*, quæ con-
23 sistit, tum in *Pactionibus*, tum *Adjunctis*. De * Pactis va-
riis

riis à contrahentibus adjici solitis, primò locò nobis dicen-
dum; quorum tamen nonnulla *licita* sunt, nonnulla ve-
rò *illicita*. Quoad pacta illicita, saluberrimè provisum est
im Solmischen Land-Recht. *Part. 1. Tit. 15. hoc modò:*
Wir wollen auch alle unrechtmäßige/ ungebührliche
und unbillige Pacta und Geding / so etwa von den
Schuldherrn oder Gültkauffern / den benöthigten
Schuldleuten oder Verkauffern auffgedrungen/ und
die arme Leute dardurch mercklich beschwert und ver-
nachtheilt werden/ auch den Gerichten darin Einse-
hen zuthun gebührt/ nnd sonderlich mit denen über-
mäßigen Frucht-Gülden/ hiermit ernstlich verboten/
und hinfürders vorkommen haben. Ita *prohibitum 24
est, huic contractui adjicere pactum, ut Emptori, id est,
creditori sortem repetere liceat, daß der Verkäufer die
Loßkündigung thun solle; Venditori namque compe-
tit facultas redimendi restitutò pretiò, non verò emptori
potestas exigendi restitutionem pretii, die Loßkündigung
der Gültverschreibung soll bey dem Verkäufer / der
die Zinse außgeben soll / und nicht bey dem Käufer
stehen / unangesehen wir dieselbe Gültverschreibung
gestellet/ und was darüber gehandelt worden/ wol-
len wir/ daß dasselbige und alle unziemliche Pacta oder
Geding/ für wucherlich und unkräftig geachtet und
erkannt werden sollen. Dann sonst wäre es kein
Kauff/ sondern ein geliehen Geld / wann derjenige/
so es austhut/ sollte der HauptSumma mächtig seyn/
wann er wolte. Ea siquidem pactio efficit, quòd sors se-
mel ab emptore data, possit ab invito debitore vendito-
reque exigì; hoc verò est contra hujus contractus natura-

lem conditionem, quâ à mutuo & usura distinguitur: & prætereà adversus ipsas constitutiones, quibus hæc emptio annui redditus permittitur eâ lege, ut fors semel data exigì ab invito debitore seu venditore non possit. *dict. Ordin. Politic. August. de anno 1548. & de anno 1577. Carpzov. Jurisprud. Forens. Part. 3. Constit. 24. Defin. 16. & in Practic. Criminal. Part. 2. quest. 92. num. 64. in fin. Didac. Covarruv. libr. 3. variar. resolut. cap. 8. num. 7. & cap. 9. num. 4. Gail. libr. 2. Obs. 7. per tot.* Quemadmodum tria requisita ad hoc, ut emptiones reddituum seu pensionum valeant, adesse debere commemorat *Rauchbar. quest. 19. num. 6.* quorum *primum* est, ut emptor pretium venditori det absque ulla repetendi facultate. *Secundum*, ne pensio censûs vel redditus justam quantitatem ratione pretii excedat. *Tertium*, ut pensiones possint à venditore pro libitu ejus, quodocunque restitutâ sorte pretio vè redhibitò, redimi, relui, cassari & extinguì. *adde Fridericum in Tract. de Processibus in Camera extrahendis. libr. 2. cap. 72. num. 8. 25 10. & 11. Part. 4.* Idque* ad evitandam pravitatem usurariam, & in favorem venditoris, qui pecuniam pro redditibus accipit. Imò emptor, ut aliàs, ita & hîc, statim pretium irrevocabiliter transfert in venditorem reddituum. *L. 1. ff. de rer. permutat. L. 11. §. 2. de actionibus empt. vendit.* ceu proprium est omni emptioni venditioni. *Con-*
*26 ventio** igitur, quâ potestas hæc & arbitrium emptori datur in redditibus annuis, est ipsò jure nulla, & ex parte emptoris pro non adjectâ habetur, *Hartmann. Pistor. Observ. 63. num. 1.* tanquam in captationem usurariam apposita. *Petr. Frider. Mindan. d. lib. 2. de Mandat. cap. 72. num. 4.* Et ita reemptio semper penes venditorem esse debet,

debet, quod & de Lege Commissoria in venditionibus ita constitutum legimus; nimirum illam Legem venditoris saltem gratiâ receptam esse. *Leg. 2. & 3. de Lege Commissoria.* Unde liquet, si utriusque partis arbitrio potestas hæc data sit, per conventionem illam, quoad emptoris personam non subsistere; quia pugnat cum liberissima redimendi potestate, quam venditori competere diximus, si is ad emptoris libitum redimere cogatur. Sic etiamsi annui redditus redemptio conferatur in voluntatem venditoris, hæc tamen lege, ut majori pretiò redditus redimendus sit, quàm constitutus fuerit, contractus erit illicitus; quod probat *Textus in Extravag. 1. de Emption. ibi: pro eadem summa: Carol. Molin. de Contract. quest. 81. Conradus, de Contractibus. quest. 84. conclus. 4. Navarr. in Manuali. cap. 17. num. 248. Binsfeld. in C. in civitate. quest. 8. conclus. 9. extra. de usur. licet Joann. à Medina, de restitution. in cap. de censu redimibili. fol. 176. hanc & præcedentem conventionem licitas esse censeat. Idem sentit Ludovic. Molina, Disput. 391. clausula. 9. asserens, ex natura contractus valere pactum, ut redemptio fiat majori pretio. Quas repugnantes Doctorum sententias distinctionis foedere conciliare nititur *Fridericus Martini, de jure censuum. cap. VI. pag. 187. num. 231.* ubi concedit priorem sententiam procedere eò casu, quo census redimibilis pretium lege est definitum, ut in Germania; ubi verò lege id laxatum non est, tolerari pactum, ut majori pretio reluitio fiat. juxta tradita *Molina dict. loc.* Quin
* etiamsi hisce Imperii Constitutionibus partes contra-
hentes renunciaverint; attamen emptor potestatem re-
petendi pecuniam suam non habet. *arg. L. 55. de Legat. 1.**

28 Siquidem * Legi publicæ renunciari non potest, eaque renuntiatio est contra bonos mores, adeoque non valet.

29 *L. fin. Cod. de pact.* Et * pronunciarunt Scabini apud *Carpzov. in Pract. Criminal. Part. 2. quæst. 92. num. 67.*

ibi: Diemeil aber dennoch solche Pacta und Bedinge/ so wol auch die Leistung/ der Natur und Eigenschafft eines rechten Wiederkauffs zuwieder/ und zu Recht/ vermöge des Heil. Röm. Reichs Policeny-Ordnung/ auch austrücklich so fern verboten/ daß derselben ungeachtet/ der geschlossene Contract vor ein Wiederkauff/ darauff die Parthenen vornehmlich gesehen/ gehalten und geachtet werden soll. So ist demnach auch oberwehnte Käufferin/ oder nunmehr ihre Erben / sich der Loskündigung vorberührten Wiederkauffs anzumassen / und das obbenannte Kauffgeld der 8400. Goldgülden von Verkäufern / ungeachtet/ daß derselbige vorangezogener Reichs-Policeny-Ordnung dißfalls ausdrücklichen renunciiret / abzufordern nicht befugt / sondern allein die verkauften jährlichen Zinsen/ jedoch mehr nicht als 5. Inhalts mehr angeregter Policeny-Ordnung auff 100. gerechnet / zunehmen berechtiget / W. R. M. Quare planè libera, nullòque modò restricta debet esse hæc potestas redimendi à parte venditoris; scilicet quando-cunque ei libitum fuerit, ita ut non cogatur præstare amplius pensiones, si acceptum pretium restituere maluerit: & si voluerit eas præstare ulterius, emptor non possit pretium repetere, aut venditorem ad redimendum cogere, nam hõc modò contractus foret usurarius. *Nicol. Christophor. Lyncker. in Analeclis ad Valer. Andr. Desselii Erotemata*

temata Juris Canon. Libr. 3. Tit. 17. quest. 3. pag. 124. Just. Sinolt. de Statu Rei Romanae. vol. 2. Disput. 9. thes. 7. lit. B. Unde * si conveniat, ut venditor intra certum tempus re- 30
dimere possit reditum, postea verò non: aut, ut ex certo
demum tempore, vel post certum tempus, hoc est, nisi
post decem annos, redimere liceat, non autem prius, hu-
jusmodi pacta nullius momenti censentur, neque vendi-
torem obligant. Et tamen inter hæc duo differentia no-
tanda. Priori siquidem casu, pactum tale vitiat, salvâ
manente emptione, ita ut libera nihilominus competat
venditori annui redditus redemption, post tempus etiam à
contrahentibus redemptioni præfinitum. Quemadmo-
dum ita concordi judicum sententia decisum fuisse, eâ pa-
ctione sublata, venditionem ipsam, semotò vitiò, validam
esse, testatur Didac. Covarruvias. lib. 3. variar. resolution.
cap. 8. §. 7. Posteriori verò, vitiat ita, ut merum mutuum
cum usuris censeatur contractum. vide Carpzov. Juris-
prud. Forens. Part. 3. Constit. 24. Defin. 17. Carol. Molin. de
Contractib. quest. 5. ubi asseverat, hunc contractum ob
istam pactionem esse usurarium, & omninò ac totum ipsò
jure vitari. Idem notant Guido Papa. quest. 516. & in Tract.
de contractibus illicitis. num. 25. Florent. in Tract. de usur.
cap. 2. §. 13. num. 25. à quibus dissentit hoc in casu Didac.
Covarruvias. dict. §. 7. verb. Nec tamen. Valere autem
pactum inter Debitorem & Fidejussorem, aut tertium, ut
debitor intra certum tempus teneatur redimere censum,
probat ex eo; quia validum est pactum inter Debitorem
& Fidejussorem, quòd debitor teneatur eum ab obligatio-
ne eximere; L. Lucius. 38. ff. Mandati. L. si pro ea. 10. C. eod.
dummodò nulla fraus interveniat, nec Fidejussor sit socius
bono-

bonorum creditoris, nec cum eo colludat, nec tempore contractus, nec tempore pacti, nec tempore executionis pacti. Cui non adversatur, quòd de necessitate huius contractus sit, atque substantiâ, ut debitor possit, sed non teneatur, nisi cum voluerit redimere: quia hoc procedit, respectu creditoris, vel habentium causam ab eo; secus ratione Fidejussoris, qui se indemnem conservare potest. *vide Tiraquell. de retractu conventionali. in fin. num. 127. Et 130. Capellam. in Tract. de Simulatione contract. in princ. column. 3.*

§. VII.

Diximus liberrimam competere venditori redimendi facultatem. Fallit tamen hoc, & emptor cogere potest
 31 venditorem ad redimendum * 1.) Si venditor dixerit, factam jam esse redemptionem, pretiumque restitutum, idque per calumniam affirmaverit, per tradita *Habnii in notis ad Wesenbec. Tit. de Usuris. num. 14.* 2.) Si idem sit in mora præstandi redditus, emptoremque litibus ac sumptibus vexet: quò nomine conditioni causa data causa non secuta, locus est. *Carpzov. Part. 3. Constit. 24. Defin. 18.* Rationem ponit idem *Carpzovius in Decis. 9. n. 14.* Venditor namque non præstando rem venditam, à contractu recedit: non potest igitur invidere emptori ex sua quoque parte à contractu resilienti, pretiumque exsolutum repetenti: correlativorum enim eadem est ratio. *L. ult. C. de indict. viduit. tollend. Bartol. in L. fin. ff. de acceptil. Bald. in L. 1. C. de bonis maternis.* Qui autem fidem contractus correspectivi non implet, facit, ut adversa pars liberetur, placitaque observare non teneatur. *C. frustra. ubi Dyn. extr. de Reg. Jur. in 6to.* Ex eo namque juvare se

se nemo potest, quod ipsemet transgreditur. *C. ex eo. de Reg. Jur. in 6to. ibique Dyn. L. 37. ff. de minor.* Deinde emptoris quàm maximè interest, non habere rem diutius cum tam improbo debitore. *Anton. Faber, in Cod. lib. 4. Tit. 30. Defin. 22. num. 4.* Is autem pro improbo debitore habetur, qui fidem fallit, non servando quod promisit. *Jas. & Alexand. in L. cum proponas. C. de pact.* cujusque enim interest, litibus non vexari. *L. 6. ff. de minor. L. 1. C. de admin. tut. L. 4. §. 1. ff. de alienat. judicii mutand. caus. fact.* 3.) Si conventum specialiter, quòd in casu moræ à venditore commissæ, debeat emptor habere facultatem repetendi sortem capitalem; prout sancitum est in *Recess. Deputat. de anno 1600. §. ferner soll. vide Jacob. Blumen/ in Process. Cameral. Tit. 34. num. 97.* Dissentit *Felicianus de Solis, in Commentar. de Censibus. lib. 1. cap. 10. num. 19.* Sed minùs rectè, per modò tradita. Quanquam libentissimè ibidem agnoscat, lege aut statuto effici posse, ut ob moram in solvendo reditu commissam, debitoris bona distrahantur, & ex eorum pretio & valore, creditori fors cum usuris & reditibus de usuris integrè restituatur. Ideoque illud saltem prohiberi vult, ne creditor ex propria conventionione & auctoritate possit repetere sortem principalem; eò quòd usuram sapiat. Imò etiamsi expressum pactum non adjectum, tamen ob moram in solutione redituum commissam, emptor repetere potest per viam Executivam & Mandati, à venditore pretium. (*den Kauffschilling.*) *Struv. in Syntagm. Jur. Civ. Exerc. XXVII. thes. 61.* Id quod Deputati Imperii Spiræ etiam probarunt in dict. *Recess. Deputat. ibi: Ferners ist bißhero im Römischen Reich nicht ausdrücklich versehen*
M gewest/

gewest / da der Schuldner sich selbst obligirt und verbunden / da Er in Zahlung der jährlichen Gülden sich säumig erzeigen würde / alsdann dem Gläubiger alsobald die Kauff oder Haupt Summa neben den Gülden wieder geben solle / ob solcher Contract im Heil. Reich zuzulassen / und auf solchen Fall stantibus aliis clausulis executivis mandata sine clausula fuer⁷ seyn möchten. Derenthalben / zu Verhütung fünffziger daraus erwachsender Ungleichheit / haben wir auf vorgehende Vergleichung dahin geschlossen / setzen / ordnen / und wollen / daß solcher Contract, den im Heil. Reich üblichen und zugelassenen Gebräuchen nicht ungemess / und daß das pretium, auf den Fall / von dem Verkaufer per viam Executionis wieder erfordert werden möge. *Graveus concl. 7. consid. 1. num. 11.* Nec enim ullum aliud remedium hoc casu extat, quò emptori consulatur adversus venditorem, moram necentem in præstandis annuis redditibus, quàm ut vel ipsos exigat, vel pretium exsolutum repetat. Sed exigere nequit, quos præstare potest venditor: Ergò unicum illud restat, ut pretium repetat. *Carpzov. Decis. Illustr. 9. num. 11.* Quemadmodum pacta Executiva, seu paratam executionem habentia, emptioni reddituum adjicere hodie usitatum videtur: quoniam longò litium sufflamine eò deventum est, ut ordinarii Processus penè immortales reddantur, atque ita compendiosiori viâ, id quod nobis debetur, consequamur. Et ita quasi everriculò quodam obviatum morosorum debitorum malitiæ: Ideoque scribit *Borgninus Cavalcanus Decisione Fivizanensi 43. num. 54.* post *Benedictum Bononium de Cortona. in Tract. de Censibus. libr. 1. artic.*

artic. 13. num. 30. & artic. 61. num. 76. quòd existente debitor in mora solvendi, creditor possit, ob censum non solutum, petere se immitti in possessionem rei censualis, & aliorum bonorum censuarii. Ubi tamen illud advertendum erit, ob moram in solvendo commissam, non posse bona debitoris adjudicari creditori aliter, nisi pro ea parte tantum, quæ verè tangit creditoris interesse, propter non solutum censum, ita ut quòd superest, ipsi debitori reddatur. per gradita Feliciani de Solis in Commentario de Censibus. libr. 1. cap. 10. num. 20. Ast cum in præallegato Recess. Deput. non fiat mentio, quot annuæ pensiones non solutæ requirantur, ut illa repetitio locum habeat: quapropter, si nec illud in obligatione expressum sit, quæritur, anne * unicâ tantum pensione non solutâ, isti repetitioni statim 32 sit locus? quod affirmamus, quia quamprimum dies solutioni præstitutus cesserit, confestim pensio debetur, ac propterea debitor istam pensionem non solvens in mora solvendi constituitur. Hinc * infertur, valere pactum, 33 quò venditor in casum moræ promittit, se velle bona sua arrestari, pignorari, vel sequestrari, usque dum emptori satisfiat. Quamvis enim ista exequendi media odiosa admodum sint, & non facilè ab initio à iudice usurpanda, in favorem reorum, ne nimia festinatione prægraventur. Huic tamen favori renunciari posse, juris ratio adducit. Illud verò pactum, ut non solvente venditore justò tem- 34 pore, res, ex qua redditus venditus est, committatur, sitque emptoris pro pensionibus reliquatis, vel etiam pro ipso pretio, durum nimis est, ideoque admittendum non esse ab æquo iudice, existimamus. Iisdem fermè de causis, quibus in Pignoribus Lex Commissoria * jure non 35

probatur. vide *Franzk. variar. resolut. 1. quæst. 7. Joann. Gutierrez. libr. 2. Practic. quæstion. 186. Didac. Covarruv. lib. 3. variar. resolution. cap. 7. num. 1. Matth. de Afflictis, Decisione Neapolitana, 80. Alvar. Valasc. de Jure Emphyteutico. quæst. 30. num. 31.* qui omnes sentiunt, commissi pactionem in annuis redditibus non valere, & quidem rectè; quandoquidem quotidianò experimento discimus, semper subjici præstationi census, res longè majoris pretii: sed iniquum & nimis grave est, quòd propter cessationem solutionis minoris aut parvæ quantitatis perdatur res, quæ longè pluris valet; juxta doctrinam *Gloss. in Authent. qui rem. C. de SS. Eccles.* cujus meminit *Matthæus de Afflictis, dict. Decis. 80. num. 3.* Ergò commissi pœna, ut nimis rigida & gravis, rejicienda est ab hoc contractu Censitico. Nec obstat, quòd contractus ex conventionione, juxta vulgarem doctrinam, ex conventionione partium legem accipiant: *L. 1. §. si convenit. 6. ff. Depositi.* & nihil tam naturale sit, quàm quod inter partes conventum est, servetur: *L. 1. ff. de pact. L. 1. ff. de constitut. pecun.* quoniam lex & conditio à partibus adjecta contractui, servari tunc debet, cum licita est, nec continet turpitudinem, ut docet *Glossa, in dict. L. 1. §. si convenit. verbo. ex conventionione. ff. Depositi.* Lex enim naturæ, quæ dictat pacta servanda fore, vult quoque illicita inhonesta & turpia esse rejicienda. *L. Juris Gent. 7. §. si paciscar. 14. L. si unius. 27. §. illud. 3. & §. pacta. 4. ff. de pactis.* At conventio, quâ agitur, ut ob non solutam pensionem, vel ob distractum fundum censualem, in commissum incidat res subjecta redditus præstationi, iniqua est, illicita, imò usuraria & foeneratitia: ergò nullò jure servanda.

37 Econtra verò pactum * ut Pignus adjectum, non secutâ solutione-

lutione, auctoritate judicis vendere liceat, etiam pro recuperando capitali seu pretio, juris rationi consonum est. Cum etiam si absque eo esset, vigore Legum idem permetteretur. Quia tunc omnis fraus & usuræ suspicio videtur exclusa: pro qua sententiâ facit textus celebris in *L. si fundus. 16. §. ult. ff. de pignor.* Ex quo Dd. frequentissimè solent adnotare, admitti pactum *Legis Commissoriae* in pignoribus; ubi inter creditorem & debitorem convenit, ut non solutò debitò ad certum tempus, sit creditoris justò pretiò. Et ita sentiunt, *Andreas Tiraquellus, de Retract. conventional. in fin. num. 136. Pinell. in Rubric. Cod. de rescind. vendition. Part. 2. cap. 1. num. 26. in fin. Matthæus de Afflictis. Decisione Neapolitana, 368. num. 1. & 2. & Covarruvias. libr. 3. variar. resolution. 2. num. 8.* A quibus dissentit *Felicianus, in Commentar. de Censibus. Libr. 1. cap. 10. num. 12.* existimans, ejusmodi pactum, licèt eâ formâ & conditione conceptum in pignoribus valeat: tamen in censu rejiciendum esse, cùm non leve contineat gravamen, nisi detur majus pretium respondens ipsi gravamini & oneri. Præterea si ita conventum esset, quòd domus vel fundus debitoris ad creditorem spectet, non absolute & in perpetuum, sed sub libero pacto redimendi fundum, ita ut fructus interim cedant locò usurarum, redituum, inquam, aut Interesse: conventio nihil habet illicitum, dummodò fructus reditum annuum non excedant; ita tradit *Nicolaus de Valla, de rebus dubiis. tract. 1. num. 15.* Dubia tamen & perplexa hîc proponitur quaestio: An inter debitorem & fidejussorem censitici contractus admittendum pactum commissi, ut si debitum solverit fidejussor, res aliqua ex censui suppositis vel alia,

efficiatur ipsius fidejussoris? Et docet *Baldus in L. quamvis. 45. ff. de solutionibus*, non rejici nec improbari in pignoribus pactum *Legis Commissoriae* cum debitore: quem multi sequuntur, quos longâ serie adducit *Covarruvias. lib. 3. variar. resolut. cap. 2. num. 8.* quam sententiam communi Doctorum calculo receptam & approbatum esse testatur *Pinellus in Rubric. Cod. de rescind. vendit. P. 2. cap. 1. num. 21.* Pro qua facere videtur *Lex ult. in pr. ff. de contrabend. empt.* Verum, non attentâ hâc, contrarium, imò *Legis Commissoriae* pactum inter debitorem & fidejussorem improbum esse, magis probat *Pinellus & Covarruvias loc. cit.* item *Joannes Imola. in cap. significante. colum. 3. versic. item adverte. de Pignore.* & *Andreas de Isernia. in cap. 1. de feudo dato, in vicem Legis Commissoriae, in usibus feudorum.* quam sententiam posteriorem libentius amplector. Quoniam in pacto *Legis Commissoriae*, adjecto inter debitorem & fidejussorem eadem ratio viget, quæ in pacto inito cum creditore, eademque asperitas, usuræ timor & suspicio, quam execratur, quamque procul exterminare contendit Rescriptum Constantini in *L. ult. C. de pactis pignorum.* Nec obstat Responsum Jcti Scævola in *d. L. ult. in pr. ff. de contrabend. emptione.* quoniam juxta interpretationem *Didaci de Covarruv. dict. loc. versiculo 2. pactum.* Jctus ibi non dicit, quòd prædia ipsa sint fidejussori empti pro debito, sed simpliciter asseverat, quòd sint empti, & sic intelligitur justo pretio. Quoties enim simpliciter dicitur, quòd sit empti, nisi solutum sit, in termino: non intelligitur pro debito, sed pro justo pretio, à judice vel bonis viris æstimando, ut scribit *Bartol. in L. quamvis. 45. ff. de solution.* vel si magis placet interpretatio

tatio Pinelli. in d. Rubric. Cod. de rescindend. vendit. dicendum, quòd Scævola Jctus in d. L. ult. agat magis de quæstione voluntatis, quàm potestatis; nempe de cognoscendo, quid intra contrahentes conventum censeatur: non verò an contrahere potuerint. Nec Jctus Scævola potuit dubitare, an ibi pactum *Legis Commissoriae* in pignore valeret, cum eò tempore improbatum non esset? Id quod etiam notavit *Jacobus Cujacius* in *l. ult. ad Julium Paulum. libr. 2. sententiarum. Tit. 13. & in L. Aemilius Largianus. ff. de minoribus. in fin. Hugo Donellus cap. 11. & Francisc. Balduinus. cap. 17. tract. de pignor.* Non autem ambigitur, valere pactum, * quò venditor, in casum non factæ solutionis pensionum, Emptori facultatem dat, pro libitu suo procedendi, & sibi ex pignoribus vel bonis satisfaciendi, viâ juris vel sine eâ, *mit oder ohne Recht.* Hinc infer-
tur, illud pactum * valere, quò emptori permittitur, 37
venditoris morosi res pro reditu obligatas propriâ auctoritate ingredi, atque tam diu detinere, usque dum sibi planè satisfactum sit. *per L. pignoris. C. de pignorat. action.* Dissentit *Navar. C. si fœneraveris. 14. quæst. 3. num. 38.* vide *Frideric. Martini, de jure censuum. cap. VI. pag. 206. num. 369. & 374.* ubi *Navarrae* argumenta resolvit. Sed licèt juxta ejus tenorem emptor possessionem invitò etiam & contra denunciante venditore, eodemque debitore, apprehendere possit: tutius tamen ad vitanda scandala, turbas & rixas, judicis officium implorabit. Solet quandoque etiam pactum * emptioni redituum adjici, quò 39
venditor ejusve hæres rem, super qua reditus constitutus est, in sciò vel invitò emptore, alienare prohibetur. Quodque in multis locis, etiamsi de eo nihil convenerit, obti-

obtinet. Quia emptoris seu censitoris interest, scire, qualem censitum habeat. Unde colligitur, *motu proprio* Pii V. emptori census, ex Lege competere jus retrahendi fundum censiticum venditum: quoniam Pontifex concedit ibidem emptori census prælationem in re ipsa, quæ venditur. Quò facit testimonium *Baldi in L. 1. C. communi dividundo*: Valet pactum, ut vendatur emptori census redimibilis potius, quàm alii: quem sequitur *Jason, in L. nemo. 61. ff. de pactis. per textum in Lege. qui Roma. 122. ff. de Verb. oblig. & Cassaneus, in Consuetudin. Burgund. Rubric. 10. §. 1.* quod pactum adeò efficax est, ut Dominus census possit rem censualem emptori etiam traditam retrahere. Nam cum partes ita conveniunt, expressè agere videntur, ut Dominus census avocare possit à quocunque possessore. Id enim propriè est retrahere, id est, ad se trahere & revocare. prout animadvertit *Andreas Tiraguellus in Prefatione de retractu lignagier. num. 5. & seq.* Et quamvis in pacto de retrovendendo, controverterint Dd. an venditor possit rem à secundo emptore vindicare. Tamen magis est, ut conceptò pactò verbis directis possit, ut latè probat *Didac. Covarruv. libr. 3. variar. resolution. cap. 8. num. 2.* & communem esse resolvunt *Joannes Gutierrez, Cons. 27. num. 2. & Hieron. Gabriel. Consil. 66.* Ideoque apparet, partes inter se posse efficere, ut retractus redigatur in rem, & vi conventionis res tradita possit vindicari ab emptore. Quod in censu magis debet habere locum, ex quo producit in fundo jus quoddam reale ipsi affixum & inhærens. Sed, ad evitandam difficultatem, consultum erit, ut adjecto *de retrahendo*, subjiciatur hypotheca rerum ipsarum, quâ expeditum erit, Domi-
num

num census agere posse adversus quemcunque tertium
 possessorem. per *Legem. si creditor. 7. §. ult. ff. de distract.*
pignor. adde notata infra ad Dispect. V. §. II. num. 10. Quid
 * si in reditibus super certa re constitutis ita inter contra- 40
 hentes conventum sit, ut, non obstante casu fortuito cala-
 mitatis, sterilitatis aut alterius damni, pensio plenè solva-
 tur? De hoc pacto, *infra*, quid judicandum, patebit in
Dispectu VIII. §. III. & IV. Cæterum ad rem magis illu-
 strandam, non piget hîc annectere Formularia* etlicher 41
 Haupt-Verschreibungen oder Kauffbrieffe auf wie-
 derkauffliche Zinsen.

Forma I.

Wir hernachbeschriebene N. N. regierender Bür-
 germeister und N. N. der Stadt N. bekennen mit die-
 sem offenen Brieffe / für uns und unsere nachkommen-
 de Rähte / daß wir mit zeitigem Raht / Wissen und
 Willen unserer Eltesten / (besonders aber mit gnädig-
 stem Vorwissen und Erlaubnuß / des Durchlauchtig-
 sten &c. unsers gnädigsten Fürsten und Herrn / laut
 des darüber ertheilten consensus,) dem Ehrenvesten
 N. N. oder wer diesen Brieff mit seinem Wissen innen
 hat / recht und redlich / auf einen rechten vollständi-
 gen Wiederkauff / 10000. fl. guter Landeswährung /
 wie die in unsers gnädigsten Fürsten und Herrn Lan-
 de / gänge und gebe / auch in dero Renten / Zöllen und
 Geleyten genommen werden / jährliches Zinses / an
 und auf allen unserer Stadt Nüssen / Einkommen /
 Zinsen / Schoffen / Renten und allen andern Zuge-
 hörungen / wie die Namen haben mögen / nichts dar-

von ausgeschlossen / verkauft haben / und in krafft
dieses Brieffs / verkauffen / und haben angeregte
1000. fl. gegeben umb N. Gilden Haupt Summa/
die Wir obgemelter Raht zu Danck baar von Ihme
empfangen / und an unsern und gemeiner Stadt
mercklichen Nutz angewendet. Sagen Ihn dem-
nach hiermit gedachter fl. halber / in krafft dieses Brie-
fes / quit / ledig und loß. Und gereden hiermit für
uns und alle unsere Nachkommen / bey unsern wah-
ren Worten und Treuen / ohne Gefährde und arge
List / obengemelten N. N. oder wer diesen Brieff mit
seinem guten Wissen und Willen innen haben wird /
gedachten Zins / die Helffte auf N. (da wir auch sol-
chen zureichen anfahren wollen /) und die andere Helff-
te auf N. und also alle halbe Jahr / jährlichen weil
dieser Rauff stehet / auf aufgezeigte zween Termin oder
acht Tage hernach / ungefährlich / erwehntem N. N.
in seine Behausung nach N. zuentrichten und zube-
zahlen / ohne allen Verzug / Behelff oder Wiederrede /
daran uns keinerley Herren / geistlicher und weltli-
cher Obrigkeit Gebot noch Verbot / irren noch hin-
dern soll. So wir oder unsere Nachkommen auch
auff einige Tagzeit mit der Bezahlung des Zinses
säumig seyn würden (welches doch Gott gnädig ver-
hüten wolle /) so mag bemeldter N. N. oder diß Brie-
fes getreuer Innhaber / Uns umb solche Zinse und
das Capital / mit ordentlichem Gericht / wie Ihm
das gefällig / mahnen / und an dem verpfändeten ge-
meinen Einkommen / sich seiner Bezahlung erholen /
mit Erstattung aller erlittenen Schäden und Expen-
sen,

sen/ der nicht Haltung halber geschehen. Geloben auch hiermit/ solches gekauften Zinses obgedachtem Kauffer oder dieses Briefes Innhabern/ eine rechte Gewähr zuseyn/ wie sich solches von Rechts und Gewohnheit wegen zuthun gedühret / und wollen wir den Wiederkauff ein halb Jahr zuvor anzuzeigen schuldig seyn. Treulich sonder alle Gefährde. Zu Urkund und mehrer Beglaubigung haben wir gesmeiner Stadt grosses Insiegel wissentlich hierunter hengen lassen / darneben sich der regierende Bürgermeister mit eigener Hand unterschrieben. Geschehen &c.

Forma II.

Wiederkauffs Verschreibung anderer guter Form. Wir Bürgermeister und N. N. der Stadt N. hiermit und in Krafft dieses unsers offenen Briefs/ urkunden und bekennen / vor uns und unsere nachkommende Rächte / gegen allermänniglichen / insonderheit aber diejenigen/ denen solches zuwissen vonnöhten ist/ daß uns der (Tit.) Herr N. N. der Arzeney Doctor und bestellter Physicus zu N. unser insonders günstiger Herr und Freund/ heut acto Sechshundert Gilden in Münz/ jeden derselben zu sechzig Creuzer gerechnet/ umb gebührliche Verzinsung anhero aufs Racht- hauß überantwortet/ und baar über zuzahlen lassen/ mit freundlichem Begehren / daß wir solche Sechshundert Gilden / von Ihme umb gebührliche Verzinsung auf unser Racht- hauß annehmen / und ihme eine gewöhnliche Versicherungs-Verschreibung darüber

über zufertigen lassen wolten. Dieweil uns denn
gleich 180/ gemeiner Stadt Nutz und Frommen dar-
durch zubefördern/ eine Ausgabe vorgefallen/ als
haben wir angezeigte Haupt-Summa der 600. fl.
vom Herrn Doctore, auf unser Rathhaus/umb Ver-
zinsung angenommen/ und ihm hierfür 30. fl. in
Münz jährliches Zinses/ auf unserer Stadt Einkom-
men/ Dorffschafften/ Renten und Gülden/ Geschof-
sen und Zinsen/ auf einen rechten/ beständigen Wie-
derkauff verkauft und überlassen/ hiermit und in
Krafft dieses unsers Haupt-Briefes/ sintemal uns
mehrerwehnte Summa der 600. fl. an Güter/ gän-
ger und geber Münze/ zu unsern sichern Händen baar
zugezehlet worden/ die wir auch also vollständig em-
pfangen/ und zu gemeiner Stadt Nutz und Frommen
förder angewendet haben: derowegen wir wohl-
melten Herrn Doctorem auch/ solcher uns wohl ent-
richteten und wohl gezahlten 600. fl. hiermit nicht
allein quitt/ ledig und loß sagen/ sondern geloben/ zu-
sagen und versprechen auch für uns und alle unsere
nachkommende Räte/ hiermit und in Krafft dieses/
daß wir mehr wohlgedachtem Herrn Doctori N. des-
sen Erben/ Erbnehmen/ oder getreuen wissentlichen
Innhabern dieser unser Haupt-Verschreibung/ diese
600. fl. biß auf wieder Ablegung/ jährlichen mit 5. fl.
vom hundert/ und also mit 30. fl. jedes Jahr auff
zween Termine/ als halb Ostern/ die andere Helffte
auff Michaelis/ verzinsen/ ihm auch der bewilligten
Land-Steuer und anderer Beschwerden/ so deren
nachmalen angeleget werden möchten/ entnehmen
und

und Schadloß halten wollen. Jedoch wollen wir verbunden seyn/ da uns vielgemeldete Haupt Summa der 600. fl. länger zinsbar bey uns zubehalten nicht gelegen seyn wird/ solches ein halbes Jahr vor der Ablegung dem Herrn Doctori zur Nachricht zuvermelden und zuerkennen zugeben. *Vel hęc modò*: Doch haben wir uns und unsern Nachkommen vorbehalten/ wenn uns nicht mehr gelegen seyn wolte/ solche Summa länger bey uns zubehalten/ daß alsdenn wir oder unsere Nachkommen/ solches bemeldeten N. N. oder seinen Mitbeschriebenen/ ein halb Jahr vorhero/ wissenschaftlichen/ verkündigen und aufschreiben mögen; und wenn solche Ankündigung geschicht/ so sollen und wollen wir und unsere Nachkommen verpflichtet seyn/ alsdenn/ ohne aller Herren Gebot oder Verbot/ und ohne einigen Verzug die Zahlung/ als 600. fl. wie obberührt/ sambt allen nachständigen Zinsen/ ob dero einige wären/ gütlich und wohl zu Danck/ daran unser Gläubiger wohl und billig gesättiget/ zuentrichten. Gang treulich sonder Gefährde. Zu Uhrkund &c.

Forma III.

Ich N. N. zu N. und Elisabetha seine eheliche Hausfrau / thun kund und bekennen hiermit vor uns und unsere Erben/ daß wir umb unsers bessern Nutzens willen/ recht/ redlich/ doch wiederkaufflicher Weise/ verkaufft haben/ und thun solches in beständigster Form Rechtens / dem Ehrenvesten N. N. iezigen Renthmeistern zu N. Margarethem seiner ehrlichen Haus-

Haußfrauen und ihren rechten Erben/ achtzehen Me-
ßen Gersten/ truckener/ wohlgeförnter / Marckschö-
ner Frucht/ Siesser Maasse / und zwey Gänse jährli-
che Frucht/ und Fedder Zinse/ auf einen jeden Nicolai
Tag nach N. oder N. wo Sie ihre Wohnung oder Ge-
wahrhaftig haben werden / biß zur Ab- und Wieder-
lösung/ ohne deren Kosten und Schaden / jährlich zu
lieffern und zu bezahlen / aus- auff und von unserer
Erbeigenen Wiesen / zu zwey Morgen Heues / an N.
N. zu N. Wiesen/ so dann einen halben Morgen Erb-
eigenen Ackers / an N. N. und N. N. und also beede
Stücke im N. Feldmarckt gelegen / seind zuvor nie-
manden verschrieben / sollen auch den Käuffern und
Erben zu Nachtheil ferner nicht beschwehrt werden.
Hierum und vor/ haben uns vorgedachte Käuffer/ an
harten / ohnbeschnittenen und richtigen Hispanischen
Thalern/ baar erlegt und bezahlt Ein hunder Gül-
den/ jeden in zwanzig und sieben alb. gezehlt / deren
wir Sie hiermit quittiren und uns wohl bezahlt sa-
gen. Damit aber Kauffer des getroffenen Wieder-
kauffs und ausgelegten Kauffschillings versichert
seyen/ Als setzen wir Ihnen zum gewissen und vorhin
ohnbeschwehrtten Unterpfand ein/ vorerwehnte Wie-
sen und Acker/ dergestalt/ ob wir oder unsere Erben/
in jährlicher Bezahlung verkauffter Frucht- und Fed-
der Zinse/ säumig würden (welches aber verhoffent-
lich nicht geschehen soll/) daß Sie alsdann an gedach-
ten Unterpfanden/ und im Fall hieran einiger Man-
gel seyn sollte / vordrifi an allen unsern beweg- und
ohnbeweglichen / jetzigen und künfftigen Gütern/ des
Haupt-

Haupt-Gelds / betagter Zinsen / auch kündlich verursachten Kosten und Schadens halben / biß zu völliger Bezahlung / sich erholen sollen und mögen; darwieder uns Verkäuffere und unsere Erben nicht schützen oder befreyen sollen einige Statuta, Privilegia, Exceptiones oder Ausflüchte / geist. und weltlicher Rechten / die werden genannt oder erdacht / wie Sie immer wollen / so einem oder andern Theil zu gut geordnet und eingeführet seyn möchten; Dann wir uns deren sambt und sonders hiermit willführlich begeben und darauff in allen sich zutragenden Fällen / wissentlich verziehen haben. Doch haben wir uns und unsern Nachkommen vorbehalten / wenn uns nicht mehr gelegen seyn wolte &c. *ut supra.* und also gegenwärtige wiederkauffliche Verschreibung mit Darzehlung Hundert Gulden Capital, vorberührter Wehrung und Münz / mit Abstattung aller nachständiger Zinsen und bekantlichen Unkosten / auf bemeldter Zeit vorgehende Loskündigung / wieder an uns zulösen und die verschriebene Unterpfande zuerledigen: alles getreulich und ohne Gefährde. Dessen zu wahrer Urkund haben wir Verkäuffere / vorgemeldet / in eigener Person und Weise hierzu erbeten / den HochEdelgebohrnen N. N. zu N. unsern günstigen lieben Juncfern / daß er sein Adeltich Signet vor uns und unsere Erben zu Ende dieses anheften wolte; welches ich besagter / iezo vorgangener Bitte nach / gethan zu haben bekenne / iedoch mir und meinen Erben sonder Schaden. Begeben und geschehen am Tage Nicolai des Sechzehen hundert und fünffund neunzigsten Jahrs. Alia formularia Instrumenten-

mentorū huc pertinentium suppeditat *Adamus Volckmannus. in Arte Notariatus. Part. 1. cap. 35*

DISPECTUS V. DE ADJUNCTIS JURIS REDITUS.

SUMMARI A.

1. *Ad Adjuncta juris Reditus pertinet Æstimatio.*
2. *Annui reditus currunt ultra alterum tantum.*
Annuos reditus redimibiles aliter emere non licet, quàm si quinque pro centum constituentur. ibid.
Reditus annui ultra quincunces soluti, an sorti imputentur, vel de futuris pensionibus detrahantur? remissivè ibid.
3. *Ratio ejus, cur ultra alterum tantum currant, assignatur.*
4. *Responsum hac in re Scabinorum Lipsiensium.*
5. *Annui reditus jure domini ac proprietatis, ad emptorem pertinent.*
6. *Emptor annuorum redituum pretium debitum invito venditore repetere nequit.*
7. *Novella 150. species proponitur.*
Distinctio Justiniani & aliorum inter reditum annuum & usuram reprebensa à Cujacio. ibid.
8. *Ad Adjuncta spectant quoque Pignora, hypotheca & fidejussiones.*
9. *Cautela ponitur.*
10. *Res reditui supposita cum adjuncta hypotheca non confundenda.*
11. *Cujus rei magnus Effectus traditur.*

12. Est hujus doctrina magna differentia.

An fidejussor, qui ex contractu censuali diu fuit in obligatione, debitorem cogere possit, ut eum eximat ab obligatione & fidejussione? *ibid.*

Non stante proprio motu Pii V. non est necessaria scriptura in redditu. *ibid.*

13. Annui redditus an inter immobilia reputentur?

14. Distinguitur inter redditus perpetuos, & ad modicum tempus duraturos.

15. Reditus non cessi inter bona immobilia referuntur.

16. Reditus cessi, mobilibus equiparantur.

17. Usus & Effectus hujus questionis.

18. An redditus annui minorum absque decreto judicis alienari possint?

19. Interdicta non dantur pro rebus mobilibus.

20. Deirectans solvere redditus, conveniri potest Interdictio unde vi.

21. Possessor rerum immobilium non satisfacit.

22. Annuos redditus possidens à satisfactione judicis fisci liberatur.

23. Annui redditus in feudum dari possunt.

§. I.

SEquuntur nunc Adjuncta Juris Reditus. Referri* potest ad hæc 1.) *Æstimatio*. Sed quia de hac jam *supra ad Dispect. IV. §. IV.* ubi de pretio egimus, pertractatum est, nolumus hic crambem bis coctam reponere. Illud * hinc monendum, quod annui redditus currant etiam ultra alterum tantum; siue constituatur in pecunia, siue frumento, aliisve rebus: modò tamen non plures, quàm quinque aurei pro centenis pendantur, aliàs usuraria est hæc emptio & nullatenus valet. *Recess. August. sub*

- Imp. Carol. V. de anno 1548. Reformation. Politic. Tit. von wucherlichen Contracten. §. und nachdem die Wiederfauffs Gültten. &c. Carpzov. Jurisprud. Forens. Part. 3. Constit. 24. Defin. 13. & Defin. 15. ubi de quæstione, an redditus annui, ultra quincunces soluti, sorti imputentur, vel de futuris pensionibus detrahantur? Petr. Frider. Min-
dan. de Mandatis judic. Libr. 2. cap. 72. num. 3. & seqq. Gail. libr. 2. obs. 7. num. 1. Tabor. de altero Tanto. Part. 3. sect. 2. art. 2. Carpzov. in asylo Debitorum ad incitas red-
etorum. cap. 1. thes. 28. num. 322. & seq. Berlich. Decis. 30. num. 7. Brunnemann. ad L. 27. Cod. de usuris. n. 5. Hartm. Pistor. Observ. 65. conferantur ea quæ supra notavimus ad*
- 3 *Dispect. I. §. V. num. 14. Ratio * hujus juris expedita est: Non enim petuntur hi redditus ut usuræ, sed ut annuæ pen-
siones atque proventus ex fructibus, ac ut Interesse; Et certè iniquissimum esset, emptorem carere pensionibus ultra alterum tantum, & fructibus suæ pecuniæ, quam re-
petere nequit; hâc namque ratione, venditore in perpe-
tuum non redimente venditos redditus, emptor & rediti-
bus & pecuniâ suâ defraudaretur. Nam uti supra ad Di-
spectum IV. §. V. num. 23. dictum est, venditori tantum-
modò, non etiam emptori, annuos redditus redimere licet.*
- 4 *Quemadmodum* etiam pronunciarunt Scabini Lipsienses apud Carpzov. in Practic. Criminal. Part. 2. quest. 92. n. 65.*
- 5 *& seq. Prætereà cuius notum est, celebratâ * emptione & venditione reddituum, jus ac facultatem annuas pensio-
nes percipiendi in emptorem ita transferri, ut ceu Domi-
nus quôvis tempore eas sibi proprias facere possit; Ergò post centum quoque annos, durante scilicet dominiô rei
emptæ, non attentò, an fructificatio triplum vel quadru-
plum*

plum superet; nec enim ex re aliena, sed propriâ, emptor fructum percipit, perinde ut fit in emptione prædiorum, licet post multos annos, fructus percepti, pretium emptionis excedant. *Gail. Lib. 2. Obs. 7. num. 8.* Cumque * por- 6
rò pecunia in mutuo ita detur accipienti, ut creditori petenti eodem genere quantitas restituatur: Redituum verò venditione id agatur, ut emptor redituum pretium recipiat nunquam, si non venditor id offerat: *Job. Borcbolt. de Usuris. cap. 4.* vel ob id quoque nemo æquum putaverit, ut creditor vel emptor potius, si duplum acceperit, in posterum à jure percipiendi præcludatur, & fructu & sorte ipsâ destitutus, nec ullâ facultate repetendi concessâ; cui tamen periculo & jacturæ creditor de usuris in mutuo sibi prospiciens, subjectus haud est. confer. *Novell. 160. in verb. illam etenim* (nempe Constitutionem de non exigendis usuris ultra alterum Tantum,) *de creditoribus conscripsimus, & qui in ea comprehenduntur casibus. Præsens verò species illam non attingit, siquidem hoc magis annuo reditu, quàm usurarum præstationi simile videtur.* quem textum eleganter explanat *Tabor de præsidio debitorum. Part. 3. sect. 1. per tot.* 7
Occasio * ejus hæc fuit, quòd quidam debitores Reipublicæ Aphrodisiensis cum certam quantitatem auri, quam curatores Reipubl. ex Legatis ei relictis redegerant, accepissent, eâ lege, quamdiu id aurum apud se esset, annuatim aliquid pro eo dependerent civitati: hi (inquam) debitores in abusum trahere voluerunt *Novellam 121.* aliaque anteriora de usuris ultra duplum, non solvendis: proindeque ipsi etiam putabant, se nihil amplius Reipubl. debere, postquam usuræ sortem æquassent. Quocirca Imperator in *dict. Novell. 160.*

pragmaticam formam promulgavit, quâ declarat differentiam esse magnam inter annuos redditus & usuras: nam has finire duplô, illos autem non finire. Quod autem de usuris est constitutum, id non esse etiam ad redditus annuos producendum: à separatis enim non benè infertur. *L. Papinianus. 20. ff. de minor. & L. ult. ff. de Calumniator.* Unde etiam Ulpianus aliique Jcti sæpe in hæc verba erumpunt: *sed hæc diversa sunt &c.* In summa igitur constituit Imperator hic redditus annuos non desinere deberi, cum ultra duplum ascenderint, sicut usurarum cursus tunc sistitur. Sed *Cujacius* reprehendit Imperatorem *ad eandem Novell. 160.* qui non rectè hic habuerit pro redditu annuo, quod tamen verè judicantibus nihil aliud sit, quàm usura; adeoque rejicit distinctionem Justiniani & aliorum, inter Reditum annum & usuram, eò quòd redditus pecuniæ nihil aliud sit quàm usura. *L. Titius. 29. ff. de Praescript. verb. & L. 30. alumna. ff. de adimend. legat. verb. interrim tamen usuras &c.* Sed vide quæ ad *Dispect. ult. §. I. & II.* notavimus. Quin etsi nulla penitus Legis Justinianæ ratio haberetur, attamen vel dicta juris causa sententiam nostram sustineret, quòd scilicet annuorum reddituum natura limitationem de altero Tanto non admittat. Unde suspecta nobis videtur limitatio, quam alii ex ipsorum contrahentium provisione natam subnectunt, puta si cui ita stipulanti promittantur usuræ, ut quamdiu hæ solvantur, fors peti non possit: hoc casu dicunt, videntur usuræ vi pacti & stipulationis ultra duplum quoque currere. ita *Berlicb. Part. 1. Decis. 30. num. 4. Cujac. in recitat. ad Tit. C. de Usur. pupill. Schepliz. ad Consuetud. Marchit. P. 4. Tit. 1. §. 2. & seqq. num. 19.* quorum castra etiam sequitur

quitur *Cunrad. Rittersbus. in Exposition. Novell. Part. 3. cap. 9. num. 20.* fundamentum hujus asserti petens autore *Baldum p. 94. in Justin. ex l. 4. §. ult. ff. de pactis. ibi: ex facto etiam consultus, cum convenisset, ut donec usura solverentur, fors non peteretur, & stipulatio pure concepta fuisset, conditionem inesse stipulationi, atque si hoc expressum fuisset, dict. §. 4.* Verum hocce fulcrum, quod exinde struere nititur *Ritterbusius*, non poterit suâ constare firmitate; nam inferendum quidem: præstitis usuris ex conventionem, sortem repeti haud licere; num verò ultra duplum usuræ exigi queant ex pacto, & num conventio illa ultra id tempus, quò usuræ sortem exæquarunt, extendi debeat, ne verbulò decisum reperitur, ut hinc vana prorsus sit illatio ex jam allegato Pauli effato; Nedum quòd adversus leges & constituta pacta non fieri possint, nullamque vim habeant, juxta *legem 6. C. de pactis.* nec ullâ conventionem effici possit, ut illicitæ solvantur usuræ. *L. pecunia fœnebris. in princ. L. pœnam. 44. ff. de usur.* hâc enim ratione facillimè totum eluderetur jus, quod de usuris supra duplum non producendis constitutum est. Non igitur confidant creditores huic limitationi, nec continuationem usurarum ultra duplum ex pacto & conventionem sibi persuasum habeant. Tutiori verò ingredientur viâ, si cum terminum dupli & usurarum, quantum sortis attingentium, appropinquare animadverterint, novum sibi obligationis instrumentum tradi, ac denuò usuras promitti faciant, quod in responso quodam apud *Carpzovium* hisce verbis innuere voluerunt Scabini Lipsienses: **Diemeil aber dannoch über das alterum tantum die Zinsen in Rechten nicht passiret werden / die obligationes**

tiones auch niemals verendert worden. So seyd ihr die über das alterum tantum ausgezahlte 2 2 2. fl. wieder zu fordern/ oder an dem Capital abzuführen wohl befugt/ *B. R. B. Mense Martio anno 1641.* Idque absque foenoris illiciti suspicione fieri, inde manifestum redditur; quòd creditori sortem ipsam exigere, eamque vel tertio cuidam, vel rursus pristino debitori sub usuris elocare licuisset: cur non egò brevi saltem manu per exhibitionem novi Instrumenti obligatorii hoc expedire fas esset. *arg. L. rogasti. ii. ff. de reb. cred.*

§. II.

- 8 Cæterum * pertinent huc etiam Pignora seu Hypothecæ & fidejussiones, quæ in redditus comparatione, ut in aliis contractibus majoris securitatis gratiâ, assumuntur. facit textus celebris in *L. fundus quem. 9. ibique Bartol. ff. de annuis legatis.* Ubi * tamen probè advertendum erit,
- 9 ne rem redditui suppositam, cum * adjuncta hypotheca
- 10 confundamus. Sæpe enim fit, ut res aliqua denomine-
tur, non tanquam Juris Reditus Objectum, seu res in qua
reditus constituatur, sed tantum ut Pignus, ad majorem
- 11 securitatem. Cujus * rei non exiguus est Effectus, in ac-
tionibus ritè intentandis, ut & in articulo de extinguen-
do & finiendo redditu. *de quo vide Dispect. VII. §. 3.* Est
- 12 * proinde hoc in casu maxima differentia, cum fieri possit,
ut & redditus e. g. ex prædio aliquo debeatur, nec tamen
illud propterea hypothecatum sit; & econtra prædium
aliquod sit hypothecatum ob redditus præstationem, qui
tamen non exinde, sed vel ex alio, vel ex persona deben-
tur. *confer. Dispect. I. §. 18. num. 39.* Sed & hoc non raro
contingit, ut res aliqua denominetur, non tanquam ma-
teria,

teria, in qua constituatur reditus, neque etiam tanquam hypotheca, sed nudè tantum ad solutionis determinationem, ut ea minoribus ambagibus creditori seu emptori præstari queat. Occurrit hîc inquirendum, an fidejussor, qui in contractu censuali diu fuit in obligatione, debitorem cogere possit, ut eum eximat ab obligatione & fidejussione? Et fidejussorem non posse agere contra debitorem principalem, ut eum eximat & liberet à fidejussione, antequam solvat, vel condemnetur, patet ex *L. indebitam. 47. ff. de conditione indebiti. L. fidejussor. pro venditore. 45. ff. de fidejussorib. L. Lucius. 38. ff. mandati.* Quod tamen limitari solet, ut quando debitor diu in debiti solutione cessavit, ipseque fidejussor diu stetit in obligatione, possit cogere debitorem principalem, ut eum eximat à fidejussione. per *text. in d. L. Lucius. 38. ff. mandati. & in cap. ult. de fidejussor.* Idque relinqui judicis arbitrio, quando dicatur fidejussor diu stetisse in fidejussione, frequentiori calculo receptum est ex *Accursio in d. L. Lucius. 38.* Unde videtur dicendum, eum qui pro alio fidejussit in contractu censuali diuque stetit in obligatione, posse agere adversus debitorem principalem, ut eum eximat & liberet ab obligatione. Sed contrarium verius, quia cum reditus continuatio habeat obligationem successivam, quamdiu non fuerit sors redempta, idque partes præviderint à principio, planè ex natura ipsius actus fidejussor tenetur in perpetuum, nec potest jure petere se liberari à fidejussione. *confer. Anton. Gomez. cap. 13. de fidejussor. num. 10. versic. 3. tom. 2. variar. resolution.* An autem scriptura in censu sit necessaria, hîc commodè quæritur. Et juxta Constitutionem Pii V, res est expedita, quæ docet, in censu

censu necessariam esse scripturam; quod etiam observat *Petrus Salazar. in Tract. de Usu & Consuetudine. cap. 9. num. 11. versiculo. Sed non puto cessare.* inferens, quod qui acceptâ pecuniâ solvere promisit sine scriptura, & solvit per plures annos, non compellatur solvere in futurum. Verum contraria sententia verior nobis videtur. Nam emptio & venditio census est, & ad validitatem emptionis & venditionis scriptura necessaria non est, nisi partes noluerint aliter contrahere, quàm in scriptis. per *text. in princ. Instit. de emption. & vendition. l. contractus. 17. C. de fide instrumentorum.* Quare simul ac convenerit, ut unus det pretium, & alter solvat redditum, numerato pretio, & accepto verè & propriè, contrahitur census, etiamsi nulla fiat scriptura; quæ si requiritur, ad *Proprium Motum* seu Constitutionem Pii V. referendum. Unde consequens est, quod qui censum solvere promisit absque scriptura, solvere cogendus sit in illis locis, quibus dicta Constitutio Extravagans recepta non est; ubi verò admissa, sententia *Petri de Salazar* obtinet, quæque intelligi debet, stante *proprio Motu* Pii V. & quidem duntaxat in censu, qui constituitur solò titulò emptionis & venditionis. Nam si redditus annuus contractu aliò, vel ultimâ voluntate, constituatur, necessarium non erit, ut fiat numeratio pecuniæ coram Notario & testibus instrumenti; docente *Navarro in Commentariis in Proprium hunc Motum* Pii V. quoniam ubi ex titulo Donationis, Legati vel fideicommissi, redditus creatur, non opus est, ut pretium interveniat.

§. III.

13 Denique * huc referri potest quæstio de qualitate annuorum reddituum, an mobilibus vel immobilibus bonis

nis annumerandi? Distingvunt nonnulli inter perpetuos 14
reditus, & temporales. Illos rebus immobilibus, hos
verò mobilibus accensent. vide Spiegel. in Lexic. Jur. Ci-
vil. voc. *reditus*. ita Nicolaus Boerius. in Consilio 3. num. 7.
8. 9. & 15. adde Gail. libr. 2. obs. 10. num. 8. & seqq. Alii pu-
tant Reditus annuos perinde ac jura & actiones propriè nec
mobilibus nec immobilibus accenseri bonis, sed peculia-
rem & tertiam bonorum speciem constituere. per L. à Di-
vo Pio in venditiane. ff. de re judic. L. quam Tiberonis.
§. fin. ff. de peculio. Ratio datur, quia mobile & immobile
corporis sunt qualitates & passionis, tradente Aristotele 3.
phys. Census autem jus quoddam est, adeoque res incor-
porea, unde nec mobilis, nec immobilis dici propriè pot-
est. Itaque sicut jura alia per se, & propriè nec mobilia,
nec immobilia dicuntur, ut fusè Gabriel. Commun. Conclus.
Libr. 6. Concl. 7. Tit. de Verb. Signif. Pinell. Rubric. Cod. de
bonis matern. P. 1. num. 24. Papa. quest. 296. sic jus re-
ditus, ajunt, per se & propriè res nec mobilis, nec immo-
bilis nuncupandum est. Johann. Köppen. quest. 24. num. 7.
Argentoratens. vol. 2. Consil. 11. num. 32. & plures apud
Theodor. Reinking. de retract. consanguinit. quest. 2. n. 75.
Panormitan. in cap. nulli. 5. num. 10. vers. sed tu distingue.
de rebus Eccles. non alien. Andreas Tiraquell. de retract.
ligna. §. 1. Gloss. 6. num. 4. Carpzov. in Process. jur. Tit. 9.
artic. V. num. 108. Venentus de annua prestation. quest. 39.
Verùm * tutior nobis videtur distinctio, quæ sumitur ex 15
objecto: ut annumerentur immobilibus, si debeantur ex
re immobili, quamdiu dies eorum non venit, die noch nicht
fällig seynd worden / cum eò casu conferantur cum fru-
ctibus pendentibus. L. 31. §. 2. C. de jure dotium. L. 14. C.

de SS. Eccles. Ex quo etiam fit, quòd in foro Saxonico, uxore defunctâ, annui redditus ceu immobiles, ad hæredes consanguineos pertineant, marito hærede uxoris mobiliari exclusò. *Land R. Libr. 3. artic. 76. in verbis: Stirbet Sie nach dem rechten Zinß Tage/ dieses alles ist des Mannes heimgefallen Gut/ als es des Erben gewesen seyn solte. & ibi Gloss. Germ. Job. Schneidevv. ad Tit. Instit. de hered. quæ ab intest. defer. Rubric. de Success. inter Vir. & Uxor. num. 22. Matth. Coler. de Process. Execut. Part. 1. cap. 2. num. 248.* Estque clara de hoc in Electoratu Saxon. *Constit. 24. Part. 3. §. ult. in verb.* Daß Sie die Hauptsummen der wiederkaufflichen Zinsen vor unbewegliche Güter erkennen sollen &c. *adde Carpzov. Jurisprud. Forens. Part. 3. Constit. 24. defin. 1.* Nisi consuetudine pro mobilibus habeantur, quam Marpurgi vigere tradidit *Job. Ferrar. Montanus. vol. 1. Consil. Marpurg. 2. num. 8. Caspar. Klock. vol. 3. Consil. 104. num. 60. & 62. Autor. prejudic. Camer. sub Rubrica. annui redditus. vers. ult. & penult. Job. Rudinger. Cent. 3. Observ. singular. 3. num. 1.* Confirmare hoc etiam videtur das Heßische Land Recht der OberGraffschafft CaxenEllenbogen. *Part. 2. Tit. 4. vom Abtrieb und Näherkauff. vers. und ob wohl. addatur in Part. 2. Tit. 3. & in Part. 4. Tit. 1. vers. und nachdem in der Ehestiftung &c. Referens apud Caspar. Klock. votor. Cameral. relat. 11. num. 61. ibique allegati.* Sic *Gailius Libr. 2. Obs. 10. num. 4.* refert, in quibusdam Germaniæ Provinciis, & Civitatibus Imperialibus, statutò receptum esse, ut redditus redimibiles, inter mobilia computentur, & iis cedant, quibus ex statuto res mobiles debentur. In Burgundia quoque redimibiles census ex consuetu-

fuetudine inter mobilia numerari tradit *Bartholomæus Chaf-*
saneus, in Consuetudin. Burgund. Rubr. 5. §. 1. Sic in Lo-
 tharingia autichreses seu obligationes, vulgò *Pfand-*
schaft / inter mobilia ponuntur. Si * verò ex re mobili, 16
 puta pecuniâ, debeantur, & in quibus venit dies, *die fällig*
und betagt seynd / annumerantur mobilibus: quia redi-
 tus, qui jam incipiunt deberi, & pro quibus exigendis
 competit actio, pro mobilibus habentur. *Gail. libr. 2. obs.*
10. ubi num. 4. & seqq. vide ea quæ habet *Andr. Alciat. ad*
l. 93. ff. de V. S. num. 6. Ludolpb. Schrader. de Feud. Part. 3.
cap. 3. num. 3. Jacob. Venentus, de annua præstat. quest. 34.
Job. Hering. de Molendin. eorumque jure. quest. 8. num. 27.
Cravetta Part. 5. Consil. 782. num. 3. Stephan. Gratian.
Tom. 1. Disceptat. Forens. cap. 29. num. 1. Speidel. in Notabi-
libus. voce Fahrende Haab. Usus * & Effectum hujus 17
 quæstionis ostendit *Gailius dict. obs. 10. n. 4.* nec enim de
 lana caprina aut asini umbra hæc videtur esse disputa-
 tio. Et quidem 1.) in * alienationibus rerum mino- 18
 rum, quoad interpositionem judicis decreti: nam reditus
 annui, tanquam res immobiles, sine decreto judicis non
 possunt alienari. *vide tot. tit. ff. de reb. eorum qui sub tut.*
& cur. sunt sine decret. non alien. tot. tit. Cod. de præd. &
aliis reb. minor. sine decret. non alienand. 2.) In inter-
 dicto Uti possidetis, & recuperandæ possessionis, ad hoc,
 ut cognoscatur, an locum habeat Interdictum, quia * 19
 nullum interdictum comparatum est pro re mobili, sed
 tantum pro immobili. *L. 1. §. illud. 6. ff. de vi & vi armat.*
 Quod autem detrectans * solvere reditus, conveniri possit 20
 interdicto Unde vi, statuit *Speculator. Tit. de restitut. spo-*
liator. §. nunc dicamus. num. 3. Nam denegans solvere

præstationem census, qui inter immobilia refertur, dicitur spoliare atque interdicto Unde vi conveniri potest. *Bald. in L. si quis conductionis. num. 2. C. Locat. Gail. libr. 2. obs. 75. Mynsinger. Cent. 3. Obs. 85. Menoch. tract. recuper. remed. 1. quest. 8. num. 81.* Pro iisdem censibus retinendis, interdictum Uti possidetis competit. *Gail. Libr. 2. Obs. 39. num. 5. Menoch. recuper. remed. 3. quest. 15.* Sin autem census cujus pensionis solutio recusetur, inter mobilia refertur, non interdicto Unde vi, aut Uti possidetis, sed interdicto Utrubi, vel actione furti, vel de vi bonorum raptorum experiundum est. *dict. L. 1. §. illud. 6. ff. de vi & vi armat. ibique Bartol.* 3.) Quoad satisfactionem

21 iudicio sisti, quod * possidens annuos redditus, ab onere sa-

22 tisfandi relevetur, ut quilibet * alius rem immobilem possidens. *L. 15. in pr. ff. qui satisfacere cogantur. adde Felicianum de Solis, in Commentar. de Censibus. lib. 2. cap. 2. n. 33.* Hinc formula sententionandi: Daß Kläger mit Bestellung des Vorstands gestalten Sachen nach/ weil Er unanblegliche gewisse jährliche Zinsen zu fordern hat/ billich zuverschonen. &c. Nec minus faciet vera huius rei cognitio ad interpretanda statuta seu consuetudines, quæ defuncto aliquo alteri superstiti, *res mobiles omnes, vel certam earum partem*, deferunt: Ne quempiam aut iusto lucro defraudemus, aut damnum faciamus incurrere. *vide Hering. Tract. de Molendin. quest. 8. num. 55. & seqq. & Habn. ad Wesenbec. Tit. de Rerum Division. in fin. Besold. Thes. Pract. voce Zins. Strub. in Syntagm. Jur. Civil. Exerc. III. thes. 85. seq. Frideric. Martini de jure censuum. cap. 1. pag. 20. num. 114. & seqq.*

§. IV.

Hos igitur reditus, si ex re immobili debentur, rectè 23
 * in feudum dari posse, omnes consentiunt. *Sonsbeck. P. 8. num. 29. Schrader. P. 3. c. 3. n. 2. Mozz. de rebus, quæ in feud. dari possunt. num. 7. Curt. Jun. P. 1. q. 6. num. 10. Schneidevvin. P. 2. num. 38.* Non quidem ut pecunia rediens sit feudum, sed ut jus percipiendi eam annuatim pro feudo habeatur, quod perpetuum, non temporale intelligimus. *Gail. libr. 2. obs. 10. num. 2.* Utrum verò excludatur Principis Camera, id est ærarium, vel Cavena, hoc est, penuarium, horreum sive Cellarium, majoris contentionis est, eò quòd hæc naturâ suâ non sint fructifera, sicut requirit Pii V. constitutio. Attamen cum jure feudali inter immobilia censeantur, & ex iis feuda dari possint; *Cap. 1. §. si de feud. cognit. in Lib. feud.* propius est, ut & in eis constitutionem census annui admittamus. Nam tametsi naturâ suâ fructum non ferant; tamen in hoc comparata sunt, ut perpetuam accessionem veluti fructum habeant. *arg. L. venationem. 26. ff. de Usuris.* Sed si de mobilibus rebus præstentur, dubitari potest, an & tunc rectè in feudum concedantur? eò quòd ejusdem naturæ esse intelligantur ac conditionis, cujus sunt res mobiles; & aliàs merè personales præstationes, etiamsi longo tempore duraturæ seu annuæ sint, à multis inter mobilia computantur. Ita *Zaf. P. 4. num. 9. & 10.* aliam opinionem non admittit, in pensione merè personali, ut si quis mihi debeat 100. annuatim; nisi ex re aliqua immobili aut commercio debeantur. Sic etiam *Mozz. de reb. quæ in feud. dar. poss. num. 9. in fin.* de merè personali pensione loquens. Quemadmodum *Schrader. cap. 3. num. 3. 4. & 5.* si solâ actione perso-

nali debeantur, non computari inter immobilia, & sic nec in feudum dari posse statuit. Quâ tamen ratione non obstante, firmiter concludendum, quòd etiam in hisce redditibus feudum consistere possit, modò redditus sint *perpetui*, veluti de re mobili illos constitui posse dubium non est; ut si cuidam redditus certæ alicujus summæ annuatim concederentur, essent tunc sanè perpetui: cum genus, nempe pecunia, perire non possit. *Rosenthal. de feud. cap. 4. conclus. 5. Gail. lib. 2. obs. 10.* Quare si ex re mobili sint debiti, ut si Titii hæredes mihi & meis hæredibus, vigore testamenti, decem annuos solvere teneantur, vel, si ad mensam nummularii pecuniam posui, ex quo redditum habere soleo, vel quia in societatem pro lucro ac damno colloca- vi (dummodò negociatio sit honesta & licita: nam ex illicita, ut mensa usuraria, concessum feudum non valeret) tunc redditum, vel hoc jus meum, rectè in feudum conferre, & mihi inde clientem quærere possum: quò casu manet penes me actio directâ, loco directi, transit utilis, loco utilis dominii; & cessant rationes, quare feudum in re mobili non constituatur: quia hic redditus qualiscunque *perpetuus* aut duraturus sufficit; Et constare, quòd in annuis redditibus feudum possit constitui, dicit *Frider. Mart. de Censibus. cap. 1. num. 186. & cap. 3. num. 4.* & quidem in redditibus annuis quibuscunque: *Part. 4. num. 9. in Epit. feud. Mozz. de rebus quæ in feud. dari poss. n. 4.* ita tamen si sint sicuti & alii proventus ex negotiatione licita. *Vultej. de feud. Lib. 2. cap. 5. num. 9. Sonsbec. de feud. Part. 4. n. 24. Schra- der. Part. 3. cap. 3. num. 2. & seqq. Borcholt. in Comment. Feud. cap. 6. num. 15. conferantur notata infra ad Dispect. VIII. num. 19. 20. 21. & 22.*

DISPECTUS VI.
DE
EFFECTU PRIMO.

S U M M A R I A.

1. *Effectus redituum emptione comparatorum est vel Primus vel Ortus.*
2. *Primus est obligatio venditoris. Obligatio h c latè accipitur. ibid.*
3. *Venditor ad quid obligetur?*
4. *An reditu super persona constituto, nascatur tantum personalis obligatio, an ver  præter personalem obligationem competat etiam quasi jus quoddam reale?*
5. *Annuis reditibus justo tempore ac termin  pr fix  non solutis, Interesse rect  exigitur.*
6. *Censitor propter non solutas pensiones, ratione rei solum censitice, adversus censuarium agere potest.*
7. *Quod   in tributis   collectis ita obtinet.*
8. *Adeò ut Censuarius cedendo rebus illis liberetur. Dominus census non potest agere absolut  adversus tertium possessorem, ut recognoscat censum. ibid.*
9. *Ad recognitionem alternativ  tenetur Censuarius.*
10. *Principalis obligatio venditoris in quo consistat?*
11. *Reditus annuus in qua moneta solvi debeat?*
12. *Distinguitur.*
13. *Pre   simpliciter conventæ, qu  moneta intelligatur?*
14. *Si moneta mutatio contigerit, in qua bonitate reluitio facienda?*
15. *Distinguitur.*
16. *Quid si moneta antiqua amplius non reperiatur?*
17. *Allud*

17. Aliud pro alio, invito creditori solvi non potest.
 18. Quæ bonitas moneta intrinseca vocetur, quænam extrinseca?
 19. De Forma & Modo, quò solutio facienda,
 20. Quò tempore facienda?
An pactum de anticipatis in Censu, contineat usuram? ibid.
 21. Solutiones anticipatæ quid sint?
Vitalicius census in principio anni debetur. ibid.
Annua pensio, aliò quàm emptionis titulo constituta, in principio anni rectè petitur. ibid.
Annua præstatio ex ultima voluntate debita, in principio anni est solvenda. ibid.
Valet conventio, ut annua pensio partim intra semestre, partim in fine anni solvatur. ibid. remissivè.
 22. Quò locò sit facienda?
 23. Tenetur venditor ad instrumentorum editionem & evictionem.

§. I.

- 1 **E**ffectus redituum emptione comparatorum duplex *
 2 **E**st, Primus & Ortus. Ad illum, refertur obligatio
 3 * venditoris. Quam hîc aliquantò latius accipimus, non tantum pro vinculo juris, personam ad id solvendum obstringens, quod debet; Sed pro omni etiam debito, ex quo actio nobis nascitur. Quemadmodum in Definitione actionis ipsa verba: *quod sibi debetur*, generalius interpretanda sunt, & ubi prædium dicitur debere servitutem.
 Unde sciendum venditorem * non tantum obligari ex venditione redituum annuorum, ad præstanda ea, quæ vel ex Naturalibus vel Accidentalibus hujus contractus veniunt; Sed & rem ipsam, super qua reditus constitutus est, ita affici, ut ad quemvis possessorem onus illud impositum, transeat; competatque exinde, cæteris paribus, emptori realis

realis actio, qua de re plenius consule *Franzk. variar. resolut. lib. 1. quest. 3.* Et hæc quidem in Reali procedunt. Quid * si verò tantum super persona reditus iste constitutus sit? Existimant nonnulli, hoc casu personalem tantum nasci obligationem. Sed contraria sententia verior videtur esse, posse scilicet constitutō & acquisitō legitimè redituum annuorum jure, personam debitoris ita affici, ut præter personalem obligationem, quasi jus quoddam reale nobis in ea competat; vigore cujus conveniri possit actionibus possessoriiis & petitoriis: etiamsi vel maximè res nulla, pro reditibus præstandis supposita & denominata sit. An * autem pro censu non soluto Interesse debeat? *vide Urfill. ad Afflict. Decis. 291.* & pro opinione, quòd debeat, præjudicium habet *Tessaurus. lib. 1. question. Forens. XXXII. in fin.* quod non semel in Scabinatu Lipsiensi pronunciatum meminit *Carpzovius in Asylo debitorum ad incitas reductorum. cap. 1. Posit. 30. num. 369. & 370.* siquidem reditus annuos cum usuris nequaquam confundere licet, cum sint instar sortis, quam creditor titulō ac jure emptionis sibi acquisivit. *Gail. libr. 2. obs. 7. n. 8.* Igitur si forsan contingat, annuos reditus justō tempore ac terminō præfixō non præstari, tum debitor horum nomine haud exemptus erit solutione ejus quod interest creditoris, moram non contractam fuisse.

§. II.

Quæstio hinc suboritur, an * Censitor sive Creditor, propter non solutas pensiones, non nisi ratione rei censui subjectæ, adversus censuarium agere possit; & consequenter in cæteras res executionem vel immissionem petere nequeat? *affirmamus*, eò quòd census constitutio ad rem illam,

illam, cui adhæret, limitata & restricta sit; & ita, nisi illius intuitu, Censitor nihil juris habeat, & consequenter in quoquam alio censuario illi obligatus non sit. Tum etiam, quòd re censuariâ pro parte peremptâ, vel infrugiferâ redditâ, censitor ex cæteris bonis censuarii petere nequeat, sed pro rata & illi jus census pereat. Quemadmodum* in tributis & collectis ita obtinet, quibus census hi tanquam onera realia æquiparantur; quorum nomine emptor seu tertius possessor ab exactore non aliter, quàm ratione rei possessæ, propter reliquorum solutionem, conveniri potest, & executionem pati cogitur. *L. in his quæ. 2. C. de prædiis & omnib. reb. naviculariorum, l. ult. C. de debitoribus civitatum. L. Imperatores. 7. verb. non personas. de Publican. Klock. de Contribution. cap. 18. num. 75. Carpzov. Libr. 5. Respons. 98. n. 6. & 7.* Adeò* ut censuarius cedendo rebus illis, quibus census inhæret, à præstatione pensionum liberetur. *Frideric. Martin. de Jure Censuum. cap. 8. n. 228. Felicianus de Solis, in Commentar. de Censibus. Lib. 3. cap. final. num. 2.* ubi statuit, quòd Dominus census non possit præcisè & absolutè adversus possessorem agere, ut recognoscat censum; sed* teneatur libellum alternativè concipere, ut vel recognoscat censum, vel rem censûs onere affectam creditori dimittat. Facit *textus in L. sed & si forte. 7. §. etiam. 2. in fin. si servit. vindicetur.* ubi Labeo, ex eo quod in servitute oneris res, non homo, servitutem debeat, dominum rem derelinentem, ad refectionem parietis s. ad onera sustinenda cogi non posse, respondet. Ubi verò tertius possessor recognovit, cogi potest, ut solvat præteritas pensiones. *Aymon Cravetta, Consil. 217. Matthæus de Afflictis Decisione Neapolitana. 95. Petrus Follerus*

in Praxi censual. verbo. hujusmodi census super rebus. v. 97. declarans, hoc locum non habere, quando ille, qui debet consequi census præteritos, potuisset exigere præteritas pënſiones, & non exegit; quia tunc novus possessor non tenetur, sed creditori imputandum erit, per text. in *L. Jure Civili. 24. ff. de Condition. & Demonstrat. & in Lege. in execution. 85. §. pen. ff. de Verb. Oblig.*

§. III.

Cæterum * principalis obligatio venditoris in eo consistit, ut reditum annuatim præstet & solvat. Ubi intricata enascitur controversia, quoad materiam solutionis, quâ * monetâ census annuus redimi debeat? Distinctionis fœdere quæstio hæc erit dirimenda. Aut * enim inter emptorem & venditorem conventum est, quò genere monetæ fieri debeat redemptio. Et tunc standum erit conventioni; per *L. 1. §. Si convenit. 6. ff. Depositi. & in L. Contractus. 23. ff. de R. J.* utrobique dicitur, contractum accipere legem ex conventionem: quare alia moneta, quàm conventa est, invito emptori census obtrudi non potest. *L. 2. §. 1. ff. de reb. cred.* Idque quando interest creditoris, non aliam monetam accipere. per text. *L. 99. ff. de solution. confer. Carpzov. Libr. 5. Respons. Electoral. Tit. 9. Respons. 95. Besold. Consil. 61. & Surd. Consil. 368. Gail. libr. 2. Obs. 9. num. 3. Klock. Exerc. 19.* Aut * nihil conventum est inter eos; quò casu, satis erit in quavis moneta, usu loci frequentata, solutionem fieri, per textum in *l. 73. ff. de Legat. 3. in l. 1. §. fin. ff. de aur. argent. legat. Mynsing. Cent. 4. Obs. 14.* Quid * si verò valor monetæ, de qua conventum erat, interim sit mutatus, ita ut pluris vel minoris valeat, gültiger oder geringschätziger worden/ solutionis tempore,

Q²

- 15 pore, quàm tempore contractus? Hic iterum distingui * oportet, *aut* enim sermo est de monetæ valore extrinseco, *aut* intrinseco. Quoad extrinsecum valorem, sufficit eandem monetam solvi, non attentâ mutatione æstimationis, vel si ampliùs non extet, vel in usu esse desiit, æstimationem ejus, quæ fuit tempore contractûs, seu pecuniæ creditæ. *Cap. olim. causa. 20. & cap. pen. de Censibus.* Quod & communiter receptum testatur *Gailius libr. 2. obs. 73. n. 7. & seqq. & Jac. Blum. in Process. Camer. Tit. 34. n. 112. seq.* ubi exemplis id illustrat. Idem quoque tempus spectandum est in mutatione intrinseci valoris; ex ratione *L. 3. ff. de reb. cred.* quod & communiter approbant Doctores, attestante *Canisio, in Commentar. ad Libr. V. Decretal. n. 22. Tit. 19. de Usuris.* Quemadmodum etiam ex *Panormitano* & aliis tradit *Covarruvias. de veterum collat. numism. c. 7. §. unico. n. 2.* Licet ipse contrariam sententiam improbet, quæ est *Job. Fabr. in Autbent. Hoc nisi. C. de solution. & in Tit. Institut. quib. mod. toll. obligat. confer. Struv. in S. J. C. Exerc. 16. thes. 30. & seqq.* Quid * si verò antiqua moneta, quæ fuit tempore contractus, non reperiatur ampliùs tempore solutionis? Tunc solutionem in aliâ usu receptâ moneta, ad valorem tamen intrinsecum antiquæ monetæ, fieri posse, communis Dd. est opinio, teste *Afflict. in verb. moneta. num. 10. qua sunt regal. confer. notata infra. ad Dispect. VIII. §. XI. num. 36. in fin. & Blumium dict. Tit. 34. num. 118.* Et * licet aliud pro alio invito creditori solvi non possit; per *L. 2. §. mutui datio ff. de reb. cred.* fallit tamen, si species debita ampliùs non reperiatur, quò casu æstimatio rectè solvi potest. *L. non dubium. ff. de Legat. 3. fac. textus. in L. si servum. §. fin. ff. de verb. oblig.* Cæterum

rùm * variè sentiunt Doctores, neque conveniunt, quæ bonitas monetæ intrinseca, quæ extrinseca vocetur; quemadmodum latè de hac controversia agitur apud *Casspar. Klock. vutor. Cameral. relat. 60. per tot. Mynsinger. Cent. 4. Obs 1. Christoph. Philipp. Richter. Decis. 71. Rittersbus. ad Novell. Part. 2. cap. 3. num. 25. Hilliger. Donell. Enucl. Lib. 16. cap. 9. lit. m. Valent. Forster. vol. 4. Consil. Marpurg. 10. num. 34. Carpzov. Jurisprud. Forens. Part. 2. Constit. 28. Defin. 4. & Defin. 5. per tot. & Libr. 5. Respons. Electoral. Tit. 9. Respons. 93. per tot. Berlich. Part. 2. Concl. 35. num. 37. & Concl. 36. num. 5. Andr. Knichen. de Saxon. non provocand. jur. verb. Ducum Saxonia. cap. 5. num. 224. & seqq.* Nos sequimur castra eorum, qui bonitatem monetæ *intrinsecam* consistere dicunt in materia, justa metalli puritate & pondere, *im Gehalt und Gewicht*/ alii *Ligam* vocant, *Schrot und Korn*; *extrinsecam* verò, in valore, æstimatione & cursu monetæ, *im Verdieren oder im Gang und Gebe*/ quem alii *valuationem* appellant. *vide Georg. Franzk. Exerc. 9. quæst. 2. Schütz. in Exerc. 13. ad Institut. thes. 7. Struv. in S. J. C. Exerc. 16. tb. 29.*

§. IV.

De Forma * ejusdem quæritur, si plures sint unius personæ, reditum debentis, hæredes, aut res ex qua reditus debetur, inter plures dividatur, an ab uno hærede, aut unius partis possessore, tota pensio solvenda sit? Respondemus, non nisi pro rata quemlibet teneri; per tradita *Franzkii variar. resolut. lib. 1. quæst. 6. & seq. Alvar. Valasc. de Jure Emphyteut. quæst. 32. n. 15.* quandoquidem obligatio hæc ut plurimum dividua est: Cum verò molestum sit creditori ejusmodi præstationes particulatim ac-

ceptare, multis in locis introductum videmus, debitores uni alicui, qui vulgò der Träger dici solet, portionem suam conferre, qui creditori solvat; also/daß durch denselben aus einer Hand die Zins jedes Jahr sämmtlich und nicht vertheilt möge gereicht werden: quod Germani vocant: aus gesambter unzertheilter Hand reichen.

§. V.

20 Præterea * ratione *Temporis*, obligatur quandoque vendens solutionem facere principio anni; nisi de fine anni (ut plerumque fit) ita conventum fuerit, aut consuetudine aliud introductum. Nam inter contrahentes conveniri posse, ut pensionis una pars intra semestre, alia in fine anni solvatur, tradit *Navarrus. cap. si fœneraveris. 14. quest. 3. num. 134. per Gloss. in L. ade. Codic. Locati*. Licet nonnulli ob Bullam Pii V. quæ ejusmodi solutiones anticipatas tanquam usurarias reprobant, utrôque casu contrarium statuere moti fuerint. Nam si admitterentur pacta de anticipatis solutionibus, obligarent se debitores miseri in posterum ad solutiones anticipandas per plures annos, ut præsentis occurrant indigentia, quam patiuntur. Hoc autem esse injustissimum, quoniam ex eo obligaretur homo ad solvendum, antequam debeat: illamque pecuniæ anticipationem pretio esse æstimabilem, eò quod plus det, qui ante tempus dat. §. *non solum. Instit. de Fidejussor*. Ideoque multò ante, quàm prodiret in lucem hæc Extravagans Constitutio, in Senatu Parisiensi, pactum de anticipatis solutionibus improbatum fuisse *arresto die 17. Junii 1521*. scribit *Imbertus Rupellanus Libr. V. Forens. Instit. cap. 34*. Præterea, ex ea pactione totum contractum infici & vitari, hoc

hòc argumentò probant : Ubi propter pactum aliquod, census decurrit ad usuram, contractus est nullus; nec vitiat-
tur pactum, sed vitiat, & reditus percepti sunt imputandi
in sortem principalem. At ubi de solutionibus anticipan-
dis fit conventio, negotium continet usuram: quia debitor
miser, & necessitate oppressus, tantò minus in pretio acci-
pit, quantum ante tempus solvit. Ideoque creditor per-
cipit ultra, quàm dederit; quod ab usuraria pravitate non
potest excusari. Igitur eà conventionem contractus in to-
tum corrumpit, totusque nullus & invalidus est. Sed vide ea
quæ *supra ad Dispect. IV. §. IV. num. 15. & 15.* notavimus.
Dicuntur * autem solutiones anticipatæ, quæ fiunt initio 21
anni, vel nondum decursò annò, quò pensio ex natura
contractus non ante solvi debebat. *vide Canisium in Com-
mentar. ad Libr. V. Decretal. Tit. 19. pag. 495. n. 45. & seqq.*
Cæterum limitatur hæc conclusio ex Bulla Pii V. desumi-
pta 1.) ut non procedat in censu victualitio, seu alimenta-
rio, cujus pensio, ab initio anni debetur: quia alimentis
æquè in principio, ut in fine anni opus est. 2.) Si annua
pensio alio quàm emptionis titulo sit constituta. Puta si
aliquid annuum, vel in singulos annos, vel singulis annis
præstandum alio, quàm emptionis census contractu sit
promissum, id annuum in principio anni debetur, re-
ctèque petitur. *Gloss. L. si in annos. ff. de Condit. & demon-
strat. Gloss. §. qui hòc annò. ubi Mynsing. Instit. de inutil.
stipulationib. Gomez. Tom. 2. variar. resolut. cap. 11. de qua-
litate contractuum. num. 27.* Sic annua præstatio ex ulti-
ma voluntate debita, in principio anni est solvenda. *L. 1.
C. quando dies legatorum cedat. L. nec semel. ff. eod. tit. L.
in singulos. ff. de ann. legat.* Quia legatum annuum, ali-
mento-

mentororum causa relictum censetur. *L. cum bi. §. si in annos. ff. de transact.* alimentis autem in principio anni homo opus habet. Et denique 3.) Limitatur, nisi inter contrahentes aliter sit conventum; quemadmodum *supra ad num. 20.* diximus. Denique * ratione *Loci* quaeritur, ubi solvendum? an scilicet debitor annuam pensionem ad domum creditoris, an verò creditor in loco domicilii debitoris, aut rei sitæ, eam petere teneatur? Posterius regulariter affirmatur; nisi aliud conventum aut consuetudine receptum sit. Obligatur quoque venditor ad rerum redditibus obnoxiarum, earumque confinium, demonstrationem, 22 item * ad instrumentorum huc pertinentium editionem, & ad præstandam evictionem. Ita ut nihil debeat admittere in re onerata, quò emptori præjudium fiat. *adde Fredericum Martini. de jure Censuum. cap. VIII. pag. 277. num. 241. & seqq.* Ubi ultrò citroque tractat quaestionem: Utrum censitus, vel censitor fines, terminos, numerum, & amplitudinem rerum censualium ostendere & declarare teneatur?

DISPECTUS VII.

DE

EFFECTU ORTO.

SUMMARIA.

1. *Actiones quæ in hac materia competunt, varia sunt.*
2. *Actio Personalis quando datur?*
3. *Quando Realis?*
4. *In Possessorio datur Interdictum Salvianum.*

§. Uti

5. *Uti Possidetis.*

6. *Unde vi. Idque non tantum contra antecessorem, sed etiam successorem, tam particularem quam universalem, ob denegatas pensiones datur. ibid.*

Licet hujusmodi interdictum censitoris spoliati successori non detur. ibid.

Limitatur. ibid.

Differentia inter spoliationem & turbationem. ibid.

Contra censitum pensiones annuas solvere recusantem, datur remedium Can. redintegranda. ibid.

Utrum remedium Can. redintegranda, pinguius sit quam interdictum Unde vi? remissive ibid.

Utrum pro annuis redditibus merè personalibus, competant remedia possessoria? ibid.

7. *In Petitorio, Emptori competit actio Confessoria.*

Datur hac actio non tantum contra venditorem ejusque heredes, sed etiam contra quemcunque extraneum possessorem. ibid.

In quo similis est census tributis. ibid.

Utrum tertius predii censualis hypothecatæ possessor, qui neque censum constituit, neque constituentis heres existit, hypothecariâ ad pensionis solutionem conventus exceptionem non factæ excussionis opponere possit? ibid.

Licet aliâs actio hypothecariâ contra tertium hypotheca possessorem regulariter non detur, non excussio prius debitore. ibid.

Constitutitur differentia inter hypothecam censualem, & alias hypothecas. ibid.

Mulier pro dote agere potest hypothecariâ, adversus tertios bonorum mariti possessores, non excussio maritò, quod etiam locum habet in Fisco. ibid.

8. *Uti & Serviana seu Hypothecaria.*

An Hypothecaria actio proponi possit contra unum ex pluribus plurium rerum possessoribus in solidum?

R

9. Non

9. *Non ordinarius modò Processus, sed & Summarius, in hoc articulo institui potest.*

10. *De Actionum prædictarum cumulatione.*

Utrum in Censu venditione locum habeat Retractus? ibid.

§. I.

- 1 **E**ffectus Ortus producit varias * hoc in articulo actiones. Datur enim primò Emptori, ex conventionem super redata constituendo Actio * Personalis, nimirum ex empto, ad id, ut debitor fidem contractus impleat. Puta si census sit emptus, nulla autem pensio unquam præstita, adeoque jus census realiter non acquisitum: nam hoc casu nec confessoria, nec ulla alia realis, sed personalis tantum actio ex empto adversus venditorem, competit. *adde Covarruv. Libr. 3. variar. resolut. 8. cap. 7. num. 8. & Manz. in Prælad. belli civilis. quest. 3. num. 55. & quest. 4. num. 104.* Quemadmodum enim equo vendito, sed non tradito, nulla actio realis, sed personalis solum ex empto contra venditorem datur: ita & jure census empto, & non quasi tradito, nulla realis, sed personalis tantum actio emptori contra venditorem competit. *tot. tit. Cod. & ff. de action. empt. Wesenbec. in Paratitlis ff. de servitutib. n. 6. & 7.*
- 2
- 3 Postquam * autem reale jus jam per quasi traditionem acquisitum est, habet quoque actionem Realem. Iterumque
- 4 agit *vel* in Petitorio, *vel* Possessorio. *Posteriori* * casu, competit remedium adipiscendæ quasi possessionis, quale est *Interdictum Salvianum utile*, quò consequitur rei, pro redata oppigneratæ, possessionem; in hunc finem, ut tam diu eam retineat, usque dum de præstationibus debitis ipsi satisfactum fuerit, atque ita constituatur in possessione juris sui. Quod * si verò in jure & possessione percipien-
- 5

6
cipiendi redditus, quôvis modô turbetur, habebit remedium retinendæ, *Uti possidetis*. Contra * spoliantem, verò, id est, pensionesolvere præfractè recusantem, aut vice suâ de facto eas percipientem; competit Interdictum Recuperandæ, *Unde vi*, seu querela spolii. Nam negans se censum debere, non solum verbo, sed etiam facto, pensionem cessam retinet: etenim si tempus pensionis præstandæ effluxit, censitusque censitum se neget, cessamque pensionem præstare recuset, jam non solo verbo, sed etiam re, & facto, spoliatur suâ quasi possessione censitorum. adde *Frideric. Martini, de jure Censuum, cap. ult. pag. 295. num. 34. & 35.* Ubi explicat, quando Censitor turbatur, quando spoliari dicatur. Inter turbationem autem & spoliationem hâc casu interest, ut, si emptor ita turbetur, ut desperet, se contrâ nitendo possessionem suam amplius tueri posse, adeoque possidendi animum abjiciat, tum dicatur spoliatus; aliàs verò æstimetur simpliciter turbatus. Ampliatur prædicta conclusio, quòd ob recusatas annuas pensiones actio spolii seu interdictum *Unde vi*, non solum contra antecessorem, qui primò pensionesolvere negavit, sed etiam ejus successorem, tam universalem, heredem scilicet; *L. 1. §. f. & L. si plures. ff. de vi & vi armat.* quàm singularem prædii censualis possessorem, si is requisitus pensionesolvere recuset, quia eo ipso, quòd annuam pensionem denegat, spoliare dicitur, ob quod spoliolum interdicto *Unde vi* conveniri potest. *Guido Papa, Decis. 629. Menoch. recuper. remed. 1. num. 80. Vent. de annua. præstat. quest. 19.* Licet hujusmodi interdictum censitoris spoliati successori non detur. Nisi in dignitate aut officio alicui succedat; quia dignitas ipsa & officium,

officium, quod nunquam moritur, possidere dicitur *c. cum super. de causa possess. & propriet.* Præterea datur censitori contra censitum, pensionem solvere recusantem, remedium ex *Can. redintegranda. 3. q. 1.* quia hoc concurret cum omnibus aliis remediis spoliatoriis, & competit generaliter ei, qui injustè possessione cecidit. *de quo vide Gail. Libr. 2. Obs. 76. num. 10.* Utrum autem hocce remedium pinguius sit interdicto unde vi, inter Dd. controversi solet. *vide Mynsing. Cent. 3. Obs. 85. & Frideric. Martini. cap. ult. pag. 301. num. 83. Facbin. Libr. 8. cap. 12.* vide omninò *Menochium. in Tract. de recuperand. possess. remedio. 1. num. 87.* ubi tradit, Legistas & Canonistas unanimi consensu constituisse omnes, ut pro annuis præstationibus *realibus* competant remedia possessoria. Sed dubitari solet, an ea etiam in præstationibus *merè personalibus* competant? Licèt namque annua præstatio, quæ occasione censûs redimibilis persolvitur, realis sit, & ratione rei immobilis debeatur, atque ita perspicuum evadat, pro illa competere omnia remedia possessoria; quia tamen supra resolvimus, censum ex natura rei, seclusâ Extravaganti Constitutione Pii V. constitui & creari posse in sola nudaque persona: Proinde non inutiliter quæritur, an in hac specie pro exigendis pensionibus denegatis, intendi possit recuperandæ possessionis interdictum? qua de re variæ Doctorum dissentientium opiniones reperiuntur. Juris enim Cæsarei Professores communiter negant, possessoria remedia dari pro præstationibus personalibus. Sic *Faber. in §. præjudiciales. num. 37. Instit. de actionib. & in princ. Instit. de Interdict. Bart. in L. 2. & 6. ff. n. 3. quorum bonorum. Bald. in L. jubemus nullam. C. de SS. Eccles.*
plures

plures allegat *Menochius, de recuperand. possess. dicto remedio. 1. num. 78.* ubi crebriorem esse hanc sententiam testatur. Pro qua facere videtur, quod pro annua præstatione quis dicitur personaliter obligatus; quare adversus eum non poterit intendi remedium aliquod possessorium, cum adversus possessorem debitorem obligatum personaliter, interdictum possessorium non competat. *L. 2. ff. quorum bonorum.* vide tamen *Cujacium in Paratitl. ad Tit. ff. quorum bonorum.* ubi sensum hujus Legis explicat. 2.) quod Petitorium & Possessorium sint correlativa, quorum natura, quod ubi non competit unum, nec reliquum. *L. 1. in pr. ff. de acquirend. possess. §. sic itaque discretis. Instit. de action.* Sed pro personalibus præstationibus non habet locum Petitorium, quia requirit duo extrema, dominium agentis, & possessionem vel quasi rei conventi. *L. unic. C. de alienatione judic. mut. c. L. in rem actio. 23. in pr. L. qui petitorio. 36. & L. sin autem. 27. ff. de rei vindic. & apud debitorem nulla reperitur possessio; igitur neque possessorium potest habere locum.* Quæ tamen consequentia negatur, quia contra spoliante, qui nullam possessionem est adeptus, nec voluit adipisci, non competit petitorium; *dict. L. un. C. de alienatione judic. mut. & tamen competit possessorium. L. 1. §. ex interdict. 42. ff. de vi & vi armat.* Econtra Canonistæ contendunt, dari possessoria remedia in præstationibus personalibus, idque probant ex textu *cap. sicut. de re judicat.* ubi pensio quinque modiorum frumenti simpliciter petebatur remediò possessoriò, non respectu alicujus rei: quem tamen textum alii accipiunt de præstatione reali, neque in eo fuisse intentatum remedium possessorium respondet *Menochius dict.*

remed. 1. n. 88. 2.) pro hac sententia judicarunt Juris Pontificii Professores apertissimum esse textum in *Cap. querelam. de Electione.* quem tamen aliqui iterum accipiunt de præstatione reali; eò quia ille textus loquitur de præstatione census debiti ab Ecclesia alteri Ecclesiæ. Improbant tamen hanc interpretationem *Butrius & Imola in d. cap. querelam.* quia Ecclesia dicitur persona inanimata, repræsentans animatam: *L. mortuo. 22. ff. de fidejuss.* ac per consequens in eo textu videtur magis actum de præstatione personali, quàm reali. 3;) pro communi Canonistarum opinione facit, quòd per usum juris incorporalis quis constituatur in quasi possessione ejusdem juris, cum iste usus locò traditionis sit. *L. quoties 20. de Servitutibus.* Denegatà igitur præstatione, incontinenti creditor illà quasi possessione dicitur spoliari, & ideò experiri posse videtur possessoriò vel quasi. 4.) Facit textus *L. nec ullam. 13. §. ult. de petitione hæreditatis. & L. regulariter. 9. ff. eod.* ubi debitor hæreditatis, veluti juris & rerum incorporalium possessor, convenitur hæreditatis petitione. Si itaque apud debitorem requiritur possessio juris, propter quam ad aliquid dandum vel præstandum adstringitur. Ergò possessoriò conveniri poterit. Et licèt nonnulli contendunt competere possessorium non nisi pro vera possessione. per *L. officium. 9. versic. quidam tamen. ff. de rei vindicat.* Pro nuda tamen detentione locum esse remedio possessorio, notat *Angelus de Perusio, in L. si certis annis. ult. colum. ad fin. C. de pact. confer text. in cap. ult. de restitution. spoliator* ex quo probatur, pro personali præstatione locum esse remediis possessoriis: quia non tam pro pensionibus ipsis, quàm pro ipsa libertate possidendi & perci-

percipiendi illas, ibidem dantur remedia possessoria; libertas autem ipsa non est, cur ad obligationem aut præstationem realem referatur. *vide Felicianum de Solis in Commentario de Censibus libr. 3. cap. 1. num. 8.* ubi plures pro hac sententia cumulat, eandemque in hac opininonum varietate ipse amplectitur, & ad argumenta in contrarium adducta diffusè respondet.

§. II.

Cæterum * in *Petitorio*, actionem habet Emptor *Confessoriam*. Nam hæc juxta communem Dd. sententiam, non tantum pro servitutibus, sed & pro cæteris juribus realibus utiliter quoque datur, *videatur Fridericus Martini Tract. de jure censuum. cap. ult. pag. 301. num. 85. & 88.* ita ut contra venditorem, annuam præstationem recusantem, aut quovis aliò modò turbantem, declaretur, actori jus percipiendi redditus competere, adeoque reum nullò modò eum turbasse, sed pensiones præstare & ab ulteriore præstatione, interposità idoneà cautione, abstinere debere. Et institui potest hæc actio non tantum contra ipsum venditorem ejusque hæredes; verum etiam contra quemcumque extraneum rei affectæ & oneratæ possessorem, etiam non excusò debitore seu antecessore. Ita ut tertius prædi censualis possessor, nulla etiam constituentis, aut ejus hæredum excussione factà, ad pensionem solvendam, non quidem hypothecaria, sed confessoria actione conveniri possit & debeat. tradente *Ludovic. Molina. disput. 383. confer. Nicolaum Christophor. Lynckerrum, fratrem meum charissimum, in analect. ad Struvii Syntagm. Juris Civ. Libr. 22. Tit. 1. thes. 58.* Quod non tantum in simplici antecessore, qui & ipse ab aliò rem censui sub-

subjectam emit, de quo ne quidem illi, qui excussionem requirunt, dubitare videntur, sed & in ipso constituyente verum est. *Rodericus de reb. Ecclesie non alienand. Rubric. 16. num. 66. Surd. Decis. 35. in fin. & Consil. 162. n. 10. Lib. 2.* Siquidem is nullâ actione tenetur: non enim census inhaeret rei instar hypothecæ, quæ obligationem aliquam præsupponit, sed principaliter instar alicujus servitutis, & dehinc, sicut prædiô, in quo est servitus, in tertium transeunte, certum est, quòd actio ob servitutem nulla adversus primum concedentem, hæredesque ejus competat, sed saltem possessorem prædii, nisi fortè illud evictum fuerit; ita res quoque habet sese in censu. Id quod probatur à simili: quemadmodum enim vasallus, & emphyteuta, si feudum & emphyteusim non possideant, ad officia, servitia, & pensiones non obligantur: ita & constituens ejusque hæredes, si prædium censuale non possideant, ad annuas pensiones solvendas non sunt obligati. *Molina. Disputat. 384. col. 4. in fin. videatur Didac. Covarruv. Tom. 2. variar. resolut. Libr. 3. cap. 7. num. 6. adde notata ad Dispect. VIII. §. III.* Nec quicquam facit venditio, quæ in censu constituendo intervenit, quia & per illam servitus constitui potest; & tamen inde non sequitur, quod concedens prædiô alienatô ob illam teneatur. Obligatio enim ex venditione orta saltem in hoc tendit, ut concedens servitutem, patiatur servitute uti, puta ire, agere: quæ patientia ubi semel accessit, jus servitutis constitutum, & obligatione suâ venditor prorsus defunctus, actioque quæ ex contractu hætenus adversus illum competiit, extincta est. Quod & ita suô modô in venditione census contingit. Hinc deducitur, quòd hypotheca censualis, etiam obligationi personali

sonali de solvendo annuo reditu apposita, non omninò sequatur leges aliorum pignorum & hypothecarum; sed ab aliis hypothecis omninò differat. Nam licèt alioqui possessor tertius, qui nec contraxit, nec contrahenti hæres existit, conventus hypothecariâ, possit opponere excussionis nondum factæ exceptionem. *Authent. Hoc si debitor. C. de pignor. Authentic. Sed bodie. C. de action. & oblig. Negusantiis. de pignor. 8. part. num. 9. & 10.* possessor tamen prædii, super quo annuus reditus fuit constitutus, conveniri poterit ad ejus solutionem, etiam nullâ factâ nec præmissâ excussione: quia hæc reditus constitutio super aliquo prædio, hypothecam inducit, *fortiorem* quidem omnibus aliis, quoad hunc effectum, absque præjudicio priorum creditorum: cùm videatur jus quoddam super ipso fundo constitui, tanquam onus ipsius fundi, quod transeat in quemcunque possessorem: & ideò quilibet etiam singularis successor, qui fundum possidet, cogendus erit hunc reditum solvere; ac denuò præmissâ obligatione emptorem ipsum recognoscere, ut dominum illius juris percipiendi annum reditum ex ea re: sicuti in specie adnotarunt *Guido Papa. quest. 42. & quest. 576. & Chassaneus in Consuetudin. Burgund. Rubric. II. §. 6. in princ. num. 2. & in versic. adverte. n. 16.* qui etiamsi hanc opinionem potius ad consuetudinem Gallia, quàm ad jus Commune referant: præmittunt tamen idem esse, ubi annui reditus constituuntur super aliquo fundo tanquam jus reale & servitutis adhærentis eidem fundo. Quemadmodum igitur servitus realis prædio inhæret, atque omnem prædii servientis possessorem sequitur; ita jus census realis, est quædam quasi servitus realis, quæ fundum censualem

S

semper

semper comitatur: & quemadmodum constituens in suo prædio fervitutem, si id prædium ad tertium perveniat, fervitus sequitur prædium; ita ut prædii possessor non autem constituens aut ejus hæredes actione confessoria teneant: sic quoque si census est realis & super certo prædio constitutus, atque prædium censuale ad tertium pervenit possessorem, is solus, nullo autem modo constituens, aut ejus hæredes, Confessoria tenentur. *Veneratus de annua prestatione. Part. 1. quest. 25. num. 23. adde Boer. Decis. 295. num. 16. Covarruviam. lib. 3. variar. resolut. cap. 7. num. 6. Valascum. de jure emphyteut. quest. 32. n. 14. Joann. Gutierrez. pract. questionum. lib. 3. quest. 167. n. 2. & Fridericum Martini in Tract. de jure Censuum. pag. 306. num. 115. ubi hanc conclusionem non procedere asserit in censu merè personali, cum in eo nulla sit hypotheca. Nec tamen existimandum, hoc esse peculiare in sola hypotheca censuali: siquidem & alii census sunt, in quibus agi potest adversus tertios pignorum possessores, non excusso debitore principali, licet beneficio excussionis non sit renunciatum: dotalem enim hypothecam hoc privilegiò gaudere, ut non excusso marito, locum habeat adversus tertium ejus bonorum possessorem, docet Jason. num. 207. & seq. in L. si constante. ff. soluto matrimonio. Sic Fiscus quoque agere potest adversus tertios possessores, non excusso debitore principali. per L. Moschis. ff. de jure Fisci. L. Libertus. 17. §. 1. ff. ad Municipalem. L. 1. C. de Decurion.*

§. III.

Non tantum autem eò casu Emptor actionem habebit Confessoriam, quò realis est reditus, id est super re certa fun-

ta fundatus, sed & cum Personalis est, personæ tantum in-
 hærens, per tradita *Carpzovii libr. 5. tit. 9. Respons. Electo-
 ral. 98. Alvar. Valasc. de jure emphyteut. quest. 32. num. 14.
 & seqq.* in quo hi reditus similes sunt tributis, quæ & ipsa
 una cum fundo, ex quo solvenda, rectè in possessorem
 transeunt, & ab illo Fisco solvenda sunt, regressu illi adver-
 sus prædecessorem salvò. *L. 2. C. de alluvion. L. 2. & L. fin.
 C. sine censu vel reliquis fundum comparari non posse. L. Im-
 peratores. 7. ff. de Publican. & vectigalibus.* Quemadmo-
 dum * etiam, si res aliqua pro reditibus oppignerata sit, tam
 ante constitutum reale jus, quàm postea, actionem em-
 ptor habet, *quasi Servianam seu Hypothecariam.* Quæ
 datur non tantum contra ipsum oppignerantem, verum
 etiam contra quemvis possessorem. *vide Franzk. variar.
 resolut. 1. quest. 7.* Ratione tamen solius illius prædii, cui
 reditus sunt adfixi, adeò ut nec actione personali sed reali
 saltem, tertius ejusmodi possessor, hòc casu à censitore
 conveniri possit; sicut & censuit Senatus Appellationum
 Electoralis Dresdæ, in causa Nobilium à *Wagdorff* contra
 Comites Stolbergenses, quos actione personali ob reditus
 annuos debitos, ex Præfectura Roslaviensi, quæ jure si-
 multaneæ investituræ ad illos pervenerat, conventos ab-
 solvit, teste *Carpzovio. dict. Lib. 5. respons. 98. num. 3. & fin.
 adde Valasc. de Jure Emphyteut. dict. loc.* Non prætereun-
 da hìc est nobilis multisque opinionum anfractibus invo-
 luta quæstio: An hypothecaria actio proponi possit con-
 tra unum ex pluribus plurium rerum possessoribus in so-
 lidum? puta si annuus reditus decem aureorum consti-
 tuatur super tribus v. c. prædiis, aut domibus, quæ quidem
 ad plures & tertios possessores devenerint, qui nec con-

traxerunt cum emptore annui redditus, nec ejus hæredes sint, qui illum vendiderit: an emptor possit in solidum à quolibet possessore exigere integrum annum redditum, vel teneatur omnes possessores pro rata in judicium vocare, nempe quemlibet pro tertia parte tantum, aut pro ea, quæ attentâ & inspectâ conditione cujuslibet pretii, ipsum contingere potest annui redditus onere? Et videtur dicendum, posse creditorem adversus quemlibet ex pluribus earundem rerum possessoribus, in solidum agere, ad integram debiti solutionem; nec posse cogi contra omnes, actionem hypothecariam, aut contra eorum quemlibet pro rata, deducere in judicium. per *Textum. L. Moschis. 47. ff. de jure Fisci.* ponderando dictionem *omnem*, quæ cuilibet in solidum actum tribuit, ut tradidit *Bart. Imola* & Doctores in *L. hoc articulo. 29. de hered. instituend.* quam sententiam de jure veram esse censet *Matthæus de Afflictis in Constitutione Neapolitan. Lib. 1. Rubric. 17. n. 26.* cui suffragatur, quòd hypotheca sit individua. *L. rem hereditariam. 65. ff. de Evictionibus. L. pignoris. 17. ff. de pignor.* & quòd alioqui creditor cogeretur cum pluribus rerum possessoribus litigare, & maximo cum discrimine gravissimisque expensis separatim particulares solutiones recipere: Eandemque sententiam defendunt *Navarra. C. si fœneraveris. 14. quest. 3. num. 114. Valascus, de jure Emphyteut. quest. 32. & seq. Ludovic. Molina. Disput. 383. moti sequentibus rationibus.* Prima, quia videtur esse mens censum constituentium. 2.) quia conditio creditoris ex multiplicatione non debet fieri deterior. *L. 2. §. ex his. ff. de verb. oblig. l. plene. ff. famil. ercisc.* 3.) quia per fundi vectigalis divisionem, vectigal non dividitur in præjudicium

cium ejus, cui debetur, qui totum ab eo, qui partem possidet, petere potest. *L. communi dividundo. ff. commun. dividund. 4.*) quia mortuo emphyteutâ relictis pluribus hæredibus, unus ex his partem pensionis solvens pro rata possessionis, à pœna caducitatis non excusatur, nisi totam pensionem præstet. *Gl. in d. l. communi dividundo. ff. communi dividund.* Contraria tamen sententia placuit *Jo. Fabro. in §. item si quis in fraudem. num. 26. Institut. de Actionib. & Chassaneo in Consuetudin. Burgund. Rubric. 5. §. secundo. num. 35.* quæ nobis quoque verior videtur, non posse scilicet tertium possessorem, ratione & jure constitutionis anni redditus, nec ad recognitionem redditus, nec ad solutionem per creditorem, cogi aut in judicium vocari, nisi pro rata, & pro ea parte, quæ distributione factâ pertinere potest ad rem per eum possessam; quia hæc hypotheca, deducta à Constitutione annui redditus super aliquo fundo, irregularis est, & aliqua ex parte differt ab ordinariis hypothecis; unde si hæc tria prædia ad tres eorum singulares possessores devenerint, quilibet pro æqua & justa parte annui redditus cogendus erit eumolvere, & agnitionem & recognitionem facere. per tradita *Guidonis Papæ quest. 432. & Chassanei in dict. §. 2. num. 35.* Atque huic sententiæ *Panormitan. num. 8. in textu singulari. Cap. Constitutus. 6. X. de religiosis domibus. & anchorang. num. 13.* plurimis suffragantur. Ait enim *Panormitanus. dict. num. 8.* quod quando una pensio constituitur pro pluribus rebus, tacitè videtur distributa in singulas res, ut sic quælibet res teneatur pro rata ad pensionem constitutam, inferens *num. 9.* quòd si plures Scholares conduxerunt hospitium, & promiserunt locatori certam pen-

sionem, teneantur pro parte & non in solidum; & *Ancharanus dict. num. 13.* sic scribit, *decimo sexto notabili*, quòd cum debet fieri una solutio certi census sive pensionis, respectu plurium rerum, videatur dicta pensio sive census concernere unamquamque rem pro rata: eandemque æquiore esse, & eâ ratione in Regno Neapolitano testatur usu receptam. *Mattheus de Afflictis. dict. num. 26.* *Binsfel. C. in Civit. quest. 12. concl. 2. in fin. extr. de usuris.* Nec adversatur huic opinioni opposita *Lex Moscbis. 47. ff. de jure Fisci.* sed potius per eam confirmatur; cum inibi *Ictus* responderit, contra omnem possessorem agendum esse: quæ quidem responsio intelligi poterit, ut contra omnem possessorem pro re possessa, & ejus ratione, ac pro ejus parte agatur, & sic pro rata. Neque infringunt hanc sententiam *Textus in L. Creditoris. 8. ff. de distraction. pignor. L. 1. C. Si unus ex pluribus hered. credit. vel deb.* si quidem procedunt, quando debitor ipse, vel aliquis ex ejus hæredibus, omnes res obligatas, aut aliquam earum possidet. Quò casu hypothecaria actio competit in solidum pro re possessâ per unum ex hæredibus, nec fit divisio quoad hoc, sicut fieret quoad actionem personalem, tradente *Socin. in Const. 75. Libr. 1.* Quamobrem quibusdam visum est, pluribus possidentibus res hypothecæ titulò obligatas, *qui non sunt debitoris heredes*, non posse creditorem hypothecariâ agere adversus quemlibet eorum in solidum; sed oportere pro rata & parte possessâ eos in judicium vocare. Imò si quis ex pluribus constituentis redditum hæredibus rem aliquam ex his, super quibus redditus fuit constitutus, possideat, pro rata tantum, non in solidum, conveniendus is erit, ad recognitionem &

& solutionem annui redditus; cum non agatur eo casu hypothecaria actione simpliciter, sed ratione constitutionis & assignationis annui redditus super eadem re, quæ facta videtur pro rata & distributivè; Licet in hac specie, adversus constituentis hæredes, nonnulli contrarium statuant, propter *Textum Legis. l. C. si unus ex pluribus creditor. vel deb. hered.* Quæ quidem obtinet, ubi ordinariâ hypothecariâ agitur; nos verò de irregulari & quæ cæteris non omninò similis est, hîc tractare, supra præoccupavimus. Dissentit *Felicianus de Solis, in Commentario de Censibus. Libr. 3. cap. 4. num. 11.* non agnoscens hanc differentiam inter hypothecam, quæ in censu apponitur ad securitatem contractûs, & illam quæ reliquis conventionibus solet adjici. Nam si fortior, ait, & firmior est hypotheca censualis cæteris aliis, ut *Covarruvias Libr. 3. variar. resolut. cap. 7. num. 7.* admittit, planè magis dicendum videtur, ut quod in aliis conceditur, admitti debeat in hypotheca censuali; aliàs debiliior esset. Verùm posteriorem sententiam, quæ vult creditorem non nisi pro virili adversus quemlibet possessorem agere posse, *Chassaneus cit. loc. num. 37.* profitetur æquiores esse; & maximam æquitatem habere scribit *Covarruvias dict. loc.* Nec obstant argumenta *Navarra*, pro contraria sententia adducta, quibus satisfacit *Fridericus Martini in Tractat. de Jure Censuum. cap. ult. pag. 310. num. 136. & seqq.* qui tamen in num. 127. aliquot casus quoad hanc controversiam distinguendos esse censet. Quò brevitatis causa benevolum Lectorem remissum cupimus.

§. IV.

Sic* etiam *Summarius & Executivus* in hoc articulo
insti.

institui potest Processus; idque variis modis, puta, *aut* Arrestatione, Sequestratione, Pignoratione, Immissione &c. *Vel* etiam statim à Præcepto inchoando, *vel* quia inter partes ita convenerit, insertis obligationis instrumento prægnantibus & sufficientibus ad hunc Effectum Clausulis; (de quibus videatur *Petr. Friderus Mindanus, de Mandatis judic. cap. 71.* & valdè eleganter ac latius *Ludovic. Gilhaus. in Arbor. Judiciar. Civil. cap. 10. §. 11. adde Felician. de Solis in Commentar. de Censibus. Libr. 1. cap. 10. num. 28. pag. 158.*) *vel* quia Factum ita qualificatum sit, ut desuper mandatum sine clausula, *auff die vier Fälle*/aliòvè modò, extrahi possit. Hinc in Camerâ mandata hujus generis ad solvendum decerni solent, super præteritis simul & futuris pensionibus: *Daß Beklagter die iezige und künfftig verfallende Zinse zuerlegen schuldig.* Quibus si pareatur, factâ solutione præteritarum, eamque partitionem Actoris Procurator acceptet, solet in fine Recessus adnectere: *Daß Er ihm/ouff den Fall fernerern Saumfaß*/ulteriora wolle vorbehalten haben. Hoc est, nisi & impofterum solutio fiat, se ex eodem mandato, ad eandem pœnam acturum, quasi plenè paritum non sit.

10 Denique * poterit Actio Confessoria *cumulari* in uno libello cum Interdicto Unde vi, ut & cum Personali ex empto: ita ut Confessoria quidem principaliter ad jus pensionum vindicandum; ex empto verò ad ipsam pensionum præstationem obtinendam præcipuè, atque adeò utraque ad diversa, tendat. Actiones autem plures ad diversa tendentes simul institui queunt. *Bartol. in L. 3. §. nihil commune. ff. de acquirend. possess. Schneidevvin. in num. 13. & seqq. Instit. de action.* Atqui jus census, & præ-

præstatio annua sunt diversa, ergò. &c. quia venditor possessionem liberam & vacantem tradere, aut relinquere tenetur. *L. cum venditor. ff. de contrab. empt.* & præstare, ut emptor sit potior in emptione. Id si non faciat, & aliquid desit ad rei venditæ possessionem, agitur ex empto, ut tradatur pars rei, quæ tradita, vel quasi tradita non est. *v. Frider. Martini, de jure censuum, cap. ult. pag. 203. n. 96. & seqq.* Hypothecariam verò cum personali quidem conjungi posse, sed alternativè saltim, & valere hòc casu libellum alternativū, communis Dd. est sententia. Quemadmodum sæpissimè in Camera Imp. Mandata extrahuntur S. Cl. ad solvendum vel dimittendum hypothecam, alternativè concepta. *vide Jacobi Blumen / Supplication. Cameral. Tit. VIII.* in quo varias Supplicationum Formulas pro Mandato poenali de solvendis pensionibus annuorum reddituum S. C. cum citatione solita, cæterasque pro Mandato de dimittendo hypothecam S. Cl. suppeditat. *& in Process. Camer. Tit. 34. num. 85. & seq.* differentiam tradit inter Mandata de solvendo, & Mandata de dimittendo hypothecam, seu Mandata immissoria; item inter Mandatum de solvendo, & Mandatum Executoriale. Illud restat, ut quæramus, an in emptione census, locum habeat jus retractus? Et inspectò jure Communi non solum in rebus immobilibus, corporalibus, ut sunt prædia, fundi; sed etiam incorporalibus, ut est jus venandi, pascendi, &c. dictionis exercendæ, census, &c. juri retractus esse. *is probat Fridericus Martini, Tract. ult. pag. 314. n. 166.* *& seqq.* Idem ne census in Regno Gallia obtinere, asserit *de Retract. Consanguinitat. Gloss. 4. 5. & 6. §. 1.* Licèt juxta Constitutiones Regni Hispa-

T

Hispaniæ particulares contrarium statuatur. *Covarruv. lib. 3. resolut. cap. 11. num. 3. & 5. Molina. Disput. 377.*

DISPECTUS VIII. DE CONTRARIIS.

SUMMARIA.

1. De redituum redimibilium dissolutione.
2. Cujus modi principales recensentur.
3. Interitus rei subiectæ.
4. Si res in totum perit, super qua census fuerat constitutus, debitor à præstatione ejus liberandus.
Licet venditor periculum in se receperit. ibid.
Valet generalis casuum fortuitorum renunciatio. ibid.
5. Annuus reditus ex certo prædio solvendi, non debentur, cessante prædii fructificatione.
6. Rationes redduntur.
7. Emptor annuorum redituum facultatem pensiones exigendi emit àt aleam.
8. Limitatur; Nisi ipse venditor in culpa sit, quò minùs prædium fructus ferat.
9. Quid si dolus accedat?
10. Vel generaliter
11. Ratio hujus li
12. Discrimen i
nis, venditur omnibus bo-
13. An Censuali
missio? pensionis re-
- Census & Emphyteu. in solatione pensionis,
si res censualis & emphyteutica perierit. *ibid.*
14. Gui-

14. Guidonis Papae opinio.

15. Aliorum hac in re sententia.

16. Fructibus pro parte non perceptis, an facienda remissio?

17. Quid juris in personali reditu aut mixto, si persona extincta debitoris?

Prædictio, quod demonstrandi tantum causam in censu merè personali appositum est, peremptio, census non perit. ibid.

Prædictio, quod demonstrandi tantum causam in censu merè personali appositum est, peremptio, census non perit. ibid.

18. Evictione rei, ex qua debetur, perit reditus.

19. Limitatur.

20. Frequens modus finiendi jus reditus est Reluctio seu Redemptio.

21. Annuus reditus ex feudo debitus, ac per vasallum redemptus, eidem hæredive ejus, feudo (etiam per delictum aperto) solvi debet.

22. Census, reditus vel pensio, res vel incrementum est per se subsistens.

23. Nec Dominus agnatusve, invito herede vasalli, eam redimere potest, maxime si pro se & hæredibus emit.

24. At si in liberationem feudi vasallus redemit, reditus extinguatur, vel pretium restituitur.

25. Quid si creditor vel emptor locum dare recusset redemptioni?

Oblatio sortis & redituum facta creditori, congruo loco & tempore, vim habet redemptionis. ibid.

Requiratur realis depositio pretii, cum censitor pretium realiter oblatum, acceptare recusat, ad effectum impediendi cursum pensionum. ibid.

Oblatio & consignatio, ut jure consistat, debet fieri simul cum reditibus decursis pro rata tempore. ibid.

26. Quid si de pretii quantitate non constat, quale in reditu redimibili requiratur?

27. De quantitate pretii in reluendo vitalicio reditu.

28. Reluitionem plerumque precedit Denunciatio.
Reluitio fieri debet pro toto reddito, non per partes, ibid.
Limitatur. ibid.
29. In qua bonitate reluitio facienda?
30. An pacto redimendi praescribi possit?
31. Variæ in hac re Doctorum opiniones.
32. Negativa verior.
33. Ratio assignatur.
34. Contra annuam praestationem an curvat praescriptio?
35. Praestationibus annuis in futurum praescribi non potest, sed uniuscujusque anni propria est praescriptio.
36. Hanc sententiam in Camera receptam esse probatur.
Creditori recipienti solutionem in minori valore, quam fuit tempore contractus, non potest objici exceptio praescriptionis longissimi temporis. ibid.
37. Secus est in usuris.
38. Emptor census annui, si pro centum plus quam quinque annua emerit, an tum contractus in totum vitietur, an verò saltem in summa legitima sustineatur? remissivè ibid.
Creditor nullò temporis spatio liberatur à reddendo debitore excessum pensionum, ultra modum legitimum. ibid.
An heredi bonæ fidei proset debiti personalis praescriptio? ibid. remissivè.
39. Inter modos finiendi redditum, etiam refertur Tempus, casu, quò id legibus permittitur.
An compensatio impediat cursum redditus annui? ibidem remissivè.

§. I.

Diximus hactenus de reddituum annuorum redimibilibus Consentaneis, id est, Constitutione. Videamus *
1 modò de earundem Dissentaneis seu modis, quibus ritè
2 constituti iterum dissolvantur. Inter varios * autem
principales saltem consignabimus.

§. II.

§. II.

Hic primò se sistit * *Interitus* rei, ex qua reditus debetur. Nam cum reditus jus sit in re, eà sublata, & ipsum tolli necesse est. Destructio enim fundamentò, corruiť ædificium: *cap. cum Paulus 1. quest. 1.* & corrupto subjectò, corrumpuntur accidentia inhærentia illi. Sic destructa & pereunte re emphyteuticâ, perit Emphyteusis. *L. 1. C. de Emphyt.* Estque census emptio & venditio, res verò emptâ, quæ interiit post traditionem, emptori perit & non venditori. *L. 1. §. t. t. ff. §. C. de periculo §. commod. rei vendit.* Et quemadmodum venditor alicujus prædii tenetur ad præstandam cautionem de illius evictione: non tamen tenetur ad præstandam cautionem & securitatem de solvendis fructibus illius, quamvis pereat: Ita debitor census, licet possit cavere fundum esse suum, non tamen tenetur reditus persolvere, ultra durationem rei suppositæ. Dissentit *Covarruvias libr. 3. resolut. cap. 7. num. 5. vers. Quartò si contractum.* suamque sententiam probat ex Martini & Calixti Pontificum Extravagantibus, quibus adseritur, quòd destructis rebus, ex quibus census est constitutus & comparatus, venditor census, ad præcium emptori reddendum cogi nequeat: ergò, infert, *Covarruvias*, prædiis extinctis remanet venditor census actione personali ad pensionem solvendam obligatus: etenim si perditis prædiis jus census periret, minimè necesse fuisset dicere, quòd venditores ad periculum reddendum cogi nequirent. Deinde si destructis prædiis jus census finiretur, id à Pontificibus omissum non fuisset; sed æquè expressum, atque illud de precio non restituendo fuit commemoratum. Verum confutatur ejus opinio ex ipsis

prædictis Extravagantibus: nam quòd destructis rebus, super quibus census est constitutus, venditor ad precium reddendum cogi nequeat: id ideò accidit, quia rei interitu jus census extinctum est: itaque dictas duas Extravagantes contra Covarruv. retorquemus, atque ex iis desumptum ejus argumentum hòc modo confutamus: quòd non ideò destructis prædiis ad precium reddendum venditor cogi nequeat, quasi jus census remaneat salvum, sed quia finitum est & extinctum. Huc facit Constitutio Extravagans Pii V. *de formâ creandi census*, quâ Pontifex ille decrevit expressè, re peremptâ in totum, censum perimi in totum, & peremptâ pro parte, censum corrumpi & extinguere in parte. *confer Hieronymi de Cavallos Specul. opinion. commun. contra commun. q. 847.* Hancque sententiam communem esse, tradit *Parladorius, verum quotidianar. cap. 3. num. 53. Alvarus Valascus, de jure Emphyteutico. cap. 31. n. 11. § 25.* ita quoque censuit *Joannes Faber in §. item Serviana. columna 9. Instit. de Action. Speculator. in Tit. de Emphyteut. §. nunc aliqua. versic.* *Petrus Salazar. Tract. de Ufu & Consuetudine. cap. 1.* *Navarrus in Proprium Motum Pii V. de forma creandi census. num. 118.* Et in *Reali* quidem reditu omninò ita procedit. Quòd si tamen pars intereat, reliqua pars pro toto reditu debetur, quatenus scilicet ad illud sufficit. Quoad *Personalem* verò reditum, sciendum, quod personâ debitoris extinctâ, onus transeat ad hæredes, aut qui eorum locò sunt. Quorum si nulli adsint, ipsum jus reditus peribit creditori, qui tamen in bonis relictis, cum aliis creditoribus concurret, uteturque jure suò ad pretium recuperandum. *adde §. VIII. infra.*

§. III.

Sed circa interitum rei, dubium hîc suboritur quando post contractum ab initio legitimè factum, periculum contingat, ad quem illud pertineat? Et si res *in totum* *perit, super quâ census fuerat constitutus, puta chasmate, incendiô, alluvione, & per similes casus; ita ut nec fundi qualem area supersit, neque aliô modô redditus exactio fieri possit, quod multis modis contingere poterit: tunc nulla apud Dd. est difficultas, quin ille, qui censum vel pensionem aliàs solvere obstrictus, à solutione liberandus. *confer. notata ad Dispect. IX. §. III. num. verb. Denique.* Quandoquidem jus census tanquam onus, ad instar servitutis alicujus, rei cohæret, & dehinc unâ cum principali non potest non quoque finire & extinguî. *arg. L. 4. §. 1. de action. empt.* Sicut de servitutibus hoc, quòd unâ cum re extinguantur, disertè sancitum est. *in L. servitutes. 14. de servitutib. L. Si locus, 14. quib. mod. servit. amitt.* Unde Joannes Faber in §. item Serviana. colum. 9. *Instit. de acti.* docuit, in rebus ipsis causari jus quoddam reale affixum & inhærens illis, ideoque fundi suppositionem non esse locò solius hypothecæ, sed sortiri diversum, ampliorem & fortiorem effectum. Idem volunt *Speculator in Tit. de Emphyteut. §. nunc aliqua. versic 86. Joannes Parlador. & Navarro;* qui omnes existimant censum esse accidens, & qualitatem affixam & inhærentem fundo velut quandam servitutem; ac proinde peremptô & destructô fundô, perimi & extinguî censum. *confer. notata supra ad Dispect. VII. §. II. num. 7. verb. si quidem is &c.* Unde animadvertimus, eorum opinionem erroneam esse; qui interitu rei, super qua census est

con-

constitutus, jus census interire negant, censentes, in comparatione census obligationem principalem esse personalem, prædium autem seu fundum, ex quo census venditur, annuaque pensio percipitur, hypothecæ loco apponi, pro certiori pensionis annuæ solutione; atque hinc, prædio seu fundo destructo, manere venditorem census nihilominus obligatum, cum ea sit hypothecæ natura, ut etiam si perierit prædium, nihilominus debitor solvere censum teneatur. *L. pignus. C. de pignor. act.* Verum enimverò, si in emptione census ex certo prædio facta principalis obligatio semper est personalis, prædiumque hypothecæ loco tantum accedit: nulla est inter mutuū sub usura, hypothecamq; & emptionem census differentia, nisi nominis. Accedit, quòd debitor speciei, hoc est, alicujus individui, liberetur, si res, individuum seu species casu fortuito, sine sua culpa pereat. *L. si ex legali causa. L. si servum. ff. de verb. obl.* Atqui is qui vendit censum ex certo prædio, est debitor speciei: igitur interitu ejus liberatur. *adde Ludovic. Molinam. de contractib. tract. 2. disput. 383.* Usque adeò, * ut licet damnum illud certâ pactione in debitorem fuerit translatum; ea tamen non subsistat, nec debitor hinc conveniri, vel ad solvendum adigi possit. Universale enim est, pactum contra naturam actūs non valere. *L. cum precario. 12 ff. de precario.* Repugnat siquidem, ut homo obligetur ad conditionem destruentem naturam contractus. Et cum eam Pius V. Pontifex esse voluerit census naturam, ut re pereunte, pereat census, planè irritam esse statuit conventionem, obligationem in censu ad casum fortuitum. Idcirco *stante proprio Motu Pii V.* non valeret pactio, ut pereunte prædiò, in quo census est constitutus

tutus, maneat adhuc obligatus debitor ad solvendum re-
ditum: quoniam Pontifex ille semper voluit, re perditâ,
absumptâ, vel destructâ, omninò perimi & extinguì cen-
sum. Verba dictæ Extravagantis hæc sunt: *Conventiones
directe aut indirecte obligantes ad casus fortuitos eum, qui
aliàs ex natura contractûs non tenetur, non valere volumus.*
Quibus verbis visus est Pius V. hanc controversiam tem-
perasse, ut ita demum valeat generale pactum, generalis-
que renunciatio casuum fortuitorum, nisi repugnet na-
tura specialis contractus, cui adjicitur. Unde infertur,
pactum, quò quis obligat se ad casus fortuitos, solùm habe-
re locum in contractibus, in quibus debetur species; quo-
niam ubi debetur genus, ex natura contractûs, debitor te-
netur de casu fortuito. *L. incendium. 11. C. si certum petat-
ur.* quia genus perire non potest: ubi verò debetur spe-
cies debita, non tenetur de interitu. *L. quod te mibi. 5. ff.
de Reb. Cred. L. si ex Legati causa. 23. ff. de Verb. Oblig. L.
quæ fortuitis. 6. C. de pignor. action.* Neque credendum,
Pium V. dicto loco voluisse decernere, ut non valeat ge-
nerale pactum, generalisque renunciatio casuum fortui-
torum; sed quòd in contractu censuali non obliget, vimq;
non habeat, ut etiam sentit *Navarrus ibid. num. 90.* re-
solvens ab omnibus Principibus debere statui, ut in omni
materia irrita sit generalis fortuitorum casuum renuncia-
tio. Illud enim constat, vim habere generalem renun-
ciationem casuum fortuitorum; quod tamen *Bulgarus*
non aliter procedere autumat, nisi specialis expressio ali-
quorum casuum antecedit, & non aliàs. Cujus senten-
tiam sequitur *Bart. in L. sed et si quis. 4. §. quesitum. 4. n. 3.
ff. si quis cautio.* ibique profitetur, esse communiter rece-

ptam. *Jason. num. 14. §. 32.* Licet contrarium, imò nulla
 expressione facta, generalem casuum fortuitorum renun-
 ciationem utilem esse doceat *Glossa. in dict. §. quasitum.*
 quam sequuntur *ibid. Zasius, Pinellus. in L. 2. C. de rescind.*
vendit. part. 1. c. 3. n. 26. Anton. Gomez. Tom. 2. cap. 3. n. 19.
Martinus Antonius del Rio, in L. contractus. cap. 21. ff. de
R. J. confer. L. si quis fundum. 10. in pr. L. item queritur. 13.
ff. si gemma. 5. ff. locat. & conduct. L. quæ fortuitis. 6. ff. de
pactis dotal. L. Licet. 8. C. de Locato & Conducto. adde Hie-
ronym. de Cavallos. Hispan. in specul. aur. commun. opinion.
quest. 312. num. 4. & seqq. Parlador. rer. quotidianar. cap. 3.
num. 53. Francisc. Vivium. Libr. 1. Decis. 84. num. 1. Sala-
zar. Hispan. de Usu & Consuetud. cap. 11. num. 70. & seqq.
Bernbard. Gravium. Libr. 2. concl. 7. coroll. num. 5. Valasc.
de Jure Emphyteut. cap. 31. num. 11. Scacc. de Commenc.
quest. 1. §. 1. num. 177. ubi hoc similiter ita ampliat, etiam si
 in contractu census appositum sit pactum, quod venditor
 non debeat repetere reductionem & refalcationem pro
 quovis casu & eventu, etiam penitus incogitato; quod il-
 lud pactum non intelligatur, respectu damni in substantia,
 sed in fructibus rei contingentis; *adde Boer. Decis. 757. n. 3.*
 quippe illud prorsus injustum esset: nam ne venditor qui-
 dem regulariter ad cautionem & securitatem de solvendis
 fructibus rei tenetur, sed liberatur, si de evictione se obli-
 get. Sed si ultra illam aliquid amplius in se recipiat be-
 nigne, id de fructibus rei, qui salvâ rei substantiâ non sol-
 vuntur, intelligendum est.

§. IV.

Alius casus est, quando res non quidem perit, neque
 intotum, neque pro parte, sed area manet infructuosa &
 steri-

sterilis, ita ut fructus *nullò modò* percipi possint. Vel si sal-
va quidem substantia, restamen in qualitate sua ita dete-
rioretur, ut *planè* & perpetuò reddatur infrugifera ac ste-
rilis, ita ut nullum sui usum præbere possit. Ubi distin-
guendum erit, *an* redditus annui *ex certo prædio* debean-
tur, quos census vulgò reales nuncupant. *vide Franzk.*
Libr. 1. resolut. 1. § 2. An verò *generaliter*, absque certi
prædii determinatione, prout quandoque fieri solet, quò
intuitu census personalis dici solet. *Priori * casu*, redditus
annui ex certo prædio solvendi, non debentur, cessante
prædii fructificatione: nam quia paria sunt rem perire,
aut infrugiferam fieri, *arg. L. 3. §. Labeo. 17. de acquir. pos-*
sess. L. cum unus. 12. §. fin. de reb. autor. judic. possid. Gail.
Libr. 2. Obs. 23. num. 24. quoad effectum remissionis inter
illos casus nihil interest. Adeoque si *super certis bonis*
processerit venditio redituum, & contingat ex bellorum
turbis seu peste, seu aliis forruitis casibus, illorum nullos
aut valde exiles esse fructus, communior eaque rationi
convenientior *Jctorum* sententia est, id damnum esse
emptoris seu ejus cui debentur annui redditus. Talis e-
nim contractus non mutuum, sed vera emptio est, in qua
reditus empti *merx* sunt; *Molina de Usur. num. 20. § 21.*
Hartm. Pistor. Pract. Observ. 63. illique cedunt in domi-
nium emptoris, qui pretium numeravit. *Rauchbar. Part. 1.*
quest. 19. Carpzov. Libr. 1. Respons. Electoral. 107.
Tit. 10. ubi nec pactò damnum hoc simpliciter venditori
sive censuario imponi posse contendit. Etsi enim domi-
nium rei censualis in emptorem non transeat, sufficit ta-
men, quòd jus census in ea constitutum transferatur, &
dependentiam suam ab illa tanquam accessorium à prin-
cipali,

- cipali, & ad illam suum certum respectum habeat. adde *Franzk. Libr. 1. variar. resolut. quest. 5. num. 28. & seqq.*
- 6 *usque ad num. 50.* Ubi * multis rationibus hanc tuetur sententiam, quarum præcipua in eo consistit, quòd emptor annui census sit Dominus factus sortis illius, quæ annuatim ex certo fundo percipitur. *Gail. Libr. 2. Observ. 7. Raucbar. dict. Part. 1. quest. 19.* Quidni ergò damnum ipsi cederet, si annui redditus propter bellum aut sterilitatem fiant non exigibiles? postquam res suo Domino perit. *L. qua fortuitis. 6. L. pignus. 9. Cod. de pigner. action.* Cùmque de natura sit emptionis venditionis, ut commodum pariter & incommodum omne spectet ad ipsum emptorem: *L. id quod post emptionem. 7. ff. de pericul. & commod. rei vend.* nequaquam emptor annuorum reddituum sterilitatis & hinc cessantis fructificationis effectum, quantumvis valdè damnosum, averruncare, & in venditorem retorquere potest, nisi quis contractum foeneratitium reddere ausit. Quare qui postea eveniunt casus, duplici jure ad eum spectant; tum ratione acquisiti dominii, quia res perit suo domino, *dict. L. qua fortuitis. 6. C. de pigner. action.* ubi hâc ratione utitur *Hieronym. de Cavallos. d. quest. 312. num. 5.* tum ex natura contractûs emptionis, ex qua statim, post illam mutuò consensu perfectam, rei venditæ, utut nondum traditæ, damnum spectat ad emptorem. §. *cùm autem. Institut. de Emption. vendition.* *L. id quod post emptionem. 7. ff. de pericul. & commod. rei vendit.* Idque eò magis, quod reddituarius seu Emptor
- 7 * annuorum reddituum facultatem pensiones exigendi emit ut aleam. *Bartolus in L. cotem ferro. §. qui maximos. de Publican. Franc. Vivius, dict. Decis. 84. num. 1.* cujusmodi

modi emptor de damno conqueri nequit: *L. nec emptio. §. 1. ff. de contrabend. emptio.* ita ut si bellum aliive casus fortuiti impediverint, quò minus fructus ac pensiones fundi percipere potuerit, aleâ hâc sit contentus, nec à venditore recompensam quærat. Facit prætereâ, quòd censuarius, non tantùm ubi res ab hostibus sine culpa censuarii occupata vel detenta est, sed & ubi timore hostilis incurfus, aut alius alterius periculi, quod avertere non poterat, ultrò recesserit, à præstatione census immunis sit, tradente *Valasco, de jure Emphyteut. quest. 27. num. 13.* quem sequitur *Manzius, Part. 2. belli civilis. quest. 3. n. 91. & seqq.* quod & ita in colono taliter recedente, modò Domino prius, cùm id potuerit, denunciationem fecerit, receptum est. *L. Habitatores. 27. §. 1. vers. iusta causa fuisset. junct. L. item queritur. 13. §. exercitu. 7. Locat.* Cur itaque non in casu præsentis idem juris sit; ubi censuarius calamitate bellicâ paulatim ita depauperatus supponitur, cui ne quidem necessaria ad vitæ propriæ sustentationem, multò verò minùs ad agriculturæ aut alterius administrationis, unde perceptio fructuum, ex quibus census solvendus, pertinentia, suppetunt, quibus in casu præcedenti censuarius non rarò instructus esse possit. Nec interest, fundus prorsus infrugifer, an habilis quidem sit, sed qui propter summam eamque notoriam, & absque vitio & culpa aliqua contractam inopiam à censuario excoli nequeat; ut proinde non immeritò idem de hoc, quàm illo casu circa remissionem pensionis statuendum sit. Deinde in casu Legis oppositæ non corpus aliquod vini certum, sed genus & quantitas debetur; unde per defectum priori anno contingentem, debitum illud non extinguitur, hîc

verò census tanquam jus, quod censitori in fundo competit, præstatur, quod cum sit ad fundi fructus restrictum, in effectum perinde habetur, atque si species aliqua certa desideratur, cujus interitu sine culpa contingente aliàs debitor liberatur. *L. quæ fortuitis. 6. C. de pigner. action. ibique Donell. num. 14. & seq. L. si plures. 14. §. 1. depositi. vide Franzk. Libr. 1. variar. resolut. 5. num. 28. seqq.* ubi contrariam affirmativam opinionem, quòd remissio pensionis hoc in casu facienda sit, pluribus confirmat, & ad rationes dubitandi, quæ pro negativa adducuntur, latius respondet. Quâ ratione Veteres quoque Jcti moti, quæstiones intricatas ad eundem modum decidere. in *L. 39. §. 1. ff. de contrahend. emptione.* ubi verisimile esse ait Julianus, eum, qui fructum olivæ pendentis vendidisset, & stipulatus est decem pondo olei, quod natum esset: pretium constituisse ex eo, quod natum esset, usque ad decem pondo olei. Idcirco solis quinque collectis, non amplius emptor petere potest, quàm quinque pondo olei. quæ collecta essent. Ita ut ei facultas quidquam amplius petendi adempta sit, & in *L. 5. ff. de tritico vino vel oleo legato: Si certus numerus amphorarum vini legatus esset, ex eo, quod in fundo Semproneo nasceretur, minùs verò natum esset, nil quidquam amplius præstandum, respondet;* additâ ratione, quòd quasi taxationis vicem verba hæc: *quod natum erit,* obtineant. Quibus non obstant *L. firmio. 26. quando dies Legat. & L. Legatum. 17. §. 1. de Legat. ann. item. L. cum quidam. 12. de aliment. legat.* quia disertè in terminis loquuntur, ubi fundus demonstrationis sive assignationis saltem causa solutioni adjectus fuit. Ita constitutum legimus per Martini & Calixti Decreta in Extravagan-

vagantibus, & omnium sententia id approbatum, destructis prædiis, ex quibus venditus fuit reditus, sicut & peremptis aliis rebus, detinere reditum. *vide Scripta apud Frideric. Martini, de jure cens. cap. 8. num. 213. & seqq.* ubi plures allegat. At non diversa ratio est, si fundorum utilitas definit, ut nullus ex iis fructus haberi queat. Ubi enim hunc tollit vis major, ex juris ratione fundus habetur pro extincto & non exstante. *L. cum unus. 12. §. ult. ff. de rebus aut boritat. judic. possid. L. possideri. 3. §. Labeo. 17. de acquir. possession. L. si in venditione. 10. §. 1. ff. de pericul. & commod. rei vendit.* nempe si fructum omnem fortuita clades abstulerit. *adde num. 9. infra. hic.* Plura vide apud *Franzk. dict. resolut. 5. Philipp. Zorer. in Consultation. super questiones dubias. quest. 1. num. 159. & seq. Caspar. Manzum. P. 2. belli civil. inter rigorosos creditores & calamitosos debitores. quest. 2. & 3. Graveum. ad Lib. 2. Gail. concl. 7. in Corollario. 1. num. 5. conferatur Lessius, de justit. & jur. libr. 2. cap. 22. dubit. 12. Carpzov. Lib. 1. Responsor. Electoral. 107. num. 14. & seqq.* ubi geminum præjudicium Scabinatus Liphensis refert. Hujus opinionis etiam est *Caspar. Antonius Tessaureus Jctus Taurinensis in Libr. 1. questionum. Forens. XXXIII.* ob rationes sequentes, haud contemnendas. 1.) quod in censu habenda sit ratio fructuum & non rei, unde si res manet, & infructuosa efficitur, non sit facienda solutio. 2.) Quia Pius V. ad fructuum amissionem respexit, non solum si penitus extinguantur, sed etiam pro parte; & quod dicitur de parte, quoad partem, idem dicendum de toto, quoad totum; verba Bullæ sequentia sunt: *Postremo census omnes in futurum creandos, non solum re in*

totum, vel pro parte peremptâ, aut infructuosâ in totum vel pro parte effectâ, volumus ad ratam perire, sed etiam posse pro eodem pretio extinguï &c. 3.) quia magis, ait, communis est opinio Doctorum in hoc articulo, quod pro rata fructuum extinctorum fiat pensionis censualis remissio. Ita *Virgin. de Boccatis, Tit. de Censibus. cap. 18. num. 69. & seq. Bossius de remission. merced. num. 118. H. Gabriel. Consil. 47. num. 2. Parlador. rer. quotidianar. c. 3. n. 33. Hieronym. de Cavallos, in question. Practicis. quas inscripsit communes contra communes. quest. 312. n. 6. Navarrus, Consil. 9. de Censibus. & in Commentariis ad Bullam Pii V. 4.) propter textum L. 4. §. illam. 1. ff. de Censibus. Cui *Cavagnolus* similem addit in L. si uno. 4. ff. Locat. conduct. Pro negativa verò, quod pensiones remittendæ non sint, facere videtur, quod debitor sive censuarius non saltem pecuniæ sive pretii accepti dominus fiat, sed & fundi censitici dominus sit & maneat: unde non immerito periculum omne circa fructus contingens ad illum pertinet. L. si servus. 61. §. locari. de furt. Sic etiam in L. stipulantem. 83. §. socrum. 5. vers. pro quo & illud dici posse. de verb. oblig. *Paulus* ex *Pedio* scribit, eum, qui ex fundo centum amphoras vini stipulatus fuerat, expectare debere, donec iterum nascatur, & dari possit: quia non vini aliquod corpus certum, sed genus & quantitas debeatur, quod non minùs circa præstationem census ita asserendum est; & quidem tantò magis, dum non una simplex, ut in casu proposito, sed annua continua præstatio ex fundo debetur. Verùm hæc dubitandi ratio, negotium non facit: neutrum enim in quæstione est, & à nullo negatur, quin & periculum pretii sive pecuniæ, quæ pro
jure*

jure census soluta est, ut & fundi ipsius censuarii seu venditoris sit. Quoniam autem hæc venditio, per quam census constituitur, alio in respectu consideratur, ratione scilicet juris percipiendi fructus, quod in dominio censitoris est, sicut ipse fundus in proprietate censuarii: utique sequitur, quòd jus illud percipiendi pensiones, non minùs illius periculo sit, atque si casus aliquis fortuitus aut vis major circa fundum contingat, illum venditor idemq; dominus fundi sustinere cogatur. Quemadmodum in simili, si cui ususfructus in fundo constitutus fuerit, periculum fundi quidem ad proprietarium pertinet, ut tamen si ille intereat, vel aliàs inhabilis sine culpa proprietarii ad fructificandum fiat, id quoque fructuarium contingat. *L. repeti. 5. §. 2. quib. mod. ususfruct. amitt.* adeò ut nec re, in qua fuerat constitutus, restitutà redintegretur. *L. quod tamen. 10. §. in navis quoque. 7. quemadmod. ususfruct. amitt. L. qui usumfructum. 36. de ususfruct.* Quod verò oppositam Legem 83. §. 1. de verb. oblig. attinet, in ea quæstio saltem est de casu, ubi una & simplex præstatio, ex uno aliquo fundo facienda, & quidem ubi stipulatio tacitum diem continet; *arg. l. interdum. 73. de verb. oblig.* inde non mirum, si non natò vinò in primo anno, illius præstatio rejicitur in sequentem, ubi ejus copia habetur; in præsentì verò casu, census purè debetur, & de multiplicatione præstationis quæstio est, num scilicet defectus prioris anni unà cum pensione sequenti in altero anno simul præstandus sit, de quo in allegata lege nihil habetur. Limitamus * tamen hæc, nisi periculum suà culpâ & facto contigisset, & res perdita atque deteriorata suà negligentia fuisset, quia culpa sua illi, non alijs nocere debet.

debet. *L. ratio. 3. §. ult. ff. de action. empt. & vendit.* Non juvabitur ergo debitor, si culpâ suâ prædium constitutum fuerit neglectum & derelictum, ita fructificare haud potuerit, sed ex certo etiam prædio redditus præstare obstrictus erit. Culpa siquidem est, ex re fructuosa fructus non recipere, neque diligentiam omnem adhibere, ut illi percipiantur. *L. Julianus. 13. §. ex vendito. ff. de actionib. empt. Natta, Consil. 494. num. 6. Franzk. dict. lib. 1. resolut. 5. Tessaureus libr. 1. question. Forens. XXXII.* Quare si dolô aut culpâ aliquâ venditoris, cui infirmitas & imperitia annumeratur, fructus decesserit, id non magis imputari poterit emptori, quàm si ex ea fundi conditio mutata aut deterior reddita sit. *Navarr. in cap. si fœneraveris. 14. quest. 13. num. 11.* Et quidem si dolus accedat
 9 *puta molendinum, super quo census impositus esset, ipse destrueret: tunc venditor vel actione de dolo, vel ad minimum pretium refundere, aut censum super alia re constituere tenetur. *Scaccias de commerc. quest. 1. §. 1. n. 178. Lessius, de justit. & jur. cap. 22. dubit. 12. num. 91. Frideric. Martini, de jur. cens. cap. 8. num. 221.* dolus enim vel culpa neminem relevare debet. *L. 31. in pr. l. verum est. 63. pro socio. l. 9. que in fraud. credit.* Et sicut Dominus prædii fervientis, in præjudicium ejus, qui servitutem habet, prædium mutare nequit. *l. 20. §. 4. de servitut. præd. Urban. l. 15. §. 6. de Usur.* Ita nec item venditori vel possessori alii in re censuaria permittendum. *Frideric. Martini, dict. loc.* quâ de causâ nec simplici colono, impedito frui ex facto proprio, remissio fit mercedis & pensionis. *l. si merces. 25. §. 4. C. Locat. Schneidevv. in §. actionum. num. 31. Institut. de actionib.* Id quod extendunt quoque
 ad

ad casum, ubi fundus censiticus culpâ debitoris ab hostibus occupatus est, etiamsi hosti venienti cum posset, non restitisset. *Alvar. Valasc. de jure Emphyteut. quest. 17. num. 20. Manzius in conflictu belli civilis primario inter creditores & debitor. quest. 3. num. 115. & seqq.*

§. V.

Hactenus de priori casu, scilicet de fructibus ex fundo certo solvendis. *Posteriori * casu*, si *generaliter*, abs-¹⁰que certi prædii determinatione, annua pensio vendita fuerit, nequaquam audiendus erit debitor, sterilitatem in uno vel altero prætexens, ac inde remissionem annuæ pensionis petens, sed ad persolvendum obstrictus est, quamdiu aliquid fructuum atque reddituum ex facultatibus suis omnibus perceperit. Cujus opinionis etiam est *Didac. Covarruv. libr. 3. variar. resolut. cap. 7. num. 5. vers. primum etenim.* quem sequitur *Surdus, Consil. 162. num. 22.* qui volunt censuarium teneri ad solutionem census, propter illam personalem obligationem, & quia super aliis bonis possit suppleri, quæ sunt in contractu censuali in obligationem deductæ: Licet ipse tandem *Didacus* fateatur, suam opinionem periculosa *dict. cap. 7. num. 6. vers. tametsi.* & suadeat, ab eo contractu, in quo sola personalis obligatio inspicitur, esse abstinendum, ne illius occasione pateat in Republica Christiana amplior usuris locus; At * quæ ratio hujus limitationis? *Franz-*¹¹
kius, lib. 1. variar. resolut. 1. putat, quod census hic per-sonalis in effectu à Mutuo non differat, atque inde eadem utriusque ratio subsit; totus in id intentus, ut emptio-nem annuorum reddituum ex sola personali obligatione absque restrictione ad fructus ex certo prædio nascent-

tes, suspectam faciat, & in effectu tollat. Ita sentire videntur *Thomius. Decis. 32. num. 6. Cujacius in Novella 160. Cotbmann. Consil. 52. num. 86. vol. 2.* dum tales redditus ab usuris non differre statuunt, atque iis ideò æquiparant. Sed de differentiis annuorum reddituum ab usuris diximus *infra in Dispect. ult.* Cumque hæc *Franzkii* opinio totius Germaniæ consuetudini satis notoriæ contraria sit, & differentia inter usuras annuosque redditus indifferenter absque prædii alicujus certi denominatione ex omnibus debitoris facultatibus præstandis, manifesta, tutò ei inhaerendum non erit. Sed potius dicendum, annuas pensiones, absque restrictione ad certum fundum, nequaquam ut mercem venditam in considerationem venire; sed facultatem, annuam pensionem ex omnibus debitoris redditibus ac obventionibus percipiendi, adeoque jus ipsum pro certo pretio venditum censerì, ut hinc omnis venditionis requisita: consensus, merx & pretium concurrant. *Tabor. de Praesidio Debitorum. Part. 3. Sect. 1. artic. 5.* Unde nec concedendum hoc casu, ex sola personali obligatione, præstari annuas pensiones, sed ex jure percipiendi vendito, emptori hæ cedunt ac deferuntur annuatim. Atque hinc limitationis nostræ ratio elucescit, venditis nimirum annuis redditibus, ad certum fundum haud restrictis, pensionem annuam ex omnibus debitoris obventionibus ac facultatibus venditam censerì, adeoque præstandam fore tamdiu, quamdiu tantillum lucri ad censum illum sufficiens debitori ex bonis suis obvenit, nec remittendum quidquam, nisi is omni obventionem se destitutum doceat. conferatur *Fridericus Martini de jure sensuum. cap. VIII. pag. 276. num. 231.* ubi docet, ob unius, duo-

duorum, vel trium annorum sterilitatem & calamitatem, annuam pensionem remittendam, aut minuendam non esse, eò quod in optione censiti sit, vel pensionem solvere, vel prædium censuale sterile deferere, atque eà ratione ab onere census se liberare. Hinc oritur ex hoc vendito personalis actio contra personam venditoris sine respectu bonorum, ideoque rebus utut peremptis, manet illa obligata: *L. fin. §. fin. ff. de contrahend. emptio. Gloss. in l. habetenus. verb. ab ea. ff. de usufruct.* adeoque casus fortuitus, quicumque tandem sit, ad censuarium tanquam debitorem quantitatis in rigore juris tantum spectat. *l. incendium. ii. C. si cert. petat. l. in ratione. 20. §. incerta. 5. ad l. Falcid.* licet personalis reditus mixtus & hypothecæ certæ subnixus sit, nisi vel culpa aut mora creditori imputari possit, vel aliter inter contrahentes conventum sit. *l. quæ fortuitis. 6. l. si nulla. 8. l. pignus. 9. C. de pigner. action. l. fin. §. fin. ff. eod.* In creditoris enim arbitrio & electione est, debitorem omisâ hypothecariâ rectâ personali actione convenire. *l. persecutione. 24. cum l. seq. C. de pignor. & hypotheses. confer. Tabor. de Præsidio Debitorum. Part. 3. sect. 1. artic. 5. & Zorer. in seinem Bedenken über etliche fürfallende Fragen. quest. 1. num. 199. & quest. 14.* ubi quæstionem, an ex æquitate, si debitor ita depauperatus sit, ut vix se ipsum alimentare possit, diversum, vel quoad remissionem censuum, statuendum vel saltem executio adversus debitorem, donec ad meliorem fortunam pervenerit, suspendenda sit, in utramque partem latè pertractat. *vide Manzium, Part. 2. belli civilis inter rigorosos creditores & calamitosos debitores. quest. 2. & seq.* ubi quidem is in censuariorum sive debi-

torum partes etiam quoad remissionem per varias ratiocinationes inclinât. Et licet *Franzkius* hoc casu, ex æquitate moderationem aliquam adhibendam esse existimet, facultatem tamen hanc non cujusvis judicis esse, sed ad Superiorem, qui jura territorii habet, spectare asserit. *lib. 1. variar. resolut. 5. num. 6. & seq.* At nunc in orbitam: Quod si igitur non omnium bonorum clades & perniciës fuit, sed aliquorum utilitas venditori mansit, non attentâ cæterorum destructione, ex his generaliter seu indefinitè promissus redditus debetur, modò fructus percepti ad eum
 12 exsolvendum sufficiant. In quo * differt redditus ex certis bonis & super omnibus emptus. Ille ex interitu & perditione illorum, utut reliqua frugem non levem porrigant, cessat. Hic verò in quibuslibet sustinetur, quamdiu ex aliquibus suppetit tantus fructus. Ubi verò & hic ex omnibus non sufficit ad censum, fit pro modo incommodi relaxatio. *Navarrus in dict. cap. si fœneraveris. num. 115. Sicbard. in l. 1. num. 28. C. de jure Emphyteut. Molina. Disput. 391. claus. 8.*

§. VI.

Cæterùm dictum fuit *supra* §. III. censuali re in totum peremptâ, debitorem à præstatione census vel pensionis liberandum. Unde * quæritur, quando res censui supposita, non quidem in totum perit, sed *pro parte*, ita ut pro parte perempta, fructus non percipiantur, quid juris? Si verba juxta Bullam Pii V., quæ considerat non solum peremptionem rei, sed etiam peremptionem fructuum, etiam pro parte, inspiciamus, res videtur clara, ita ut & partis quoque habenda sit ratio. Tum, quòd census sit jus rei censui subjectæ adhærens, ut per illam quoad perceptio-

ceptionem reddituum quasi diffusum, & totum sit in re tota, & pars in parte. Unde, si res etiam pro parte pereat, pars quoque illius unà cum illa tanquam subiecto suo non potest non perire. Tum, quòd venditor, censum vendendo, rem, in qua illum constituit, consideret in eo statu, ut tunc est, & dehinc non aliter ad solutionem pensionum sese adstringere videatur, quàm prout conditio rei patitur: sicut itaque in omnibus aliis conventionibus tacitè includitur conditio statûs rei, qualis est tempore contractûs; ita nec hîc aliter præsumendum est. videatur *Ludovic. Molina, de justit. & jur. Disput. 391. clausula. 8. in pr. & Gutierrez. libr. 2. questio. Practicar. quest. 177. n. 6. & seqq.* Si verò consideremus generalem obligationem bonorum, & personalem, quam *Didac., Surdus* & plures alii respexerunt, dicendum, quòd etiam re pro parte peremptâ, dummodò non pro majori, ut de ipso Emphyteuta scribitur, non sit facienda pensionis remissio. Quandoquidem nec Emphyteuta à solutione canonis liberatur, si pars fundi emphyteuticarii corrupta est: *l. 1. §. fin. C. de jur. Emphyt.* qui in hoc cum censuario convenire videtur, quòd sicut is canonem non propter fructus & usum rei, sed ob alium respectum, recognitionem scilicet domini, solvit; ita nec censuarius illas percipiat beneficio censitoris, sed jure propriò & virtute juris in re constituti. Sunt tamen, qui etiam in Emphyteusi, ubi canon magnus & fructibus ferè æqualis solvitur, verius putant, emphyteutam ad integrum canonem ob damnum insigne & notabile in fundo emphyteutico contingens, non teneri, de quo vide *Alvar. Valasc. quest. Emphyteut. 7. n. 11. & Gail. lib. 2, obs. 23. num. 25.* ubi diversam esse rationem

Em-

Emphyteuseos & census ostendit. Nec obstat, si dicatur, quæ est ratio totius ad totum, eadem est partis ad partem. *l. quæ de tota. ff. de rei vindic.* Atqui totius rei censualis interitu perit jus census in totum, ut *supra ad §. II. & III.* comprobavimus: ergo interitu partis rei censualis, extinguitur jus census ex parte. *Respond.* argumentum à simili, vel proportionem magis ad docendum, quam probandum conferre, & nihil facilius, quam dissimilitudinis aut disproportionis rationem reddere: nam in casu proposito ea est dissimilitudinis ratio, quod prædio censuali in totum perempto, jus census in totum necessario pereat: at re censuali partim destructâ, fieri potest, ut quod reliquum est, de prædio censuali tot aut eo plures ferat fructus, quam quot ad annuam pensionem solvendam sint necessarii. Sic etiam argumentum in totum ad partem non procedere, quando totius, & partis dispar est ratio, docet *Everhard. in topic. suis legalibus. loco à toto ad partem. num. 7.* Nec obstat dicta Constitutio Pii V. in qua contrarium statuitur, quia illam in Germania & terris imperii receptam non esse, ideoque non obligare, *supra ad Dispect. I. §. VI. num. 24.* comprobavimus. adde *Georg. Franzk. lib. I. variar. resolut. 4. num. 14. & seqq.* qui argumenta, quod re pro parte peremptâ, census non immi-
 14 nuatur, recenset atque resolvit, priorem verò affirmativam defendit. Aliter * *Guido Papa*, qui in *quest. 8.* voluit, constituentem censum seu redditum super aliqua re, censum per partis deteriorationem deminutò, teneri debitorem supplere in aliis bonis. Quæ opinio magis videretur servanda, quoties census fuisset constitutus super re majoris valoris & redditus, quam sit pecuniæ valor, vel
 census

census impositi taxa, nam tunc potest supplere. Alii * 15
 priorem sententiam in puncto juris veriore esse existi-
 mant, in Praxi verò seu dijudicando aliquò modò tempo-
 randam, ut Judex aliquam habeat considerationem ad per-
 emptionē rei, ut si res sit perempta pro tanta parte tantum,
ita ut ex alia parte census super eadem re constitutus solvi
 possit, tunc nulla facienda sit remissio. Non enim æquitas
 suadebit, ut nullum damnum ex rei peremptione, quoad
 fructus, habitā ratione ad censum, sentiat venditor census,
 emptor verò pensionis portionem amittat; sed si census
 fuit assignatus pro diviso in duobus fundis, quorum unus
 corrosus est à flumine, ita ut censuarius decem ex uno
 fundo, & quinque ex alio pro censu percipere debeat;
 tunc pro rata facienda sit remissio; & ita sint intelligenda
 verba Papalis Constitutionis. *adde Manzium in Prælu-
 diu belli civilis inter rigorosos creditores & calamitosos debito-
 res. quest. 12. num. 71. & seqq. Fridericum Martini, de jure
 censuum, cap. VIII. pag. 274. num. 224.*

§. VII.

Quid verò eò de casu dicendum, quando * res nullò 16
 modò in substantia perit, sed ex una tantum parte ita venit
 deteriorata, ut nulli fructus percipiantur ex illa parte?
 Nam de hac re dubitari posset propter verba dictæ Bullæ,
ibi: vel pro parte infructuosa &c. Nunc enim solum de-
 betur pensio pro rata ejus, quod ex re censui subjecta re-
 manet, licet illa pars remanens longè plures fructus ferat,
 quàm qui ad integram pensionem solvendam sufficiant:
 quod ita notabiliter statuit *Ludovic. Molina, dict. Disp. 391.
 in clausula octava. vers. observa deinde.* quem sequitur

*Lessius, de justit. & jur. cap. 22. dubit. 2. num. 81. & Manz-
zius in prælud. belli civilis. quest. 12. num. 71. & seq.* siqui-
dem census tanquam jus & onus rei inhærens per illam ita
quasi extensum est, ut non possit non tanquam accidens
cum illa vel in totum vel pro parte peremtâ aut verè in-
frugifera reddita tanquam subjecto suo simul proportio-
naliter mutari & alterari. Quò quidem factò, vis illius
non nisi pro rata partis superstitis exseri & pensio exigi
potest. Hic in effectum quoque coincidunt ea, quæ ha-
bet *Casspar. Anton. Tressaurus, libr. 1. question. Forens. 32.
num. 37. §. ego in puncto juris.* Facit pro hac sententia
Textus l. 39. §. 1. ff. de contrabend. emptio. ubi qui fru-
ctum olivæ pendentis vendidisset & promississet decem
pondo olei, quod natum est, postea solis quinque collectis,
non amplius, quàm quinque emptorem petere posse,
Julianus illic asserit. Idem habetur in *l. cum certus. §. de
tritic. vino vel oleo legat.* Sed hæc jam *supra* præoccup-
vimus ad §. IV. num. 8.

§. IIX.

¹⁷ Prætereà in Personali * reditu aut mixto, quatenus
is super persona fundatur, & in personalem tandem resol-
vitur, ita juris est, ut personâ debitoris extinctâ, onus
transeat ad hæredes, aut qui eorum loco sunt; quia nemo
centum florenis, verbi gratia, censum 5. flor. ad vitam
tantum venditoris, & non hæredum simul emere præsu-
mitur. Quorum si nulli adsint, ipsum jus reditûs peribit
creditori, qui tamen in bonis relictis, cum aliis creditori-
bus concurret, uteturque jure suo ad pretium recuperan-
dum; quemadmodum *supra* ad §. II. diximus. Si verò
ista

ista res, quæ vel hypothecæ loco, vel determinandæ solutionis tantum causâ adjecta est, sublata fuerit, jus reditus non peribit, quippe super qua illud non fundatur. Quare colligimus, si census sit personalis mixtus, hoc est, in persona sub hypotheca alicujus prædii constitutus, tunc hypotheca destructâ, jus census non perire, quia pignore etiam perempto, obligatio personalis remanet salva. *l. pignor. C. de pignorat. action. l. servo. C. de pignorib.* Idem juris est, si census sit personalis purus, & prædium demonstrandi tantum causa nominetur, ut intelligatur, ex quo prædio pensio debeat percipi, hoc modo, vendo tibi centum modios frumenti jure census singulis annis solvendos, atque ex tali prædio præstandos: nam & eo casu prædio perempto, aut vendito, manet censitus ad annuam præstationem obligatus. *videatur Molina. Diss. 383. clausul. 1.*

§. IX.

Secundò se offert *Evictio* rei *, ex qua debetur reditus; cum enim constituens non possit plus juris in alium transferre, quàm ipse habet, consequens est, non competiisse ipsi jus imponendi rei tale onus, & sic nec accipientem eò gaudere posse; quò casu tamen debitor creditori obstrictus est ad reddendum non modò pretium, sed etiam quicquid creditoris interfuerit, rem evictam non fuisse. *L. nemo. 54. ff. de R. J. vide l. 60. & seq. de Eviction. l. 21. C. eod. Mynsinger. Cent. 1. Obs. 56.* Limitatur * tamen, nisi sciens rem esse alienam, vel alii obligatam, emerit emptor, & sibi illius periculum præstari non sit pactus. *L. 27. C. dict. tit.*

§. X.

- 20 Tertiò perit jus redditus per *Relutionem* * seu *Redemptionem*, cum scilicet is, qui hactenus pensiones solvit, ut ab isthoc onere imposterum se liberet, acceptum olim pretium restituit. *Carpzov. Jurisprud. Forens. Part. 3. Const. 24. Def. 20.* Neque obstat ratio *Covarruvia*, quòd in venditione legitima præsупposita, pactum de revendendo non præsумatur; quia hoc, uti verum esse potest in venditione prædiornm, ita diversa ratio est reddituum, qui, cum odiosi censeantur, redemptioni obnoxii sunt, adeò, ut facultas ea illis tanquam proprietas quædam naturalis insit, & nec pactum in contrarium admittatur; præsertim apud nos in terris Imperii, ubi facultas illa pro requisito redditus hujusmodi habetur. Quòd si itaque de pretio convento constat, & pactum de non redimendo adjectum sit, redemptioni nihilominus locus est. per *supra tradita ad Dispect. IV. §. V.* Circa quod illud
- 21 admonendum, quòd * si ex feudo annuus aliquis census, pensio aut redditus perpetuus, alteri pendebatur & vasallus illum emit, feudò finitò, is nihilominus vasallo aut ejus hæredi solvi debeat. juxta *Ludovic. Molinam. dict. libr. 1. cap. 26. num. 10.* Est* enim census, redditus vel pensio, res vel incrementum per se subsistens &
- 22 factò vasalli quæsitum. Sed * si contentio oriatur, quia dominus aut agnatus malit pretium redemptionis refundere, & redditu istò liberari, quàm eum hæredi vasalli defuncti pendere, an hoc possit invitò hærede impetrare, quæstionis est? Si sibi & hæredibus emit vasallus defunctus, non videtur liberari posse; quoniam tunc hæredes complectitur, aliter atque feudales. Idem videtur in
- dubio

dubio fore. quoniam quilibet potius hæredibus, quam extraneis providisse censebitur. *l. si pactum. 9. ff. de probationib. l. sicut. 8. §. si debitori. 16. ff. quib. mod. pignus vel hypoteca solvitur.* Sed * si illâ intentione comparavit, ut feudum istô onere perpetuô liberaret, reditus ipse extinguitur & pretium restituitur. Ne Dominus aut agnatus cum detrimento alieno & contra æquitatem locupletetur. Quod * verò creditor vel emptor recuset 25 redemptionem, poterit debitor seu venditor pretium realiter oblatum consignare ac deponere, ut cursus pensionum sistatur, jus hypothecæ dissolvatur, & periculum amissionis pecuniæ in adversarium transferatur. Imò intentatâ etiam actione debitor cogere poterit creditorem ad acceptandum pretium. Quod aliquando facere expedit, ut res exitum sortiatur, atque ita plenissimè debitor liberetur. Unde colligimus, oblationem sortis & redituum, factam creditori, congruo loco & tempore, vim habere redemptionis; solam autem oblationem sortis cum reliquis impedire cursum reditus, sed necessariam esse consignationem, ex quibus perfectè impeditur usurarum cursus. Placuit enim magis, quòd, quando usuræ ex conventionione debentur jure actionis, & incipiunt currere ab initio sortis numeratæ, simplex oblatio extrajudicialis, etiam realis, non impediat cursum usurarum, nec ipso jure nec ope exceptionis, donec consignatio & depositio facta sit. *L. 2. C. de pactis inter empt. & vendit. Bartolus, & Salycet. l. si à te. Cod. eod. Alexander, Socinus & alii in l. qui Roma. §. Sejam. ff. de verb. oblig. Fachinaus controvers. juris, libr. 2. cap. 41. l. nec debitores. C. de pigner. act. l. si per te. C. de usur. l. 2. C. de jur. emphyt.*

phyt. l. si mulier. de leg. commiss. l. si creditrici. 6. l. acceptam. 19. Cod. de Usur. ibique Bartol. & Bald. Et hanc receptissimam sententiam esse adstruunt *Boer. Decis. 124. num. 25. Menoch. de arbitrar. judic. causis. libr. 2. casu. 220. num. 36. adde Tiraquell. de Retract. convention. §. 5. Gloss. 6. num. 3. & 4.* ubi auctores pro contraria parte citat. Ipse autem nostram sententiam fovet. *Dissentit Fridericus Martini, de jure censuum. cap. 8. pag. 299. num. 39. seqq.* & oblationem realem absque depositione sufficere defendit. Aliter respondet *Carol. Molin. de Commerciis. quest. 39. num. 297.* nempe realem oblationem sufficere, ad effectum ut quæratur actio debitori, impediatur cursus usurarum & pensionum, tollatur jus pignoris, & spectet periculum amissionis pecuniæ ad creditorem: At ad reliquos effectus, ut debitor plenissimè sit liberatus, & securissimè ei sit consultum, & sic ad bene esse, atque in cautelam abundantiorē, requiri depositionem. Ut vero oblatio & consignatio jure consistat, tenetur inter alia debitor deponere sortem simul cum redditibus decursis pro rata temporis; per tradita *Tiraquell. dict. loc. §. 4. gloss. 4. Didac. de Covarruvias, lib. 1. variar. resolut. cap. 15. n. 9. & 10.* quoniam redemptio census non admittitur, nisi pro rata temporis debitor solvat redditus decursos, ceu ex his notat. *Tiraquellus alleg. loc. Petrus Follerus in Pragmat. 26 de Censibus. num. 59.* Cæterum si * de quantitate pretii non constet, tale constitutum esse existimamus, quale in redditu redimibili requiritur, & ideò debitor auditur, si illud offerens redimere velit. Etsi enim fieri potuit, ut pretium majus constitutum sit, quia tamen instrumenta seu tituli reddituum penes emptores tanquam creditores esse

esse solent, magna creditoribus inferretur injuria, si ad probationem pretii adigerentur, & creditoribus pro libitu titulum celare permetteretur: quin potius, cum dubitatio illa de titulo illis imputanda sit, in dubio adversus eos interpretatio fit, quam, si iniqua illis videtur, facile ostensione instrumenti elidere possint. *Molin. de usur. quest. 20. num. 214. vers. 5. Caspar. Rodericus, de annuis redditibus. libr. 1. quest. 15. num. 48.* De * vera verò quan- 27
tate pretii in vitalitio reditu Dd. non conveniunt: alii existimant id, si non sit læsio facta ultra dimidium justipretii, habitâ ratione ad verisimilitudinem longioris aut brevioris vitæ: quos refert *Molineus, de usuris. quest. 72. in pr. § num. seq.* quo de *suprà ad Dispect. I. § XII.* latius diximus.

§. XI.

Cæterum Reluitionem plerumque præcedit *Denunciatio*, * *die Aufß. oder Loßkündigung.* Ubi distin- 28
guendum erit, *an* expressè convenerit, ut ante reluitionem fiat, e. g. intra semestre vel trimestre, & pacto huic standum. *vide Dispect. IV. § VII. num. 41. circa fin.* ratio est, quia hujusmodi pactum nullum venditoris onus continet, & prodest emptori, ut suæ indemnitati tempestivè providere possit, & destinare pecuniam suam negotiationi aut emptioni census. *Binsfeld. in c. in civitate. conclus. 18.* Ita scilicet, ut pretii restitutio citius quidem fieri possit regulariter, pensio tamen pro residuo temporis spatio, adhuc veniat præstanda; *an* verò nihil super ea constitutum sit, & reluitio quocunque anni tempore fieri poterit, nec necessariò aut finis anni expectandus, aut pensio integra solvenda est, sed suffecerit pro rata anni
por.

portione eam numerasse. *Navarr. c. si fœneraveris. 14. q. 3. n. 126. Covarruv. lib. 1. resolut. cap. 15. n. 9. versic. Tertiò, ab eadem.* ratio est, quia quæ esse debet apud venditorem libertas redimendi censum, id postulat, neque enim liberè, & quodocunque redimere posse dicitur census divenditor, si anni finem expectare cogatur. *Binsfeld. C. in civitate. quest. 12. concl. 19.* Ubi quæritur, an liceat resilire semel factâ denunciatione & acceptatâ? quod *Negamus*, quia nemini licet consilium mutare in alterius damnum. per *l. 75. ff. de R. J.* quandoquidem creditoris plurimum interesse potest, revocationem potius fieri pro toto reditu simul, non per partes: quia creditor ut aliàs solutionem particularem, ita & hîc accipere non tenetur; *l. planè. 3. ff. famil. ercisc.* nisi contrarium placuerit. *vide l. 1. in pr. ff. de pactis.* quemadmodum pactum huius tenoris, quod quandoque à contrahentibus apponi solet, tantò minus improbandum est. Ita *Franciscus Sarmiento, libr. 7. selectarum interpretationum. cap. 1. num. 28. versic. tertia conclusio.* defendit, pactionem, quâ convenit, ut venditor census non nisi integrè valeat redimere censum, nullum utique vitium continere, imò conformem esse juri Communi: quod probat ex *textu l. tutor. 41. §. Lucius. 1. ff. de usur.* ibi: *Lucius Titius cum centum & usuras aliquanti temporis deberet, minorem pecuniam quam debebat assignavit. Quæro; an Titius pecunia, quam assignavit, usuras prestare non debeat?* *Modestinus respondit, si non hac lege pecunia data est, ut liceret particulatim, quod acceptum est, exsolvere, non retardari totius debiti usurarum prestationem, si cum creditor paratus esset, totum suscipere, debitor, qui in exsolutione totius*
cessa-

cessabat, solam partem deposuit. Ex quo textu colligitur, solutâ parte sortis, adhuc currere usuras. Indeque infer-
tur, pactionem, ut non liceat in parte redimere censum,
conformem esse juri Communi. *Soto de justit. & jur. libr. 6. q. 5. art. 3. conclus. 4. Bonius, de censibus. art. 90. num. 123. Binsfeld. d. loc. concl. 10.* Et prætereâ, quia debi-
tor quantitatis, invito creditore, non potest solutionem dividere neque partem præstare. *L. 2. §. & barum. 1. ff. de verb. oblig. l. cum bares. 4. §. pen. ff. de statu liber. l. ob- signatione. 9. de solution.* Sed census venditor, quantita-
tis & pretii debitor est. Ergò omni etiam pactione ces-
sante, invito creditore, non potest censum in parte redi-
mere; docentque *Negusantius, de Pignoribus. 2. part. 3. membr. 5. num. 17. Tiraquellus, de Retract. convention. § 4. gloss. 4.* esse hoc commune Doctorum placitum. Secun-
dum decisionem verò Pontificiam, placet nonnullis con-
traria sententia, eò quòd Martinus V. & Calixtus III. ex-
pressè desiderent, venditori dari facultatem liberam ex-
tinguendi & redimendi censum in toto vel in parte;
adeò ut *Navarrus in Commentario resolutorio de usuris. notab. 22. num. 78.* existimet, pactionem in contrarium
adjectam nedum injustam sed usurariam esse. Cui con-
sentit *Michael de Palatio. libr. 4. Praxeos Theologica. cap. 6.*
Et quamvis passim à Tabellionibus adjici in instrumentis
contractuum censualium pactio soleat, quod nequeat ven-
ditor redimere, nisi redditò pretiò integrè, tamen esse in-
justam tradunt *Soto. libr. 6. q. 5. artic. 3. concl. 4. Navarrus dict. loc. num. 85.* partis autem appellatione prolata, sine
aliqua adjectione, venit dimidia pars. *L. etiam partis. 43. ff. de usufruct. cap. 2. §. 1. de decimis. in 6. l. nomen filia- rum.*

Z

rum. 164. §. portionis. 1. ff. de hæredib. instituendis. latè Alciatus. Rebuff. & Brecheus in d. l. nomen filiarum. 164.

- 29 §. partitionis. 1. de verb. signif. Hic tres occurrunt quæstiones, quarum prima est, in * qua bonitate Reluctio facienda? Sed cum supra ad Dispectum VI. num. 8. & 11. hæc de controversia dictum sit, nihil hic addimus, ne a-
- 30 ctum agere videamur. Altera quæstio est, An * pacto redimendi adjecto præscribi possit ab emptore seu censitore, contra venditorem seu censitum, vel ejus hæredem sive
- 31 alium successorem? Mirificè * Doctores hic invicem digladiantur, ut videre est apud Mynsingerum, Cent. 1. obs. 16. & Anton. Gabrielium. libr. 1. concl. 16. Quidam in affirmantium castra transeunt, quidam verò in negantium descendunt opinionem. Si sequamur Pii V. Extravagantem de Censibus in §. Postremò. res expedita est. ibi: non obstante etiam longissimi temporis ac immemoriali, imò centum & plurium annorum, præscriptione. confer Dispectum I. §. VI. num. 20. Si Doctorum sententias, planè intricata
- 32 est. Sequimur tamen castra Negantium, * quòd scilicet pacto redemptionis præscribi non possit, tam in venditione prædii quàm annui census sive redditus, moti præcipuè
- 33 hòc argumentò: quia * emptor qui promisit venditori redimendi facultatem, scit se ad hoc obligatum esse: quare præscribere non potest, propter malam fidem. Cap. ult. X. de præscriptionib. ubi expressè Innocentius III. definit, ut nulla valeat absque bona fide præscriptio, tam Canonica quàm Civilis: qui accedit juris regula: Possessor malæ fidei ullò tempore non præscribit. Cap. Possessor. de reg. jur. in 6to. vide Mynsinger. Cent. 1. Obs. 16. ubi hanc sententiam multis præjudiciis in Camera Imperiali comprobata

batam esse testatur. Tertia * quæstio est priori contraria, 34
 utrum scilicet venditor census, aut ejus successor, se tueri
 possit præscriptione 30. vel 40. annorum, quibus censum
 non solvit, ne amplius eò nomine conveniatur? quæ quæ-
 stio non minùs spinosa & ardua est, propter varias Docto-
 rum opiniones. *vide Cöppen. 1. Obs. 91. Thoming. 1. Cons. 7.*
Georg. Everhard. 2. Cons. 45. Nicol. Everhard. Sen. Consil.
187. Cbristinaum. vol. 2. Decis. 95. Berlich. Concl. 4. num. 38.
Grivell. Decis. 124. Boer. Decis. 336. Papæ. Decis. 406. Goris.
ad Consuetud. Geldr. c. 24. n. 15. & seqq. Caval. quest. 567.
Frideric. Martini. de jure censuum. c. 5. pag. 126. n. 87. &
multis seqq. & cap. VIII. pag. 26. num. 96. & seqq. ubi va-
 rias Doctorum opiniones recenset, & tandem *num. 157.*
 concludit, si 30. annis pensio annua non fuerit soluta,
 quod juri census in universum, adeoque omnibus præsta-
 tionibus, non solùm præteritis, sed etiam futuris, sit præ-
 scriptum. Hancque opinionem tueri *Bulgarum*, & sequi
Chassan. refert. Sanè * nobis in hoc sententiarum diver- 35
 gio, probabilis & verior videtur opinio, existimantium,
 præstationibus annuis in futurum præscribi non posse, sed
 uniuscujusque anni propriam esse præscriptionem, & quot
 sunt anni, tot esse præscriptiones. *confer Coll. Arg. lib. 22.*
Tit. 1. tbes. 18. & Perezium. ad Tit. Cod. de Præscriptione. 30.
vel 40. annor. num. 10. & 11. junge Text. l. 7. §. fin. C. dict.
Tit. Henr. Zoës. in Tit. ff. de usucap. & usurpat. num. 44.
 Non tantùm quòd melioribus munita sit fulcris, cujus as-
 sertionis veritas, facilè apparebit, utriusque opinionis ra-
 tiones accuratius ponderanti; sed quòd etiam communis
 sit, & * in Camera recepta, multisque vicibus compro- 36
 bata sententia. Quemadmodum testatur *Mynsingerus*

Cent. 3. Obs. 13. & Gail. libr. 2. Obs. 73. item Klock. votor. Camer. Relat. 132. in princ. ubi sex præjudicia hanc in rem refert. Eandemque in variis etiam Curiis receptam variisque præjudiciis confirmatam esse, *Job. à Sande, Decis. Frisic. libr. 4. Tit. 6. defin. 2. Canisius in Commentario ad libr. V. Decretal. Tit. 19. pag. 500.* statuit. Ita quoque *Martinus*, antiquus Glossator, quem refert *Accursius in l. cum notissimi. §. fin. C. de prescript. 30. vel 40. annor.* censet, singulis annis singularum præstationum præscriptiones inchoare, atque singulis 30. annis unius anni pensionem ante 30. annos debitam præscriptione admitti; non autem futuras, aut eas pensiones, quæ citra 30. annos debentur, quòdque solùm præteritæ, nunquam autem futuræ pensiones præscriptione perdantur, atque adeò singulis triginta annis uni pensioni tantùm, cujus dies ante triginta annos cessit, nunquam autem universo juri census, præscribat. Unde colligitur etiam, quòd creditori recipienti solutionem in minori valore, quàm fuit tempore contractûs, non possit objici exceptio præscriptionis longissimi temporis, quod videlicet tantò tempore in tali valore solutio sit facta; sed debitor non attentâ præscriptionis objectione, in posterum ad eum valorem, qui tempore contractûs fuit,olvere obnoxius est. *per tradita Gailii. lib. 2. obs. 73. num. 2. Friderici Martini, de jure censuum. cap. 5. pag. 126. num. 77. Mynsing. Cent. 3. Obs. 13. Author. præjud. Camer. voc. annui redditus.* qui testatur, hanc sententiam in Camera Imper. receptam esse. Relatio & sententia sequentis est tenoris: In causa D. Friederich Meurers Rinder Vormunder Klägers / contra die Gemein zu Beichtheim / propositum, daß ante annos 50. Sie oder ihre

ihre Eltern erkaufft haben 15. Gùlden jährlicher Pension an Gold/ Wormbser Wehrung zu 26. Alb. (so hóc tempore nicht gar 15. Bagen machen:) Ideò rei dicebant, Actores non posse impugnare factum Antecessorum, und seyen erbietig/ den Zinß an Gold zugeben/ doch den Goldgùlden in iezigem Wehrt/nehmlich in 26. Alb. pro singulis florenis. Actores contra replicabant, se non impugnare factum defuncti, Sie hätten gar verschencken mögen/ und begehrten Sie nicht die verfallene Zinß/ sondern die neue ihn gebührende Zinß/ quibus non potuerit præscribi, ut per *Gail. lib. 2. Obs. 73.* darauff auch die Rei seynd condemniret worden/ entweder 15. unser ieziger Goldgùlden den Stücken nach zu geben/ oder aber an anderer Reichs-Münze dieselbige zu erfüllen/ nehmlich einen ieden in dem valore, als ietzt ein Goldgùlden gilt. D. Z. dixit, man soll den Actoribus, so viel an anderm Geld für einen Goldgùlden geben/ als viel tempore contractus 26. Albi haben anlauffen mögen/ habendo rationem ad intrinsecam bonitatem, dann die Albi damahlen viel Silberreicher gewesen/ als iezige Wormbser Albi; de quo tamen nihil certi constabat: ideò majoribus obtinuit, prout supra, & publicata sententia statim post caniculares ejusdem anni, sequentis tenoris: In Sachen weiland D. Jacob Friederich Meurers/ ietzt dessen Kinder Vormund/ in actis benannt/ Klägern eines/ wider die Gemeind zu Reichtheim/ andern Theils/ ist allem Vorbringen nach zu Recht erkannt/ daß ermelte Beklagte die in actis angezogene auf Johannis Baptistæ anno 92. auch alle bißhero verfallene und

Z 3

fünff.

künfftige Jahr. Gülden biß auf gebührende Ablö-
 sung/ nemlich jedes Jahr. Ziel mit 15. Goldgülden/
 und so viel derselb iederzeit zu Wormbs vermög des
 H. Reichs Edicts und Valuation, an rechtem Wehrt/
 an Münz zuentrichten und zubezahlen schuldig/ aber
 von dem geflagten Interesse zu absolviren/ als wir Sie
 auch zu solchem hiermit condemniren und verdam-
 men/ auch respectivè absolviren/ compensatis expensis.
*adde Matth. Coler. de Processibus Executivis. Part. 2. cap. 3.
 num. 349. Et notata supra ad Dispect. VI. §. III. num. 14. Et
 seq.* Ad pensionum verò in minori valore jam solutarum
 defectum supplendum agi non posse, arbitratur *Jac. Blu-
 mius in Process. Camer. Tit. 34. num. 115.* quia creditor mi-
 nores pensiones accipiens, residuum remisisse aut donasse
 37 censetur. Secus* tamen est, in usuris, quippe quarum
 annuæ præstationes 30. vel 40. annis præscribuntur. *L. 26.
 C. de usur. ibique Brunnemann.* ubi extinctâ principali
 obligatione per annos triginta, censetur extincta exactio
 usurarum, sive fructuum præteriti temporis. quod aliter
 se habet in annuis præstationibus. *vide Borcholt. de usur.
 cap. 4. num. 38. Coll. Arg. libr. 22. Tit. 1. tbes. 18. Besold. Tbes.
 Pract. voc. Zins. Dn. Fabricium ad Mynsinger. cit. loc.*
 Utrum verò creditor per exceptionem præscriptionis li-
 berari possit à reddendo debitori excessum pensionum
 ultra modum legitimum solutarum, quæstionis maximè
 agitatae est? Existimamus creditorem nullò temporis spa-
 tio ab eo liberari. Quoniam cum ipse, qui primitus cen-
 sum sibi vendi minori pretio curavit, malam fidem ha-
 beat, cum certò sciat censum esse constitutum adversus
 Legum interdicta. *L. quemadmodum. 7. Cod. de Agricalis*

Et Censitis, plenè convincitur, adversus indebiti conditionem ipsi debitori competentem, quamlibet præscriptionem creditori non proficere. Quare *Franciscus Balbus in Tract. de Præscript. 2. Part. 3. princip. quest. 14. Didacus de Covarruvias. in Regul. Possessor. de Regulis juris, lib. 6. secund. par. & Joannes. Guttierrez. in repetitione Legis. nemo potest. 55. ff. de Legat. 1.* unanimi consensu tradiderunt & elegantissimis rationibus comprobaverunt, *Leges seculares, admittentes debiti personalis præscriptionem,* non habere locum in ipso debitore ob malam ejus fidem, nedum in judicio animæ, sed neque etiam in foro exteriori. An autem hæres creditoris, vel successor quilibet universalis aut particularis, bonam fidem habens, repetitionem excessûs pensionum solutarum ultra modum legitimum, possit temporis excludere præscriptione? De eo vide latè differentem *Felicianum de Solis in Commentario de Censibus. Libr. 2. cap. 1. num. 31.* ubi varias Dd. opiniones recenset.

§. XII.

Huc pertinet quæstio, si * emptor census annui, pro 38
centum, plus quàm quinque annua emerit, an tunc contractus in totum vitietur, an verò saltem in summa legitima sustineatur? Quod posterius affirmamus, quia utile per inutile non debet vitari, maximè cùm invicem separari possunt. *L. 1. §. sed si mihi. junct. l. si ita stipulatus. 126. §. 2. de Verb. Oblig.* Constat autem redemptionem reditûs per se consideratam licitam esse: unde si fortè minoris fiat, non protinùs adest usuræ vitium, sed potius injustitia pretii, ob quam non statim contractus annullatur, sed, ut in venditione fundi vel alterius rei corporalis propter

pter intervenientem læsionem, id, quod justo pretio de-
est, suppleri, ita hîc, quod excedit, detrahi potest. *vide*
Hartm. Pistor. Obs. 65. Carpzov. Jurisprud. Forens. Part. 3.
Constit. 24. Defin. 14. Confer ea quæ supra ad Dispect. IV.
num. 15. & 16. diximus.

§. XIII.

39 Denique finitur etiam Reditus *Temporis* * lapsu, si sci-
licet ad id constitutus sit, casu, quô id ipsum legibus per-
mittitur. Nam certi juris est, reditum ad vitam emptum,
morte emptoris extinguî. *confer. Novell. 22. cap. 20. in*
princ. Quòd si opponatur, tempus non esse modum fi-
niendæ obligationis. per *L. obligationum ferè. §. placet.*
ff. de action. & oblig. Respondendum, quòd solum tem-
pus, si nihil aliunde accedat, obligationem non finiat;
at hoc casu nostro aliud intervenit, puta mors ejus cui ad
dies vitæ census debetur. An autem compensatio impe-
diat cursum redditus annui? *vide Tiraguell. de Retract. Li-*
gnagier. §. 3. gloss. 3.

DISPECTUS IX. ET ULTIMUS

EXHIBET

A F F I N I A.

S U M M A R I A.

1. Reditus annui differunt ab usuris vulgaribus variè.
2. Dissentit Cujacius.
3. Traditur discrimen inter usuras, & hunc contractum cen-
sualem.

4. *In hoc contractu censuali nullum subest Mutuum, neque verum neque fictum sive interpretativum.*
5. *Intellectus Novellæ 160.*
6. *An sanctio illa Justinianea quoad alterum tantum, saltem procedat quoad Civitates, Respublicas & Corpora Ecclesiastica, an verò ad omnes indifferenter emptores annuorum redituum trahatur?*
7. *Opinio Claudii Salmasii.*
8. *Quomodo annui reditus differant ab Usuris?*
9. *Annuorum redituum contractus solò consensu perficitur.*
10. *In Mutuo usuræ debentur tanquam accessorium sortis, in annuis reditibus verò pensiones veniunt tanquam debitum principale.*
11. *Annui reditus currunt ultra alterum tantum.*
12. *Reditus annui usurarum nomine non veniunt.*
13. *Refutatur Salmasius.*
14. *Annuorum redituum contractus differt à simplici emptione venditione.*
15. *Emptio tamen annuorum redituum quandam habet cognitionem cum usuris.*
Reditus annuus an debeatur ex pensionibus in sortem redactis?
ibid.
16. *Differunt Usuræ & Interesse.*

§. I.

VIdimus hucusque quomodo Reditus annui Redimibiles constituentur atque iterum dissolvantur. Restant *Affinia*, quibus accensentur Usuræ, quæ * tamen in multis
ab hujusmodi Reditibus differunt. Nam licet elegantissimi ingenii vir Jacobus *Cujacius* * existimet, idem esse
usuram & annum pecuniæ reditum, censumque redimibilem nihil aliud esse, quàm ipsissimam usuram, adeoque

contractum redimibilem non peculiarem à foeneratio, sed à Canonistis (à quibus usuram damnari passim legimus in *c. quoniam. Distinct. 47. C. ejiciens. Distinct. 88. c. 22. C. consuluit. c. in civitate. c. fin. X. de Usur. c. 1. & 2. eod. in 6. c. 17. X. de foro competenti.*) in fraudem suæ prohibitionis, id est usurarum confictum esse. *vide omnino Rennemann. de Jure Rerum. Disput. LII. thes. 14. in not. lit. c. Coll. Argent. Tit. de Usuris & fructibus. thes. 24.* Nos * tamen in eo discrimen constituendum putamus, quòd emptor annui redditus non possit sortem exigere, quippe cui nihil aliud, quàm redditus debetur: Is verò qui usuras percipit, sortem repetere possit. *Wesembec. in Paratitl. Digest. Tit. de Usuris. num. 14. Pacius in Analys. Cod. dict. Tit. num. 10.* Nam in contractu redditus nulla fit accessio ad sortem, sed ipsa fors, hoc est, res emptæ, percipitur. Etenim fors ipsa nunquam repeti potest: alienatur omnino, sicuti in venditione alterius cujusque rei. Ergò cum emitur annuus redditus, & datur pecunia tanquam pretium ejus, fors illa nunquam repetitur, ac pactum, si quod adjiciatur, ut ea posset repeti, inutile erit; Redditio enim sortis, ab arbitrio illius dependet, qui eam accepit, ut se onere redditus, cum volet, liberet. Et quamvis in eo videantur convenire census & mutuum, quod debitor acceptæ pecuniæ fiat Dominus, & de illius interitu & peremptione teneatur: tamen differunt inter se, substantialiter, eò maximè, quòd in mutuo debitor obligetur cum effectu ad idem genus, sive ad tantundem in eodem genere restituendum: in censu verò debitor nullo modò obligatur ad reddendum pretium, quod accepit, nec in corpore, nec in genere, sed pretium & fors ipsa abalienatur in perpetuum, absque

absque ulla prorsus spe repetendi, ut supra diximus. Sic falsum est, quod à Dissidentibus objicitur, habere locum in contractu censuali rationes, quibus usura condemnatur. In eo enim pecunia non parit pecuniam, sed pecunia parit jus quoddam, ratione cujus pensiones annuæ percipiuntur. Id autem jus pecuniâ creari & constitui posse, natura non vetat, neque ulla lex prohibet, ut hactenus satis comprobavimus. Nec usuræ formalitas potest inveniri in contractu censitico. Nam cum census longè differat à mutuo, & ad emptionem & venditionem accedat, nec, nisi in mutuo, usura committatur, planè fit consequens, censualem contractum non esse subjectum proprium usurariæ pravitatis. Nec officit, quod in censu non interveniat merx, quæ de emptionis & venditionis substantia est; quia cum ex censu resultet & oboriatur jus quoddam ad percipiendam pensionem annuam, id loco mercis est, idque pecuniâ emitur & venditur.

§. II.

Unde patet, quòd *in hoc contractu censuali nul-
lum subsit mutuum, vel verum vel fictum sive interpreta-
tivum. Siquidem in mutuo cogitur quis sortem solvere,
quia ea est in obligatione; non autem in hoc contractu
venditor, qui censum constituit, compellitur sortem re-
stituere; cum ea non sit in obligatione, sed tantùm præ-
statio census annui, quem interim lucratur emptor, do-
nec eadem pecunia, quâ census emptus est, à venditore
vel ejus successore, reddatur, sicut accidit & in emptione
fundi, adjectâ lege revenditionis sive restitutionis. *L. 2.
C. de pact. inter empt. & vendit.* Nemo autem hanc le-

gem venditioni fundi appositam ideò justè reprehenderit, quod interea dum redimitur vel restituitur fundus, emptor fructus ejus percipiat & in commodum suum convertat. videatur *Didac. Covarruvias, libr. 3. variar. resolut. cap. 7. vers. secunda ratio. & Felician. de Solis, de Censibus. libr. 1. cap. 7. num. 15. §. deinde quoniam &c.* ubi dicit, quòd substantiale & intrinsecum sit contractui censuali, ut redimendi facultas emptoris arbitrio non relinquatur, eaque substantivè & essentialiter distinguatur à mutuo. Nec obstat, quòd post aliquot annorum curricula, puta post viginti annos, redditus excedant pretium; quia ob id contractus non est turpis aut illiberalis, cum emptor non ex re aliena sed propria, fructum percipiat: & idem accidere potest in emptione prædiorum, ut videlicet post multos annos fructus percepti, pretium emptionis excedant: & tamen hujusmodi emptiones prædiorum omni jure permissas esse nemini dubium est. Principium enim, non eventus, considerari debet. per tradita *Gailii libr. 2. obs. 8. num. 3. confer. notata supra ad Dispect. I. §. V. num. 18.* Quapropter cum emptor ex re sua, nimirum ex emptis redditibus, & non ex re aliena, neque ex sterili & infœcunda, fructus percipiat, consequens est, eum usuram non committere. conferatur *Franzkius, Exerc. 9. quæst. 5.* ubi redditum seu censum realem, reverà à mutuo distinctum contractum esse, & inter alios modos etiam venditione interveniente constitui, astruxit. Ergò substantialis differentia inter censum & mutuum procedit ex ea radice, quòd census vera emptio est, & in eo fors & pecunia abalienatur à dante, fitque accipientis absque ulla prorsus spe repetendi; quia venditor census cogi compelli que non

non potest, ut pretium restituat aliquando, quod secus est in mutuo. *adde Felicianum de Solis, dict. lib. 1. cap. 4. n. 14.* ubi inter mutuum & censum esse differentiam dilucidè ostendit. Licet enim pensio illa in hoc cum usura convenire videatur, quòd pecunia non minùs ac in usuris fit, immediatè fructum pro rata sortis & temporis, quasi pariat, & debitores temporali æris usu indigentes, his reditibus utantur; quemadmodum de jure Civili solebant olim usum pecuniæ usuris redimere. Quia tamen ab initio nulla oritur obligatio ad restitutionem sortis, sicut in mutuo, ubi in creditoris potestate est, nisi pecunia ad certum tempus credita sit, pro arbitrio totam sortem repetere: æquum visum est, ut sicut creditor sortem perpetuò alienavit, ita non saltem eidem propter carentiam hujusmodi sortis, pensio sive reditus certus valori summæ ita alienatæ correspondens, constituatur, sed & perpetuò conservetur, licet duplo vel triplo vel amplius, sortem tractu temporis excedat, non minùs ac si quis fundum certò pretiò comparasset, fructus suos facit, licet pauculis annis pretium solutum supergrediantur. *confer Leonhard. Lessium, de justit. & jur. lib. 2. cap. 22. Tit. 5. num. 36. Gail. lib. 2. obs. 7. num. 8. & ea quæ supra ad Dispectum l. §. V. præoccupavimus.* Unde & communiter hujusmodi pensio seu reditus, pro vera merce & re emptæ, & contractus censuarius non pro mutuo, sed vera & formali emptione venditione habetur; in qua is, qui pecuniam solvit, & aliàs in mutuo creditor est, emptoris, qui verò, pensionem seu reditum præstat, venditoris partes, reditus verò, vel potiùs jus illius percipiendi, pro re vendita seu merce reputetur. *confer Molinaum, de Usuris. quest. 1. num. 21. Covarruv. lib. 3.*

*variar. resolut. cap. 7. num. 2. §. Secundo, hos annuos redi-
tus & c. Alvar. Valasc. de jure Emphyteut. quest. 32. num. 8.
& seq. Gregor. de Valentia, Tom. 3. quest. 22. puncto. 1. per
tot. Soto, libr. 6. de justit. & jur. quest. 5. artic. 1. Felician.
de Solis, in Commentar. de Censibus. libr. 1. cap. 7. num. 2.
Frideric. Martini, de jure cens. in proem. num. 3. & seq.
cap. 3. num. 143. Decian. Consil. 2. num. 70. Canisium de
Usuris & Censibus. cap. 10. num. 1. & seqq. Laymann. libr. 3.
Theol. Moral. Sect. 5. Tract. 4. cap. 18. num. 4. & seqq. adde
5 etiam Novell. 160. Justin. in fin. * quæ extat inter Novellas
è Græco latinum conversas à Gregorio Haloandro, à quo
manifestè hic contractus à contractu mutui & usurarum
distinguitur, quemadmodum etiam animadvertit Didac.
Covarruvias, dict. cap. 7. num. 2. §. Quintò, hæc pars & c.
& Tabor. in Tract. de Præsidio Debitorum. Part. 3. sect. 1.
per tot. ubi copiosè hanc Novellam declarat. verba dict.
Novelle hæc sunt: *Sancimus, ut qui id auri perceperunt in
hoc, ut pensionem aliquam pro eo persolvant Reipublicæ
singulis annis, quoad illud penes se aurum habuerunt, in-
ferre compellantur id, quod pro eo se illaturos constituerint,
baudquaquam sacrâ nostrâ ad constitutione (nempe de
de usuris ultra duplum non petendis) usurpatâ. Equidem*
6 * facilè concedere possumus, Imperatorem Justinianum
solis civitatibus & Rebuspublicis hoc favoris exhibuisse,
ipsisque licentiam annuas pensiones ultra duplum con-
cessisse. dict. Novell. quod & postea Pontifices Marti-
nus V. & Calixtus III. ad Ecclesiastica traduxerunt corpo-
ra in cap. 1. & 2. Clement. de Emption. & Vendit. Attamen
quin Sanctio illa Justinianeâ ad omnes indifferenter em-
ptores annuorum reddituum tutissimè trahatur, à com-
muni*

muni interpretum nostrorum cohorte, non quidem exten-
sivè, quem argumentandi modum jura improbant, *arg.*
l. 32. C. de Nupt. sed intensivè, ratione sanctionis tacitè il-
los comprehendente, ambigere vix poterit, qui causam
prædictæ legis Justinianæ exactius ponderabit. Suppe-
ditat verò hanc ipsemet Imperator in *dict. Novell. 160. in*
verb. illam etenim, (nempe Constitutionem de non exi-
gendis usuris ultra alterum Tantum) *de creditoribus con-*
scripsimus, & qui in ea comprehenduntur, casibus. Præsens
verò species illam non attingit, siquidem hoc magis annuo
reditui, quàm usurarum præstationi simile videtur. Non
tam ergò favor civitatis, quàm differentia inter usuras &
annuos redditus, hanc legem extorsit: Cum verò eam &
alii creditores ac cives singuli prætexere queant, utique &
lege ipsâ haud obscurè illos dixerimus comprehensos. Et
quamvis *Friderus in Tract. de Processibus in Camera extra-*
bendis. libr. 2. cap. 72. num. 15. part. 4. ostendat, emptio-
nem redituum ab usuris nihil differre, atque hunc contra-
ctum nihil aliud esse quàm usurarum quandam coloratio-
nem vel plausibiliorem agnominationem, & novissimè
* *Claud. Salmasius de Fœnore Trapezitico.* partes tueatur 7
eorum, qui annuos redditus pro usuris venditant, multis
hoc argumentis probare nixus, ex asse tamen ipsi respon-
det *Tabor de Præsidio Debitorum. part. 3. sect. 1. artic. 5. ad-*
de Carpzov. de asylo debitorum ad incitas redactorum.
cap. 1. thes. 28. num. 329. seqq. Ulmium in Process. judic.
Disput. 21. num. 48. Differentiam * quoque inter usuras 8
& annuos redditus facilè animadvertere licet in eo, quòd
mutuum suâ naturâ sit gratuitum. *L. 121. de Verb. Signif.*
Colleg. Argentor. Tit. de Reb. Credit. thes. 22. & unius tan-
tum

- tummodò causâ contractum ; quod tamen secus est in emptione venditione annuorum reddituum, quippe quæ non gratuitò, sed in eum celebratur finem, ut pensiones solvantur pretio, quò facultas exigendi eas comparatur, cum & uterq; contrahentium inde obligetur. Sic reddituum constitutio non est mutuum: quoniam mutuum contrahitur, ut pecunia, quæ data est, reddatur reposcenti. Contra, in redditu acquirendo pecunia seu fors sic datur, ut nunquam repeti queat; ac pactum quod adicitur, ut ea posset repeti, inutile est: redditio enim sortis planè ab arbitrio pendet illorum, qui eam acceperunt, ut se onere redditus, cum volunt, liberent. Igitur emptio venditio contrahi intelligitur, ita ut fors, quæ datur, sit pretium, jus verò redditus quotannis accipiendi, sit merx seu res quæ emitur. *Didac. Covarruv. variar. resolut. lib. 3. cap. 7. §. Secundò, bos annuos redditus &c.* Nec illud discriminis quemquam latere potest, quòd mutuum, unde usura petitur, rei & pecuniæ ipsius traditione demum contrahatur. *L. 2. §. creditum. 3. ff. de Reb. Cred.*
- 9 Emptio* autem annui redditus, solo perficiatur consensu. *princ. Instit. de Emption. vendit. l. 1. in fin. l. in venditionibus. 9. in pr. ff. de contrahend. emption. l. 2. in princ. & l. in quibuscunque. 48. ff. de obligat. & action.*
- 10 Sic* in mutuo debentur usuræ, tanquam accessorium sortis: in emptione verò annui redditus pensiones veniunt, non tanquam minus principale. *Schüz. de Statu Rei Roman. vol. 2. Disput. 9. thes. 6. lit. c. Perez. in Tit. Cod. de Usuris, num. 18. Molinæus in Tract. de Contract. Usurarum. in princ. n. 17.* & quamvis redditus hi pendantur in rebus quæ solent numerari, appendi, aut mensurari; tamen constat hos redditus non esse accessiones ad rem ipsam, ut docet

cet *Gailius libr. 2. obs. 7. num. 6.* Nec obstat, quòd ex perceptione redituum quotannis aliquid forti accedat; quia hoc negatur: nam in contractu emptionis & venditionis nihil accessionis locò venit, sed quod ultrò citroque datur, res est primaria & principalis, pretium in pecunia, merx in reditibus versatur: proinde quod annuatim ex ipso contractu emptionis percipitur, non est fructus pecuniæ, neque accessio aliqua ad sortem, sed merx, sive res emptæ, reditus qui percipitur, sive jus illud percipiendi annum reditum, fors dicitur; quia res emptæ cum omnibus commoditatibus & utilitatibus suis est fors, quæ ex ipso contractu venditionis debetur: quoad venditorem, justum pretium fors est: quò verò ad emptorem, res emptæ pro sorte accipitur. Præterea * licet jure **Ci- II** vili, cum usuræ sortem adæquarunt, illæ sistantur, & debitor ultra Alterum Tantum solvere non teneatur: In reditibus tamen annuis hoc locum non habet, per rationes *supra ad Dispectum V. §. 1. num. 3. & 4.* traditas; Cum* annui reditus non pro usuris, sed potius pro sorte **12** & re emptæ, habeantur. *Brunnemann. ad l. ut nullo. ult. Cod. de usuris. num. 2. Carpzov. in asylo debitorum ad incitas redactorum. cap. 1. num. 370. Position. 28. & Philipp. Melanchthon. in Philosoph. Moral. lib. 2. fol. 176.* ubi multum differre ait contractum reemptionis à contractu mutui.

§. III.

Ex quibus apparet, quàm malè *Salmasius* * agat, ejusque sequaces, annuos reditus cum usuris confundentes, & quæ tam formæ, quàm Effectus ratione sunt distin-

ctissima, absurdè commiscentes, ut nec praterèa ab usuris ad annuas hasce pensiones tutò inferre, nec frænum illud, *Ne usura ultra duplum exigantur*, emptori annuorum reddituum injicere liceat. Quandoquidem Justinianus expressè declaravit, rationem istam collocandæ pecunia *reditum annuum* appellamus, esse dissimilem ab usurarum conventionem, atque ideò legem, quæ vetat usuras ultra quantitatem sortis ascendere, minimè ad negotium reddituum annuorum esse porrigendam. *Novell. exemplum Sacre Pragmaticæ. 160.* de quo *supra* occupavimus *Dispect. V. §. 1. num. 2.* adde *Tabor. P. 3. de altero tan-*
14 *10. num. 3. & seq.* Confundit etiam *Salmasius* *emptionem reddituum annuorum cum simplici & absoluta emptione, ac pessimè pecuniam seu pretium constituit causam reddituum immediatam: cum tamen ea in jure percipiendi consistat, quod pretiò sive pecuniâ per modum emptionis venditionis acquiritur, quemadmodum id eleganter ostendit *Tabor in Tractat. de Presidio debitorum. part. 3. sect. 1. artic. 5. confer Franzk. libr. 1. variar. resolut. 1. num. 59. & multis seqq.* ubi tamen malè differentiam inter usuras & annuos redditus nullam agnoscit. Denique in annuis redditibus, si certa res e. g. fundus, super qua jus illud fundatur, intereat, ipsum jus simul interit, nec venditor tenetur acceptos nummos seu pretium unquam restituere. *Franzk. dict. loc. quest. 4.* In mutuo verò cum usuris semper peti potest sors, cum quantitas, quæ in mutuo versatur, nunquam censeatur interire: in fenore creditori nulla competit actio realis, neque ad usuras, sed tantum actio personalis.

Renne-

Rennemann. de iudicio. Disput. 12. thes. 51. quod in emptis & acquisitis reditibus annuis secus est, postquam scilicet eidem reale jus, per quasi traditionem constitutum & acquisitum est. *confer ea quæ ad Dispectum VII. §. I. num. 3. supra notavimus.* Plures differentias inter annuos reditus & usuras congeffit *Job. Borcholt. in Comm. sup. de Usur. cap. 4. num. 32. & seqq.*

§. XIV.

Negari tamen nequit, intercedere inter * hæc duo, 15
emptionem nempe annuorum redituum, & fœnus,
quandam cognationem, præsertim in reditibus pecunia-
riis. Unde plurima, quæ de usuris earumque prohibi-
tione vel coarctatione statuta sunt, ad hunc contractum
trahuntur, diciturque vulgò usuraria pravitas, si quid
contra justitiam, cum enormi læsione, in eo admitta-
tur. *confer Besold. in Tract. de vita & morte. fol. 44. n. 12.*
ubi tractat, quomodo usura cum usitatis reditibus **mit**
den Guldkauffen conveniat. Quemadmodum etiam
in multis controversiis, circa hunc contractum abortis,
argumenta petuntur à natura mutui, quasi quòd ejusdem
penè cum illo naturæ sit ac indolis. Sic contractum
hunc mutatis verbis, nunc mutuum, nunc Emptionem
venditionem, vocant. *vide Constitutionem Imperii de an-*
no 1548. von wucherlichen Contracten. §. nachdem
ibi: als acht hundert Gilden hinleihen. & in lin. seq.
mehr denn fünff von hundert verzinset und in Wie-
derkauff mehr denn ihre Haupt-Summa gewesen /
empfahen / quod repetitur in Constitution. de anno 1542
§. 1. idem habetur ibid. Tit. seq. vom Verkauf und

Frucht im Felde. §. desselben. ubi hujusmodi contractus vocantur Zins- und Bülden = Verschreibungen. & in §. hierauff setzen / ubi venditor vocatur Debitor, der Schuldener / & Emptor, Creditor der Ausleiher / & pretium, diserte Capitale die Haupt = Summa appellatur. Illud scitu utile est, non posse ex debitis pensionibus, eas in sortem convertendo, redditum pristinum augeri, vel novum creari. Atque id saepe judicatum esse refert *Petr. Gudelinus in Commentario de Jure Novissimo. libr. 3. cap. 3. pag. 124. a.* tracto argumento ab usuris, in quibus Anatocismus, & similiter redactio ipsarum in sortem, legibus prohibetur. *L. placuit. 29. ff. de Usuris. l. ult. C. ood. Tit.* Sic etiam termini modique loquendi, ad mutuum propriè pertinentes, nostro contractui frequenter applicantur, ut *Sors, Capitale, Interesse &c.* Hinc etiam fit, quod Contractus Redimibilis multis censeatur admodum odiosus & usurarius; quorum argumenta tamen recenset & examinat *Gailius libr. 2. observ. 7. conferantur notata supra ad Dispectum. I. §. VI. & ad Dispect. VIII. §. V. num. 11.*

§. V.

- 16 Quàm multum verò differant * Usuræ & Interesse, apparet ex traditis *Carpzovii Respons. Elector. 50. libr. 4. & ex Analectis Nic. Christophori Lynckeri, fratris mei charissimi, ad Struvii Syntagma Jur. Civil. Libr. 22. Tit. 1. thes. 57.* licet multi discrimen inter Usuras & Interesse sublatum existiment. *Christ. ab Hagen, de usu usur. cap. 5. num. 163. Coebmann. vol. 2. respons. 52. num. 261. Sigism. Finckelbus. Obs. 40. num. 12. & 16.* quorum errorem notavit

ravit Pater modernorum Practicantium *Carpzovius dict. Respons. 50.* Ac longè favorabilius haberi Interesse usuris, vel inde constat quòd currat etiam ultra alterum tantum; *L. non utique. 3. §. 8. de eo quod certo loc. licet aliter res se habeat in usuris. L. si non sortem. 26. §. 1. ff. de Condict. indebit. l. nihil interest. 4. §. pro operis. 1. ff. de Nautic. fœnor. l. Usura. 10. l. de Usuris. 27. §. 1. C. de Usur. Surd. Libr. 3. Consil. 302. num. 1. & seqq. Job. Zanger. de Exception. part. 3. cap. 25. num. 29. & seqq. confer §. II. supra num. 11.* Quemadmodum enim aliàs absurdum judicarunt Legumlatores, accessionem esse majorem re principali, ac lucrum majus ipsâ sorte. *L. si ita scriptum. 13. de liber. & posthum. heredibus instituend. L. 9. §. 1. de Publican. & Vectigalib. L. unic. C. de Sententiis quæ pro eo quod interest proferuntur. Habert. Giphart. ad L. eos. 26. C. de Usuris. Francisc. Hotomannus. de Usuris. Libr. 1. cap. 10. vers. absurdum namque. ita etiam vel imprimis usuras ultra alterum tantum haud permittunt. *L. si non sortem. 26. §. 1. ff. de Condict. indebit. L. 27. §. 1. de Usuris. Novell. 121. cap. 2. Novell. 138. Novell. 160. Zanger. de Exceptionib. Part. 3. cap. 25. num. 29. & 30. Molina de Usuris. num. 27. Cujac. in Paratitl. Cod. de Usuris. itemque in Commentario. ad L. 10. C. eod. Petr. Gudelinus de jure Novissimo. libr. 3. cap. 9. num. 6. & seqq. videatur Strauchius. Dissert. 18. thes. 16.* Atque ita quotidie pronunciari & pronunciandum esse, non attentis Surdi & Mindani contradictionibus, censet & testatur *Carpzovius in Practic. Criminal. Part. 2. quæst. 92. num. 44. & Part. 2. Jurisprud. Forens. Constit. 30. Defin. 29. & in asylo Debitorum.**

torum. cap. 1. §. 23. num. 26. ubi præjudicium habet in
 causa der Herren Grafen zu Gleichen / contra die
 Herren Grafen zu Stollberg. post Berlich. Decis. 30.
 num. 6. Joh. Sande, Decis. Frisic. Libr. 13. Tit. 14. Defin. 5.
 lit. A. & D. & Christoph. Philipp. Richter. Part. 2. Dec. 74.
 num. 85. & seqq. Ast dispar est ratio in annuis redditibus,
 ut passim *supra* demonstravimus. adde §. II. bñc num. 10.
 & II. & Dispect. §. I. num. 3. Hisce Tractatui ejus nomi-
 ne, quò eum incepimus, colophonem imponimus:

Cui sit Laus & Gloria in æternum.

ANA-

ANALYSIS
LEGIS XXVII. FF.
DE
REBUS CREDITIS &c.
Ulpianus Lib. X. ad Edictum.

 Civitas mutui datione obligari potest, si ad utilitatem ejus pecuniæ versæ sunt: alioquin ipsi, qui contraxerunt, non civitas, tenebuntur.

SUMMARIA.

1. *Summa bujus Legis.*
2. *Unde præsens Lex 27. desumpta est?*
3. *Ulpiani Jcti origo ex Syria, ejusque vitæ.*
4. *Ulpianus inter Consiliarios Alexandri Imperatoris præcipuus, eidem gratissimus, familiarissimus.*
5. *A militibus interficitur.*
Ulpiani Jcti laudes & encomia. ibid.
6. *Ulpiani Libri.*
7. *Distinctio traditur quoad præsentem Legem.*
8. *Quid si mutuum celebratum, cives ratibabuerint?*
9. *Civitas mutuum contraxisse videtur, si illi mutuum acceperint, qui universam multitudinem representant.*
10. *Licet pecunia in rem Civitatis versa non fuerit.*
10. *Ampliatur.*
12. *Aliud obtinet, si creditor cum Administratoribus civitatis tantum contraxerit, qui quidem civitatem non representant.*

13. Ratio assignatur.

Mutuô per tutores contractô, quatenus obligentur pupilli?
ibid.

14. Cuinam incumbat probatio illa in rem versionis?

15. Non relevat creditorem ab onere probandi, si in instrumen-
to expressè dicatur, pecuniam in rem Civitatis versam
esse.

16. Neque si huic Exceptioni versionis in rem expressè renun-
ciatum sit.

17. Sufficit autem semel versam esse.

An conjecturis probari possit, versum in utilitatem civitatis?
ibid.

18. Quomodo probabit creditor illam versionem?

19. Quid si contra Administratorem actio instituatur, si in rem
versam esse pecuniam, aut non appareat, aut illud factum
esse creditor probare non possit?

20. Si Administrator probare non possit, tum ipse vel ejus hæ-
redes conditione tenebuntur.

21. Gaudent tamen beneficio divisionis, si plures fuerint, admini-
stratores.

22. Ampliatur hæc doctrina.

23. Commodum est unô vel eôdem libellô civitatem convenire
& Administratores.

Exceptio non factæ versionis, civitati tantum vel civibus com-
petit, nequaquam verò ipsis Administratoribus vel Sena-
toribus. ibid.

24. Obtinet hoc quoque in aliis Universitatibus, ut Pagis & Col-
legiis.

25. Et extenditur ad alia etiam Negotia & Contractus.

26. In illis verò contractibus, qui utriusque contrahentium uti-
litatem respiciunt, ad hoc, ut contra civitatem actio com-
petat, probatio versionis in rem civitatis non requiri-
tur.

27. Un-

27. Unde in venditione annuorum reddituum, à civitate facta, in rem versionis probatio ab emptore non exigitur.
28. Ex hoc verò contractu non civium singulorum bona obstrunguntur.
29. Potest tamen Magistratus, si jus collectandi habet, bonis communibus non sufficientibus, collectam, ad solvendum debitum, omnibus indicare.
30. Quid si singulorum bona expressè ad hoc obligata sint?
31. An princeps bona singulorum civium obligare possit? remissivè.
32. Finis principalis civitatum.
33. Ex salute Reipubl. dependet salus singulorum.
34. Omnia singulorum bona devota & obligata sunt pro necessitate Reipubl.
35. Summum seu supereminens jus Reipubl. unde ortum, & in quo consistat?
36. Ejus potestas refertur.
37. Nihil injustum est ex eo, quod privatum incommodum praefert, in ordine ad publicum bonum.
38. Quod Princeps, ob publicam utilitatem, res privatorum auferre possit. remissivè.
39. Sed cum onere damni resarciendi.
40. Major pars universitatis, minorem in hypotheca bonorum obligare non potest.
- An Civitas singulos cives & eorum bona sub pœna Repressalium obligare possit? ibid.
41. Quid si alii debeant Universitati, hæc autem dissolvatur; an quilibet qui antea in universitate fuit, partem debiti exigere potest?
- De bonis Ecclesiasticis extinctis, ad quem eorum dispositio pertineat? remissivè. ibid.

§. I.

Quamvis *Matthias Colerus Part. 2. de Processib. Executivis. cap. 3. num. 348.* testetur, in enarratione hujus Legis Dd. sudando se ultra modum involvere, ut ex illo Labyrintho Disputationum semet extricare non valeant. Tamen imploratō suppliciter divinō auxiliō, per sequentia sensui Textus tam nobilis & ardui quàm proximè nobis accessisse videbimur. Videlicet * agit Lex illa XXVII. de mutuo per Civitatem vel Administratores ejus contracto, quomodo vel ipsa Civitas vel etiam Administratores ipsius exinde obligentur.

§. II.

2 Est autem * ex *Ulpiani Jcti Libr. X. ad Edictum de-*
3 *sumpta*, qui quidem Ulpianus * ex Phoenice Urbe Syriæ oriundus, cum Paulo, docentem Papinianum audivit, à quo edoctus, eidem Præfecto Prætorio postmodum affedit & in consilio fuit, donec mortuō Papinianō, in locum illius subintraverit, familiarissimus * Imperatori
4 *Alexandro Severo*; Nam is eum impensè non tantum amavit, verum quàm sapissimè à militum ira, objectu etiam purpuræ, summè defendit. Usque dum nihilominus, cum multa, quæ non rectè à Sardanapalo facta erant,
5 aliaque circa Prætorium emendasset, à Prætorianis * de nocte eum invadentibus, vir exasciatæ Jurisprudentiæ interfectus sit: quanquam ad Imperatorem ejusque matrem confugeret; eundem, ob justitiæ amorem, cum Papiniano exitum sortitus, relinquens integritatis exemplum: indeque summam in juris scientia post Papinianum laudem consecutus est. Modestinus eum in Libro de Executionibus, Præstantissimum, & cum Scævola & Paulo
 Jure-

Jureconsultorum Coryphæum vocat & Principem. Diocletianus autem in *L. Divo Marco. II. C. de Questionibus. Prudentissimum. Justinianus in l. ult. C. de Institutionibus & substitutionibus. Disertissimum. in l. unic. §. ne autem. 9. C. de Caducis tollendis. Summi ingenii Virum.*

§. III.

Reliquit * autem præter Libros decem Protribunali- 6
um, item Publicarum Disceptationum, Responsorum,
viginti ad Leges septem Regularum, quinque de Adulteriis,
de Appellationibus quatuor, ad Sabinum unum &
quingenta, Opinionum sex, de Officio Consulis tres,
sex de Censibus, Institutionumque duos. Septem etiam
Libros singulares composuit, quos scripsit de Sponsalibus,
de officio Præfecti vigilium, de officio Prætoris tutelaris,
de officio Quæstoris, de officio Præfecti Urbis, de officio
Curatoris Reipublicæ; ad Edictum verò tres & octuaginta.
Qui licet nunc non amplius supersint, quò minùs ex Libro X.
ad instar Methodi Gothofredianæ totam seriem doctrinæ
Ulpianæ contexere queamus; tamen in sequentem mo- 8
dum ex textibus aliis & Doctoribus, hæc una distinctio-
ne * rem complectemur: Anne mutuum cum ipsa ci- 7
vitate initum fuerit, an verò cum ejus Administratori-
bus.

§. IV.

Priori casu, absque dubio civitas obligatur. *Stephan. Gratianus. Disceptation. Forens. 196. num. 19. Hartmann. Pistor. 1. quest. 37. num. 50. Gæddæus. de reb. credit. concl. 10. num. 248. Et fit illa obligatio, si vel contraxerint omnes cives convocati; Matth. Coler. de Processib. Executiv. P. 2. cap. 3. num. 336. & seq. (omnes enim comparuisse, per*

L. 45. C. de Decurionibus. non est necessarium,) *Loſeus. P. 3. de Jur. Univerſitat. cap. 3. num. 9. Hartmann. Piſtor. dict. quaest. 37. num. 7. vel etiam communibus ſuffragiis ſpecialiter & nominatim Actorem ad contrahendum conſtituerint, juxta Trentacinquium Libr. 1. Reſol. Rubric. quod cujusque Univerſitat. nom. Reſolut. 2. & Mantic. de tacit. & ambiguis convention. Libr. 8. Tit. 13. num. 1. item Gail. de Arreſtis Imperii. cap. 9. num. 6. Quod enim quis per alium facit, ipſe feciſſe intelligitur. L. ita autem. 5. §. 3. ff. de admin. & peric. tutor. Et hōc caſu non eſt neceſſe, ut creditor pecuniam in civitatis commodum verſam eſſe doceat. Facin. 3. contro. 75. Hackelm. Illuſtr. quaest. Diſp. 9. zbes. 5. Kitzel. de Reb. cred. cap. 4. num. 13. Si tamen exceſſit modum, accipiendo majorem ſummam, creditor teneretur probare illud plus fuiſſe verſum in utilitatem civitatis. Menoch. arbitr. judic. quaest. caſ. 42. n. 30. Idem * dicemus, quōd civitas ſimpliciter obligetur, ſi quando mutuum celebratum cives poſtmodum rati habuerint.*

8 **Bald. ad b. l. 27.** Nullibi enim hōc caſu requiritur, quōd juſſus præcedere debeat. Iſque primus obligandi Civitatem eſt modus, ſi omnes cives in contrahendo inter-
venerint.

§. V.

9 Deinde * Civitas contraxiſſe mutuum videtur, ſi illi mutuum acceperint, penes quos eſt τὸ πολιτεύμα civitatis ſeu regimen totius civitatis, & qui univerſam multitudinem repræſentant; quales in Civitatibus Germaniæ eſſe ſolent Conſules & Senatores unā cum Conſiliariis cæteris & Tribunis Plebis atque Magiſtris Collegiorum Opificum, denen Bierern/ Biertheils Herren/ tum etiam denen

denen Zunfft-oder Gildenmeistern/item denen Ober-
 alten/ ut Hamburgi appellantur, ut soli illi, Tribuni Ple-
 bis scilicet, non sufficiant, sed etiam quos diximus, die
 Zunfftmeister (qui fortè de consuetudine loci unà cum
 aliis populum civitatis repræsentant,) unà adhibendi sint;
 nisi etiam consuetudo aliter ferat. Dixi hisce casibus Ci-
 vitatem die gemeine Bürgerschaft obligari simpliciter,
 nimirum, licèt * pecunia in rem Civitatis versa non fuerit. 10
Hartmann. Pistor. 1. quest. 37. num. 1. & 5. & ibi in addit.
Simon Ulrich Pistoris. lit. a. Lindemannus de Contractu
Mutui. cap. 1. num. 19. & seq. Coler. dict. loc. num. 361. &
366. Donell. ad l. 34. de Reb. Credit. num. 1. Arn. Engelbr.
de Jurisdic. Imper. thes. 162. Idem enim hoc posteriori
 quoque modò est, ac si singuli cives contraxissent. *L. 3. ff.*
quod cujusq. Universitat. nom. cùm, quod Proceres Civita-
 tis, quibus gubernatio & omnis administratio rerumpubli-
 carum commissa, faciunt, id pro ea habeatur, ac si singuli
 cives fecissent: *Gloss. Rubric. C. quæ sit longa consuetud.*
 siquidem pacta Præessentium nocent illis, quibus isti præ-
 sunt. *L. 14. ff. de pact. l. 14. ff. ad Municipal. l. 15. §. 1. ff. de*
dol. mal. Unde & Defensores ejusmodi, recipientes mino-
 res usuras per longum tempus, quàm promissæ fuerant,
 præjudicare Reipublicæ videntur. per *l. 5. C. de Usuris.*
confer l. 11. l. 21. de pignor. & hypothec. & Authent. Hoc jus
porrectum. Cod. de SS. Eccles. Et * si sigillum commune 11
 supprimatur Instrumento, inque eo expressum reperiat,
 daß die zwey oder drey Råhte / (quia in mediocribus
 etiam civitatibus regulariter tria sunt consilia, drey Råthe/
 qui cum Tribunis plebis, mit den Viertheil oder In-
 nungsmeistern/ repræsentant populum civitatis; adeò ut

penes ipsos consistat summa administrationis totius civitatis,) pro statu civitatis cum Tribunis plebis in mutuum **oder eine Aufnahm Gelds**/ vel etiam quemvis alium contractum (hac enim specie inter contractus nulla est differentia) consenserint, tum populus omnia approbasse præsumitur; prout docet cum cæteris *Matthias Colerus. de Processib. Executiv. d. cap. 3. num. 364. & seqq.*

§. VI.

- 12 *Altero casu, & si* * cum Administratoribus Civitatis tantum contraxerit, qui quidem civitatem non repræsentant; sed quibus solum Reipublicæ gubernandæ cura commissa: veluti Consilibus & Senatoribus, **oder auch denen Cammer Herrn**/ tum non aliter obligatur civitas, quam si pecuniam in utilitatem ejus versam esse probetur. Hoc est, ex mutuo facto Administratori Civitatis, convenitur Civitas, si est in utilitatem ejus conversum: aliàs ipse Administrator. Adeò ut ipsò jure secura sit Civitas, nec egeat restitutione: cum Textus noster dicat, tantum eos, qui contraxerunt, teneri, non etiam Civitatem. Quòd si ergò Administratores mutuò sumserint pecuniam, frustra executionem intentabit creditor in bona Civitatis, priusquam versio in rem & utilitatem ejus doceatur, quæ ipsa Ulpiani est propositio, ex verbis
- 13 *dict. L. 27. satis clara, & etiam æquissima. Ne* * scilicet Administratores occasionem juris ad iniquum trahant compendium. *arg. l. ult. ff. pro Emptore. l. pen. ff. de reb. eorum qui sub tutel. sunt sine decret. non alienand. Authentic. Hoc jus porrectum. C. de SS. Eccles. cum facile fieri possit, ut Administratores suâ facultate itemque sigillò*

figillò communi abutantur : (quemadmodum id aliquando factum fuisse commemorat *Colerus de Processibus Executiv. Part. 2. cap. 3. num. 355.*) Nemo quoque ex contractu alterius obligetur, nisi proprium adhibeat consensum. *l. consensum. ubi Dd. ff. de obligat. & action. § si quis alium. Instit. de inutil. stipulat.* Accedit porrò, quòd hi tales, ut diximus, non repræsentent universitatem, & exinde quicquam bonorum Civitatis alienare non possint : *Wesembec. Consil. 40. num. 22.* neque idcirco obligare bona civium. *Hartmann. Pistoris. dict. quest. 37. num. 23.* Nec excusabit administratorem consensus Seniorum; quippe in quorum potestate non sit onerare Communitates sine causa. Ut ridendus omninò sit, qui in sui excusationem Seniorum consensum producere intendit; præprimis in casu, quo apparet injustum gravamen. Quasi verò Seniores, vel Civitatis vel Collegii, liberam haberent administrationem disponendi res communitatis pro lubitu, & in perdendo, & sumptibus inutilibus eam gravando. Ut talis administrator meritò teneatur ad restitutionem gravaminis, ex æquitate; prout bona illa tum diximus obligata censerì, si pecunia credita in rem Civitatis versa sit. Nam illud suadet non tantum naturalis æquitas; *vide l. 11. ff. de pignor. & hypothec. junct. l. 207. ff. de R. J.* sed & analogia juris civilis, in minore : cui aliàs quoque civitas, utpote per administratores regenda, comparatur. Ita ut idem juris sit in mutuo contracto per tutores & curatores, quòd non aliàs obliget pupillos & similes, quàm si appareat versum in rem ipsorum; aliàs tenebuntur tutores & curatores, cum pupilli, Ecclesiæ, Respublicæ, æquiparentur in jure. *l. 3. C. de jure Rei.*

Reipubl. ubi quidam hanc differentiam ponunt, quòd scilicet Ecclesia & Civitas ipsò jure tutæ sint, minores autem indigeant restitutione in integrum: *l. 2. & 3. C. si advers. creditor.* ex ratione, quòd illæ tantum habeant corpus legale, ut verum naturalemque consensum habere nequeant, ex quo naturalis obligatio inducitur: quod aliter se habet in minoribus; quod ut ita procedat in casu, quòd minoribus datum est mutuum. *per dict. l. 1. & 2.* non etiam in casu, quo tutores mutuum acceperunt. *vide l. 3. C. quando ex facto tutoris vel curatoris minores agere. l. 1. C. si advers. creditorem.* & quæ Nicol. Christoph. Lyncker, frater meus charissimus, ad *Tit. de Minoribus, in Protribunalibus suis* notavit.

§. VII.

- 14 Cuinam* verò incumbat probatio illa in rem versionis: quæritur? Dicendum est, quòd creditori agenti, *per l. 1. C. de solutionib. & liberationib. debitorum Civitatum. l. si pradium rusticum. l. 16. C. de prædiis & aliis reb. minor. sine decret. non alienand. Menoch. arbitrar. judic. quest. cas. 432. Wissenbach. Part. 1. Disput. ad Pandect. 28. thes. 4.* Cujus quidem probatio posset videri incumbere Civitati, Collegiis item & Ecclesiis, quæ excipiendo, non esse versam pecuniam, in rem suam, habentur quasi loco actoris; *l. 1. C. de Exception.* ut fundamentum suæ exceptionis probandum sit ab allegante. *l. exceptionem. l. 19. C. de Probation.* Textus tamen *Legis nostræ 27.* fat insinuat, eam creditori incumbere: cum velit non aliàs civitatem obligari ex tali mutuo, quàm si in utilitatem ejus sit versum, ut de eo primùm debeat docere creditor: incumbit enim unicuique probare fundamentum suæ

suae intentionis: *Bartol. in l. 1. C. si advers. creditor.* quæ hîc est obligatio ex causa mutui versi in rem Civitatis. *Authentic. Hoc jus. in fin. Cod. de SS. Eccles. confer Fachin. libr. 2. controv. 76.* Est namque exceptio haud factæ versionis procul dubio talis, quæ ex ipso oritur contractu, ipsamque mutui naturam ingreditur: *princ. Instit. quib. mod. re contrab. obligat.* ut hinc probanda veniat adnumeratio Civitati, vel in utilitatem ejus facta, priusquam ex bonis repetatur communibus; quod onus non alii quàm creditori incumbit, quippe qui in adimplentione contractus se fundat, contra debitorem de non facta versione & impleto contractu excipientem. *Hartmann. Pistoris. P. 1. quest. 22. Octav. Cacheran. Decis. 51. num. 20. Job. Zanger. de Exceptionibus. P. 3. cap. 22. num. ult.* excepto tamen casu, quô ex speciali mandato Capituli, acceptum est Mutuum, vel præsentem Collegiô: *Cap. pen. X. de fidejussoribus. Bartol. ad b. l. 27. num. 11. & 13. & Jason. ibid. num. 18.* quia censetur ipsi Collegio mutuum datum. *vide Fachin. dict. lib. 2. controv. 76.*

§. VIII.

Non autem * relevat creditorem ab onere probandi, si in instrumento expressè dicatur, pecuniam in rem Civitatis versam esse, *es sey in gemeiner Stadt fundbarlichen Nutzen verwendet;* *Köppen. Decis. 60. num. 7.* ne licentia detur administratoribus colorandi id, quod prohibitum & illicitum. *Bald. in Authentic. Hoc jus porrectum. C. de SS. Eccles. num. 9. & 10.* ubi concludit, nihil operari in hoc confessionem administratoris, qui accepit mutuas pecunias, & simul asserit in instrumento,

eas in rem Ecclesiæ versas esse. Licet autem de mutuo ibidem loquatur, factô Ecclesiæ: tamen idem est, si Civitati fiat, cum Ecclesia & Respublica æquiparentur. *L. Respubl. 4. C. quib. ex caus. major. Hartmann. Pistoris. dict. quest. 37. num. 31. part. 1. Coler. de Processib. Executiv. Part. 2. cap. 2. num. 352.* Aut * si huic Exceptioni versionis in rem expressè renunciatum esset. *Carpz. libr. 2. Respons. 160. & in Decision. Electoral. 16.* Interim tamen, semel * versam esse pecuniam sufficit, licet postmodum casu fortuito utilitas intercepta sit. *arg. l. 10. §. 1. l. 12. § ult. de Negot. gest.* Et probabit * illam versionem creditor ex conjecturis & argumentis etiam non necessariis, sed quoque verisimilibus: *Menoch. libr. 3. præsumpt. 55. n. 4.* nam manifestè dicitur apparere etiam illud, quod ex conjecturis probabilibus colligitur; *L. 1. ibique Jason. C. de testament.* in quibus arbitrio judicis multum tribuendum. Videtur autem *Menochio dict. loc. num. 44.* illa sufficiens, si causa indigentia & debiti solvendi sit acceptum mutuum; quod tamen meritò displicet *Fabrizio libr. 2. controuv. cap. 77. adde Wurmser. Nucl. jur. controuv. libr. 3. Tit. 15. controuv. 8.* nisi & debitum inveniat dissolutum: quia probabile est, mutuum in rem Civitatis versum; puta si confestim cum mutuo data est pecunia, reperiat satisfactum illi causæ, ob quam mutuum fuit susceptum: nam tunc præsumitur satisfactum ex illa pecunia. *Menoch. dict. loc. num. 38.* ubi alias conjecturas recenset. *adde Joseph. Mascard. vol. 3. conclus. 1161. & Hartmann. Pistor. dict. quest. 37. num. 38.* Et quò facilior fiat probatio, injungendum est Senatoribus

bus vel Administratoribus Civitatum, ut creditori id petenti adsistant, libros rationum suarum exhibeant, ac versionis probationes suggerant. *Bartol. in b. l. 27. num. 10. Hartm. Pistoris, dict. quest. 37. num. 41.*

§. IX.

Quid si * contra Administratorem qui pecuniam accepit, actio instituatur, quemadmodum etiam debet, si in rem versam esse pecuniam, aut non appareat, aut illud factum esse, creditor facile probare non possit: si tum Administrator conventus excipiat, se pecuniam in rem Civitatis vertisse, an illud probabit Administrator ad illum effectum, ut se ab actione eximat, an verò creditor, ut adversus eum obtineat, probabit contrarium? Administrator omnino probabit exceptionem suam, per *arg. L. in conceptionibus. 19. ff. de probationib. & presumption.* Quod quidem * si perficere non possit, & ne quidem verisimilibus conjecturis: tum verò ipse vel ejus hæredes condictione causa data causa non secuta tenebuntur. per *l. 27. de Reb. credit.* quia pecuniam accepit Administrator, ut in utilitatem Reipubl. verteretur, quæ causa cum secuta non sit, pecunia rectè ab eo, condictione ob causam repetitur. *L. si procuratori falso. 14. ff. de Condict. causa dat. causa non secut.* *Gail. de Arrestis Imperii. cap. 9. num. 5.* Et quidem si plures fuerint Administratores, singuli in solidum tenentur. *L. 1. C. quo quisque ordine conveniatur.* ad quam vide *Losaum P. 2. de Juribus universitat. cap. ult. num. 19.* ut tamen * beneficio divisionis gaudeant. *L. 11. ff. ad*

Municipal. Boer. Decis. 60. num. 12. Scilicet non debet jacturam rei suæ facere creditor, qui minimum Administratoris, tanquam personæ publicæ, fidem secutus est. *L. 32. ff. de Reb. credit.* Ex quo etiam nihil commodi ex pecunia creditoris Civitati accessit; præsumendum omninò erit, in usus proprios fuisse versam; ut vel propterea Administrator executioni se subtrahere nequeat. Et quis non inde porrò inferendum existimaverit, contractum hunc non tam administrationi quàm dilapidationi æquiparari, quæ in Administratoribus cujusque generis haud est toleranda. *L. Præses. 12. C. de Transact. L. qui fundum. 7. §. si tutor. 3. ff. pro emptor. L. interdum. 56. §. qui tutelam. ff. de furt. Coler. de Processib. Executiv. P. 2. cap. 3. num. 351.* & quemadmodum si contractus nomine absentis celebretur, quem tamen ipse absens deinde non ratificet: ejus contractus obligatio in eo, qui mutuum accepit, residet, ceu in *l. 4. C. si certum petatur.* constitutum est: Ita similiter Administrator tenebitur, qui mutuum receperat, quando illud ab eo in utilitatem Civitatis postea versum non est. Nam ita quidem in rem propriam administratoris versam esse præsumitur. *vid. L. 12. C. de Transaction. L. 7. §. 3. ff. pro emptore. l. 55. §. 4. ff. de furt.* Nil faciente pro Administratore, quòd pecuniam non propriò nomine, sed Civitatis contraxerit. Nam illi objectioni per ante dicta, & maximè per *l. 4. ff. b. r.* facilè respondebitur: & sufficit, quòd nomine propriò pecuniam consumpserit.

22 Ampliat * hanc doctrinam *Hartmann. Pistoris dict. loc. num. 66.* ut Administratores etiam finitò officio (sic enim

enim Consules plerumque in Germania annui sunt,) teneatur, ne aliàs in damnum adhuc incideret creditor, si non haberet, quem convenire posset. *arg. l. prior. 3. §. in eum. 2. ff. de administration. rer. ad Civitates pertinent. Andr. Alciatus. in b. l. 27.*

§. X.

Imò etiamsi Administratores expressè protestati fuerint, se ex illo contractu obligatos esse nolle, tamen tenebuntur. *arg. l. quero. 39. ff. de actionib. empt. vendit. Jason. in b. l. 27. n. 16.* Sed tum quidem non tam ex mutuo tenentur, quàm ex condictione ob causam, quasi pecuniam eò non verterint, quò versuros illam se esse creditori promiserint. Ita *Bartol. in hac lege nostra. per arg. l. 14. ff. de Condict. caus. dat. caus. non secnt.* Aliàs * commodum est, unò & eodem Libellò Civitatem, 23
convenire & Administratores, ut Libellus alternativus hìc, ubi factum rei incertum est, & de in rem versione non satis constat, admittendus sit. *l. 1. §. 2. quod Legator.* Tum verò si ab uno eorum solidum consequatur Actor, quoad alterum Libellus tollitur, ne *Lex 1. Cod. de fidejussoribus tutorum vel curator.* obstet. Libero proinde creditoris arbitrio relictum censetur, an separatim adversus eos agere, an verò contra Civitatem & Administratores conjunctim in uno eodemque libello experiri velit; alternativè tamen & eventualiter, si pecunia in rem Civitatis versa non esset, ut tum saltem Administratores ad solvendum condemnentur. *Hartmann. Pistoris. dict. quest. 37. num. 44.* Et quamvis aliàs alternatio incertitudinem & obscuritatem parere dicatur.

in *L. ubi autem non apparet. 75. § qui illud. 5. ff. de Verb. Oblig.* & ideò audiri non debeat libellum offerens alternativum, juxta *L. Prætor edixit. 7. §. quod enim Prætor. 4. ff. de injur.* Quia tamen incertitudo hæc ex facto Administratoris oritur: ideò hōc casu actori alternativè etiam libellanti, venia est concedenda, nec libellus rejiciendus. *L. 1. §. quia. 2. ff. quod Legator. Gail. Libr. 1. Obs. 62. num. 5. seqq. Felin. in Cap. cum contingat. 36. X. de Officio delegati.* nec enim creditor scire potest, num Administratores mutuum accipientes, pecuniam in rem Civitatis verterint, ut simul hōc casu sibi consulat. Unde semper ferè libellus admittitur alternativus, quando declaratio incertitudinis non est in potestate Libellantis. *L. 1. §. si quis. 3. ff. de V. O. ibique Bartol.* Et cur non admitteretur hæc cumulatio, quæ Reis neutiquam nocet, Actoribus verò, ut sumptibus parcant, prodest; directæ præsertim ad evitandam Processuum multiplicationem, quos contrahi publicè interest. *L. properandum. 13. C. de judic.* Facit quoque huc causarum connexitas, ob quam multa permittuntur, aliàs non facilè concedenda. *arg. l. 1. §. l. quod dicimus. 7. ff. de autor. tutor. l. si unus. 27. §. illud. 3. ff. de pact.* Illud hīc notandum, quod exceptio non factæ versionis, civitati tantummodò vel civibus competat adversus creditores; *dict. L. 27. b.* nequaquam verò ipsis Senatoribus vel Administratoribus civitatum: cum Exceptio hæc in favorem solius civitatis specialiter fuerit introducta, ne Administratorum culpâ damnum Respublica subeat. *L. ult. C. de vendend. reb. civitat. lib. 11.* Non ergò hāc juvandi erunt ipsimet Admini-
strato-

stratores, quippe qui nec à Civitate contrahendi mandatum ac potestatem habuisse, sed negotium suum gessisse videntur, ut hinc ineptè ad privilegium Civitatis confugiant. *l. adigere. 6. §. quamvis. 2. de Jur. Patron. Jason. in l. quod dictum. 32. num. 2. ff. de pactis.*

§. XI.

Cæterùm * quemadmodum non Civitas solùm illò 24
jure & beneficiò in rem versionis utitur, sed etiam Lege
hâc nostrâ uti possunt aliæ Universitates, quibus Admini-
stratores præsumunt; *Gæddæus Tractat. de Reb. Cred. cap. 2.
concl. 10. num. 242.* ut villæ, Ecclesiæ, quoad Burgi vel
villæ Magistros, Oeconomos aut solum etiam Episco-
pum. Item ipsa opificum Collegia, ut tradit *Stephan.
Gratianus, Disceptation. Forens. 196. num. 2.* ita ut non
aliàs teneantur ex mutuo accepto, quàm si in rem ea-
rum sit versum. Non obstante, quòd hic Textus agat
solùm de Civitate: quandoquidem non restrictivè lo-
quitur, nec ratio est restringendi, adeoque meritò ex-
tenditur. Quare Ecclesia non tenetur ex mutuo, nisi
probetur ex adverso in ejus utilitatem conversum. *Authentic. Hoc jus porrectum. in fin. C. de Sacrosanct. Eccles.
Cap. hoc jus. 10. quest. 2. Cap. quod quibusdam. de Fidejussoribus. & ibi Gregor. Lopez. Joann. Matienzo. in l. 22.
Tit. 11. lib. 5. novæ recompilationis. Gloss. 2. num. 5.* resol-
ventes, Prælati confessionem de utilitate non sufficere.
Si autem longum tempus interfluxisset, propter antiqui-
tatem temporis, præsumeretur pretium conversum fuisse
in utilitatem Ecclesiæ, ex his quæ notat *Philippus Decius*

cuius, Consil. 36. column. 5, versic. 3. Aymo Cravetta. de Antiquitate temporum. Part. 3. num. 27. versic. Et non solum. Ecclesia verò quando ex mutuo teneatur, & quando creditor probare debeat, pecuniam esse versam in utilitatem Ecclesiæ, variè tradunt Doctores. Et octo casus poni solent; de quibus *vide Frideric. Albert. Maul. 25 in Thesaur. Theorico Practic. Tit. 4. de Mutuo.* Ita * etiam quoad Negotia & Contractus hæc nostra Lex 27. amplianda est, ut in iis contractibus similiter locum habeat, qui tantum utilitatem contrahentis, non etiam Civitatis concernunt, ceu *Petrus Heigius in quest. 34. part. 1. num. 8. per Text. cap. 1. X. Deposit.* probat. Item in illis, quibus res Administratori credita repetitur, ut in Deposito; item si Administrator nomine Civitatis fidejusserit,

§. XII.

26 In reliquis verò contractibus, qui * *utriusque* contrahentium emolumentum complectuntur, ad hoc, ut contra Civitatem actio competat, probatio versionis in rem Civitatis, non requiritur. *Pinell. ad l. 2. C. de rescindend. vendit. P. 2. cap. 4. num. 70. Et Joban. Köppen. 27 quest. 60. Part. 1. Decision. num. 10.* Hinc * etiam cum venditio reddituum, Civitatis emolumentum concernat, sequitur, quod uti nec in alia venditione, cum civitas pretium inde recipiat, probatio in rem versionis requiritur, ut eadem ratione eadem non exigatur probatio; de similibus enim idem est iudicium: modò debitæ solemnitates in ea intervenerint; *L. fin. C. de vendendis reb. Civitatis.* quomodo aliis quibusdam dissentientibus

bus concludit *Heigius, dict. quest. 34. num 9. 10. & 21, confer & Scotanum Disput. 29. ad Pandect. th. 11. Carpz, Part. 2. Constit. 6. Defin. 20. adde Analec̃ta Nicol. Christoph. Lynckeri, fratris mei charissimi, ad Struvii Syn- tagma Jur. Civil. Lib. 22. Tit. 1. thes. 61.*

§. XIII.

Ne quis igitur hæc tam simpliciter dicta accipi- ens existimet, ab Emptore reditus, nihil ultra exigere, quàm ut pretium numeret Administratoribus Civita- tis vel Ecclesiæ: observandum est, in hac re provi- dum esse oportere Emptorem, ut nempe adhiberi ad contractum talem curet solennitates in venditione rerum Civitatis receptas & traditas; quod unò verbò indicavit *Hartmann. Pistor. Lib. 1. quest. 37. num. 51. & latius explicavit Redoan. de Reb. Eccles. non alienand. quest. 17. num. 32. & seq. Lancellot. de Decurionib. n. 95.* Proinde emptori reditus incumbit probare solennita- tes debitas in venditione reditus intervenisse: cum hæc sit solennitas extrinseca, quæ regulariter interve- nisse non præsumitur: quomodo & qui à pupillo & Ecclesiâ rem emerunt aliquam, probare debent, de- cretum & alias solennitates ad alienationem accessis- se, majorem scilicet partem honoratorum, & jura- mentum super utilitate contractus, secundum formam dictæ *l. final. C. de vendendis reb. civitatis. ubi Luc. de Penna. l. quacunque. 13. §. ult. ff. de Publician. in rem action. Anton. Gomez. Resol. Tom. 2. c. 11. num. 17. Bene- dict. Bonon. de Censibus. art. 18. num. 42.* Consultissi- mumque hac in parte esse, ut emptor solennitates il-

las à jure ad alienationem requisitas in Instrumento exprimi curet, decretumq; statim apponi; ut in asserentem contrarium, probatio devolvatur, secundum tradita *Redoan. dict. quest. 39. & quest. 48. Menoch. de Præsumption. libr. 2. præf. 75. num. 12. & seq. Surd. Consil. 181. num. 1. & seq. Heig. dict. quest. 34.* dummodo meminerimus, non omnia requisita à Canonistis tradita, ita præcisè in omnibus locis, & præsertim in Germania nostra urgeri posse, ut consuetudo, quæ non cùm Imperii pugnat Constitutionibus, hac in re valeat plurimum: quod rectè etiam admonuit *Petr. Binsfeld. in C. in Civitate. quest. 12. X. de usuris.*

§. XIV.

Denique licet debitum per illos, qui τὸ πολίτευμα civitatis repræsentant, vel etiam per omnes cives convocatos, contractum sit, eaque ratione civitas etiam non factâ in rem versione obligetur, prout etiam eadem ratione bona civitatis communia obligantur. Non * tamen etiam bona singulorum civium ex eo contractu obstringuntur. Quandoquidem cives ex mutuo verso in rem suam tenentur ut universi, non ut singuli: cùm res universitatis non sit singulorum. *l. 6. §. 1. ff. de Rer. Divis.* Sic theatra, & illa publica ædificia sunt Universitatis, non autem singulorum: §. *universitatis. Instit. de Rer. Divis.* nec quod debetur Universitati, singulis debetur. *l. 2. ff. quod cujusque Universitat. nom. gest. esse dic.* quomodo & Actor Universitatis pro ipsa, non singulis, dicitur intervenire. *l. 7. dict. tit.* Unde ob ejusmodi contractum, in bona tantùm communia,

niche

nicht aber in der Bürger eigenthümliche privat Güter/
 immissio decernitur. *Matth. Coler. de Processib. Executiv.*
Part. 2. cap. 3. num. 369. 370. & 371. Nimirum non de-
 bent singuli, quod debet Universitas. *l. 7. ff. quod cujus-*
que universitat. nom. vel contra eam agatur. & impro-
 priè bona singulorum dicuntur esse Universitatis: ne
 circa unam eandemque rem plures in solidum domi-
 nos constituamus, contra §. *singulorum. Instit. de Rer.*
Divis. junct. l. 5. §. 15. ff. commodat. Ut tamen * bonis 29
 communibus non sufficientibus, collectam ad solven-
 dum debitum omnibus indicere possit: *Gail. de Arre-*
stis Imperii. cap. 9. num. 19. si jus collectandi habeat;
 aliàs autem non nisi cum consensu Principis, cui civi-
 tas subest. *Petr. Peckius de jure sistendi. cap. 4. num. 17.*
Arius Pinellus. ad l. 2. C. de rescindend. vendit. P. 2. c. 4.
num. 68. & seqq. Spec. de Execut. sentent. §. sequitur.
vers. quid si Universitas. Matth. Stephan. Cent. 1. qu. 19.
ex Instit. Imp. Ratio, quia ubi est æqualis publicæ uti-
 litatis necessitas, ibi quoque par omnium subsidii sub-
 levamen esse debet. per *Text. in l. omnes provincia-*
rum. 12. C. de operib. public. & in l. 1. §. 2. ff. ad L. Rhod.
de jact. Imponitur autem hæc collecta non per fu-
 mantes, nach den Feuerstätten/ aut per Capitationem,
 nach den Häuptern/ sed secundum quantitatem cu-
 jusque patrimonii, videlicet per æs & libram, nach den
 Hufen und Vermögen. per *dict. l. omnes provincia-*
rum. 12. C. de operib. public. text. in l. si unus ex sociis. 67.
ff. de munerib. & honorib. vide Coler. dict. loc. num. 384.
 Ad hanc collectam tenentur omnes & singuli cives &

subditi, præterquam pauperes, quos dura premit & quotidiana necessitas & qui diutius laborant pro victu quaerendo, eò quòd inanis sit actio, quam excludit debitoris inopia. Etiam illi, qui tempore contractus fuerunt cives & subditi illius civitatis, postea verò domicilium suum transtulerunt. *Petr. Peckius, dict. cap. 4. num. 16. Gæden. Cons. 34. num. 32.* Novitii verò cives, qui tempore contractus non habitarunt in civitate, sed postea ad habitandū venerunt, ad talem collectam non tenentur. *Bald. in l. 1. §. quod si nemo. n. 5. vers. super secundo puncto. ff. Quod cujusque universitat. nom. per Text. in l. providendum. 23. C. de Decurionib.* Et licet *Guido Papa Decis. 279.* in contraria sit sententia, puta quod debitum etiam per Antecessores contractum, noceat successoribus, cum illi novi successores repræsentent Prædecessores, & faciant eundem populum. *l. proponebatur. 76. circa medium. ff. de Judic.* Baldi tamen opinio nobis verior videtur; quam sequitur *Mattbaeus de Afflictis in Constitution. Neapolitan. Rubric. de Contumac. libr. 1. & Rebuff. de Lit. Oblig. num. 2. Gloss. 1. n. 10. Gail. Tract. de Arrest. Imperii. cap. 9. vide Coler. dict. loc. num. 385. & Sixtin. de Regal. cap. 14. num. 63.* Clerici quoque ab ejusmodi collectis sunt immunes, nisi prædia quædam illi civitati subjecta & ejusmodi muneribus publicis obnoxia, acquisiverint. *vide Anton. Cassar. Thessaur. Decis. Forens. 234. num. 1. Coler. dict. Part. 1. cap. 3. num. 207. adde Gail. dict. loc. de Arrestis Imperii. num. 20. & seqq. & Frideric. Albert. Maulinm. in Thesauro Theorico-Practico. Tit. 4. de Mutuo.*

§. XV.

Illud * tamen est extra dubium, quod singulorum
 bona teneantur, si expressè obligata fuerint, aut singuli
 in sui obligationem consenserint, vel Magistratui sit ea
 potestas, ut etiam singulos obligare possit. *Castrens. in
 dict. L. quod cujusque Universitat. nom. num. 2. Pinellus.
 dict. loc. videatur l. ult. C. de vendendis reb. Civitatis.
 Hartmann. Pistoris. dict. quest. 37. num. 78. Coler. dict.
 P. 2. cap. 3. n. 372. & seq. & quidem tum in illis pro vi-
 rili quisque executionem patitur; l. 11. ff. de duob. reis
 constituend. ut cujuslibet æqua cum cæteris sit portio.
 l. si fundus. 16. §. si duo. ff. de Pignorib. & hypothec. mo-
 dō non ita se obligaverint, daß einer vor alle / und
 alle vor einen / haßten wollen. confer Coler. dict. c. 3.
 n. 381. & seq. An * autem Princeps bona singulorum ci-
 vium obligare possit. vide Hug. Grotium. libr. 3. de Jure
 Belli & Pac. cap. 20. §. 7. cui omninō addatur David
 Mevius. Discussion. Levaminum inopia debitorum cap. 2.
 num. 25. & seqq. ubi eleganter scribit: Constat, pri-
 mō * in societates coisse homines, & Rectores sibi le-
 gisse, ut sub justo imperio & cura eorum, quibus illud
 dederant, justitiā & quiete fruerentur, vitamque tran-
 quillam & securam agere & sustentare liceret. Is pri-
 mus & principalis finis civitatum est, ad quem omnia
 dirigenda fuere. Ejus * verō unicum summumque re-
 medium repertum est, in cura communis salutis, quā
 continetur omnium in universam & singulorum salus
 & proprietas. Electō eō * servandæ justitiæ atque tran-
 quillitatis medio, non modō commune votum est.*

- Gentium, ut Respublica salva sit, quia salvæ sine ea esse haud possint, sed tacitâ & naturali sponsione se suaq; ad illius salutem obstrinxerunt. Ex hac summa erga Rem-
- 35 publicam obligatione * summum jus illi accessit in omnia nostra, ut nec vita, nec libertas mortalium pretiosissima, excepta sint. Non ineptè loquuntur, qui exinde Reipubl. jus quoddam supereminens & excellens in omnia, quæ singulorum sunt, constituunt. Illud jus Reipubl. velut suprema civitatis doctrina & omnium
- 36 Constitutionum regula est. Unde * quod isti conveniens in civitate, justum, quod adversum, injustum habetur. Illi obtemperant Edicta Magistratum, fori solennia, populi negotia. Illud tribuit potestatem in vitam, corpora, bona civium, ut ubi Reipublicæ causa necesse est, nihil in ea fiat injustè &c. Hactenus *Me-*
- 37 *vius*. Quò * sanè fit, ut inutile cuiquam dici nequeat, quod omnibus & toti Reipubl. utile est; quemadmodum nec cuiquam utile, quod Reipubl. inutile est. Igitur qui se societati aggregat, atque in ea summæ potestati se subicit, ille expressè promissit, aut ex rei natura tacitè promississe intelligitur, se approbaturum & secuturum id, quod ex usu societatis publicæ bonum & æquum visum erit. Videatur *Hugo de Roy. de eo quod*
- 38 *justum est. Libr. 2. Tit. 5. §. 2. & seq.* Et * quod Princeps ob publicam utilitatem res privatorum auferre possit, docet *Gailius Libr. 2. Obs. 56. per tot. confer Abbasverum Fritschium de jure & statu suburbiorum. cap. 8. thes. 2. & Crusium in Tract. de Supereminenti Dominio. cap. 4. num. 4.* ubi plures alios cumulat. Sed
- * adden-

* addendum est, id cum fit, civitatem teneri his, qui 39
suum amittunt, sarcire damnum de publico. Quemad-
modum Princeps auferens rem privato ex causa utili-
tatis publicæ, ad justii pretii solutionem tenetur.

§. XVI.

Sane * major pars Universitatis minorem in hy- 40
potheca bonorum obligare non potest, quia cives bona
sua non ut universi, sed ut singuli possident: quam ra-
tionem suggerit *Loseus. Part. 1. de jur. universitat. c. 3. n. 53.* Quemadmodum nec civitates municipales, su-
periores recognoscentes, **das Fürsten/Grafen oder Landstände seynd** / non posse pro debito civitatis abs-
que consensu Principis vel Domini, cives singulos &
eorum bona Repressaliis gravare, docet *Gailius de Ar-
restis Imperii. cap. 9.*

§. XVII.

Quid * tandem è contrario, si alii debeant Uni- 41
versitati, hæc autem dissolvatur? An quilibet, qui an-
teà in Universitate fuit, partem debiti exigere potest?
Omnino; nisi quòd res Ecclesiæ aut Capituli, non ad
singulos, sed ad Papam deferantur, aut etiam Fisco ce-
dant, cum res illæ solutò conventu, tanquam res di-
vini juris, in nullius bonis esse videantur: quâ de re
nota est Jesuitarum cum cæterorum Ordinum Mo-
nachis disceptatio apud *Job. Georgium Dorstbaum.*
SS. Theol. D. & P. P. Argentin. eminentis dum viveret
eruditionis virum, in *Sect. IV. Anticriseos Theologica.*
Quest.

Quest. V. Concl. 3. pag. 69. & seq. ubi nimirum disputatur de bonis Ecclesiasticis extinctis, hoc est, quæ non ampliùs possidentur à Clericis & Monachis, quorumque siue Conventus siue Collegia non ampliùs supersunt, cum nemo adest, qui jus ad ea habet, seu tanquam jure sibi debita vindicare possit, an eorum dispositio pertineat ad supremum Imperii caput, à quo illa in majus bonum Imperii ordinari possint? Sed abrupto hîc telam, ac submitto scripta dextro judicio, meliorem explicationem aliorum studiis felicioribus relinquens.

F I N I S.

CATA-

36(0)52

INDEX AUCTORUM,

QVI IN SUPERIORI TRACTATU
CITANTUR, JUXTA ORDINEM
ALPHABETI.

A.

Augustinus, in *C. 26. quest. 2.*
 Auctor Præjudic. Camer. sub *Rubrica: Annui redditus.*
 Alexander J Ct. in *Consil.*
 Andreas Joann. ad Speculatorem.
 Alciatus Andr. de Verb. Signif.
 de Afflictis *Mattheus*, in Constitution. Neapolitan.

B.

Brechæus, de Verb. Signif.
 Binsfeld. *Petrus*, de Usuris.
 Besoldi *Christoph.* Tractat. Posthum. Jur. Public.
 Thes. Pract. de Vita & Morte.
 Blumii *Jacob.* Process. Cameral.
 Borcholt. *Job.* Commentar. Feud. it. de Usur.
 Berlichii *Matth.* Decisiones.
 Conclusiones.
 Brunnemannus *Job.* ad Codic.
 Boerii *Nicolai*, Consilia & Decisiones.
 de Bocatiis *Virginus*, de Censibus.
 Balduinus *Franciscus*, de Pignoribus.
 Bossius *Ægid.* de Remissione mercedis.
 Bononius *Benedictus*, de Censibus.
 Bartolus à Saxo *ferrato.*
 Baldus de Ubaldis. Perusinus.

Ff

Covar-

INDEX.

C.

- Covarruvias** *Didac.* Resolution.
Curtius junior *Francisc.*
Cothmanni *Ernest.* Consilia.
Castrensis *Pauli* Consilia.
Carpzovii *Benedict.* Definitiones Forenses.
 Practica Criminalis.
 De Asylo Debitorum ad incitas redactorum.
 Responsa Electoralia.
 De Processu Juris &c.
Canisius *Henric.* ad Decretal.
Cujacii *Jacobi.* Paratitl. Codic.
Consilia Argentoratensia.
Colerus *Matth.* de Processib. Executivis.
Camerae Imperialis Ordinationes.
Caroli IV. Aurea Bulla.
Cravettæ *Aymon.* Consilia.
Chassanæus *Bartholomeus.* in Consuetudin. Burgund.
 in Catalogo gloriæ Mundi.
Conradus, de Contractibus.
de Cævallos *Hieronimi.* Hispan. Speculum opinionum
 Communium contra Communes.
Cavalcanti *Borgnini* Decisiones.

D.

Dieterich. *Georg. Theodor.* de Jure & Statu Judæorum
 in Republ. Christian.
Deciani *Tiberii* Consilia.
Durandus *Guilbelmus* vulgò Speculator.
Donellus *Hugo.*

I N D E X.

Everhardi Georg. Consilia.

ejusd. Topic. Legal. Nicolai, Senior. Consilia.

F.

Franzkii Georg. variæ Resolutiones.

Exercitationes.

Fachinæi Andr. Controversiæ Juris.

Fibigii God. Electa Jur. Public.

Farinacii Prosper. Praxis Criminalis.

Frideri Mind. Tract. de Processib. in Camera extrahend.

Faber. Job. ad Institut.

Forsterus Valent. in Consil. Marpurgens.

Follerus Petrus in Prax. Cens.

Fabricius Weipert. Ludovic. ad Mynsinger.

Faust. Maxim. Consilia pro Aerario.

G.

Gailii Andr. Observation. Practic.

Græveus Bernhard. ad Gailium.

Gutierrezii Joann. Quæstion. Practic.

Gudelinus Petrus, de Jure Novissimo.

de Graffis Jacob. Decision. Conscient.

Gratian. Stephan. Disceptat. Forens.

Gomezii Antonii Resolutiones.

Gabrielii Romani Antonii Consilia.

Grivell. Decisiones.

Goris Adversaria Juris, ad Consuetud. Geldr. & Zutph.

Giphanius Hubert. ad Codic.

de Gandavo Henrici. Quodlibet Quæstion.

Guidonis Papæ Decisiones.

I N D E X

Gilhausii *Ludovici* Arbor Judiciar. tam Civil. quàm Crim.
H.

Hottomannus *Francisc.* de Usuris.

ab Hagen. *Christoph.* de Usuris.

**Heßisch Land Recht der OberGraffschafft Cakene-
lenbogen.**

Hahnus *Henric.* ad Wesenbecium.

Honedæi *Job. Vincentii* Consultat.

Hilligeri *Oswaldi.* Donellus Enucleatus.

Hering. *Jobann.* de Molendinis &c.

I.

Jafon Mayng.

K.

Klockii *Casspar.* Consilia
de Contributionibus.

Votor. Cameral. Relation.

Köppen. *Job.* Decisiones.

Knichen. *Andr.* de Saxon. non provocand. Jur.

Kohl. *Andr.* Exercitationes.

L.

Lynckeri *Nicol. Christoph.* Analecta ad Jus Universum.

Laymanni *Pauli.* Theologia Moralis.

Lessius *Leonbard.* de Justit. & Jur.

de Ligniano *Joannes.* de Usuris.

Ludovicus *Josephus.* in Decision. Perusin.

M.

Molina *Ludov.* de Justit. & Jur.

Mynfinger. à Frundeck. *Joach.* Observation. Cameral.

Man

I N D E X.

Mantica *Francisc.* de tacitis & ambig. conventionibus.

Meichsner. Decision. Cam. Imper.

Molinaeus Carol. de Usuris.

de Justit. & Jur.

de Contractibus.

in Consuetud. Paris. tit. de Commercijs.

Manentius, Senator Mantuanus, de Contract. Libellar.

Menochii *Jacob.* Consilia.

de Arbitrar. Judic. Quæstion.

de Possession. remed.

de Præsumptionibus.

Medina Joann. de Restitution. in Cap. de Censu redi-

mibili.

Meieri *Justi* Colleg. Argentorat.

Marquardus de Sufannæis, de Judæis & aliis infidelibus.

Sixtini Medices, Theologi Dominicani Veneti, Libri Tres.

de fœnore Judæorum.

Mindanus Petr. Friderus. de Mandatis Judic.

Montanus *Job.* Ferrarius in Consil. Marpurgens.

Martini *Friderici*. de Censibus.

Mozzius *Petr. Nicol.* de reb. quæ in feud. dar. poss.

Manzius *Cassar.* de bello civili inter rigorosos creditores

& calamitosos de bitores.

Melanchthon. *Philipp*. Philosophia Moralis.

N.

Nattæ Marc. Antonii Consilia.

Navarrus Martin. de Usuris.

I N D E X.

P.

Peregrini M. Anton. Consilia.

Pistoris Modestin. Responsa Juris.

Observationes singular.

Parlador. Libr. Rerum quotidianar.

Pinellus Arius. ad L. 2. C. de Rescindend. vendition.

de Palatio **Michael.** Praxis Theologica.

Pacii Julii Analysis ad Codic.

Panormitanus Abbas.

Perezius Anton. ad Codic.

Papæ Guidonis Decisiones.

Plinius Cajus ad Caninium.

R.

Redoanus Guilielmus. de Reb. Ecclesiæ non alienand.

Ruland. Rutger. de Commissar.

Rosenthal. Henric. de Feud.

Rodericus Caspar. de annuis Reditib.

Rauchbar. Andr. Quæstiones.

Rittershusius Conrad. ad Novell.

Reinking. Theodor. de Retract. Consanguinitat.

Rudinger Job. Observationes singulares.

Richter Christoph. Philipp. Decisiones.

Rennemanni Henric. Jurisprud. Roman. Germanic.

del Rio Martinus Antonius. de Reg. Jur.

S.

Schützius Justus, de Statu Rei Romanæ.

Struvii Georg. Adam. Syntagm. Jur. Civ.

Sarmiento Dominic. Francisci Select. Interpretat.

Salicetus Bartholom. in Codic.

Sua-

I N D E X.

Suarez Rodericus.

Scaccias Sigismund. de Commerciis.

de Soto Dominicus. de Justit. & Jur.

Surdi Joann. Petri Consilia.

Decisiones.

Tractat. de Alimentis.

Schepliz. Joachim. ad Consuetud. Marchic.

Spiegel. Jacob. Lexic. Jur. Civil.

Schrader. Ludolph. de Feud.

Speidelius Joann. Jacob. in Notabilib.

Speculator.

Sonsbecius Francisc. de Feud.

de Salazar. Petrus. de Usu & Consuetud.

Schneidevvin. Joann. ad Institut.

de Solis Felicianus. de Censibus.

Sichardus Johann. ad Codic.

Solmische LandesOrdnung.

Salmasius Claudius. de Fœnore Trapezitico.

T.

Treutler. Hieronym. Dispp. ad Jus Civile.

Tessauri Caspar. Antonii. Jcti Taurinensis, Quæstiones
Forenses.

Tiraquellus Andreas. in Retract. Conventional.

Tomingii Jacobi Decisiones.

Tabor. Joh. Otto. de Præsidiis Debitorum.
de Altero Tanto.

U.

Ursill. ad Matth. de Afflictis.

Ummii Ilicon. Process. Judic.

Vivii

I N D E X.

V.

Vivii *Francisc.* Decisiones. de Communi. de Soto Dominio. de Soto Dominio. de Soto Dominio.

de Valentia *Gregor.* de Censibus. de Soto Dominio. de Soto Dominio. de Soto Dominio.

Ventur. in Parthen. Litigios. de Soto Dominio. de Soto Dominio. de Soto Dominio.

Valascus *Alvar.* de Jure Emphyteutico.

Vallensis *Andr.* ad Decretal. de Soto Dominio. de Soto Dominio. de Soto Dominio.

Volckmannus *Adamus.* de Arte Notariatus. de Soto Dominio. de Soto Dominio. de Soto Dominio.

Vultejus *Hermann.* de Feud. de Soto Dominio. de Soto Dominio. de Soto Dominio.

Venentus *Jacobus.* de annua præstation. de Soto Dominio. de Soto Dominio. de Soto Dominio.

de Valla *Nicolaus.* de Rebus dubiis. de Soto Dominio. de Soto Dominio. de Soto Dominio.

W.

Wesenbecius *Matth.* ad Digest. de Soto Dominio. de Soto Dominio. de Soto Dominio.

Z.

Zoësius *Henric.* ad Pandectas. de Soto Dominio. de Soto Dominio. de Soto Dominio.

Zech. *Let.* de Usuris. de Soto Dominio. de Soto Dominio. de Soto Dominio.

Zasius *Udalricus* in Pandect. de Soto Dominio. de Soto Dominio. de Soto Dominio.

Zanger. *Johann.* de Exceptionibus. de Soto Dominio. de Soto Dominio. de Soto Dominio.

Zorer. *Philipp.* in Consultation. super Quæstion. dubiis. de Soto Dominio. de Soto Dominio. de Soto Dominio.

F I N I S.

Lyncker, Johann Philipp,

Tractatus iurid. de Reditibus annuis, quos vocant redimibiles, wiederkä
uffliche Zinsen Cum brevi et analyt. explanatione nobilis et arduae ...
legis XXVII. D. de rebus creditis

Jena 1697

4 Diss. 3814,12

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10974847-7

VD17 1:015329E